

УЧАСТЬ МОЛОДІ У РОЗБУДОВІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ КРАЇНИ

**МАТЕРІАЛИ 28-Ї СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-
ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Обліково-фінансовий інститут

**УЧАСТЬ МОЛОДІ У РОЗБУДОВІ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ КРАЇНИ**

**Матеріали
28-ї студентської науково-теоретичної конференції**

м. Миколаїв, 23-25 березня 2016 р.

Миколаїв
2016

УДК 338.432-053.6
ББК 65.32.4+60.542.15
М

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 670
від 16.12.2015 р.)

Редакційна колегія:

В. С. Шебанін – д-р техн. наук, професор;
В. П. Клочан – канд. екон. наук, доцент;
О. М. Вишневська – д-р екон. наук, професор;
Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, професор;
М. В. Дубініна – д-р екон. наук, доцент;
В. О. Ханстантинов – д-р. політ. наук, доцент;
І. В. Ксьонжик – д-р екон. наук, доцент;
Т. В. Березовська – канд. іст. наук, доцент;
Ю. В. Волосюк – канд. техн. наук, доцент.

М34 Матеріали 28-ї студентської науково-теоретичної конференції “Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни”, 23-25 березня 2016 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – 325 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей студентів обліково-фінансового факультету на 28-ї Науково-теоретичній студентській конференції, присвяченій питанням формування інноваційної економіки провідних країн світу та України, перспективним напрямом економічного розвитку держави, соціально-політичному розвитку суспільства, економічного аналізу і аудиту, сучасних комп’ютерних технологій в економіці й освіті, удосконалення бухгалтерського обліку, обліково-фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств, українознавства.

УДК 338.432-053.6
ББК 65.32.4+60.542.15

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2016

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СЕКЦІЯ “ОБЛІК І АУДИТ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ’ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ”

УДК 336.717.063

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ

*Лунгол М. В., студентка групи Б 5/1,
Науковий керівник – д.е.н, професор Дубініна М. В.
Миколаївський національний аграрний університет*

На сьогодні, конкурентоспроможність підприємства прямо пропорційно залежить від чітко налагодженої системи ведення управлінського обліку, зокрема відображення витрат процесу діяльності. У сучасній концепції витрат вагоме місце займають трансакційні витрати. Це відносно нове поняття в бухгалтерському обліку і єдиного тлумачення його сутності поки що не знайдено, а тому воно потребує наполегливого вивчення та осмислення як з боку теорії, так і практики. Водночас питома вага таких витрат у структурі витрат підприємства невпинно зростає внаслідок недосконалості ринкових механізмів.

Сучасні проблеми, пов’язані із висвітленням актуальних аспектів обліку та бухгалтерського відображення трансакційних витрат, знаходять своє відображення у наукових дослідженнях таких провідних вчених та науковців як О. Вільямсон [1], Г. Кірейцев [2], Р. Коуз [3].

Метою дослідження є розкриття економічної сутності трансакційних витрат.

У сучасних умовах господарювання загальновідомим фактом є те, що кінцева мета діяльності будь-якого підприємства – це одержання прибутку. А для визначення кінцевого результату прибутку необхідно вести ефективний облік витрат, який сприятиме зростанню конкурентоспроможності продукції та стане реальним досягненням довгострокового економічного зростання суб’єктів господарювання.

Витрати як об’єкт фінансового обліку обмежені нормативно-правовим регулюванням. У зв’язку з цим актуальною проблемою є розгляд можливостей визнання трансакційних витрат у площині Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства встановлені П(С)БО № 16 “Витрати” [4].

У сучасній економіці трансакційні витрати займають суттєву питому вагу, про що свідчать дослідження в масштабах національної економіки.

Вперше спробували виміряти їх величину американські економісти Д. Норт та Дж. Уолліс. Згідно з результатами їх досліджень питома вага трансакційних витрат у ВВП США становила 47-55%. За деякими оцінками, питома вага трансакційних витрат продовжує зростати: в ринковій економіці вони знаходяться в межах 60-70% ВВП [5].

Основоположником концепції трансакційних витрат вважається Р. Коуз, який у своїй статті “Природа фірм” вперше запропонував новий клас витрат, які набули назви “трансакційні” [6]. Вченим була здійснена спроба довести, що укладення угоди між господарюючими суб’єктами на ринку неможлива без понесення певних витрат, які пов’язані з проведенням переговорів, укладенням договору, пошуком інформації, захистом прав власності.

На думку В. Радаєва [5], трансакційні витрати – це витрати, пов’язані з входом та виходом на ринок, доступом до ресурсів, передачею, специфікацією та захистом прав власності, укладанням та обговоренням ділових угод. Серед вчених, хто першим звернув увагу на важливість відображення в обліку трансакційних витрат, можна вважати Г.Г. Кірейцева, який наголосив, що виявлення класифікаційних ознак трансакційних витрат складатиме основу розробки методології їх обліку, аналізу та контролю як найважливіших функцій управління [2].

Незважаючи на те, що значна кількість як вітчизняних, так і зарубіжних вчених присвятили роки своїм дослідженням та відкриттям в сфері трансакційних витрат, значна кількість питань, пов’язаних з важливістю їх відображення в обліку залишається нерозкритою.

Е. Фуруботн та Р. Ріхтер при визначенні трансакційних витрат фокусують увагу не стільки на процесі обміну, його платності, сфері виникнення витрат, як інші автори, а безпосередньо на функціонуванні інституту: трансфертні витрати – це сукупність усіх витрат, пов’язаних із створенням або зміною інституту та організацій [6].

Таким чином, за результатами проведеного дослідження проаналізовано та виявлено теоретичні аспекти поняття трансакційних витрат, відображено проблеми застосування в системі бухгалтерського обліку та запропоновано запровадження їх до облікової практики шляхом впровадження нового субрахунку. Категорія трансакційних витрат як об’єкт обліку є недослідженою і не знаходить достатнього висвітлення в працях науковців, трансакційні витрати як економічна категорія не відпрацьована.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільямсон О. Е. Економічні інституції капіталізму: Фірми, маркетинг, укладання контрактів / О. Е. Вільямсон; Наук. ред. укр. перекладу: С. Бушуєв. – К. : “АртЕк”, 2002. – 472 с.
2. Кірейцев Г. Г. Глобализация экономики и унификация методологии бухгалтерского учета: Научный доклад. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – Житомир: ЖГТУ, 2008. – 76 с.
3. Коуз Р. Природа фирмы / Р. Коуз // Фирма, рынок и право. Пер. с англ. – М. : Дело ЛТД, 1993. — 192 с.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”: Затв. наказом МФУ від 31.12.99 р. № 318 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

5. Радаев В. В. Российский бизнес: структура транзакционных издержек / В. В. Радаев // Общество и фирмы. – 1999. – № 6 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ecsocman.hse.ru/data/209/333/1217/002rADAEW.pdf>.

6. Фуруботн Э.Г., Рихтер Р. Институты и экономическая теория. Достижения новой институциональной экономической теории. – Пер. с англ. под ред. В. С. Каткало, Н. П. Дроздовой. – СПб.: Издат. дом Санкт-Петерб. гос. ун-та, 2005. – 702 с.

УДК 339.9

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

*Волгушева О. О., студентка групи ЗБ 6/3,
Науковий керівник – д.е.н., професор, Вишневська О. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Необхідність забезпечення продовольчої безпеки України вимагає підтримання відповідного рівня продовольчого самозабезпечення, що передбачає використання державної підтримки вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції та вжиття заходів імпортного контролю з метою захисту власних виробників від іноземної конкуренції.

Продовольча безпека – це такий рівень продовольчого забезпечення населення, який гарантує соціально-політичну стабільність у суспільстві, виживання і розвиток нації, особи, сім'ї, стійкий економічний розвиток.

Надійність забезпечення продовольчої безпеки полягає як у достатньому самозабезпеченні продуктами харчування, так і в наявності коштів для їх імпорту в необхідних обсягах за умов мінімальної потенційної вразливості продовольчого забезпечення населення в разі виникнення ускладнень з імпортом продовольства.

Реальна і повноцінна система продовольчої безпеки України повинна охоплювати такі складові: міцне і надійне забезпечення, що базується на національному АПК, здатному постійно забезпечувати населення продуктами харчування на відповідному рівні, адекватно реагуючи на кон'юнктуру продовольчого ринку; фізична і економічна доступність необхідної кількості і асортименту продовольства для різних категорій населення забезпечується їх платоспроможністю, що не ставить під загрозу задоволення інших основних потреб людини; система захищеності вітчизняного виробника продовольчих товарів від імпортої залежності як в продовольстві, так і ресурсному забезпеченні.

Система національної продовольчої безпеки базується на таких принципах: самозабезпеченість, незалежність, доступність, якість. Ці

характеристики слід враховувати при формуванні державної політики щодо продовольчої безпеки.

Для визначення критеріїв продовольчої безпеки в країні слід ввести державну систему норм споживання, що регламентувала б основні нормативні рівні споживання населення: раціональний (нормативний), який використовується для соціально-економічних розрахунків, і мінімально необхідний – для гарантованого забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.

Залежно від суб'єктів, способів вирішення ними проблем і виконання відповідних функцій розрізняють чотири рівні продовольчої безпеки: державний, місцевий, груп населення і сімейний (домашні господарства).

Забезпечення ефективного функціонування системи продовольчої безпеки безпосередньо залежить від: стійкості підсистеми забезпечення; структурних змін в АПК; інвестиційної політики; формування підсистеми технічного забезпечення; удосконалення податкового законодавства; організації банківського обслуговування; створення товарних запасів матеріально-технічних засобів; діючої системи страхування урожаїв і майна підприємств АПК; науково-інформаційного забезпечення.

У підсистемі управління продовольчою безпекою перехід до регульованих ринкових відносин пов'язаний із трансформацією відносин власності. Це передбачає конкуренцію різних форм власності і господарювання, використання оптових продовольчих ринків, розвиток маркетингу. Важливим елементом проведення державою агропродовольчої політики є регулювання продовольчих ринків шляхом закупівлі продукції і продовольчих інтервенцій. Важелями державного регулювання в підсистемі управління є податки, кредити, субсидії, а метод програмно-цільового планування – домінуючим у вирішенні пріоритетних проблем продовольчої безпеки країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гойчук О. І. Продовольча безпека: структура, рівні та критерії забезпечення / О. І. Гойчук // Загальні проблеми економіки. – 2003. – № 12. – С. 27-33.
2. Кочетков О. В. Формування системи показників продовольчої безпеки України / О. В. Кочетков, Р. В. Марков // Економіка АПК. – 2002. – № 9. – С. 82-84.
3. Лукінов І. І. Продовольча безпека у світовому вимірі / І. І. Лукінов // Економіка АПК. – 2001. – № 4. – С. 36.

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ

*Волошиновський С. В., студент групи Б 4/1,
Науковий керівник – д.е.н., професор Вишневська О. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Особливістю розвитку сучасних економічних відносин є вплив глобалізації. Економічна глобалізація є результатом функціонування сучасної міжнародної економіки та розвитку науково-технічного прогресу.

Економічна глобалізація – це перехід від економік окремих країн до економіки міжнародного масштабу, це різке прискорення інтернаціоналізації усіх сфер світового життя, більш високий рівень відкритості національних економік і, як наслідок, інтенсивний обмін інформацією, людьми, капіталом, товарами, культурними та духовними цінностями [1].

Виявлено, що суттєвою ознакою глобалізації економіки є розвиток процесів міжнародної економічної інтеграції, що проявляється в усуненні відмінностей між економічними суб'єктами – представниками різних країн. Розвиток процесів міжнародної економічної інтеграції зумовлений нерівномірністю розподілу ресурсів між різними державами, що впливає на їх економічний розвиток; закономірностями науково-технічного прогресу, які зумовлюють об'єднання зусиль держав світу; тенденціями демографічного розвитку, що посилюють відмінності між державами у кількості та якості населення; різким скороченням відстаней завдяки розвитку транспортно-комунальних мереж; наявністю і необхідністю спільного розв'язання таких проблем, як екологічна, продовольча, сировинна, використання Світового океану та космосу.

Доведено, що під впливом цих факторів здійснюється процес міжнародної економічної інтеграції, який відбувається у двох напрямках: транснаціоналізації економічної діяльності та її регіоналізації, утворення міждержавних інтеграційних угруповань. Зазначені напрями формують глобальну інтеграцію як одну з найважливіших ознак процесу економічної глобалізації [2].

Саме економічна глобалізація є невід'ємною складовою діяльності окремих держав світу і їхньої сукупності.

Виявлено, що глобалізація має як позитивні, так і негативні наслідки.

До позитивних наслідків економічної глобалізації слід віднести:

- глобалізація сприяє поглибленню спеціалізації і міжнародного поділу праці. У цьому контексті ефективніше розподіляються кошти та ресурси, що сприяє підвищенню рівня життя населення;
- важливою перевагою глобалізаційних процесів є економія масштабів виробництва, що потенційно може призвести до скорочення витрат і зниження цін, до економічного зростання;

- позитивний вплив здійснює вільна торгівля на взаємовигідній основі, умови якої задовольняють усі сторони;
- глобалізація здійснює безпосередній вплив на посилення конкуренції, стимулює розвиток інноваційних технологій, а також їхнє поширення;
- процеси економічної глобалізації сприяють підвищенню міжнародної конкуренції;
- глобалізація сприяє підвищенню продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні і поширення передових технологій, а також конкурентного тиску на користь безперервного впровадження інновацій у світовому масштабі;
- глобалізація дає можливість мобілізувати фінансові ресурси, оскільки інвестори можуть використовувати більш широкий фінансовий інструментарій на сформованих ринках;
- глобалізація формує основу для вирішення загальних проблем людства, в першу чергу, екологічних, що обумовлено об'єднанням зусиль світової спільноти, консолідацією ресурсів, координацією дій у різних сферах діяльності.

На думку багатьох вчених результатом глобалізації має стати загальне підвищення добробуту населення у світі.

Сучасні глобалізаційні процеси, переважно є активними між промислово розвиненими державами. Глобалізація зміцнює позиції держав - лідерів, дає їм додаткові переваги. Валовий внутрішній продукт на душу населення становить до 20 тис. дол. США. У той же час розгортання процесів глобалізації у рамках сучасного міжнародного поділу праці загрожує послабленням становища менш розвинених країн, які стають швидше об'єктами ніж суб'єктами глобалізації.

Отже, ступінь позитивного впливу глобалізаційних процесів на економіку окремих країн залежить від місця, яке вони займають у світовій економіці, фактично основну частину переваг отримують більш розвинені держави світу, які є інноваційноорієнтованими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Липов В. В. Міжнародна економіка: міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини. [навч.-практ. посіб.] / В. В. Липов – К. : Видавничий дім “Професіонал”, 2008. – 368 с.
2. Економічна теорія : підручник / В. Г. Чепінога. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 656 с.
3. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / З. Бауман; пер. з англ. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – С. 28.
4. Лукашевич В. М. Глобалистика : [учеб. пособие] / В. М. Лукашевич. – Львов : Новий світ, 2006. – 324 с.

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ РИНКОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА

*Гавалешко К. О., студентка групи Б 4/3,
Науковий керівник – д.е.н., професор Вишневська О. М.
Миколаївський національний аграрний університет*

Стратегія розвитку підприємства спрямовується на задоволення потреб споживачів (клієнтів), на досягнення переваг над конкурентами, розширення ринків продажу, нарощування обсягів продажу, виробництва продукції, з метою збільшення доходів і прибутку.

Для оцінки ринкових можливостей підприємства з'ясовують, наскільки вироблена або запланована до випуску продукція матиме попит на різних ринках. До уваги беруть у першу чергу ту продукцію, що для підприємства є традиційною і відповідає його спеціалізації. При визначенні видів продукції, які підприємство може запропонувати на ринок, у першу чергу здійснюють ретроспективну оцінку, використавши показники: сума прибутку на 1 га посіву (умовну голову тварин), рівень рентабельності, розрахований за повною собівартістю, за ціною, достатність виробничого потенціалу підприємства для виробництва того чи іншого виду продукції, екологічні вимірники [1].

Сучасний стан розвитку інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції не забезпечує успішного формування ринкових відносин в аграрному секторі економіки і, відповідно, негативно відображається на конкурентоспроможності продукції, що призводить до погіршення рівня ділової активності підприємств, сприяє порушенню товарообмінних процесів на ринку, зниженню фінансового стану підприємств.

Системність взаємозв'язків функціонування ринку сільськогосподарської продукції обумовлює деталізацію інфраструктурних елементів з метою пошуку напрямів формування дієвих важелів впливу на ринок сільськогосподарської продукції.

Найважливішою умовою формування ринку сільськогосподарської продукції є структурні елементи, яким властиві різноманітність каналів реалізації, форм купівлі-продажу, посередників та покупців, а також розвинена мережа сервісного і науково-інформаційного обслуговування товаровиробників.

Ринок сільськогосподарської продукції розглядають як сукупність економічних взаємовідносин між виробниками та споживачами з приводу купівлі та продажу продукції у межах певної території. Формування та подальший розвиток ринку аграрного сектора залежить від кількості населення, його купівельної спроможності, питомої ваги міського населення, територіальних особливостей у вирощуванні сільськогосподарських культур.

Ринок сільськогосподарської продукції, як повноцінно діючий, включає сукупність складових ринкового механізму у взаємозв'язку і взаємодії основних елементів: попиту, пропозиції, ціни, конкуренції.

Формування ринку полягає у взаємовідносинах між учасниками ринку з метою нарощування обсягів продукції, розширення асортименту, забезпечення належного рівня якості продукції. Тобто тільки за наявності конкуренції та досягнення певних конкурентних переваг учасниками ринку, можливий повноцінний розвиток аграрних ринкових відносин. Але людина на виробництві є фактором виробництва і водночас джерелом його розвитку. Таким чином, сучасний товаровиробник сільськогосподарської продукції повинен також враховувати не тільки економічні інтереси у ринкових відносинах, а й соціальну відповідальність перед споживачем продукції [2].

Конкурентоспроможність виступає однією з найголовніших і найактуальніших аспектів сучасного господарювання. Оскільки прибутковість і успішність діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта перш за все залежить від спроможності підприємства доставляти власну продукцію на ринок, спонукаючи споживачів купувати продукцію.

Отже, ринкові можливості включають дослідження особливостей і перспектив розвитку попиту на конкретні товари, позиції конкурентів на ринку, їх сильні і слабкі сторони, динаміку цін, тощо. На основі цієї інформації розробляють стратегію і тактику маркетингу на підприємстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Красноруцький О. О. Ресурсні та ринкові аспекти забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників / О. О. Красноруцький // Вісник ХНАУ. Сер. "Економіка АПК і природокористування". – 2008. – Вип. 7. – С. 134-142.
2. Бобровська Н. В. Аналіз ринкових можливостей / Н. В. Бобровська, В. В. Мельнік, Ю. В. Ноздріна / Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Випуск 7. – С. 72-76.
3. П(С)БО 15 "Дохід", затв. наказом Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.1999 р., із змін.і доп. // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Гнедько Д. О., студент групи Б 4/1,

Науковий керівник – д.е.н., професор, Вишневська О. М.,

Миколаївський національний аграрний університет

На часі актуальним є питання щодо ефективного управління закупівлями з метою задоволення потреб виробництва у матеріалах. Тому особливої уваги потребує оцінка оборотних активів і рівень організації матеріально-технічного забезпечення виробництв.

Вагомий вклад у дослідження матеріально-технічного забезпечення виробництв внесли вітчизняні вчені, з поміж яких: Балабанова Л.В., Гаркавенко С.С., Дмитренко І.Є., Пастухова В.В. Оцінка наукових праць засвідчує, що нині як об'єкти дослідження обираються лише окремі компоненти підсистеми менеджменту (інформаційне забезпечення складських запасів, їхня оптимізація, витрати матеріалів тощо), тоді як недостатньо вивченими залишаються питання організації ефективних каналів товаропровідної мережі при закупівлі матеріальних ресурсів.

Матеріально-технічне забезпечення підприємств, проводиться на підставі прямих договірних відносин із постачальниками матеріальних ресурсів, що суттєво посилює роль планових розрахунків. Основним завданням розробки планів матеріально-технічного забезпечення є досягнення балансової погодженості між розмірами потреби у ресурсах і джерелами її забезпечення [1].

Організація матеріально-технічного забезпечення потребує реалізації системних заходів щодо:

- проведення маркетингових досліджень ринку постачальників матеріалів, конструкцій, та інших виробів;
- вибору постачальників з урахуванням наявності в постачальників достатнього досвіду роботи і ліцензії у цій галузі; високого організаційно-технічного рівня виробництва; прибутковості і надійності роботи; прийнятності ціни та забезпечення конкурентоспроможності випущених матеріалів; простоти схеми і стабільності постачань.
- нормування потреби у матеріально-технічних ресурсах за видами;
- розробці організаційно-технічних заходів щодо зниження і нормативів затрат матеріально-технічних ресурсів.

В процесі виробництва для зниження витрат з матеріально-технічного забезпечення доцільно забезпечувати:

- підвищення одиничної потужності агрегатів і машин. Цей показник характеризує зростання їх якості;

- усунення браку виробництва. Підприємства несуть прямі витрати у випадку виготовлення бракованої продукції. Випуск бракованої чи неякісної продукції підвищує собівартість виробництва, знижує рівень рентабельності;
- використання заміників дефіцитних матеріальних ресурсів;
- скорочення відходів і витрат у виробництві. У різних галузях виробництва створюється значна кількість відходів матеріальних ресурсів і супутніх продуктів. В тих випадках, коли вичерпані можливості скорочення відходів, важливо забезпечити їх максимальну утилізацію, використовуючи для виготовлення непрофільної, побічної продукції;
- скорочення витрат при збереженні. Одним із головних завдань організації збереження і просування продукції в сфері обороту – збереження якості продукції, недопущення її втрати і псування.

Доцільним є застосування логістичного підходу, який ґрунтується на вирішенні завдань, пов'язаних з придбанням і доставкою матеріально-технічних ресурсів у місця споживання в необхідній кількості та потрібної якості, в обумовлений термін за оптимальних фінансових витрат. Також потрібно враховувати, що в ринковій економіці матеріально-технічні постачання організуються як бізнес-процес [2].

Основними критеріями розробки логістичної політики здійснення закупівель є:

- оптимальна періодичність постачань;
- оптимальна структура матеріальних потоків;
- мінімальні сукупні логістичні постачальницькі витрати (витрати, пов'язані з організацією замовлення і його реалізацією, а також витрати по заготовці і доставці матеріальних ресурсів).

Принципи логістичного підходу вимагають інтеграції матеріально-технічного забезпечення, виробництва, транспорту, збуту і передачі інформації про пересування товарно-матеріальних цінностей у єдину систему, що повинно підвищити ефективність роботи у кожній із цих сфер і міжгалузеву ефективність [3].

Отже, вдосконалення управління системою матеріально-технічного забезпечення підприємств слід здійснювати на основі логістичного підходу, що забезпечує раціональну структуру та частоту матеріальних потоків при мінімальних затратах. Практична реалізація запропонованих заходів дозволить скоротити тривалість логістичного циклу, уникнути зайвих витрат та підвищити ефективність діяльності виробництв в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чаюн І. О. Економіка підприємства / І. О. Чаюн. – К. : Національний торговельно-економічний університет. – 2005. – 569 с.
2. Тюріна Н. М. Логістика. / Н. М. Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій. – К. : “Центр учбової літератури”. – 2015. – 392 с.
3. Ларіна Р. Р. Логістика. / Р. Р. Ларіна. – Д. : ВІК. – 2005. – 335 с.

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Куліш О. А., студентка групи Б 4/2,
Науковий керівник – д.е.н., професор Вишневська О. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Основним фактором економічного зростання і розвитку є інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства. Саме техніко-технологічне оновлення сприяє підвищенню конкурентоспроможності і забезпечує успішне функціонування суб'єкта. Однак інвестиційно-інноваційна активність вітчизняних підприємств не характеризується високою активністю. Тому залишається актуальною розробка підходів, щодо активізації інвестиційно-інноваційних процесів.

Підходи до аналізу інвестиційної та інноваційної діяльності викладено у роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних учених: А.О. Азарової [1], Д.М. Бершова, І.А. Шумпетера, Т.В. Гринько [2], Р. Лукаса, П. Ромера, Е. Хелпмана та інших.

Потребує подальших досліджень оцінка умов ведення бізнесу і інвестиційного середовища.

Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності є важливим елементом у системі управління діяльністю підприємств. Визначено, що інноваційна діяльність у аграрному секторі визначається різноманітністю видів сільськогосподарської продукції та відмінностями у технологіях їх виробництва, значною диференціацією по регіонах і технологічною залежністю виробництва від природно-кліматичних умов.

Аналіз інвестиційної діяльності підприємств включає такі основні етапи: вибір та підготовку до аналітичного дослідження необхідної вихідної інформації; аналітичну обробку вихідної інформації, формування аналітичної інформації; інтерпретацію отриманої аналітичної інформації; підготовку висновків та рекомендацій за результатами проведеного аналізу.

Аналіз інвестиційної діяльності проводиться з метою виявлення рівня інвестиційної привабливості підприємства, джерел інвестиційних коштів на підприємстві та з'ясування забезпеченості інвестиційними коштами з метою реалізації інвестиційних проектів. При оцінці результатів інвестиційного процесу підприємства використовують методи, які згруповано у таблиці.

Оцінка результатів інвестування ґрунтується на відповідних умовах:

- оцінка повернення інвестованого капіталу у вигляді прибутку;
- вибір диференційованої ставки відсотка (дисконтної ставки) для дисконтування грошового потоку від реалізації різних інвестиційних проектів, з коригуванням.

Таблиця 1 Методи інвестиційних розрахунків і узагальнюючі показники

Методи	Узагальнюючі показники	
	Динамічні	Статичні
<i>Абсолютні</i> - метод приведеної вартості; - метод анюїтету	Інтегральний економічний ефект Річний економічний ефект	Річний економічний ефект
<i>Відносні</i> - метод рентабельності	Внутрішній коефіцієнт ефективності	Розрахункова рентабельність
<i>Тимчасові</i> - метод ліквідності	Період повернення капіталовкладень	Період повернення капіталовкладень

Джерело: побудовано автором з використанням ідеї [2]

Аналіз інноваційної діяльності на підприємстві проводиться за такими основними етапами: попередній аналіз інноваційної діяльності, що включає у себе аналіз діяльності підприємства та його потенціал; перспективний аналіз інноваційного розвитку, включає у себе аналіз можливих варіантів розвитку підприємства і визначення потреб в інноваціях та інвестиціях; оперативний аналіз який дозволяє виявити стан поточної інноваційної діяльності, кількість витрат на інноваційну діяльність, її результативність; ретроспективний аналіз дозволяє виявити ступінь досягнення підприємством його стратегічних цілей; завершальний етап аналізу включає в себе оцінку впливу інноваційної діяльності на фінансовий стан підприємства [3].

На окремих етапах управління застосовують різні методи аналізу інвестиційно-інноваційної діяльності.

На першому етапі оцінки потенціалу підприємства застосовують такі методи, як: SWOT-аналіз, системний аналіз, діагностика, розрахунок абсолютних та відносних показників, метод експертних та бальних оцінок, модель пошуку індивідуальних відмінностей експертів, розрахунок інтегрального показника рівня інноваційно-інвестиційного розвитку.

На другому етапі використовують факторний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз, кластерний аналіз, імітаційне моделювання, модифіковану виробничу функцію Кобба-Дугласа.

Третьому етапу оцінки характерні такі методи, як модель вибору інновацій, методика розрахунку приведених витрат, методика розрахунку дисконтованих критеріїв ефективності, методика розрахунку показників ефекту та економії.

Проте не всі з цих методів доцільно використовувати у практичній діяльності тому, що більшість з них не враховують специфіку аграрного виробництва, є складними у застосуванні та потребують суттєвих витрат часу та коштів. Тому на сільськогосподарських підприємствах для повного аналізу інноваційно-інвестиційної діяльності доцільно використовувати систему комплексного аналізу, яка включає в себе: аналіз фінансового стану підприємства, виробничої діяльності, SWOT-аналіз, аналіз інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства.

Отже, для дослідження стану та потенціалу розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств використовують комплексний аналіз. В економічній літературі існує багато методичних підходів до аналізу інноваційної та інвестиційної діяльності, на основі яких можна виявити взаємозв'язок між усіма чинниками впливу. Кожне підприємство самостійно обирає для себе методику аналізу, що пов'язано із специфікою діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова А. О. Оцінка ефективності інвестиційних проектів / А. О. Азарова, Д. М. Бершов // Фінанси України. – 2004. – № 9. – С. 52–57.
2. Гринько Т. Щодо інноваційного потенціалу як складової частини інноваційної активності підприємств / Т. Гринько // Вид-во Інноваційний аспект, 2010. – С. 56-58.
3. Курган О. Г. Капітальні інвестиції як основа інноваційного розвитку підприємства / О. Г. Курган, В. В. Шехман // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – № 1. – С. 180-187.

УДК 358.3.1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ І СКЛАДОВІ ЧИННИКИ ГЕОЕКОНОМІКИ

*Маліновська К. В., студентка групи Б 5/1,
Науковий керівник – д.е.н., професор Вишневська О. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

За сучасних умов глобалізації світового простору відбувається зменшення рівня розмежування між внутрішньою і зовнішньою політикою, що веде до її економізації. У зв'язку з цим, геоekonomіка відображаючи основну тенденцію в розвитку сучасного світу – всеосяжну глобалізацію, потребує детального дослідження.

Вивчення особливостей геоekonomіки представлено у працях таких вчених, як: Є.Г. Кочетов, Є. Луттвак, А.С. Філапенко. Однак, дана тема дослідження потребує подальшого наукового і практичного обґрунтування.

Геоekonomіка полягає у формуванні і розподілі світового доходу на основі високих геоekonomічних технологій, національних економік і державних інститутів, є складовою стратегії розвитку. Її виникнення пов'язують із такими факторами:

- посилення взаємозалежності в економічному і політичному житті, створення різноманітних мереж. Розвиток телекомунікації, інтенсифікація потоків, зокрема “нематеріальних” таких як, інформація, капітали, що призвели до “зникнення географії”;

- наявність різноманітних учасників економічного життя: держав, міжнародних організацій і наддержавних інститутів тощо. Такі суб'єкти за

сучасних умов здійснюють дестабілізуючий вплив на функціонування держав світу, що і вивчає геоekonomіка [3].

Крім того, геоekonomіка вивчає низку важливих питань сучасності. Серед них виокремлюють: географічний фактор впливу на геоekonomічні процеси, кліматичні та ландшафтні особливості на специфіку господарювання; політику та стратегію підвищення конкурентоздатності держави в умовах глобалізації економіки; злиття політики та економіки у сфера міжнародних відносин, формування системи стратегічної взаємодії та основ глобального управління; зміни в системі світового поділу праці, появу та вдосконалення різних видів економічної діяльності [2].

У своїх дослідженнях Е.Г. Кочетов зробив висновок, що “...геоэкономика – это концепция внешнеэкономической стратегии и формирования внешнеэкономических доктрин, которая вписывается в общую теоретическую панораму, состоящую из трех взаимообусловленных и взаимозависимых частей: мировой хозяйственной системы; внешнеэкономической макромодел; стратегического арсенала реализации национальной доктрины” [3].

Є. Луттвак вважає, що геоekonomіка – це теоретичне обґрунтування державної політики, спрямованої, насамперед, на перемогу в економічному змаганні між розвинутими державами на противагу геоekonomіці, що базується в основному на використанні військової сили для досягнення зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних цілей [1].

Механізми функціонування геоekonomіки та її інституціональне оформлення зумовлені такими чинниками: модифікація товарного виробництва через глобалізацію виробничо-інвестиційного співробітництва; формування у надрах світового господарства інтернаціоналізованих відтворювальних ядер (циклів) – своєрідних двигунів світової господарської системи, які набувають блукаючого характеру; формування рухомої трансграничної фінансової системи – геофінансів; еволюція національних економік і їх господарюючих суб’єктів у межах відтворювального ланцюга і проходження ними етапів на стадії входження в інтернаціоналізовані відтворювальні ядра (ІВЯ); формування світового доходу в межах ІВЯ; боротьба за перерозподіл світового доходу як стратегічний орієнтир; необхідність існування відтворювальної зовнішньоекономічної моделі ВЕС (геоekonomічної); чітка окресленість міжнародних і економічних кордонів, визначеність національних інтересів, контурів стратегічних альянсів, системи інтеграційних рухів, економічних угруповань у геоekonomічній карті світу; потреба в активній наступальній стратегії і відповідних прийомах; існування великої кількості проблем, які неможливо розв’язати; можливість оминути серйозні стратегічні прорахунки завдяки геоekonomічному підходу [2].

Таким чином, у процесі дослідження з’ясовано, що геоekonomіка є новою галузю знань, що вивчає світовий економічний простір як своєрідний синтез найважливіших процесів міжнародної господарської діяльності. Аналіз державних вигід і витрат в рамках геоekonomіки здійснюється з

урахуванням складових: просторове розміщення держав, їх клімат, природні ресурси, демографічний стан, інтелектуальна сировина і інтелектуальні технології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Luttwak E. N. From Geopolitics to Geoeconomics. Logic of Conflict, Graar of Commerce / E. N. Luttwak // The National Interest, summer 2005. – P. 17-23.
2. Дергачев В. Геоэкономика (Современная геополитика) : [учебник для вузов] / В. Г. Дергачев. – К. : ВИРА-Р, 2002. – 512 с.
3. Кочетов Э. Г. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства / Э. Г. Кочетов. – М. : Норма, 2010. – 528 с.
4. Організація об'єднаних націй – Режим доступу : [<http://www.un.org/ru/>].
5. Філіпенко А. С. Методологічна основа геоекономічного розвитку // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – Вип.71. – Ч.ІІ. – К. : КНУ, 2008. – С. 5-10.

УДК 636:338

СУТНІСТЬ МАРЖИНАЛЬНОГО ДОХОДУ В УПРАВЛІНСЬКОМУ АНАЛІЗІ

*Синякова А. В., студентка групи ЗБ 5/2,
Науковий керівник – д.е.н., професор Вишневська О. М.
Миколаївський національний аграрний університет*

В умовах ринку, що характеризується нестабільністю макро- і мікроекономічних факторів, одним з першочергових завдань керівництва стає формування та оцінка поточних та перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу; збалансування можливостей підприємства з потенціалом зовнішнього середовища для досягнення запланованих задач та з метою виживання в умовах конкуренції сьогодні та в перспективі. В умовах обмеженості ресурсів в країні саме внутрішній потенціал підприємства необхідно вважати головним ресурсом його розвитку. Забезпечення ефективного використання і подальшого нарощування ресурсного потенціалу має стати одним з головних пріоритетів діяльності як керівництва підприємства, так і усіх його підрозділів.

Саме тому важливою складовою виявлення можливостей є проведення комплексного аналізу з метою виявлення внутрішніх резервів, у тому числі щодо зниження витрат і зростання рівня прибутковості діяльності.

У практиці управлінського обліку і аналізу широкого використання набувало поняття маржинального доходу. Деякі автори називають його “маржинальний прибуток”, “внесок у суму прибутку”, “валова маржа” тощо.

Показники маржинального доходу є основою аналізу взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток” (CVP – аналізу, від англійського “Cost-Volume-Profit”).

Маржинальний дохід (прибуток) – це різниця між виторгом від реалізації (без урахування ПДВ і акцизів) та змінними витратами. Іноді маржинальний дохід називають також сумою покриття – це та частина виторгу, яка залишається на покриття постійних витрат і формування прибутку. Чим вище рівень маржинального доходу, тим швидше відшкодовуються постійні витрати, і організація має можливість отримувати прибуток.

Маржинальний дохід (М) розраховується за формулою:

$$M = S - V$$

де S – виторг від реалізації; V – сукупні змінні витрати.

Розрізняють два види маржинального доходу: загальний та на одиницю продукції. Загальний маржинальний дохід можна розрахувати як різницю між виручкою і змінними витратами або шляхом додавання прибутку й постійних витрат. Маржинальний дохід, який припадає на одиницю продукції, визначається так: маржинальний дохід на одиницю = ціна продажу – змінні витрати на одиницю.

Визначення маржинального доходу звичайно супроводжується розрахунком коефіцієнта маржинального доходу. Коефіцієнт маржинального доходу (або в інших варіантах ціновий коефіцієнт, норма маржинального доходу, коефіцієнт покриття) відображає питому вагу маржинального доходу у величині виручки від реалізації продукції або в ціні товару.

Показник дозволяє визначити, яку величину маржинального доходу приносить кожна гривня доходу від реалізації для покриття постійних витрат та отримання прибутку. Коефіцієнт маржинального доходу показує, як зміна виручки вплине на прибуток за умови, що величина постійних витрат залишиться без змін. Слід наголосити, що цей показник не залежить від обсягу випуску або продажу продукції. Тому він повніше, ніж рентабельність характеризує ефективність виробництва того чи іншого виду продукції в найближчій перспективі. Чим вище коефіцієнт маржинального доходу у продукції, тим більший прибуток вона може принести і тим меншу кількість її слід продавати для отримання певного запланованого прибутку.

Знайдені значення питомих маржинальних доходів для кожного конкретного виду продукції важливі для менеджера. Якщо цей показник негативний, це свідчить про те, що виторг від реалізації продукту не покриває навіть змінних витрат. Кожна наступна вироблена одиниця певного виду продукції буде збільшувати загальний збиток організації. Якщо значне зниження змінних витрат обмежені, то менеджерів слід розглянути питання про виведення певного товару з асортименту продукції, що пропонується організацією.

На практиці здійснюють більш глибоку деталізацію змінних витрат на групи змінних виробничих, загальновиробничих, загальногосподарських та інших витрат. З огляду на це виникає необхідність обчислення декількох показників маржинального доходу, завдяки аналізу яких з'ясовується, вплив на які групи витрат може найбільше позначитися на величині кінцевого фінансового результату.

ЛІТЕРАТУРА

1. Добровський В. М. Управлінський облік : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова // Київський національний економічний ун-т. – К. : КНЕУ, 2003. – 108 с.
2. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : [підручник]. – 3-тє вид., перероб. і доп. / П. Я. Попович. – К. : Знання, 2008. – 179 с.
3. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : [навчальний посібник] / Б. Є. Грабовецький. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 175 с.

УДК 636:338

ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВ СВІТУ

*Смутило Д. В., студент групи Б 3/1,
Науковий керівник – д.е.н., професор Вишневська О. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Процес глобалізації є об'єктивним і охоплює усі сфери життя суспільства, складається з трьох основних взаємопов'язаних між собою складових – міжнародного виробництва, міжнародного поділу праці та політичних відносин. Глобалізаційне середовище може сприяти підвищенню конкурентних переваг держави або обмежувати можливості у підвищення конкурентоспроможності.

Виявлено, що методологія дослідження конкурентоспроможності на засадах системного підходу залежить від принципу побудови структури системи. В економічній теорії використовується поняття “метоекономіка”. Метасистема розглядається як цілісна сукупність усіх нижчих рівнів, у їхній взаємодії. Метоекономіку варто трактувати як якісно нове системне утворення, результат глобалізаційних процесів на світовому рівні, розглядати її у глобальному гео економічному контексті.

З метою виявлення конкурентних переваг держав світу застосовують різні методи оцінки, у тому числі методику ВЕФ, яка включає розрахунок Індексу глобальної конкурентоспроможності.

Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) – це глобальне дослідження, яке проводиться Всесвітнім економічним форумом і сформуванню рейтингу країн світу за показником економічної конкурентоспроможності.

Відповідно до рейтингу Всесвітнього економічного форуму Україна за Індексом глобальної конкурентоспроможності у 2015 році посіла 79-е місце серед 140 країн світу, втративши за рік три позиції (у попередньому рейтингу займала 76-у позицію) [1].

Індекс конкурентоспроможності визначає здатність економіки зростати у довгостроковій перспективі. Складається зі 114 показників, 2/3 яких – це результати опитування керівників бізнесу, 1/3 – статистична інформація. Опитування бізнесу проводилось у січні – березні 2015 року, більшість статистичних даних за 2014 рік.

Відповідно до результатів оцінки Україна найбільше втратила позицій за показниками, які характеризують розвиток інфраструктури, макроекономічне середовище та розвиток фінансового ринку. Причому, за деякими позиціями рівень є низьким, що засвідчує втрату конкурентних позицій, а саме: за міцністю банків – 140 місце зі 140 країн; за регулюванням фондових бірж – 135, за інфляційними змінами – 134.

Україна втратила 44 позиції за показником державного боргу і у 2015 посіла 110 місце серед 140 країн, оскільки відбувалось зростання обсягу державного боргу, також відбулось погіршення стану за показниками “сальдо державного бюджету” (мінус 5 місць, 104 місце), “кредитний рейтинг” (мінус 13 місць, 118-е). За вищою освітою та професійною підготовкою показники зростають на 7 позицій (34 місце з 140 країн світу). Таким чином, вища освіта залишається конкурентною перевагою.

За результатами 2015 року Україна має конкурентні переваги за інноваціями і посідає 29 місце у рейтингу за наявністю наукових та інженерних кадрів, 43 – за якістю науково-дослідних закладів та 50 – за кількістю патентів на винаходи.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складається з більш ніж 100 змінних, які становлять 3 основні групи субіндексів: “Основні вимоги”, “Підсилювачі продуктивності” та “Інновації та фактори вдосконалення”.

Конкурентоспроможність країни (держави, нації) часто виходить за рамки національних кордонів і формується під впливом глобального середовища. Якісні зміни у зовнішньому конкурентному середовищі економічної діяльності як фірм, так і держав, його глобалізація зумовлюють необхідність пошуку ефективних напрямів досягнення, підтримання і розвитку конкурентоспроможності національних економік [3].

Отже, у глобалізаційному середовищі підвищення конкурентоспроможності національної економіки вимагає розробки та координації системи заходів щодо підвищення ефективності роботи суб’єктів господарювання в ринковому середовищі, за умови зниження рівня тінізації

ЛІТЕРАТУРА

1. The Global Competitiveness Report, 2015-2016. 2016 World Economic Forum. – Режим доступу : <http://www.weforum.org>
2. Павлова В. А. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка та стратегія забезпечення : монографія / В. А. Павлова. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2006. – 276 с.
3. Чепурна О. Л. Сучасні концепції конкурентоспроможності національної економіки / О. Л. Чепурна // Теоретичні та прикладні питання економіки : зб. наук. праць. Вип. 19. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2009. – С. 102-106.

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

*Трохименко О. М., студентка групи ЗБ 4/3,
Науковий керівник – д.е.н., професор Вишневська О. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Аграрний сектор держави є базовим сектором економіки, від якого залежить продовольча безпека, і, відповідно, життєздатність суспільства. Значного загострення набуло питання щодо фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств. На часі важливою є розбудова фінансово-кредитної інфраструктури держави і напрямів фінансування аграрного сектора.

Фінансово-кредитне забезпечення аграрного сектора базується на двох складових – фінансовому та кредитному механізмах, але як економічна категорія, кожен з них не має класичного глибокого визначення, яке б чітко регламентувало об'єкт, суб'єкт, мету, предмет і методи впливу.

Аграрний сектор потребує фінансової підтримки, що зумовлюється: сезонністю виробництва, значним періодом кругообігу капіталу, станом матеріально-технічної бази, особливістю технологічних процесів.

Відповідно до інформації Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на 21.08.2015 р. сільськогосподарськими підприємствами було залучено 10,46 млрд. грн, що майже у 1,5 рази більше ніж на відповідну дату 2014 року (13% склали довгострокові кредити, 18% – середньострокові та 69% короткострокові). Відсоткові ставки, під які залучено кредити у 2015 році (в середньому по Україні) становили від 17% до 36% у національній валюті, та від 10% до 19,1% у іноземній валюті.

Однак одним із основних джерел фінансування сільськогосподарського виробництва на сьогоднішній день залишаються власні кошти підприємств. Актуальним на часі є питання щодо залучення інвестиційного капіталу.

Сама оптимальна кон'юнктура світових сільськогосподарських ринків сприяла зростанню інвестиційної привабливості галузі.

В останні роки не спостерігається зростання обсягів інвестування. Протягом 2010-2014 років частка інвестицій у структурі ВВП не перевищувала 20%. Світовий досвід свідчить, що для стабільного економічного росту обсяг інвестицій повинен становити не менше 25% обсягу ВВП. У структурі інвестицій в економіку України важливе місце займають прямі іноземні інвестиції. Незважаючи на невелику частку у загальних інвестиціях, вони мають значний вплив на їх розвиток.

Станом на початок 2015 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в сільське господарство Україну становив 594,1 млн дол. США,

що на 17,4% менше ніж 2010 році. Основними інвесторами в аграрний сектор: Кіпр (29,9%), Німеччина (12,5%), Нідерланди (11,1%), Російська Федерація (5,9%), Австрія (5,5%), Велика Британія (4,7%), інші країни 30,4%.

Станом на початок 2015 року прямі іноземні інвестиції в акціонерний капітал підприємств агропромислового комплексу України склали 3040,4 млн. доларів, що лише на 0,2% менше показника липня 2015 року (другого кварталу 2015 року) та на 8,4% менше, ніж на початок року. Натомість у другому кварталі 2015 року обсяг прямих іноземних інвестицій у вигляді участі в акціонерному капіталі в галузі зріс на 4%. Зниження обсягів таких інвестицій в галузі спостерігалось з кінця 2013 до другого кварталу 2015 року.

До основних причин відтоку іноземних інвестицій можна віднести невизначеність із правовим полем регулювання сектору, курсову різницю, яка є наслідком переоцінки вкладень через девальвацію національної валюти. За попередніми оцінками саме останній фактор є найвпливовішим, а ефект від його впливу оцінюється через зниження рівня прямого іноземного інвестування на 6-10%.

Враховуючи специфіку аграрного сектора необхідно активізувати процес залучення фінансових ресурсів через систему спеціалізованих кредитних установ. Перспективним напрямом залучення фінансових ресурсів в аграрну галузь є земельна іпотека.

Досліджено передумови і фактори розвитку системи іпотечного кредитування, концептуальні основи її формування в аграрному виробництві та виявлено напрями вдосконалення організаційного забезпечення кредитування під заставу земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Вагоме значення в активізації процесів залучення фінансових ресурсів в аграрний сектор відводиться кооперативним кредитним установам та фінансовому лізингу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іртищева І. О. Стратегія розвитку фінансово-кредитного забезпечення агропродовольчої сфери України [Текст] : монографія / І. О. Іртищева, І. С. Крамаренко. – Миколаїв : Дизайн та поліграфія, 2012. – 172 с. – 3 обмінного фонду. – 50-00
2. Матеріали сайту Міністерства аграрної політики та продовольства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://minagro.gov.ua/system/files/202015_1_2.pdf
3. Дем'яненко М. Я. Державна підтримка як фактор забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва / М. Я. Дем'яненко, Ф. В. Іванина // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 3-9.

КРИТЕРІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ

*Христенко О. О., студентка групи Б 4/1,
Науковий керівник – д.е.н., професор Вишневська О. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

За умов глобалізації міжнародна конкурентоспроможність держави відображає стан суспільних відносин у забезпеченні умов до розвитку економіки, адаптованої до змін світової кон'юнктури та використання національних конкурентних переваг. У міжнародній практиці широко використовуються ряд методик оцінки ефективності та якісних перетворень в економіці країни, визначення її місця серед інших держав світу. Найбільш поширеними та повними є: Індекс глобалізації (KOF Index of Globalization), Індекс легкості ведення бізнесу (Ease of doing business Index), Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom), Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) тощо.

Представлені методики дозволяють визначити рівень політичної глобалізації, що характеризується розповсюдженням політики Уряду, рівень соціальної глобалізації, яка полягає в поширенні ідей, інформації, знань.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складається з 113 змінних, які характеризують конкурентоспроможність країн світу і проводить поділ різними рівнями економічного розвитку. Сукупність змінних на дві третини складається з результатів глобального опитування керівників компаній (щоб охопити широке коло факторів, що впливають на бізнес-клімат в досліджуваних країнах), а на одну третину із загальнодоступних джерел (статистичні дані і результати досліджень, здійснюваних на регулярній основі міжнародними організаціями).

Усі змінні об'єднано у 12 контрольних показників, які визначають національну конкурентоспроможність: якість інститутів; інфраструктура; макроекономічна стабільність; здоров'я і початкова освіта; вища освіта та професійна підготовка; ефективність ринку товарів і послуг; ефективність ринку праці; розвиненість фінансового ринку; рівень технологічного розвитку; розмір внутрішнього ринку; конкурентоспроможність компаній; інноваційний потенціал.

Індекс глобальної конкурентоспроможності визначає здатність економіки зростати у довгостроковій перспективі. Складається з 114 показників, 2/3 яких – це результати опитування керівників бізнесу, 1/3 – статистична інформація. Опитування бізнесу проводилось у січні – березні 2015 року, і включає інформацію 140 держав світу.

У рейтингу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) за 2015 рік Україна втратила 3 позиції і займає 79-те місце серед 140 країн світу.

Найбільше позицій Україна втратила за рівнем макроекономічної стабільності (29 позицій, 134 місце) та рівнем розвитку фінансового ринку (14 позицій, 121 місце). Погіршився рівень охорони здоров'я та початкової освіти (2 позиції).

Показники макроекономічної стабільності погіршились через значний вплив інфляції. Україна втратила 59 місць у рейтингу за цим показником. Суттєве зростання інфляції зумовлено низкою об'єктивних факторів. До об'єктивних факторів можна віднести значне знецінення національної валюти проти іноземних валют.

Глобальна конкурентоспроможність характеризується макроекономічними факторами впливу: Розмір економіки країни, % до світового ВВП (0,1); Відношення обсягу ВВП на одну особу в країні до середнього значення в країнах ЄС, % (0,1); ВВП на душу населення, дол США (0,1); ВВП на душу населення (за паритета купівельної спроможності, дол. США) (0,15); Рівень тінізації економіки, % ВВП (0,15); Сальдо поточного рахунку платіжного балансу країни, % ВВП (0,1); Рівень безробіття, % (0,1); Рівень тривалого безробіття (понад 12 місяців), % до загальної чисельності безробітних (0,1); Темп приросту ВВП, % (0,1).

Показник рівня розвитку фінансового ринку погіршився через погіршення оцінок бізнесом можливості отримання фінансування на внутрішньому фондовому ринку (10 позицій, 118 місце) та регулювання фондового ринку (8 позицій, 135-е місце), а також зниження індексу захисту юридичних прав (6 позицій, 17 місце).

Проведений аналіз на основі оцінки Індексу глобальної конкурентоспроможності держави засвідчує, що вплив зовнішніх факторів на глобальному рівні вимагає запровадження системних заходів із підтримання макроекономічної стабільності. Рейтинг держави у глобальному середовищі є основою зацікавленості бізнесу та інвесторів до співпраці

ЛІТЕРАТУРА

1. Ряба О. І. Конкурентоспроможність України та напрями її підвищення / О. І. Ряба, Н. М. Шумило // Вісник Хмельницького національного університету – 2010. – № 2. – С. 44-47.
2. Всесвітній економічний форум. The Global Competitiveness Report 2013–2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport
3. Пилипенко И. В. Конкурентоспособность стран и регионов в мировом хозяйстве: теория и опыт малых стран Западной и Северной Европы / И. В. Пилипенко. – М. : Ойкумена, 2005. – 494 с.

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Човага С. В., студент групи Б 4/1,

Науковий керівник – д.е.н., професор, Вишневська О. М.,

Миколаївський національний аграрний університет

Інтеграційні процеси охоплюють широке коло проблем суспільного розвитку, що мають не лише зовнішню, але й значною мірою внутрішню спрямованість. За умови динамічних соціальних змін, світова цивілізація знаходиться у стані трансформації стереотипів, зміни цінностей та ціннісних орієнтацій.

Процес глобалізації розпочався водночас із початком ХХ століття, але особливої актуальності набув в умовах формування інформаційного суспільства із середини ХХ століття. Стимулом та одним із головних факторів, що поширив глобалізацію, був науково-технічний прогрес у науково-виробничій сфері.

Сучасні глобалізаційні процеси, охопили різні сфери суспільного життя: економіку, політику, соціальний розвиток, культуру, інформацію – є об'єктивною реальністю.

Питання соціальних наслідків процесу глобалізації відображено у наукових працях закордонних дослідників, з-поміж яких: І. Абель, І. Брад, П. Самуельсон, М. Фрідмен. Також різним аспектам розвитку даної теми приділяють увагу: Н. Борецька, Н. Волгін, А. Гриненко, В. Куценко, Е. Лібанова, Е. Макарова, О. Новікова та інші.

Дискусії щодо сприйняття і впливу глобалізації пов'язані зі складністю і неоднозначністю процесу.

Під глобалізацією розуміють розширення та поглиблення соціальних зв'язків та інститутів таким чином, що, з одного боку, на повсякденну діяльність людей все більше впливають події, які відбуваються в інших частинах земної кулі, а з іншого боку, дії невеликих спільнот можуть мати важливі глобальні наслідки [1].

Процеси глобалізації, які охоплюють соціальні відносини та зв'язки набувають всеосяжного характеру. В той же час зростає рівень взаємодії як в межах окремих держав, так і між державами. Треба розуміти, що процеси, що визначають нові контури геополітичних відносин, особливо на євразійському просторі, пов'язуються із перебудовою усієї системи міжнародних відносин – тобто переходом від однополярного геополітичного середовища, до багатополярних світових відносин.

На часі новим напрямом глобалізаційних процесів є поширення соціальних зв'язків на такі сфери діяльності як організаційна та технологічна, правова та адміністративна. А також спостерігається тенденція до встановлення взаємозв'язків через численні мережі сучасних комунікацій

та нових інформаційних технологій. Без врахування процесу глобалізації неможливо визначати, прогнозувати та здійснювати зовнішню політику будь-якої держави.

Вплив глобалізації на соціальну сферу виявляється в тому, що вона змінює соціальну сферу і соціальну політику, спонукає до забезпечення соціального добробуту з метою унеможливлення соціальних “вибухів”.

Саме тому глобальна соціальна політика є результатом діяльності наднаціональних суб’єктів і включає глобальне соціальне регулювання, глобальний соціальний розподіл, а також глобальне соціальне забезпечення і захист прав громадян. Дані напрями включають методи і стратегії, за допомогою яких наднаціональні організації визначають контури національної соціальної політики [2].

Виявлено, що глобалізація здійснює суперечливий вплив як на окремі держави, так і на світову економіку в цілому. З одного боку, вона відкриває нові можливості економічного зростання, а з іншого, породжує небачені загрози та ризики.

Обґрунтовано, що до позитивних наслідків глобалізації можна віднести:

- підвищення якості життя населення, покращення добробуту сімей, розширення можливостей вибору та доступу до нових ідей і знань;
- посилення міжнародної координації, зменшення загрози міжнародних конфліктів та локальних воєнізованих конфліктів;
- поширення ідей демократії, гуманізму, захисту громадянських прав та основних свобод людини.

До негативних наслідків глобалізації можна віднести:

- поглиблення нерівності соціально-економічного розвитку між державами у глобальних масштабах;
- зростання конфліктів різного характеру та масштабу, створення глобальної сітки злочинного бізнесу, міжнародного тероризму;
- втрати національної ідентичності та поширення єдиних стандартів на національні культури.

Отже, глобалізація повинна сприяти соціальному прогресу і зростанню зайнятості, скороченню безробіття, унеможливлення бідності. Для цього необхідно активізувати державну спрямованість соціально-економічного розвитку у напрямку підвищення якості життя населення, гарантування прав і свобод кожного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Якобсон Л. И. Социальная политика: коридоры возможностей / Л. И. Якобсон // Общественные науки и современность. – 2006. – № 2. – С. 15-22.
2. Балтачьева Н. А. Мировые тенденции развития социальной политики в условиях интеграции и глобализации / Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект / Н. А. Балтачьева. – Сборник научных трудов. – Донецк : ДонНУ. – 2008. – С. 585-592.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кореновська Т. О., студентка групи Б 5/1,
Науковий керівник – д.е.н., професор, Потриваєва Н. В.,
Миколаївський національний аграрний університет

Облік доходів та витрат, а також контроль за їх використанням є необхідною умовою ефективного функціонування підприємств в сучасних ринкових умовах. На сьогодні українські сільськогосподарські підприємства потребують трансформації фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності.

В сільському господарстві облік повинен забезпечити надання достовірних даних про досягнутий рівень. Оцінка результатів діяльності можлива лише за допомогою фінансового обліку. Діюча система бухгалтерського обліку за доходами та витратами сільськогосподарських підприємств не може існувати повноцінно без належної нормативно-правової бази. Законодавчі акти дають можливість розкрити певні рекомендації, встановити обов'язки чи надати права суб'єктам господарювання.

Нормативно-правова база обліку доходів та витрат в Україні включає: Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Податковий кодекс України, НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО 15 “Дохід”, П(С)БО 16 “Витрати”, П(С)БО 17 “Податок на прибуток”, МСБО 1,12,18,23,41, Концептуальна основа фінансової звітності тощо.

Згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” визначено, що відповідно до принципу нарахування та відповідності доходів і витрат фінансовий результат звітного періоду визначається спочатку порівнянням доходів звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. Надалі доходи і витрати відображаються в обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів [1].

Податковий кодекс України передбачає визнання витрат та доходів з метою оподаткування та отримання пільг, склад витрат операційної діяльності та інших витрат.

Фінансовим результатом діяльності підприємства згідно з НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” може бути прибуток або збиток. Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [2].

Характеризуючи МСБО 1 “Подання фінансової звітності”, слід виділити, що підприємства повинні подавати усі статті доходу та витрат, визнані за період декількома формами, а саме: у єдиному звіті про прибутки

та збитки; у двох звітах: звіті, що відображає компоненти прибутку або збитку (окремий звіт про прибутки та збитки) та другому звіті, що починається з прибутку або збитку та відображає компоненти іншого сукупного прибутку (звіт про сукупні доходи) [3].

Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів розкриває сутність доходу, як збільшення економічних вигод шляхом надходження чи збільшення корисності активів, або в разі вибуття зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу.

Трансформація національних стандартів обліку до міжнародних зтикається з рядом проблем:

- технічні (проведення бухгалтерського обліку не повною мірою відповідає П(С)БО; залежність від податкового обліку; неможливість застосування одночасно міжнародних стандартів фінансової звітності до ведення бухгалтерського обліку та складання звітності);
- організаційні (неспроможність підприємств нести витрати на залучення фахівців як технічних, так і фінансових та юридичних для підготовки та подання звітності);
- освітні (недостатній кваліфікаційний рівень бухгалтерів у сфері міжнародного ведення бухгалтерського обліку згідно МСФЗ).

Необхідність дослідження нормативно-правового регулювання доходів та витрат є актуальною через постійний вплив вдосконалень та нововведень до законодавчих документів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua/>.
3. Подання фінансової звітності : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 1 // Наказ від 01.01.2012 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 657.1

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

*Пасько С. В., студентка групи Б 5/1,
Науковий керівник – д.е.н, професор Потриваєва Н. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В процесі здійснення підприємницької діяльності фактично в кожного суб'єкта господарювання виникають різного роду зобов'язання і обумовлені

цим заборгованості. Це зобов'язання перед постачальниками з оплати отриманих від них товарно-матеріальних цінностей, зобов'язання перед покупцями з поставки ним продукції, зобов'язання перед бюджетом і позабюджетними фондами з податків і зборів, зобов'язання перед банками та іншими організаціями за отриманими кредитами і позиками, зобов'язання перед засновниками за нарахованими доходами, зобов'язання перед працівниками організації з оплати їх праці, відшкодування витрат, вироблених підзвітними особами, та ін. Таким чином, наявність позичених коштів є нормальним та необхідним явищем для будь-якого підприємства, крім того, зобов'язання є важливим фактором впливу на фінансовий стан підприємства, зокрема, на його ліквідність, платоспроможність, кредитоспроможність та фінансову стійкість [1]. Поточні зобов'язання разом з активами формують фундамент бухгалтерського обліку на підприємстві, тому вони є надзвичайно важливою ділянкою обліку. В цьому аспекті питання нормативно-правового забезпечення обліку поточного зобов'язання є досить актуальним.

Як юридична категорія, господарське зобов'язання згідно Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. № 436-IV, є фактом господарських відносин, які регулюються правом. В силу існування цих відносин одна сторона уповноважена вимагати від іншої здійснення господарських операцій: передачі майна, виконання робіт, надання послуг, а інша сторона зобов'язана виконувати вимоги щодо предмету зобов'язання і має при цьому право вимагати відповідну винагороду – сплату коштів, зустрічні послуги [2].

На сьогодні вітчизняна нормативно-правова база напрацювала цілий ряд нормативних документів з питань регулювання та методичного забезпечення обліку поточних зобов'язань підприємств. А саме законодавче регулювання обліку зобов'язань здійснюється відповідно Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-XIV, НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” від 07.02.2013 р. № 73 та П(С)БО 11 “Зобов'язання” від 31.01.2000 № 20. Окремі положення щодо визнання зобов'язань визначені П(С)БО 13 “Фінансові інструменти” від 30.11.2001 р. № 559 та П(С)БО 26 “Виплати працівникам” від 28.10.2003 р. № 601.

Згідно Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” зобов'язання визначено як заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. У ст. 10 даного Закону встановлено, що для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка [10].

Відповідно до НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок

минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють економічні вигоди [4]. Згідно до Методичних рекомендації від 28.03.2013 № 433 зобов'язання відображається у балансі, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення [3].

Порядок класифікації зобов'язань здійснюється відповідно до П(С)БО 11 “Зобов'язання”. До поточних зобов'язань належать: короткострокові кредити банків; поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями; короткострокові векселі видані; кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; поточна заборгованість за розрахунками (з отриманих авансів, з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, з внутрішніх розрахунків); інші поточні зобов'язання. Для потреб обліку зобов'язання оцінюються згідно з принципом собівартості, за номінальною вартістю [7].

Фінансові зобов'язання в бухгалтерському обліку згідно з П(С)БО 13 “Фінансові інструменти” є складовою фінансових інструментів. Загалом, фінансові зобов'язання включають фінансові зобов'язання, призначені для перепродажу, та інші фінансові зобов'язання. Фінансовий актив або фінансове зобов'язання відображається у балансі, якщо підприємство є стороною-укладачем угоди щодо фінансового інструмента [8].

У П(С)БО 26 “Виплати працівникам” зазначено, зобов'язання та активи, пов'язані з виплатами по закінченні трудової діяльності, обліковуються за кожною програмою виплат по закінченні трудової діяльності. Нарахована сума внесків за програмою з визначеним внеском визнається поточним зобов'язанням у періоді, протягом якого працівники виконували роботу [9].

Для обліку розрахунків за одержані ресурси, виконані роботи та надані послуги Планом рахунків передбачено активний рахунок 63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками” [5]. А інструкцією про застосування Плану рахунків передбачено три субрахунки до даного рахунку: 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”, 632 “Розрахунки з іноземними постачальниками”, 633 “Розрахунки з учасниками ПФГ” [11].

У загальному підсумку зазначимо, що регулювання та методичне забезпечення обліку господарських операцій з виникнення, руху та погашення поточних зобов'язань на вітчизняних підприємствах здійснюється згідно прийнятих на сьогодні нормативно-правових актів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганусич В. О. Вдосконалення обліку поточних зобов'язань / В. О. Ганусич, М. І. Лоя // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2015. – Вип. 1(1). – С. 238-241.
2. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003 р. № 436-IV. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. – Режим доступу : <http://www.pro-u4ot.info>.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pro-u4ot.info/>

5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.rada.com.ua>.

6. Подоля Г. В. Облік поточних зобов’язань підприємства: сучасний стан та напрямки удосконалення / Г. В. Подоля // Молодий вчений. – 2014. – № 5(1). – С. 175-177.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання” від 31.01.2000 № 20. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 “Фінансові інструменти” від 30.11.2001 № 559. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 “Виплати працівникам”, затверджене наказом Міністерства фінансів України станом на 28.10.03 р. № 602 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

10. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України станом на 16.07.99 р. № 996-XIV зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>

11. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств та організацій : Інструкція, затверджена наказом Міністерства фінансів України станом на 30.12.99 р. № 292 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

УДК 657.23

СУЧАСНА КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Гуда Н. Е., студентка групи ЗБ 4/1,

Науковий керівник – д.е.н., доцент Ксьонжик І. В.,

Миколаївський національний аграрний університет

З метою узагальнення доходів і видатків бюджету за різними ознаками розроблено бюджетну класифікацію.

Бюджетна класифікація – єдине систематизоване згрупування доходів, видатків та фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів [1].

Бюджетна класифікація використовується для складання і виконання державного та місцевих бюджетів, звітування про їх виконання, здійснення контролю за фінансовою діяльністю бюджетних установ, а також для

забезпечення загальнодержавної і міжнародної порівнянності бюджетних показників [2].

Доходи, видатки та витрати бюджетних установ є самостійними об'єктами обліку, проте в системі бухгалтерського обліку бюджетних установ розглядаються у взаємозв'язку, оскільки зв'язок між ними має причинно-наслідковий характер. Правильність обліку доходів і витрат бюджету забезпечується єдністю системи бюджетного обліку, в основу якої покладено бюджетну класифікацію. Вимогу використання єдиної класифікації доходів і видатків закладено у Бюджетному кодексі [3]. Бюджетна класифікація передбачає окремо класифікацію доходів і витрат. Вона має такі складові частини

- 1 - класифікація доходів бюджету;
- 2 - класифікація видатків та кредитування бюджету;
- 3 - класифікація фінансування;
- 4 - класифікація боргу.

Класифікація доходів поділяється на групи, підгрупи, статті та під статті. Усі доходи поділяються на податкові, неподаткові, доходи від операцій з капіталом та безоплатні перерахування (трансферти).

Класифікація доходів бюджету за порядком зарахування до бюджету коштів:

- власні – формуються за рахунок надходжень від власних джерел;
- закріплені – відносяться до певного рівня бюджету відповідно до Бюджетного кодексу на довготривалій основі у розмірі територіального надходження або у твердо фіксованому розмірі;
- регулюючі – надходження яких до бюджетів нижчого рівня щорічно визначає Верховна Рада України або представницький орган місцевої влади при затвердженні актів про бюджет.

Видатки бюджету – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум [1].

Класифікація видатків бюджету:

1) за функціями, з виконанням яких вони пов'язані (функціональна класифікація), – дозволяє відслідковувати динаміку зміни державних витрат різноманітного функціонального призначення з метою проведення їх аналізу і прогнозування; організована за класифікацією ООН;

2) за економічною характеристикою операцій (економічна класифікація) – деталізує використання грошових коштів за їх предметними ознаками (види господарської діяльності), дозволяє виділити захищені статті:

– поточні – платежі, не пов'язані з придбанням капітальних активів (оплата комунальних послуг, заробітна плата, нарахування, виплати населенню);

– капітальні – придбання основного капіталу, створення державних запасів і резервів, придбання землі і нематеріальних активів та капітальні трансферти;

– кредитування з урахування погашення – платежі з бюджету, пов'язані з виникнення вимог до інших фінансових об'єктів, які передбачають обов'язкове повернення коштів;

3) за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів (відомча класифікація) – має на меті оптимізацію кількості головних розпорядників, покращання бюджетного планування і побудови організаційно досконалої системи управління;

4) за бюджетними програмами (програмна класифікація) – формування бюджету за програмно-цільовим методом, розподіл бюджетних призначень за бюджетними програмами, що є систематизованим переліком заходів, направлених на досягнення загальної мети. У Державному бюджеті виділяються таємні видатки, які пов'язані з державною таємницею, у зв'язку з чим пояснення їх витрачання в бюджеті не передбачається. Вони спрямовуються на діяльність органів державної влади в інтересах національної безпеки.

Отже, така класифікація дає змогу однаково обраховувати доходи і витрати бюджету, складати звітність про виконання бюджету, здійснювати контроль і аналіз за кожним видом доходів і витрат, кодувати показники бюджетів при їх автоматизованій обробці. Одночасно всі показники є фінансовими планами, обов'язковими для виконання на всіх рівнях управління. Також вона дає можливість виділити захищені статті бюджету та забезпечує єдиний підхід до всіх отримувачів з точки зору виконання бюджету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Михайлов М. Г. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навчальний посібник / М. Г. Михайлов, М. І. Телегунь, О. П. Славкова. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 384 с.
2. Капаєва Л. М. Фінансове право : навчальний посібник / Л. М. Капаєва, М. С. Лях. – Київ : Центрнавчальної літератури, 2004. – 248 с.
3. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

*Громадський А. В., студент групи Б 5/1,
Науковий керівник – д.е.н., доцент Ксьонжик І. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Зміна характеру земельних відносин і розвиток сучасного земельного законодавства призвели до необхідності узгодження нормативно-правових актів, що регулюють облік земель сільськогосподарського призначення та прав користування ними. Проблема недостатнього правового та методичного забезпечення землекористування є одним із чинників, що стримує повне розкриття потенціалу сільськогосподарських земель та їх включення до економічного обороту.

Динамічні соціально-економічні процеси, які відбуваються в сучасному суспільстві, безперечно відображаються в правовій сфері. Інститут права землекористування теж зазнав перетворень, суть яких зводиться до розширення його змісту, що полягає у приватній власності на землю, формуванні ринку землі, розширенні способів прав використання землями сільськогосподарського призначення. Реформування сфери земельних відносин в Україні повинно супроводжуватись побудовою адекватної системи правового регулювання їх обліку.

Відповідно до чинного в Україні законодавства [1] та діючої методики обліку, землі сільськогосподарського призначення не включені в економічний оборот сільськогосподарських підприємств. З одного боку це є виправданим, адже активи, що не належать підприємству і знаходяться в його користуванні на правах операційної оренди не обліковуються на балансі підприємств-орендарів. Відповідно до змін, внесених до Земельного кодексу України Законом України № 5494-VI від 20.11.2012 року [2] до набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення, але не раніше 1 січня 2016 року, забороняється внесення права на земельну частку (пай) до статутних капіталів господарських товариств.

Новою редакцією Земельного кодексу України [1] визначено, що до набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення, але не раніше 1 січня 2016 року, не допускається:

- купівля-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, крім вилучення (викупу) їх для суспільних потреб;
- купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян та юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва;
- купівля-продаж або іншим способом відчуження і зміна цільового призначення земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну

земельної ділянки на іншу земельну ділянку та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб.

Залежно від правової форми залучення та використання земельних ресурсів сільськогосподарським підприємством (приватна власність, постійне чи тимчасове користування) здійснюється і правове регулювання обліку цих об'єктів.

Основними нормативними актами, які на сьогодні регулюють облік земель сільськогосподарського призначення є П(С)БО 7 “Основні засоби”, П(С)БО 32 “Інвестиційна нерухомість”, П(С)БО 14 “Оренда” та П(С)БО 8 “Нематеріальні активи”. Розвиток бухгалтерського законодавства в Україні відбувається в напрямку гармонізації національної системи обліку з міжнародними стандартами. Такий стан справ в нормативному регулюванні обліку землі викликає занепокоєння у провідних вітчизняних науковців. Адже для організації обліку такого специфічного засобу виробництва, який має здатність відновлення родючості, використовується для вирощування біологічних активів і в якому також здійснюються біологічні перетворення, який є стратегічно важливим для України активом, пропонується застосовувати загальну для необоротних активів методику, яка відповідає інтересам гравців глобального фінансового ринку [3, 4, 5, 6].

Особливості земель сільськогосподарського призначення вимагають виділення їх в окрему групу активів та розроблення специфічної методики обліку вказаних активів та прав на їх використання. Для досягнення цієї мети необхідно сформулювати якісне правове забезпечення обліку земель сільськогосподарського призначення через запровадження окремого галузевого стандарту обліку, що потребує подальших системних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768–III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768–14>.
2. Про внесення змін до Земельного кодексу України: Закон України від 20.11.2012 року № 5494–VI: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5494–17>.
3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288–00>.
4. П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»: Наказ міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751–99>.
5. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 № 181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0487–00>.
6. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»: Наказ Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. №779 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0823–07>

УДК 651.456

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО РОЗПОРЯДЖЕННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Ванціва А. О., студентка групи ЗБ 5/1,
Науковий керівник – д.е.н., доцент Ксьонжик І. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Об'єкти інфраструктури державних підприємств поділяються на різні фонди, тобто групи однорідних за економічними ознаками матеріальних цінностей, що мають спільне цільове призначення і підпорядковуються встановленому для кожної з цих груп особливому правовому режиму. Закон України "Про підприємства в Україні" (п. 1 ст. 10) називає три такі групи – основні фонди, оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається на самотійному балансі підприємства. Слід, проте, мати на увазі, що перебування майна на балансі підприємства (організації) ще не є безспірною ознакою наявності у цього підприємства права повного господарського відання державним майном.

Корпоративні права держави не можуть передаватися господарським товариствам для формування їх статутних капіталів, крім передачі до статутних капіталів державних акціонерних товариств та державних холдингових компаній.

Суб'єкти управління об'єктами державної власності здійснюють управління корпоративними правами держави в господарських товариствах, функції з управління якими вони здійснюють, та державними унітарними підприємствами шляхом призначення представників держави для участі у загальних зборах господарських товариств та шляхом призначення (обрання) представників держави і незалежних членів наглядових рад державних унітарних підприємств та господарських товариств, єдиним акціонером (учасником) яких є держава. У разі якщо держава не є єдиним акціонером (учасником) господарського товариства, відповідний суб'єкт управління об'єктами державної власності забезпечує надання кандидатур членів наглядової ради загальним зборам акціонерів (учасників).

У разі якщо держава є єдиним акціонером (учасником) господарської організації, функції з управління корпоративними правами держави виконуються відповідно до цього Закону безпосередньо, без скликання загальних зборів акціонерів (учасників) господарського товариства.

5. Господарська організація, у статутному капіталі якої є корпоративні права держави, за підсумками календарного року зобов'язана спрямувати частину чистого прибутку на виплату дивідендів згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, до 1 травня року, що настає за звітним, приймають рішення про відрахування не менше 30 відсотків чистого прибутку на виплату дивідендів.

Господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, сплачують до Державного бюджету України дивіденди у строк не пізніше 1 липня року, що настає за звітним, нараховані пропорційно розміру державної частки (акцій) у їх статутних капіталах.

Господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави в яких становить 100%, сплачують дивіденди безпосередньо до Державного бюджету України у строк не пізніше 1 липня року, що настає за звітним, у розмірі базових нормативів відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів, але не менше 30%, пропорційно розміру державної частки (акцій) у статутних капіталах господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій.

На суму дивідендів на державну частку, несвоєчасно сплачених господарським товариством, у статутному капіталі якого є корпоративні права держави, та господарським товариством, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких знаходяться у статутному капіталі господарського товариства, частка держави якого становить 100 відсотків, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері управління об'єктами державної власності, нараховується пеня, яка сплачується до загального фонду Державного бюджету України з розрахунку подвійної облікової ставки Національного банку України від суми недоплати, розрахованої за кожний день прострочення платежу, починаючи з наступного дня після настання строку платежу і по день сплати включно.

Господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, та господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави яких становить 100%, які не прийняли рішення про нарахування дивідендів до 1 травня року, що настає за звітним, сплачують до державного бюджету частину чистого прибутку у розмірі, визначеному за базовими нормативами відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів, встановлених на відповідний рік, але не менше 30 відсотків, до 1 липня року, що настає за звітним. На суму таких коштів органами доходів і зборів нараховується пеня у порядку, визначеному абзацом шостим цієї частини, яка сплачується до загального фонду Державного бюджету України.

Чистий прибуток господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, та господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави яких становить 100 відсотків, з якого розраховуються та сплачуються дивіденди відповідно до абзаців третього та п'ятого цієї статті, зменшується на суму прибутку, яка виникла в результаті виконання законів України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо питань оподаткування природного газу та електричної енергії", "Про деякі питання заборгованості підприємств

оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну “Укроборонпром” та забезпечення їх стабільного розвитку” та “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування підприємств – учасників Державного концерну “Укроборонпром” [1].

7. Створення господарських організацій на базі об’єктів державної власності здійснюється за умови, що розмір корпоративних прав держави перевищуватиме 50% їх статутного капіталу. Зазначені обмеження, не поширюються на випадки перетворення орендних підприємств у господарські товариства відповідно до вимог.

9. Нерухоме майно об’єктів державної власності, що не підлягають приватизації, не може бути відчужене, вилучене, передане до статутного капіталу господарських організацій і щодо такого майна не можуть вчинятися дії, наслідком яких може бути їх відчуження.

Зазначені обмеження не поширюються на рішення органів управління господарських товариств, Фонду державного майна України або уповноважених органів управління про передачу об’єктів соціальної сфери, гуртожитків та об’єктів незавершеного капітального будівництва до комунальної власності.

Головою наглядової ради господарської організації, у статутному капіталі якої корпоративні права держави перевищують 50%, обирається будь-який член наглядової ради.

У засіданні наглядової ради господарської організації, у статутному капіталі якої є корпоративні права держави, мають право брати участь з правом дорадчого голосу представники місцевого органу самоврядування та профспілок або іншого уповноваженого трудовим колективом органу, який підписав колективний договір від імені трудового колективу.

Мирові угоди, плани санації та переліки ліквідаційних мас та зміни і доповнення до них у справах про банкрутство господарських організацій з корпоративними правами держави понад 50% їх статутного капіталу погоджуються з суб’єктом управління об’єктами державної власності, Фондом державного майна України (стосовно господарської організації, яка перебуває у процесі приватизації).

Відчуження майна державних підприємств та господарських товариств з корпоративними правами держави понад 25% їх статутного капіталу в процедурі банкрутства здійснюється відповідно до законодавства з питань приватизації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про управління об’єктами державної власності : Закон України від 25.06.2016 р., № 1405-19 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ГОСПОДАРСТВ

*Каленюк М. М., студентка групи ЗБ 5/1,
Науковий керівник – д.е.н., доцент Ксьонжик І. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На даному етапі розвитку комунального господарства саме цільові надходження із державних та місцевих бюджетів відіграють визначальну роль у фінансуванні господарської діяльності підприємств галузі. Складні відносини цільового фінансування комунальних підприємств регламентуються такими законодавчими актами: Бюджетним кодексом [1], Законом України “Про місцеве самоврядування” [2], Податковим кодексом [3].

Разом з тим, галузева законодавча неврегульованість і низька активність обговорення проблем обліку цільового фінансування в науково-практичних публікаціях обумовлюють неоднозначність бачення цільового фінансування в системі обліку та оподаткування.

Бюджетна політика держави організована таким чином, що саме державні й комунальні підприємства є основними одержувачами цільового фінансування. Джерелами цільового фінансування комунальних підприємств виступають державний та місцевий бюджети, спеціальний фонд розвитку міст, а також цільові внески інших юридичних осіб. Розпорядником бюджетних коштів є місцеві державні адміністрації, виконавчі органи та апарати місцевих рад, управління, відділи та інші самостійні структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів місцевих рад в особі їх керівників [1, ст. 22]. Використання коштів цільового фінансування чітко обумовлене його призначенням, що визначається давальником.

Існуюча методика бухгалтерського та податкового обліку цільового фінансування не враховує ані галузевої специфіки, ані майнових та економіко-правових особливостей діяльності комунальних унітарних підприємств, що зумовлює однобоке, на користь фіскальної системи, трактування цільового фінансування як доходу.

За своїм економічним змістом державне фінансування є доходом підприємства. Законодавство з бухгалтерського обліку в Україні не містить чіткого визначення, чим є державне фінансування. Базою для обліку державного фінансування є П(С)БО 15 “Дохід”. Документ визначає, що цільове фінансування визнається доходом протягом тих періодів, в яких були понесені витрати, пов’язані з виконанням умов цільового фінансування та не визнається доходом доти, поки не існує підтвердження того, що воно буде отримане та підприємство виконає умови щодо такого фінансування. Інакше кажучи, державне, або цільове, фінансування стає доходом не у момент зарахування його на поточний рахунок підприємства, а у момент його використання підприємством на чітко визначені цілі. Виникає питання, а

яким саме доходом буде державне фінансування – операційним, доходом від звичайної, фінансової чи інвестиційної діяльності [4, с. 130-134].

Щоб відповісти на це питання, слід розглянути на які цілі витрачається фінансування. Очевидно, що у разі використання його на поточні витрати, що обслуговують операційну діяльність, цільове фінансування слід визнавати доходом від операційної діяльності, з використанням відповідного рахунку. Державне фінансування є доходом від звичайної діяльності, у разі використання його на компенсацію витрат на придбання основних засобів, закладання багаторічних насаджень, формування основного стада.

Серед характерних рис державного фінансування сільськогосподарських підприємств, які впливають на порядок його відображення в обліку, слід відзначити такі:

- 1) підприємство не несе витрат по отриманню фінансування;
- 2) підприємство несе зобов'язання щодо виконання умов надання фінансування, тобто фінансування завжди має цільовий характер;
- 3) фінансування надається в нормативах на базову одиницю розрахунку (1 га посіву, 1 тону живої ваги, 1 голову худоби тощо);
- 4) як правило, фінансування надається на конкурсній основі.

Надаючи фінансування сільськогосподарським товаровиробникам, держава ставить перед собою стратегічні цілі: розвиток виробництва, забезпечення соціальної стабільності, продовольча безпека країни [5].

Підсумовуючи, можна дати таке визначення державного фінансування сільськогосподарських підприємств як об'єкту обліку: це дохід, отриманий сільськогосподарськими підприємствами у вигляді бюджетних асигнувань, на принципах безоплатності, безповоротності та цільового використання, в межах законодавчо встановлених нормативів, з метою розвитку виробництва. Перспективою подальших досліджень процесу обліку державного фінансування є вивчення порядку відображення бюджетних коштів у фінансовій звітності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI.
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р., зі змінами.
3. Податковий кодекс України (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
4. Пустяк О. В. Цільове фінансування комунальних унітарних підприємств: до питання фінансово-економічного змісту та відображення в обліку О. В. Пустяк // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – № 1. – 2011. – С. 130-134.
5. Зима Ю. П. Державне фінансування сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / Ю. П. Зима – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=131>

ХАРАКТЕРИСТИКА НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ

Епов В. О., студент групи Б 6/1,

Науковий керівник – к.е.н. Лагодієнко Н. В.,

Миколаївський національний аграрний університет

Однією з визначальних умов успішного функціонування аграрних підприємств, високоякісного та своєчасного виконання сільськогосподарських робіт та надання послуг є забезпеченість засобами праці, які становлять самостійний об'єкт бухгалтерського обліку – необоротні активи та їх раціональне використання. Тому здійснення обліку і контролю за необоротними активами – важлива частина фінансово-господарської діяльності.

Питання обліку й контролю необоротних активів досліджували багато відомих вчених, таких як А. Аренс, І. А. Белобжецький, Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, А. Глен Велш, С. Ф. Голов, Л. В. Дікань, Ю. Д. Маляревский, Л. Н. Симченко, С. О. Шевченко, Є. В. Нетецький та ін. Незважаючи на велику кількість і різноплановість досліджень, віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних вчених, слід зазначити, що розкриття питання обліку необоротних активів потребує подальшого наукового дослідження у розрізі контролю за ефективністю їх використання.

Необоротні активи складаються з основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, порядок розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” (далі П(С)БО 7) [1].

Відповідно до даного П(С)БО основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). В Податковому кодексі України дане визначення доповнено вартісним критерієм, а саме вартість основних засобів перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом [2].

Підвищення вартісного критерію дасть змогу більше активів відносити до малоцінних необоротних матеріальних активів і, відповідно, амортизувати методами “50%-50%” чи “100%” вартості, яка амортизується.

Основною проблемою в обліку необоротних активів є нарахування зносу за нормами, встановленими на сьогодні, що призводить до того, що повне нарахування зносу виникає раніше, ніж необоротні активи вислужують встановлені строки їх експлуатації. У результаті цього в бухгалтерському обліку та формах фінансової звітності необоротні активи відображаються за

нульовою вартістю, що не відповідає фактичній вартості майна аграрних підприємств [3].

Вірогідність визначення фінансових результатів підприємства і відображення їх у звітності залежить від достовірності оцінки необоротних активів. Вважається, що порушення із заниження вартості активів – це результат недотримання об'єктами контролю вимог закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, за що передбачено притягнення до адміністративної відповідальності окремих посадових осіб [4].

Для того, щоб уникнути неправомірних дій та якомога точнішого виявлення помилок необхідно посилити внутрішній контроль та відповідальність посадових осіб за недопущення порушень в обліку необоротних активів за їх реальною оцінкою. Пріоритетними напрямками покращення проведення контролю повноти оприбуткування, стану збереження та використання придбаних необоротних активів є: перевірка первинних документів з придбання, руху та вибуття необоротних матеріальних активів; контроль за документами об'єкта контролю на предмет: укладення договорів про матеріальну відповідальність та стан закріплення всіх необоротних активів за матеріально відповідальними особами; дотримання аграрним підприємством періодичності та порядку проведення інвентаризації необоротних активів та запасів, правильність оформлення та відображення в бухгалтерському обліку її результатів; стану збереження необоротних активів; своєчасності, повноти та правильності оприбуткування придбаних (безкоштовно одержаних) необоротних активів; дотримання законодавства при списанні (відчуженні) необоротних активів, при нарахуванні зносу необоротних активів, при проведенні індексації, дооцінок та іншого перегляду вартості необоротних активів.

Отже, добре організований облік та внутрішній контроль за необоротними матеріальними активами та дотриманням наведених рекомендацій зробить неможливими різноманітні маніпуляції з вартістю майна, допоможе запобігти значним порушенням та знизить рівень притягнень до відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” [Електронний ресурс] / Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>.
2. Податковий кодекс України (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Янів І. В. Сучасні проблеми обліку основних засобів [Електронний ресурс] / І. В. Янів. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/17_AND_2011/Economics/7_89670.doc.htm.
4. Кривда О. В. Невидиме майно, що криється під заниженням вартості основних засобів та інших необоротних активів на державних підприємствах / О. В. Кривда // Фінансовий контроль. – 2008. – № 1. – С. 18-25.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

*Ластавецька Д. Ю., студентка групи Б 5/2,
Науковий керівник – к.е.н, старший викладач Костирко А. Г.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Зростаюча інтеграція аграрного сектору України до світового економічного простору характеризується кардинальними змінами в організації та управлінні виробництвом. Економічні перетворення зумовлюють необхідність як розробки нової стратегії розвитку сільського господарства, так і нових підходів до дослідження окремих економічних категорій, зокрема категорії основних засобів та оцінки ефективності їх використання.

Основні засоби сільського господарства є однією із складових виробничого потенціалу, як галузі, так і народного господарства держави. В останні роки через обмеженість фінансових ресурсів спостерігаються негативні тенденції у відтворенні основних засобів аграрного сектора. Окрім низки об'єктивних чинників, дана ситуація зумовлена також невідповідністю між головними складовими управління основними засобами – плануванням, оцінкою та формуванням їхнього обсягу та структури. За сучасних умов питання точної оцінки ефективного використання основних засобів набуває актуального значення.

Значний вклад у дослідження проблем та визначення аспектів ефективності капітальних вкладень та їх особливостей у сільському господарстві внесли такі вчені, як: В.Г. Андрійчук, В.М. Івахненко, М.Й. Малік, П.М. Макаренко, П.Т.Саблук, М. Г. Чумаченко.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

До основних виробничих засобів належать ті, що беруть участь у процесі виробництва. Вони становлять приблизно 95-98% загальної вартості основних засобів на підприємстві. Основні виробничі засоби – матеріально-технічна база суспільного виробництва. Від їх об'єму залежать виробнича потужність підприємства і значною мірою рівень технічного озброєння праці.

Підвищення ефективності використання основних виробничих засобів на підприємстві є важливим резервом підвищення ефективності діяльності самого виробництва, що полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил порівняно з витратами праці, що використовуються на створення суспільного продукту.

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних засобів – це одне з основних завдань діяльності підприємств, від результату якого залежить фінансовий стан та конкурентоспроможність підприємства.

Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів повинні визначатися існуючим станом підприємства, зумовленим впливом зовнішніх і внутрішніх факторів середовища його функціонування [4].

Підприємствам аграрного сектору є важливим своєчасно користуватися досягненнями науково-технічного прогресу у фондоутворюючих галузях першої сфери АПК, результатом якого є створення нової техніки з більш коротким строком експлуатації як важливої умови врахування темпів її морального зношення. Швидкість обороту основних засобів, таким чином, з переходом до нових конструкцій у фондоутворюючих галузях із кожним черговим циклом технічного переозброєння має тенденцію до зростання. Скорочення тривалості вказаних циклів веде до збільшення швидкості обороту основних засобів, а отже, до швидшого перетворення цих авансованих ресурсів у спожиті, тобто втілення їх у заново створений продукт.

Поліпшення використання основних виробничих засобів означає, що за тієї самої їх величини збільшується виробництво продукції, зростає маса чистого прибутку або коли темпи збільшення цих видів ефекту випереджають подальше підвищення фондооснащеності виробництва.

Важливим напрямом поліпшення використання виробничих ресурсів є встановлення оптимального співвідношення між основними й оборотними засобами з урахуванням виробничого напрямку підприємств, ступеня розвитку головної галузі і досягнутого ними рівня фондооснащеності основними виробничими засобами.

Кращих результатів досягають ті підприємства, які своєчасно технічно переозброюють виробництво, замість застарілої, впроваджують нову техніку, більш продуктивну й економічну. Особливе значення для поліпшення використання основних виробничих засобів і підвищення ефективності виробництва має застосування нових технологій вирощування сільськогосподарських культур, утримання худоби і переробки сільськогосподарської сировини. Необхідно поглиблювати спеціалізацію і комбінування виробництва, впроваджувати прогресивні форми організації й оплати праці, підвищувати кваліфікацію кадрів та їх відповідальність за раціональне використання закріпленої за ними техніки [2].

Аналіз економічної ефективності використання основних засобів повинен включати обґрунтування їх раціональної структури для різних типів сільськогосподарських підприємств залежно від виробничого напрямку.

Для характеристики використання основних виробничих засобів слід застосовувати узагальнюючі показники – фондівіддачу та фондомісткість. Доцільно застосовувати методики економічного аналізу, які враховують використання земельних і трудових ресурсів [3].

Отже, завдання підвищення ефективності використання основних засобів може бути успішно вирішено за умови об'єктивного аналізу показників, системного вивчення і повного врахування специфічної дії кожного з факторів впливу на процес достатнього забезпечення та використання основних засобів. Це дозволить розкрити невикористані резерви, підготувати конкретні управлінські рішення щодо вдосконалення інвестиційної політики та подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. П(С)БО 7 “Основні засоби”. Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р.
2. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств – 2-ге вид., доп. і перероблене / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
3. Економічний аналіз : навч. посіб. / В. М. Серединська, О. М. Загородна, Р. В. Федорович. – К. : Астон, 2010. – 592 с.
4. Чорна І. О. Ефективність використання виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення / І. О. Чорна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 2. – С. 212-216.

УДК 338.432:631

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ І НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Цуркан К. Е., студентка групи Б 5/2,

Науковий керівник – к.е.н, старший викладач Костирко А. Г.,

Миколаївський національний аграрний університет

Функціонування суб'єктів господарювання в умовах конкретного етапу економічного розвитку країни, який визначається нестабільністю економічної системи та іншими дестабілізуючими чинниками, вплив жорстокої конкуренції, зростання рівня фінансових ризиків вимагає забезпечення стабільного фінансового стану, що потребує налагодження системи ефективного фінансового управління основними напрямками діяльності підприємства і вмілим управлінням нею щодо забезпечення фінансової безпеки як в короткостроковому, так і в довгостроковому періодах. Отже ефективна діяльність підприємства, залежить від багатьох чинників, проте одним з найважливіших є фінансовий стан.

Питання управління фінансовим станом підприємства стоїть у центрі уваги сучасних наукових досліджень. Але на сьогодні наукова думка не має загальноприйнятої точки зору з приводу чіткого визначення суттєвості поняття “фінансовий стан підприємства”, дослідження переважно зосереджуються тільки на окремих його елементах. Тому необхідним є уточнення сутності поняття “фінансовий стан підприємства” як об’єкта фінансового управління ним, розгляд його елементів [1].

Аналітична оцінка фінансового стану підприємств передбачає виконання таких задач:

- аналіз ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- аналіз стану і динаміки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- аналіз рентабельності підприємства та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз стану підприємства на фінансовому ринку;
- пошук резервів підвищення рентабельності виробництва.

Щоб фінансовий стан підприємства був на належному рівні, фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного

надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів тощо [3].

Для оцінки фінансового стану підприємства за його балансом вивчають наступні показники: коефіцієнт абсолютної ліквідності; проміжний коефіцієнт покриття (ліквідності); загальний коефіцієнт покриття; коефіцієнт власності (автономії); коефіцієнт залучених коштів (капіталу); коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів; коефіцієнт маневреності власних коштів; показники прибутку [4].

Покращення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок: збільшення виручки від реалізації; продажу частини основних фондів; рефінансування дебіторської заборгованості.

Скорочення вихідних грошових потоків можливе за рахунок: зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції; зниження витрат, які покривають за рахунок прибутку.

Основним заходом покращення фінансового стану є збільшення виручки від реалізації. В свою чергу розмір виручки від реалізації залежить від: обсягів реалізації продукції; ціни одиниці продукції, що реалізується .

Щоб збільшити обсяги реалізації, треба максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами. Бажаний результат можна отримати наданням знижок покупцям, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами. Не існує для всіх підприємств єдиного рецепту збільшення обсягів реалізації. Тип заходів

залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної ним стратегії маркетингу.

Також одним із важливих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. Це:

- 1) проведення реструктуризації активів підприємства;
- 2) сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;
- 3) перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства.

Отже підприємство повинно зважати на те, що вони несуть реальну економічну відповідальність за ефективність свого функціонування, своєчасне виконання своїх зобов'язань перед постачальниками, споживачами, банками, іншими діловими партнерами, а також перед державою. Здатність підприємства успішно діяти за тих чи інших умов знаходить своє відображення у його фінансовому стані.

ЛІТЕРАТУРА

1. Обущак Т. А. Сутність фінансового стану підприємства / Т. А. Обущак // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 9 – С. 11-15.
2. Заюкова М. С. Теоретичні аспекти дефініції “фінансовий стан підприємства” / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://intkonf.org/k-e-n-zayukova-m-s-kovalchuk-a-p-teoretichni-aspekti-definititsiyi-finansoviy-stand-pidpriemstva/>
3. Аверіна М. Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення / М. Ю. Аверіна // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 92-100.
4. Пітінова А. О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства: сутність і необхідність / А. О. Пітінова // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2013. – № 4. – С. 379-389.

УДК 338.432:631.16

СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Шевчик Н. В., студентка групи Б 5/2,

Науковий керівник – к.е.н, старший викладач Костирко А. Г.,

Миколаївський національний аграрний університет

Конкурентоспроможність суб'єктів господарювання за сучасних ринкових умов багато у чому залежить від отриманих фінансових результатів. У фінансових результатах знаходять своє пряме відображення всі аспекти діяльності підприємства: рівень його технологічної оснащеності, особливості управління, специфіка виробництва та контроль за рівнем витрат і рівнем реалізаційних цін, особливості господарського механізму, а також державне регулювання розвитку певної галузі, виходячи з її значення для

розвитку економіки країни. В цьому аспекті можливість дієво впливати на процеси формування фінансових результатів, справедливий розподіл з метою мобілізації власних фінансових ресурсів виступає своєрідним індикатором і критерієм успішності управління підприємством. З економічної точки зору фінансовий результат – це доходи господарюючих суб'єктів за вирахуванням витрат. Отже, забезпечення позитивного значення фінансових результатів знаходиться серед основних завдань при реалізації пріоритетів діяльності виробників. Йдеться про ефективні важелі управління, в основі яких – процеси формування доходів в обсягах, що перевищують витрати. Реальність виконання цих завдань знаходиться в площині організації всієї діяльності суб'єктів.

Таким чином, проблематика формування фінансових результатів, створення дієвих механізмів обліку, аналізу та оцінки з метою забезпечення реальних конкурентних переваг підприємства на сучасному ринку продукції, товарів і послуг залишається важливою і актуальною з точки зору, як теорії, так і практичної діяльності.

Загалом, аналіз займає особливе місце в забезпеченні результативної роботи суб'єктів господарювання. Дослідження ролі економічного аналізу у підприємств вивчали І. Бланк, О. Крайник, В. Нагайчук, Н. Шмиголь, та інші.

Як зазначає І. Бланк: "... аналіз забезпечує можливість організувати роботу підприємства таким чином, що воно не буде переживати розривів щодо надходження та витрати коштів як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах. Це, в свою чергу, гарантує стабільну роботу підприємства та його конкурентоспроможність на ринку" [2]. В. Нагайчук, визначаючи особливості аналізу господарських операцій, зазначає, що в умовах сучасного ведення підприємницької діяльності одним з найважливіших завдань будь-якого економічного суб'єкта є вдосконалення процесу управління для оптимізації використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів [5]. Використання методів економічного аналізу на думку О. Крайника забезпечить постійний контроль за діяльністю підприємства, попередження негативних тенденцій у його роботі та прогнозованість отримуваних результатів [4]. Отже, організація аналітичної діяльності, як складової управління розвитком на сучасних підприємствах та розробка заходів щодо їх покращення, є досить актуальною.

Для оцінки фінансових результатів і ефективності діяльності суб'єктів господарювання використовують систему аналітичних показників прибутку [1]:

- валовий прибуток (збиток) розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);
- прибуток (збиток) від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат;
- прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від основної діяльності,

фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків);

- прибуток від звичайної діяльності визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку. Збиток від звичайної діяльності дорівнює збитку від звичайної діяльності до оподаткування та сумі податків на прибуток;

- чистий прибуток (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності.

Значення аналізу фінансових результатів впливає із основних функцій, які виконує прибуток підприємства [1]:

- отримання прибутку є вихідним мотивом створення підприємства;
- його розмір визначає рівень віддачі (ефективність) авансованих коштів і прибутковість вкладень в активи підприємства;
- отриманий прибуток виступає індикатором успішності основної діяльності підприємства;
- він є основою прийняття інвестиційних рішень;
- прибуток виступає джерелом самофінансування підприємства і винагороди власникам капіталу.

У підсумку зазначимо, що для кожного підприємства надважливим є встановлення причин, які спричиняють зміну прибутку, оптимізацію розміру валового прибутку, виявлення резервів зростання чистого прибутку тощо. У зростанні прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава. Тож саме з метою встановлення, оцінки і кількісного виміру факторів впливу використовується інструментарій економічного аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. І. В. Сіменко, Т. Д. Косової. – К. : Центр учбової літератури. – 384 с.
2. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2003. – 496 с.
3. Крайник О. П. Роль економічного аналізу в управлінні господарською діяльністю підприємства / О. П. Крайник // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2011. – № 3. – С. 101-108.
4. Нагайчук В. Облік та аналіз господарських операцій / В. Нагайчук // Економіка і держава. – 2010. – № 8. – С. 87-89.

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Кононюк В. В., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Лугова О. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Основною метою обліку виробництва є своєчасне, повне, достовірне відображення фактичного розміру і складу витрат та контроль за використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (наданих робіт чи послуг) в натуральних та грошових вимірниках. Для цього необхідно визначити загальні підходи до організації обліку виробничих витрат сільськогосподарських підприємств.

Вивченням питання організації обліку витрат займалися такі вчені як Ф. Бутинець [1], Т. Карпова [2], М. Огійчук [3], П. Саблук [4], В. Сопко [5], Л. Терещенко [6] та ін. Кожен із авторів має своє уявлення про поняття “витрати виробництва”, і досі, незважаючи на тривалість його існування, немає єдиної думки щодо тлумачення даного поняття.

Відповідно до П(С)БО 16 витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які приводять до зменшення капіталу [7]. Витрати утворюються в процесі формування та використання ресурсів для досягнення певної мети. Виробничі витрати є головними складовими підприємства в цілому. Досить важко оцінити те значення, яке має наявність інформації про виробничі витрати для діяльності підприємства.

Всі витрати за відношенням до виробничої собівартості можна поділити на дві групи: 1. Витрати, які включаються до виробничої собівартості (впливають на фінансовий результат не у звітному періоді, в якому вони виникли, а при визнанні доходу від реалізації продукції, прямо пов’язаного з цими витратами). 2. Витрати, які не включаються до виробничої собівартості (впливають на фінансовий результат звітного періоду, наприклад, адміністративні витрати, витрати на збут та інші) [8].

За способом включення до собівартості продукції (робіт, послуг) витрати поділяють на прямі та непрямі. Прямі витрати відносяться до конкретного виду продукції (робіт, послуг) і безпосередньо включаються до її собівартості. Прямі витрати поділяються на прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці та інші прямі витрати. При групуванні витрат під об’єктом обліку витрат слід розуміти продукцію, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов’язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Непрямими є витрати, які не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об’єкта витрат економічно доцільним шляхом. Такі витрати відносяться до вирощування багатьох культур, кількох груп тварин, виконання різних робіт. Для включення до собівартості ці витрати необхідно попередньо розподілити між об’єктами обліку. Тому на практиці їх часто

називають тими, що розподіляються, а згідно з П(С)БО 16 “Витрати” – загальновиробничими витратами. Загальновиробничі витрати поділяються на змінні та постійні. Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат встановлюється підприємством, що зазначається в Положенні про облікову політику.

Подальша деталізація витрат в обліку здійснюється в розрізі статей калькулювання собівартості. У сільському господарстві застосовують достатньо широкую номенклатуру статей.

Прямі виробничі витрати обліковуються безпосередньо на рахунок 23 “Виробництво”. Непрямі витрати обліковуються на рахунок 91 “Загальновиробничі витрати”. У кінці звітного періоду рахунок 91 закривається шляхом списання розподілених між видами продукції загальновиробничих витрат в дебет рахунка 23 “Виробництво”. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) в період їх виникнення. Усі розподілені витрати є елементами собівартості готової продукції та незавершеного виробництва. Загальна сума розподілених та нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину [3].

Аналітичний облік ведеться за місцями виникнення, центрами і статтями (видами) витрат або елементами. Первинними документами при відображенні накопичення загальновиробничих витрат є накладна, рахунок, видатковий касовий ордер, виписка банку, авансовий звіт, розрахунок бухгалтерії тощо. Щомісячне списання загальновиробничих витрат за відповідним розподілом оформляється довідкою (розрахунком) бухгалтерії [4].

Прямі та непрямі витрати є головним показником від якого залежить прибуток підприємства. Також при аналізі даних витрат, визначають резерви зниження собівартості продукції, від якої залежать безпосередньо ціни, за якими буде реалізовуватись продукція. Правильна організація обліку прямих та непрямих витрат є запорукою прибутковості підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 280 с.
2. Карпова Т. П. Управленческий учет 2-е изд. / Т. П. Карпова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 190 с.
3. Огійчук М. Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах - 2-ге вид., перероб. і допов. / М. Ф. Огійчук. – К. : Вища освіта, 2003. – 210 с.
4. Саблук П. Т. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах / П. Т. Саблук, В. Б. Моссаковський, Л. К. Сук. – К. : Урожай, 1998. – 170 с.
5. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю і аналізу / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2004. – 220 с.
6. Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку / Л. О. Терещенко, І. І. Матієнко-Зубенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 164 с.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

8. Волкова І. А. Фінансовий облік – 2 / І. А. Волкова. – К. : Центр навчальної учбової літератури, 2009. – 320 с.

УДК 657.1.11:336.225

ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ: ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ

*Ткачук Т. П., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Лугова О. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Облік праці і заробітної плати – одна із найважливіших і складних ділянок роботи, що потребують точних і оперативних даних. У складі виробничих витрат оплата праці займає майже половину всіх витрат і значно впливає на формування фінансових результатів діяльності підприємства. Від організації обліку оплати праці залежить якість, справедливість, повнота і своєчасність розрахунків за виплатами працівникам.

Дослідження проблем бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам завжди були і залишаються у центрі уваги науковців та практиків. Окремі теоретичні та методологічні аспекти обліку праці та її оплати знайшли своє відображення у працях К. Безверхих [1], О. Золотухіна [2], О.П. Савицької [3], П.Л. Сук, Л.К. Сук [4] та інші.

При вирішенні питань розрахунків за виплатами працівникам слід керуватися Конституцією України, Кодексом законів про працю, Законами України “Про оплату праці”, “Про колективні договори та угоди”, “Про відпустки”, “Про прожитковий мінімум”, Генеральною угодою, галузевими угодами тощо.

Основним нормативно-правовим документом, який визначає економічні, правові та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах, на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та господарювання є Закон України “Про оплату праці” № 108/95-ВР від 24.03.1995 року.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [5].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності

підприємствами, організаціями, іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ) визначені П(С)БО 26 “Виплати працівникам”.

Держава регулює розмір оплати праці шляхом установлення мінімальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата – законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці (обсяг робіт). Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов’язковою на всій території України для підприємств, установ, організацій усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників.

Основним первинним документом з обліку відпрацьованого часу та оплати праці є Табель обліку робочого часу (ф. № ПГС-1). Для обліку робіт з обробітку ґрунту (посівів) та нарахування заробітної плати за виконання такого роду робіт застосовують Обліковий лист тракториста-машиніста (ф. № ПСГ-3). Для обліку обсягу виконаних робіт, робочого часу і заробітної плати у будівництві, промислових, допоміжних та інших виробництвах і господарствах застосовують Наряд на відрядну роботу (ф. № ПСГ-5).

Групування даних облікових листів трактористів-машиністів здійснюють у Накопичувальній відомості обліку використання машинно-тракторного парку (ф. № ЖН-5).

Синтетичний облік розрахунків за виплатами працівникам ведуть на рахунку 66 “Розрахунки за виплатами працівникам”. За кредитом рахунку відображають суми нарахованої заробітної плати працівникам основного, допоміжного та промислового виробництв підприємства (інших виплат); за дебетом – видача зарплати та інших виплат працівникам з каси або перерахування на особові рахунки у банківських установах [3].

Для відображення інформації за рахунком 66 “Розрахунки за виплатами працівникам” призначено Журнал-ордер № 5-Б с.-г., у якому відображають нараховану заробітну плату та пов’язані з нею суми відрахувань на соціальні заходи та забезпечень майбутніх витрат.

Заробітна плата повинна залежати безпосередньо від результатів праці й у той же час впливати на його показники, стимулювати розвиток виробництва, ефективність роботи, підвищення кількісних і якісних результатів праці.

В сучасних умовах розвитку України правильний і дієвий облік витрат на оплату праці повинен стати не лише засобом дотримання вимог чинного законодавства, а й джерелом надійної інформації для подальшого контролю та управління витратами на оплату праці. Тому основна задача обліку розрахунків підприємства по заробітній платі – знайти оптимальний рівень таких витрат, що забезпечував би і прибутковість підприємства і достатню мотивацію працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безверхих К. Шляхи удосконалення первинного обліку непрямих витрат, пов'язаних із виплатою заробітної плати / К. Безверхих // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 3. – С. 24-29.
2. Золотухін О. Нарахування та виплата зарплати: документальне оформлення / О. Золотухін // Баланс-Агро. – 2009. – № 11. – С. 23-25.
3. Савицька О.П. Сучасний стан оплати праці та рівень вартості робочої сили в сільському господарстві / О. П. Савицька // Оплата праці в АПК. – 2011. – № 5. – С.15-17.
4. Сук Л. Організація обліку праці та її оплати / Л. Сук, П. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2009. – № 21. – С. 28-44.
5. Про оплату праці [Електронний ресурс] : Закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР (зі змінами та доповненнями.) – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 631.11:336.225

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ

*Крижановська Н. М., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Лугова О. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На сьогодні особливе значення для успішного розвитку України має розвиток сільського господарства. Воно входить до складу народногосподарського комплексу, що дозволяє забезпечити підтримку життєдіяльності суспільства. Враховуючи сезонність та велику ризиковість діяльності сільськогосподарських товаровиробників, оподаткування підприємств агропромислового комплексу завжди було одним із особливих видів податкових взаємовідносин [1].

Питання оподаткування у галузі сільського господарства висвітлювали в своїх працях багато науковців, серед яких можна виділити наступних: Непочатенко О. [1], Богданова О. [2], Посаднева О. [3] на інші. Однак, не зважаючи на це, потребує вивчення вплив податкових змін та нововведень на діяльність сільськогосподарських підприємств.

Метою статті є окреслення особливостей оподаткування суб'єктів господарювання у галузі сільського господарства в Україні та його змін. Актуальним є розглядання особливостей застосування пільг в оподаткуванні сільськогосподарських підприємств, а саме єдиного податку 4 групи та податку на додану вартість відповідно до Податкового Кодексу України.

Оподаткування сільськогосподарського підприємства відрізняється від оподаткування будь-якого іншого торговельного або виробничого підприємства, має свою специфіку.

З 1 січня 2016 року набрали чинності зміни до Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI, які, зокрема, стосуються спеціального режиму ПДВ сільськогосподарських підприємств.

Так, у попередніх роках сільськогосподарські підприємства, які застосовували спеціальний режим, не сплачували ПДВ до бюджету, а перераховували 100% суми податку на свої спеціальні рахунки. Такі кошти платник міг використовувати для відшкодування суми ПДВ, сплаченої (нарахованої) постачальнику на вартість виробничих факторів, за рахунок яких сформовано податковий кредит, а за наявності залишку такої суми податку – для інших виробничих цілей.

Відповідно до прийнятих змін з 1 січня 2016 року, платник залишатиме собі не всю суму ПДВ, а лише певну суму, яку використовуватиме виключно у виробництві сільськогосподарських товарів/послуг; решту суми ПДВ – перераховуватиме до бюджету. Процентне співвідношення суми ПДВ, яке залишатиметься у розпорядженні платника залежить від виду здійснюваної сільськогосподарської діяльності, а саме:

а) за операціями з сільськогосподарськими товарами/послугами (крім операцій із зерновими і технічними культурами та операцій з продукцією тваринництва): до державного бюджету перераховуватиметься – 50% суми ПДВ та на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств перераховуватиметься – 50% суми ПДВ [4];

б) за операціями із зерновими і технічними культурами: до державного бюджету – 85% та на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств – 15% [4];

в) за операціями з продукцією тваринництва: до державного бюджету – 20% та на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств – 80% [4].

Щодо єдиного податку 4 групи, то платниками у 2016 році можуть бути юридичні особи – сільськогосподарські товаровиробники, питома вага продажу сільськогосподарських товарів за попередній податковий (звітний) рік становить не менше, ніж 75% [4].

Ставки єдиного податку в 2016 році збільшуються у 1,8 рази порівняно із 2015 роком і становлять (у % від нормативної грошової оцінки):

а) рілля, сіножаті, пасовища – загальний показник – 0,81 (у 2015 році – 0,45);

б) багаторічні насадження – загальний показник – 0,49 (у 2015 році – 0,27).

Облік податків, зборів і платежів підприємства ведуть на рахунок 64 “Розрахунки за податками і платежами”. За кредитом рахунку 64 відображають нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету: податки, їх сплата, списання тощо. Аналітичний облік розрахунків за податками й платежами ведуть за їх видами. Облік платежів ведуть окремо по кожному податку чи платежу. Облік розрахунків треба організувати таким чином, щоб за кожним із них окремо можна було мати дані про нараховані і сплачені суми, заборгованість на кінець місяця.

Отже, окрім змін в розподілі спеціального режиму ПДВ, сільськогосподарським виробникам підвищили ставки єдиного податку четвертої групи, зокрема за ріллі, сіножаті, пасовища доведеться сплачувати

0,81% від нормативної грошової оцінки за землю, що у 2015 році теж суттєво зросла. Зміни в оподаткуванні продовжують тенденцію збільшення податкового навантаження на агровиробників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Непочатенко О. О. Оподаткування сільськогосподарських товаровиробників та шляхи його вдосконалення / О. О. Непочатенко, П. М. Боровик, М. М. Уманець // Сталій розвиток економіки. – 2013. – № 1. – С. 328-332.
2. Богданова О. О. Окремі аспекти оподаткування сільськогосподарських підприємств / О. О. Богданова // Економіка. – 2011. – № 3. – С. 144-151.
3. Посаднева О. М. Особливості оподаткування сільськогосподарської діяльності в Україні / О.М. Посаднева // Інноваційна економіка. – 2012. – № 2. – С. 257-260.
4. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755 – VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 331.211.657

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ

*Оленич К. В., студента групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Лугова О. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

У сучасних умовах господарювання підприємства несуть великі затрати, пов'язані з витратами на персонал. Це, насамперед, заробітна плата у грошовій та натуральній формах, різні види компенсаційних виплат, встановлених законодавчо та за власною ініціативою підприємства, стимулюючі, соціальні виплати та інші виплати, включаючи грошові суми, нараховані за невідпрацьований час тощо. Усі ці витрати у своїй сукупності складають виплати працівникам, які становлять суттєву частину сукупних витрат підприємства й підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб.

Проблему облікового забезпечення виплат працівникам вивчали такі вчені: як Овсюк Н.В., Радченко О.Ю. [1], Грачова Р.М. [2] – досліджували складові виплат працівникам на підставі міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку та основні їх відмінності і особливості. Притула В.І. [3] та Сторожук Т.М. [4] досліджували облікові аспекти виплат працівникам підприємства та інші.

Законом України від 24 грудня 2015 року № 909-VIII 2016 р., № 3 (зміни, внесені підпунктом 10 пункту 45 розділу I Закону України від 24 грудня 2015 року № 909-VIII, набирають чинності з 1 лютого 2016 року) [5] зміни до Податкового кодексу України:

1. Ставка ПДФО за такими виплатами, як заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати або інші виплати та винагороди, що нараховуються (виплачуються, надаються) платнику податків у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами, становить 18% незалежно від суми виплати [5].

2. Утримання ЄСВ з доходів фізичних осіб взагалі не здійснюватиметься [5].

Враховуючи новий Прожитковий мінімум – 2016 р. для працездатної особи (який складає 1378 грн.), податкова соціальна пільга (ПСП) отримала такі розміри:

1. 100% = 689 грн. (для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, – у розрахунку на кожну таку дитину);

2. 150% ПСП = 1033,50 грн. (для такого платника податку, який:

а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником – у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;

б) утримує дитину-інваліда - у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років;

в) є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом;

г) є особою, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів [5].

3. 200% ПСП = 1378,00 грн. (для такого платника податку, який є:

а) Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями “За відвагу”;

б) колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою;

в) учасником бойових дій під час Другої світової війни або особою, яка у той час працювала в тилу, та інвалідом I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на яких поширюється дія Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, тощо[5].

Податкова соціальна пільга може застосовуватися до доходів найманих працівників у вигляді зарплати або прирівняних до зарплати виплат, якщо цей розмір доходу не перевищив прожиткового мінімуму, визначеного для працездатних осіб – помноженого на коефіцієнт 1,40 та округленого до найближчих 10 грн [5].

Таким чином, податкова соціальна пільга може застосовуватися до максимального розміру доходу фізичної особи = $1378 \times 1,4 \approx 1930$ грн.

Проаналізувавши вищезазначене, можна зробити висновок, що на основі проведеного дослідження облікового забезпечення обґрунтована необхідність накопичення інформації про виплати працівникам за видами виплат та термінами їх здійснення у складі зобов'язань, соціальних виплат та витрат за елементами у розрізі трудових та цивільно-правових відносин. Головною проблемою облікового забезпечення виплат працівникам є високі

податки та низький рівень оплати праці в Україні. Подальші дослідження доцільно спрямувати на обґрунтування порядку визнання різних виплат працівникам, опрацювання вітчизняними підприємствами актуальних оцінок, підвищення зацікавленість працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці. Для вирішення цих проблем потрібно зрівняти вітчизняні ставки оподаткування з сучасною нормативно-правовою бази розвинутих країн світу, знизити ставки податкових зборів та підвищити податкові пільги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Овсюк Н. В. Виплати працівникам за П(С)БО 26 та МСФЗ (IAS) 19: порівняльний аспект / Н. В. Овсюк, О. Ю. Радченко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – № 3 (24). – С. 360-368.
2. Грачова Р. Розрахунки з персоналом з оплати праці і не тільки / Р. Грачова // Дебет-Кредит. – 2007. – № 47. – С. 35-46.
3. Притула В. І. Актуарна оцінка виплат працівникам у системі управління персоналом в контексті міжнародної практики / В. І. Притула // Облік і фінанси. – 2012. – № 1. – С. 67-72.
4. Сторожук Т. М. Елементи облікової політики підприємства щодо зобов'язань (економіка, право). Вип. 2., 2013. – С. 66-71.
5. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755 – VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 657.411.8

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ВИЗНАННЯ, СКЛАДУ ТА ОЦІНКИ ДОХОДІВ

*Веретюк В. В., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Лугова О. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Фінансовий облік повинен забезпечувати користувачів інформацією про доходи і витрати від різних видів діяльності підприємства, про пряток формування фінансового результату за звітний та попередні періоди, про суму чистого прибутку (збитку), про напрями використання прибутку підприємства. Дані фінансового обліку надають можливість здійснювати аналіз структури доходів від основної та інших видів діяльності та впливу факторів на зміну доходів; аналіз загальної суми витрат та аналіз по найважливіших статтях витрат, аналіз прибутку та впливу факторів на його зміни; аналіз рентабельності та прибутковості з метою визначення резервів зростання прибутку, рентабельності та прийняття ефективних управлінських рішень щодо використання одержаного прибутку.

Питанням теорії й методології оцінки та складу доходів присвятили роботи такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Бутинець Ф.Ф.,

Завгородний В.П., Кужільний М.В., Лінник В.Г., Сопко В.В.

Дохід є надходженням економічних вигод, які виникають в результаті діяльності підприємства у вигляді виручки від реалізації продукції (товарів, послуг), гонорарів, відсотків, дивідендів тощо. В обліку дохід відображається у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [2].

Методологічні засади формування, оцінювання і визнання у бухгалтерському обліку інформації про доходи від звичайної діяльності підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначають П(С)БО 15 “Дохід”.

Його норми стосуються підприємств (організацій) та інших юридичних осіб незалежно від форм власності (крім бюджетних та банківських установ).

Вимоги П(С)БО 15 “Доходи” визначають принцип формування інформації про доходи підприємства у бухгалтерському обліку [2].

Норми П(С)БО 15 поширюються на	Норми П(С)БО 15 не поширюються на
доходи підприємств від звичайної діяльності: реалізації продукції (товарів, інших активів); надання послуг; отриманого цільового фінансування; використання активів підприємства іншими сторонами, результатом чого є отримання відсотків, роялті та дивідендів.	реалізацію цінних паперів; договори оренди; контракти з надання послуг у сфері будівництва; дивіденди, які належать за результатами фінансових інвестицій та обліковуються методом участі в капіталі; страхову діяльність; зміни у справедливій вартості фінансових активів та фінансових зобов'язань, а також з ліквідації (продаж, погашення) вказаних активів,

Норми П(С)БО15 “Дохід” виходять з принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошових коштів [2].

Дохід визнається за дотримання таких умов:

1) збільшення активу або погашення зобов'язання, що зумовлює збільшення власного капіталу підприємства (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства);

2) оцінка доходу може бути достовірно визначена. Доходи, достовірну оцінку яких дати неможливо, у звітності не відображають, що відповідає одному з основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності – принципу обачності, який передбачає відображення у фінансовій звітності всіх елементів (активів, зобов'язань тощо) за вартістю, яка б запобігала заниженню зобов'язань і витрат та завищенню активів і доходів підприємства.

Не визнається дохід, якщо здійснюється обмін продукцією (товарами, роботами, послугами та іншими активами), які є подібними за призначенням

та мають однакову справедливую вартість. Визначений дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не коригується на величину пов'язаної з ним сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Сума такої заборгованості визнається витратами підприємства [2].

Дохід відображається в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню.

Сума доходу за бартерним контрактом визначається за справедливою вартістю активів, робіт, послуг, що одержані або підлягають одержанню підприємством, зменшеною або збільшеною відповідно на суму переданих або одержаних грошових коштів та їх еквівалентів.

Якщо справедливую вартість активів, робіт, послуг, які отримані або підлягають отриманню за бартерним контрактом, достовірно визначити неможливо, то дохід визначається за справедливою вартістю активів, робіт, послуг (крім грошових коштів та їх еквівалентів), що передані з цим бартерним контрактом [2].

Можна сказати що дохід є метою діяльності кожного підприємства і він характеризує ефективність роботи того чи іншого підприємства. Ефективне функціонування підприємств при переході до ринкової економіки можливе лише за умов перевищення доходів над витратами. Доходи є узагальнюючим показником роботи підприємства, що виражає результати його виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” [Електронний ресурс] : Положення : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 657:331

ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

*Молочко Т. І., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Лугова О. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Виплати працівникам є одними із складних об'єктів бухгалтерського обліку, які включають в себе досить значний перелік виплат, кожен з яких має свої особливості відображення як у бухгалтерському обліку, так і у зовнішній звітності підприємства. Структура виплат та їх розмір впливають не тільки на теперішній стан підприємства, а й на майбутні показники

діяльності. Основною причиною розвитку сучасних форм оплати праці є спрямованість до забезпечення повної самостійності підприємств у питаннях щодо виплат працівникам.

Досліджували складові виплат працівникам на підставі міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку та основні їх відмінності і особливості такі вчені як Овсюк Н.В. та Радченко О.Ю. [1]; облікові аспекти виплат працівникам підприємства досліджував Ярмолюк О.Ф. [2]. Значний внесок у розвиток теоретичного осмислення проблем з виплат працівникам зробили такі українські вчені як Андросова О.В. [3], Богиня Д.Г., Калина М.Н., Карпенко В.І., Шаповал М.Ю., Шевченко Л.Г. та інші.

Виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками [4]. МСБО 19 “Виплати працівникам” регулюються усі виплати працівникам, окрім компенсаційних виплат інструментами власного капіталу, які регулюються окремим стандартом – МСФЗ 2 “Платіж на основі акцій” [5]. В Українській нормативній базі питання обліку та звітності за виплатами працівникам регулюються П(С)БО 26 “Виплати працівникам”, а виплати фінансовими інструментами та пов'язаним особам – відповідно до П(С)БО 13 “Фінансові інструменти” та П(С)БО 23 “Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін”. Крім цих основних стандартів, при обліку виплат працівникам, також необхідно враховувати вимоги П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість”, П(С)БО 11 “Зобов'язання”, П(С)БО 16 “Витрати”, П(С)БО 34 “Платіж на основі акцій”.

Перелік виплат працівникам, перелічених у МСБО 19 свідчить, що всі вони є поточними та майбутніми доходами фізичної особи та/або членів його сім'ї, які пов'язані з поточною та минулою працею фізичної особи на конкретному підприємстві (установі, організації) та виплачуються безпосередньо підприємством або через третю особу. Виплати працівникам на підприємстві пов'язані як із зобов'язаннями, так і з витратами.

Виплати працівникам є сукупністю об'єктів бухгалтерського обліку, пов'язаних з їх поточними та майбутніми доходами, які отримує (отримуватиме) працівник за рахунок підприємства безпосередньо або через третю особу, а також зобов'язання підприємства з передачі працівнику первинних та вторинних інструментів власного капіталу. Аналіз МСБО 19 та Національних П(С)БО 26, П(С)БО 10, П(С)БО 11, П(С)БО 16 дозволяє виділити рахунки витрат, на які слід списувати, залежно від виду і призначення, нарахування виплат працівникам, а саме: 15 “Капітальні інвестиції”, 16 “Довгострокові біологічні активи”, 23 “Виробництво”, 24 “Брак у виробництві”, 39 “Витрати майбутніх періодів”, 91 “Загальновиробничі витрати”, 92 “Адміністративні витрати”, 93 “Витрати на збут”, 94 “Інші витрати операційної діяльності”, 97 “Інші витрати”. Зобов'язання за виплатами відображаються на рахунках: 55 “Інші довгострокові зобов'язання”, 61 “Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями”, 65 “Розрахунки за страхуванням”, 66 “Розрахунки за виплатами працівникам”, 67 “Розрахунки з учасниками”, 68

“Розрахунки за іншими операціями”. У разі створення забезпечень використовується рахунок 47 “Забезпечення майбутніх витрат і платежів”.

Найважливішим видом виплат є заробітна плата. Економічні, правові та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах, на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями будь-яких форм власності регламентуються Законом України “Про оплату праці” [6]. Перелік виплат працівникам, що включаються до конкретних видів заробітної плати наведений в Інструкції зі статистики заробітної плати. Також цим документом передбачено перелік випадків, яких здійснюється виплата надбавок та доплат до тарифних ставок у розмірах, передбачених чинним законодавством, а також випадки у яких відбувається оплата за невідпрацьованих час.

Аналізуючи вищесказане, можна зробити висновок, що на основі достатньої кількості законодавчих актів, існує широка система поділу виплат працівникам за рівними економічними категоріями та ознаками. Вибір певної системи оплати праці залежить від типу господарювання підприємства, кваліфікації робітника і т.д. Надана інформація щодо виплат працівникам має бути справедливою, якісною, повною, своєчасною та достовірною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Овсюк Н. В. Виплати працівникам за ПСБО 26 та МСФЗ (IAS) 19: порівняльний аспект / Н. В. Овсюк, О. Ю. Радченко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 3 (24). – С. 360–368.
2. Ярмолюк О. Ф. Удосконалення облікового забезпечення управління виплатами працівникам підприємства / О. Ф. Ярмолюк // Ефективна економіка. Електронне наукове фахове видання. – № 4. – 2014. – С. 28-36.
3. Андросова О. Ф. Шляхи удосконалення обліку з нарахувань заробітної плати / О. Ф. Андросова. Ю. Є. Аскерова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9. – С. 250-254.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 “Виплати працівникам” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_011.
5. Міжнародний стандарт фінансової звітності 2 “Платіж на основі акцій” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_011
6. Про оплату праці [Електронний ресурс] : закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР (зі змінами та доповненнями.) – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Рябоконт Н. С., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Лугова О. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

За умов ринкової економіки та жорсткої конкуренції метою діяльності сільськогосподарського підприємства є збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, внаслідок чого збільшується власний капітал підприємства. Проте без достовірної, релевантної, систематизованої належним чином інформації про особливості утворення доходів підприємства неможливо ефективно управляти процесом їх формування.

В.А. Дерій стверджує, що система обліку доходів сільськогосподарських підприємств не може існувати без належного їхнього нормативно-правового забезпечення [1]. Тому, на сучасному етапі дослідження питань обліку та контролю формування доходів сільськогосподарських підприємств, важливого значення набувають проблеми їх нормативного забезпечення.

Питанням обліку доходів і витрат підприємства приділяли достатньо уваги як вітчизняні, так і зарубіжні вчені та практики, а саме: Гарник М.М., Дерій В.А., Камінська Т.Г., Кірейцев Г.Г., Михалевич С.Г., Правдюк Н.Л., Рзаєва Т.Г., Селіверстова І.О., Саблук П.Т., Скирпан О.П., Сльозко Т.М. та інші учені-економісти.

Сучасний етап розвитку обліку доходів у сільському господарстві та контроль за їх здійсненням має вагоме значення в умовах ринкових відносин. Об'єктивна необхідність отримання доходів підприємствами і забезпечення на їх основі стабільного прибутку вимірюється економічними законами товарного виробництва і ведення діяльності на основі самофінансування.

Враховуючи особливості сільськогосподарського виробництва, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів та Міністерство аграрної політики та продовольства України розробили і затвердили ряд нормативних документів, що регулюють організацію та методику бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах. Серед основних видів нормативно-правового забезпечення обліку, контролю та аналізу доходів сільськогосподарських підприємств варто виділити: Закони України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, “Про державну контрольно-ревізійну службу”, “Про державну податкову службу України”; Національні та Міжнародні стандарти з обліку, Інструкції, роз'яснення міністерств та відомств тощо [2].

Аналізуючи визначення та порядок визнання доходів у Національних й Міжнародних стандартах обліку та фінансової звітності, слід зазначити, що вони не тотожні, незважаючи на процес адаптації вітчизняного бухгалтерського обліку до Міжнародних стандартів. За П(С)БО 15 “Дохід”

до складу доходів відносять: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи [3].

Зокрема, визначено три позиції забезпечення фінансування підприємства за рахунок доходу:

1. Дохід підприємства є джерелом покриття усіх поточних витрат, пов'язаних із виробничо-фінансовою діяльністю, і забезпечує поточну діяльність підприємства.

2. Законодавчо визначена частина доходу підприємств є джерелом податкових платежів і забезпечує виконання зобов'язань підприємства перед державою.

3. Дохід є джерелом формування прибутку, що забезпечує самофінансування діяльності підприємства у майбутньому.

Дохід від сільськогосподарської діяльності визначено як надходження економічних вигод в результаті ефективного управління біологічними перетвореннями. Виходячи з вимог П(С)БО 30 “Біологічні активи” виділено три складові доходу від сільськогосподарської діяльності:

- дохід від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції;
- дохід від зміни справедливої вартості біологічних активів;
- дохід від реалізації біологічних активів та сільськогосподарської продукції, отриманої в результаті біологічних перетворень [4].

Таке розмежування дозволило доповнити класифікацію доходів сільськогосподарських підприємств з метою об'єктивності інформації для потреб управління.

Аналізуючи порядок розкриття інформації про доходи у сільському господарстві можна зауважити, що у зв'язку зі специфікою сільського господарства як галузі, дійсно дана ділянка обліку має достатньо багато особливостей, які залежать від зовнішніх та внутрішніх факторів і змінюються у часі. Важливим поступом у формуванні показників фінансової звітності у відповідності до галузевих вимог сільськогосподарської діяльності є прийняття НП(С)БО № 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, яке в свою чергу спростовує формування показників у формі № 2 “Звіт про фінансові результати”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємства / В. А. Дерій // Міжнародний збірник наукових праць. – 2011. – № 2 (17). – С. 77-83.
2. Облік сільськогосподарської діяльності : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл., які навч. за освіт.-проф. програмою бакалавра зі спец. “Облік і аудит”] / [Лузан Ю. Я., Жук В. М., Гаврилюк В. М. та ін.]. – К. : Юр-Агро-Веста, 2007. – 368 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” [Електронний ресурс] : положення : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 “Біологічні активи” [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.05 р. № 790 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 657.1:657.222

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Яновська Г. О., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Лугова О. І.,
Миколаївський національний аграрний університет

У ринкових умовах головною метою діяльності підприємства є отримання прибутку, забезпечення якої має надати чітко налагоджена інформаційна облікова система, до якої в свою чергу висовуються нові вимоги та завдання. Діючі системи обліку, що застосовуються вітчизняними підприємствами, практично не забезпечують потреб управління. Однією з основних проблем управління, що пов'язана з сучасним станом обліку, є недостатність оперативності надходження інформації про витрати та формування собівартості продукції. Витрати на виробництво є одним із центральних об'єктів обліку підприємства, оскільки потребують постійного контролю з боку управлінського персоналу.

Питанням теорії й методології обліку витрат на виробництво присвятили роботи такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, З.В. Гуцайлюк, Г.Г. Кірейцев, Я.Д. Крупка, В.Г. Линник, Ю.Я. Литвин, Л. В. Нападовська, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, К. Друрі, Р. Ентоні, В.Ф. Палій, Ч.Т. Хорнгрен, Яругова та інші.

Зі вступом України до Світової організації торгівлі спостерігається підвищення та нагнітання конкурентної боротьби у ринкових відносинах практично всіх без винятку галузей економіки. В умовах жорсткої конкуренції господарюючі суб'єкти прагнуть надійно закріпити за собою ринки збуту. Така ситуація потребує пошуку шляхів оптимізації витрат всіх без винятку господарських операцій з одночасним контролем за збереженням, та інколи навіть підвищенням, якісних характеристик продукції, робіт та послуг.

Характерною особливістю процесу виробництва є формування витрат на виробництво продукції. Витрати, згідно з П(С)БО 16 “Витрати”, визнають або як зменшення активів, або як збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [1]. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони

були здійснені, що відповідає застосованому в національних стандартах принципу нарахування та відповідності доходів і витрат.

Для визначення науково обґрунтованої номенклатури калькуляційних статей необхідно, насамперед, вирішити питання критеріїв виділення тих чи інших витрат в окрему статтю. Головним критерієм виділення тих чи інших витрат у самостійну статтю є їх значення для формування собівартості продукції, яку виробляє підприємство тієї чи іншої галузі. Такі витрати мають у багатьох випадках значну питому вагу в загальній структурі собівартості та відображують галузеву специфіку формування собівартості, яка обумовлена технологією виробництва, характером виробленої продукції [3].

Виділяючи окремі витрати в самостійні калькуляційні статті, необхідно врахувати доцільність такого виділення. Так, збільшення частки прямих витрат через розмежування комплексних витрат підвищує точність визначення собівартості продукції, що відіграє важливу роль при прийнятті рішень [2].

У сільському господарстві застосовують достатньо широку номенклатуру статей витрат: витрати на оплату праці; насіння і посадковий матеріал; паливо та мастильні матеріали; добрива; засоби захисту рослин і тварин; корми; сировина і матеріали; роботи та послуги; витрати на ремонт необоротних активів; інші витрати на утримання основних засобів; інші витрати; непродуктивні витрати (в обліку); загальновиробничі витрати [4].

Встановлені норми виробничих витрат дозволяють розраховувати собівартість продукції відразу після закінчення її виробництва, що є надзвичайно важливим для прийняття оперативних управлінських рішень і вирішення маркетингових проблем. Це має позитивний вплив на спрощення та підвищення оперативності самої процедури розрахунків собівартості одиниці продукції (робіт чи послуг). При цьому, на нашу думку, загальновиробничі витрати доцільно поділяти на такі складові: змінні витрати на обслуговування виробництва; змінні витрати на управління виробництвом; умовно-постійні витрати на обслуговування виробництва; умовно-постійні витрати на управління виробництвом [2].

Згідно проведеного дослідження з метою удосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва у сільськогосподарських підприємствах, на нашу думку, доцільно: витрати на оплату праці; витрати на соціальні заходи; насіння та посадковий матеріал; паливо та мастильні матеріали; добрива, в т.ч.: органічні; мінеральні; засоби захисту рослин; сировина та матеріали; роботи та послуги; витрати на утримання і ремонт основних засобів; інші витрати; непродуктивні витрати; загальновиробничі витрати.

Перспективою подальших досліджень є вивчення питання планування та аналізу відхилень витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” [Електронний ресурс] : положення : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Фурман Б. В. Управління витратами у системі стратегій аграрних підприємств / Б. В. Фурман, О. О. Недбалюк // Матеріали конференції: Перспективные вопросы мировой науки – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm
3. Штепа О. Ю. Особливості обліку затрат і калькулювання собівартості продукції рослинництва / О. Ю. Штепа // Матеріали конференції “Ключевые проблемы современной науки – 2013”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2013/Economics.htm
4. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 року № 132. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/>

СЕКЦІЯ “ФІНАНСОВЕ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА”

УДК 336.71(477)

НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

*Онуфрак Т. С., студент групи Ф 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Банківська система є головною ланкою економіки, що здійснює розрахунки між фізичними особами, суб'єктами господарювання та державою, забезпечує залучення коштів вкладників, їх подальше надання позичальникам в якості кредитних ресурсів та своєчасний розрахунок як з позичальниками, так і з вкладниками. Цьому сприяє підвищення їх довіри до банків та прозорість діяльності Національного банку [1].

За останні декілька років банківська систем України зіткнулася зі світовою фінансовою кризою, яка, нажаль, призупинила розвиток банків та підірвала довіру до банківської системи в цілому. Також на стан банківської системи держави вплинула політична нестабільність в країні. Банківські кризи, як і кризи будь-яких підприємств, – це нормальне явище ринкової економіки, в якій виживають найсильніші. Банк, який не відповідає вимогам зовнішнього середовища, повинен або адаптуватися і використовувати свої сильні сторони, або зникнути. Станом на 01.02.16 р. в Україні визнано платоспроможними лише 116 банків [2].

Ключовою причиною банківської кризи в Україні є недовіра клієнтів до банківської системи в цілому, зокрема недовіра до банків зі сторони вкладників та недовіра до НБУ, викликана непрозорістю його діяльності. Серед напрямів підвищення довіри до банків основними є:

- 1) курсова стабілізація національної грошової одиниці;
- 2) зниження рівня інфляції шляхом обмеження емісії;
- 3) зростання банківського капіталу шляхом збільшення статутних фондів згідно планів рекапіталізації, затверджених НБУ;
- 4) безумовне та своєчасне відшкодування вкладів у проблемних банках за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в межах законодавчо затвердженого ліміту;
- 5) скасування можливості дострокового зняття депозитів населення;
- 6) безумовне дотримання нормативів НБУ, що регулюють діяльність комерційних банків; завершення санації банківської системи;
- 7) оптимізація мережі банківських відділень [1].

Довіра населення до держави є низькою у зв'язку з недосконалим, ненадійним правовим полем, що останнім часом дуже часто змінюється. Підкошують довіру населення також і зволікання у прийнятті рішень, що мають забезпечити поверненість власних коштів громадян банківськими установами.

Більшість клієнтів банків є інформаційно-незахищеними, що виражається у недостатності інформації, переважному надходженні її з новин та телешоу, а не власне банківських установ, надмірному використанні економічної термінології.

Політична ситуація в Україні, характер її взаємозв'язків з іншими країнами та проблеми використання фінансових інструментів спричинили несприятливі умови для валютного ринку. Населення побоюється втрати власних коштів у зв'язку з різкими стрибками валютних курсів. Навіть дуже відомі банки потерпають від дій клієнтів, що спричиняють масовий терміновий відтік капіталів [3].

Обсяг коштів фізичних осіб в національній валюті в банках України за II півріччя 2015 року збільшився на 13,9% – до 185,5 млрд. грн. За підсумками 2015 року 71 банк отримав прибуток на загальну суму 5,2 млрд. грн., у тому числі за грудень – 63 банки на загальну суму 21,2 млрд. грн [2].

Депозитні ставки в українських банках по строкових гривневих депозитах коливаються в межах 15-25% річних, що значно менше рівня цінового зростання. Таким чином, обираючи інструмент для заощадження, фізичні особи далеко не завжди віддають перевагу банківським вкладам, натомість зберігають власні кошти у вигляді готівки, валюти, банківських зливків, інвестують заощадження у нерухомість тощо. В останні декілька років, на тлі падіння довіри до банківських вкладів, все більшої популярності набуває такий спосіб зберігання заощаджень, як оренда депозитних вічок [1].

Негативні настрої учасників фінансового ринку є однією з основних причин втрати довіри до банківської системи. Вагомою причиною для таких настроїв є недостатній рівень фінансової грамотності населення – актуальне питання сучасного етапу розвитку економіки.

Отже, ефективне функціонування банківської системи є невід'ємним атрибутом економічно розвинутої держави, запорукою її стабільності та зростання. Стан банківського ринку вказує на рівень добробуту в країні, розвиток її фінансового господарства, заможність громадян. Діяльність кожного банку визначається мережею його клієнтів. Отже, клієнти є визначальними для банківської установи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році: Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/POSLANNYA-2015_giper_new.pdf
2. Основні показники діяльності банків України / Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

УДК 336.748.12(477)

ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ ЗА ОСТАННІ РОКИ

*Озеркова А. Р., студентка групи Ф 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Інфляція постійно перебуває в центрі уваги, оскільки вона призводить до відчутних наслідків у багатьох сферах суспільного життя, насамперед у соціальній та економічній. Властива вона у певному ступені всім країнам: розвиненим; тим, що розвиваються; країнам з перехідною економікою. Досить серйозною проблемою інфляція залишається і для України. Без зниження рівня інфляції неможливо досягти економічного процвітання країни, оскільки інфляція стримує розвиток банківської системи і фінансових ринків. Як і раніше, актуальним і необхідним залишається завдання побудови такої моделі антиінфляційного регулювання, що дозволить, з одного боку, ефективно управляти грошовою масою, а з іншого – сприяти розвитку вітчизняного виробництва.

Дана тематика є досить досліджуваною як на теренах нашої держави, так і за її кордоном. Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки, головним проявом порушення макроекономічної рівноваги. Вона не лише призводить до тяжких соціально-економічних наслідків, а також є причиною деформації інструментів макроекономічного регулювання. Тому в основу політики будь-якої країни має бути покладено контроль за рівнем інфляційних процесів.

У світі немає країни, яка б в останні десятиліття тією чи іншою мірою не зазнала втрат від інфляції. Наслідки інфляції складні й різноманітні. Високий її рівень перетворюється на серйозну перешкоду для виробництва, спричинює економічну і соціальну напруженість у суспільстві.

Інфляція здійснює негативний вплив на суспільство загалом. Погіршується економічне становище: знижуються обсяги виробництва, оскільки коливання та зростання цін роблять непевними перспективи розвитку виробництва; відбувається перелив капіталу з виробництва в торгівлю та посередницькі операції, де швидший обіг капіталу та більший прибуток, а також легше ухилитися від сплати податків; розширюється спекуляція у результаті різкої зміни цін; обмежуються кредитні операції; зменшуються фінансові ресурси держави. Виникає соціальне напруження в зв'язку з тим, що інфляція перерозподіляє національний дохід не на користь

найменш забезпечених верств суспільства. Вона знижує реальні доходи, а отже і загальний рівень життя населення. Особливо важкою є інфляція для осіб з фіксованими доходами. Відбувається також погіршення очікувань щодо макроекономічної ситуації в майбутньому, що приводить, зокрема, до зниження ділової активності (через інвестиційну складову). Щоб стримати різке падіння життєвого рівня, держава здійснює індексацію доходів та податкових пільг. Розгортання інфляційних процесів призводить до такого загострення економічних та соціальних суперечностей, що держави починають вживати заходів для подолання інфляції та стабілізації грошового обігу.

Інфляція 2014 року є відмінною від інфляції 2008 року, оскільки підкріплена воєнними діями на сході України, що посилює її вплив на суспільне життя українців та економічне життя держави. Тому оцінка впливу інфляції на соціально-економічну та банківську сфери потребує вивчення.

Інфляція уповільнюється швидше (яка в значній мірі визначатиметься зростанням адміністративно-регульованих цін) і на кінець 2015 року становила 25%, а в 2016 році знизиться до 7-8%. В основному таке зниження обумовлюватиметься послабленням впливу девальвації та подорожчання палива, зниженням інфляційних очікувань, від'ємним розривом ВВП та стабілізацією світових цін на зерно та інші сировинні товари на низькому рівні.

Світовий банк прогнозує інфляцію в Україні в 2016 році на рівні 20%. Такі показники обумовлені підвищенням тарифів та очікуваннями бізнесу, про які свідчать опитування, проведені Нацбанком. Згідно з матеріалами Світового банку, за підсумками поточного року індекс інфляції складе 50%, в 2016 році – 23,4%, в 2017 році – 9,9%, а в 2018 році – 7%. Раніше Національний банк поліпшив прогноз щодо інфляції, чекаючи уповільнення зростання індексу споживчих цін.

Виникнення інфляції впливає на застосування інструментів грошово-кредитної політики. Наслідком цього є те, що НБУ буде змушений змінювати значення інструментів для підтримки стабільності в державі. У зв'язку з тим, що типові інструменти грошово-кредитного ринку не дають результатів щодо врегулювання дисбалансу, необхідно змінити орієнтири їх застосування. Саме тому в якості пропозицій щодо врегулювання економічної нестабільності в державі можна розглянути наступні дії:

1. Покривати дефіцит бюджету за рахунок випуску облігацій зовнішніх державних позик.

2. Стабілізувати валютний курс шляхом зрівняння курсу на банківському та “чорному” ринках.

3. Залучити інвестиції в найбільш спроможні галузі економіки шляхом лояльної податкової політики, що дозволить збільшити робочі місця, збільшити експорт товарів та залучити іноземний капітал.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванишак М. В. Сучасні інфляційні процеси в Україні: причини та шляхи подолання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/77859.doc.htm
2. Фурдичко Л. О. Особливості інфляції: світовий та вітчизняний досвід оцінювання її оптимального рівня / Л. О. Фурдичко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – С. 56.
3. Круш П. В. Інфляція: суть, форми та її оцінка : навч. посіб / П.В. Круш – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 62-69.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua/
5. Інфляція в Україні: в 2016 році – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://newsradio.com.ua/2015_10_08/nfljac-ja-v-Ukra-n-v-2016-roc-grivnja-znec-nitsja-na-15-17-ekonom-st-9546/

УДК 336.77:631.11

ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

*Нетребя Ю. В., студентка групи ЗБ 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Аграрний сектор займає важливе місце в економіці України, а від його розвитку залежить нормальне функціонування всього господарства й життя країни.

У сільськогосподарських підприємствах існує недостатність коштів, які б перебували в обігу та спрямовувались на купівлю засобів захисту рослин і тварин, насіння, добрив, пального та придбання нової техніки, адже існуюча вже зношена та застаріла. В таких умовах тільки кредитування сільськогосподарських підприємств дозволяє вирішити проблему, пов'язану із специфікою агропромислового виробництва як суб'єкта кредитування [1].

В економічній літературі останніх років багато приділено уваги проблемі кредитування сільськогосподарських підприємств в Україні такими вченими, як В.М. Алексійчук, М.Я. Дем'яненко, Т.Т. Ковальчук, П.А. Лайко, В.О. Паламарчук, П.Т. Саблук, М.І. Савлук, та інші [2].

У дослідженнях науковців, які займались проблемою кредитування аграрних підприємств, розглядаються питання взаємовідносин аграрних підприємств з комерційними банками, створення спеціалізованої фінансової інфраструктури, орієнтованої на обслуговування аграрного сектора, підвищення ефективності використання кредитних ресурсів тощо.

Це стало основою вирішення найбільш актуальних питань фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва.

Слід більшу увагу приділяти стану кредитування аграрних підприємств та проблемам, які існують, адже від цього залежить ефективність, фінансовий результат діяльності підприємств, їх рівень розвитку, а також рівень розвитку АПК.

Основними проблемами кредитного забезпечення аграрного сектору економіки є: висока вартість банківських кредитів; складність процедур одержання кредитів; отримання розвитку кредитування через високу ціну кредиту, відсутність гарантій повернення кредиту.

Дослідження фінансового забезпечення підприємств АПК, у тому числі сільськогосподарських товаровиробників, свідчить про те, що вони в основному працюють за рахунок власних ресурсів, частка яких у виробничій діяльності значна, проте недостатня для самофінансування. Обмеженість власних коштів змушує аграрні підприємства сподіватися на підтримку зі сторони держави й зумовлює необхідність розвивати як банківські, так і партнерські форми кредитування [3].

Вченими ННЦ “Інститут аграрної економіки” розроблено оптимістичний варіант розвитку кредитного забезпечення агроформувань.

Таблиця 1 Обсяг залучення кредитів у сільське господарство на період до 2020 р. (млрд грн) [4]

Показник	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016-2012 /всього/
Оптимістичний сценарій							
Обсяг залучених кредитів, усього	10,1	12,7	16,2	21,4	26,8	31,2	180,0
У тому числі пільгових	1,4	3,9	7,5	11,2	15,4	19,7	130,0
Із загального обсягу кредитів							
Довгострокові	3,1	3,8	6,1	9,1	10,6	13,1	80,0
Короткострокові	7,0	8,9	10,1	12,3	16,2	18,1	100,0

Джерело: за даними [4]

За оптимістичним сценарієм прогнозується до 2015 року вийти на докризовий рівень залучення кредитів – понад 20 млрд грн, що підвищить рівень забезпечення кредитних потреб не менш як у півтора рази.

На розвиток кредитних відносин банків і сільськогосподарських позичальників впливають різні фактори, головними з яких є фінансовий стан позичальника, наявність ліквідної застави, реальність страхового захисту, рівень кредитоспроможного попиту сільськогосподарських підприємств на банківські кредити та ін.

Встановлено, що банківське кредитування все ще не відіграє належної ролі у фінансуванні аграрного виробництва, про що свідчать недостатні обсяги кредитних вкладень банків в сільське господарство. Розвиток кредитних відносин сільськогосподарських підприємств з комерційними банками залежить від підвищення їх кредитоспроможності

та ліквідності забезпечення кредитів. Головними напрямками щодо стабілізації механізму кредитування сільськогосподарських підприємств є комплекс заходів з боку держави та банківської системи, спрямованих на розвиток взаємодії з аграрним сектором економіки; збільшення обсягів фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів; розробка і застосування всіх можливих джерел для залучення капіталу при кредитуванні сільського господарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калашнікова Т. В. Стан і тенденції розвитку кредитного забезпечення аграрної галузі України / Т. В. Калашнікова // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 29-37.
2. Дем'яненко М. Я. Кредитування сільськогосподарських підприємств: теорія і практика / М. Я. Дем'яненко // Облік і фінанси АПК. – 2005. – № 7. – С. 9-19.
3. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua>.
4. Матеріали Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 336.77.067:631.11

ОБ'ЄКТИ КОРОТКОСТРОКОВОГО І ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

*Федорчук Н. С., студент групи Ф 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Об'єктивна необхідність в кредитуванні сільськогосподарських підприємств України пов'язані з потребою поповнення оборотних коштів, придбання основних засобів, запровадження нових виробництв і прогресивних технологій. У процесі господарської діяльності практично у кожного підприємства виникає необхідність отримання кредиту. Особливо це характерно для сільськогосподарського виробництва, для якого найбільш властиві сезонність, залежність від природних умов та стихійних сил природи, великий розрив між часом вкладення коштів і їх поверненням після реалізації продукції, висока капіталомісткість, порівняно низька фондівіддача. Ще однією необхідністю є використання кредитних відносин в аграрній сфері економіки пов'язана з особливостями сільськогосподарського виробництва, нерівномірністю руху оборотних засобів підприємств, значними відхиленнями потреби в оборотних засобах від їх фактичної наявності.

Гальмує розвиток системи кредитного обслуговування аграрного сектора економіки неврегульованість таких питань як нерозвиненість ринку землі, що унеможлиблює її використання як застави для отримання кредиту, знос основних засобів, тривала процедура отримання банківського кредиту, недоступність малих і середніх підприємств до фінансових послуг, високі відсоткові ставки. Велике значення для розвитку сільськогосподарського виробництва має державна підтримка. Сьогодні її механізм є малоефективним і не дозволяє задовольнити всі потреби аграріїв. З огляду на низку проблем, актуального значення набуває вирішення проблеми удосконалення кредитних відносин у системі економічного механізму функціонування сільського господарства.

Враховуючи позитивні і негативні явища, що впливають на економіку галузі, сільськогосподарські товаровиробники не можуть мати власних обігових засобів у повному обсязі. Виникає потреба в залученні додаткових джерел – кредитних ресурсів.

Короткострокове кредитування сільськогосподарських підприємств здійснюється, як правило, з використанням кредитної лінії, що відкривається на період до одного року. Натомість довгострокове кредитування відкривається більше одного року.

Оцінюючи специфічні данні та сезонність сільськогосподарських підприємств можна оцінити їх потребу в наданні кредитів. Сільськогосподарські підприємства, головним чином, використовують кредитні ресурси на придбання палива та мастильні матеріали для техніки, на виробництво, закупівлі на наступний сезон засобів захисту рослин, придбання посівного матеріалу (наприклад, закупівля насіння соняшника, кукурудзи та пшениці).

Більшість підприємств, які задіяні у сільськогосподарській сфері беруть кредити терміном від 6 до 9 місяців, це свідчить, що використовуються короткострокові кредити. Терміном більше 9 місяців сільськогосподарські підприємства бере менша частина задля зменшення ризиків [3].

З поглибленням фінансової кризи кредитування аграрних підприємств майже призупинено. За 2010-2016 рр. підприємства прокредитовані майже на 30 млрд. грн або на 45% кредитових коштів від загальної суми потреб [1, с. 96].

В умовах переходу до ринкових відносин форми та методи кредитування повинні максимально враховувати особливості кругообігу засобів сільського господарства [2, с. 62]:

- уповільнену оборотність на виробничій стадії у зв'язку з тривалим у часі технологічним процесом в землеробстві та тваринництві;
- необхідність створення у великих обсягах виробничих запасів, що зумовлює залучення значних коштів;
- вплив несприятливих кліматичних умов, які призводять до втрат сільськогосподарської продукції і прямих збитків, у результаті чого необхідне створення страхових запасів;

- значна питома вага внутрішнього обороту – переважна частина засобів відтворюється в самому підприємстві (корми, насіння, молодняк тварин), а вартість їх не проходить товарної і грошової стадії кругообігу.

Таким чином, кругообіг основних засобів створює економічну основу для позичкових відносин, а необхідність кредитування виходить з того, що ринкові умови господарювання вимагають раціональної організації обігових засобів, участі їх на кожній стадії кругообігу в мінімальних розмірах. Обсяги кредитування не відповідають потребам галузі. До причин стримування динамічного росту кредитування в сільськогосподарських підприємствах відносять низький фінансовий стан підприємств, високі відсоткові ставки та дефіцит довгострокових ресурсів в банках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колотуха С. М. Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності / С. М. Колотуха, І. П. Борейко // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 89-96.
2. Чеботарьова Н. М. Макроекономічне регулювання інвестиційної діяльності в АПК регіону // Організаційно-економічні проблеми розвитку АПК. / За ред. Саблука П. Т. – Київ. – 2001. – С. 217-221.
3. Довідник банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>

УДК 336.74:004.087(477)

ІСТОРІЯ ВИНИКРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

*Лебедева А. А., студентка групи ЗЕД 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Одним з новітніх засобів платежу революційного значення є електронні гроші.

Електронні гроші – це грошові зобов'язання емітента в електронному вигляді, які знаходяться на електронному носії у розпорядженні користувача.

На сьогоднішній день, електронна валюта займає досить важливу роль у розвитку економіки і безліч користувачів, які щодня здійснюють транзакції, не відходячи від комп'ютера.

Історія виникнення електронних грошей почалася з 1997 року, тоді на заході почали з'являтися перші платіжні системи.

Уперше переказ грошей за допомогою телеграфу здійснив Федеральний Резервний Банк США у 1918 р. [1].

Але як засіб платежу електронні гроші набули поширення і в Америці, і в Європі пізніше – з 90-х рр. минулого сторіччя. Зараз електронні гроші використовуються повсюди у світі.

Починаючи з 1993 року почався розвиток не тільки електронних грошей, що базуються на картах, а також мережевих електронних грошей.

Трохи пізніше в 1998 році, з'явилася популярна платіжна система Webmoney.

20 листопада 1998 року, була зафіксована перша в історії Webmoney транзакція.

У 1999 році, компанія Webmoney, активно розширювалася і впевнено йшла вперед своїх конкурентів.

Найвідомішими та найпоширенішими серед електронних грошей є персоналізовані онлайнові платіжні схеми. Найбільш поширеними з них представлені системами PayPal та Moneybookers. Система PayPal розпочала свою діяльність у США 1999 року і має більше 100 млн. рахунків у 55 країнах світу [2].

У 2002 році був укладений договір між пошуковою системою Яндекс і платіжної системи PayCash про створення сервісу Яндекс Гроші. Спочатку він був створений з метою оплати послуг пошукової системи, наприклад розміщення реклами, в подальшому, були укладені безліч договорів, про прикріплення Яндекс Грошей до популярних інтернет-магазинів, з метою продажу товарів за більш низькими цінами [1].

У тому ж році з'явилася система RUpay, яка розроблялася представниками кількох країн і будувалася на базі з'єднання кількох платіжних систем.

У дослідженні 2004 року прийняли участь центробанки 95 країн і з'ясувалося, що електронні гроші функціонують у 37 країнах світу [1].

У 2005 р. для користувачів платіжних систем у Webmoney з'явилася нова валюта WMY, яка відображала Узбецькі гроші. Крім цього, у кожного користувача тепер з'явився показник ділової активності. Для користувачів Яндекс Гроші з'явилася нова можливість керування гаманцем, використовуючи веб-інтерфейс.

З 2007 по наші дні, усі платіжні системи вдосконалювались, стали більш безпечними, зручними і набрали багатомільйонні клієнтські бази.

У 2007 році компанією Webmoney введені WMG, які асоціювалися із золотом [1].

У 2008 були випущені РБК Гроші і QIWI. РБК гроші, були створені як один із сервісів РБК банку, який забезпечував би своїм клієнтам, зручний сервіс. QIWI створювався як проект, безпосередньо пов'язаний з стільниковими компаніями, і був затребуваний для здійснення дрібних переказів. Порівнюючи 2010 та 2011 роки, слід вказати, що 2010 рік за кількістю транзакцій був попереду, а 2011 р. перевершував за їх сумою.

На сьогоднішній день лідерами платіжних систем, є Webmoney, Яндекс Гроші і QIWI, які продовжують розвиватися і збільшують кількість користувачів.

Історія системи електронних грошей WebMoneyTransfer налічує майже 10 років. Сьогодні – це найбільш популярний сервіс у своєму роді серед користувачів не тільки в Україні, але і в більшості країн СНД (всього в системі близько 5 млн. Реєстрацій) [3].

Українська система електронних грошей, з'явилася лише 8 років тому. Важливою особливістю сервісу є тісна співпраця з “ПриватБанком”, який надає можливість поповнення електронного рахунку і виведення коштів через свої відділення і карти. Також всі активи користувачів системи UkrMoney підкріплені реальними рахунками в “ПриватБанку”. А щоб персоніфікувати електронний рахунок (це слід зробити, якщо загальний баланс коштів становитиме понад 1000 гривень), необхідні документи треба надати саме в “ПриватБанк” [3].

Тому вважаємо, що електронні гроші мають високу перспективу розвитку, це є потенційний заміник для мікроплатежів. За своїми властивостями, електронні гроші здатні частково замінити або повністю витіснити при розрахунках готівку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія виникнення електронних грошей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jak-zarobyty.pp.ua/2075-storya-viniknennya-elektronnih-groshey.html>
2. Різновиди електронних грошей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://netstar.moy.su/index/elektronni_groshti_chastina_2/0-18
3. Довгань В. Електронні гроші в Україні та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravo.ua/docs/events/15/DOVHAN.pdf>.

УДК: 336.742

ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМ ГРОШЕЙ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

*Шведова Н. П., студентка групи ЗЕД 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Еволюція форм грошей – процес поступового відбору окремих товарів чи особливих штучних форм для найбільш ефективного виконання функцій грошей у певних ринкових умовах. Вона відбувалась у напрямі руху від повноцінних грошей до неповноцінних грошей, знаків вартості, якими є сучасні гроші.

Початковою висхідною формою повноцінних грошей були товарні гроші. Спочатку це були предмети першої необхідності – худоба, сіль, зерно, риба, хліб тощо як найбільш ходові товари; предмети розкоші, передусім прикраси: намисто з черепашок, перли, хутра, інші дорогоцінні вироби.

На території Київської Русі з цього різновиду товарних грошей найбільш поширеним було хутро. Слово “гроші” тут з'явилося лише в XIII

ст., а до цього загальний еквівалент називався словом “куна”, що означало “хутро”. Саме хутро в цій ролі широко застосовувалося кілька століть, навіть у середні віки. “Руська правда” часто використовує термін “куни” в розумінні грошей.

У другій половині XIX ст. роль грошей монополю закріпилася за золотом. Золотий обіг проіснував відносно недовго – до Першої світової війни, коли країни-учасниці для покриття своїх видатків здійснювали емісію знаків вартості. Поступово золото зникло з обігу [1].

Поява монети означала завершальний етап у формуванні повноцінних грошей.

Зараз в усіх країнах світу використовуються виключно неповноцінні гроші. Основними формами неповноцінних грошей є кредитні, паперові, депозитні гроші та квазігроші.

Кредитні гроші класифікуються за кількома критеріями. Залежно від форми існування виділяють паперові гроші, монету, депозитні гроші, електронні гроші, залежно від статусу емітента та характеру емісії – казначейські та банківські гроші.

Паперові гроші вперше з’явилися в Китаї ще в XII ст. Вони мали форму чотирикутних пластинок з особливими знаками і печатками, різну купівельну спроможність і були обов’язкові до приймання в платежах.

Широкого розповсюдження в кінці XVII-XVIII ст. Вперше на Заході вони з’явилися у британських колоніях Північної Америки (штат Массачусетс) у 1690 р. В Австрії паперові гроші з’явилися у 1762 р., в Росії – з 1769 р., в Пруссії – з 1806 р. [2].

“Квазігроші”, або майже гроші, – це специфічні грошові форми, в яких грошова суть істотно послаблена, відхиляється від загальноприйнятих, стандартних форм. Прикладом таких є облігації, векселі, чеки.

З розвитком банківського кредиту і банківської справи банки стали випускати свої зобов’язання – банкноти, які поступово перетворилися в універсальний платіжний і купівельний засіб і стали самостійним видом кредитних грошей – банківськими грошима.

Згодом, коли банки стали широко залучати банкноти від клієнтів на вклади, виникла друга форма банківських грошей – депозитні гроші. Вони не мають речового виразу і використовуються для платежів у безготівковій формі. Рух їх здійснюється по рахунках у банках і не виходить за межі банківської системи. Включають в себе традиційні та електронні депозити.

У сучасних умовах депозитні гроші стали основною формою грошей у країнах з розвинутою ринковою економікою, їхня частка становить близько 90% усієї грошової маси в обороті.

Електронні гроші – це різновид депозитних грошей, переказування грошових сум по рахунках у банках здійснюється автоматично з допомогою комп’ютерних систем за безпосередніми розпорядженнями власників поточних рахунків. Ця форма органічно поєднує у собі всі переваги депозитної та готівкової форм грошей. Носієм електронних грошей є пластикова картка – іменний грошовий документ, що видається банком

власнику поточного рахунку і дає йому можливість оплатити через комп'ютерні мережі свої покупки і погасити борги переказом грошей по рахунку без використання готівки.

Електронні гроші і надалі активно розвиваються, крім електронних гаманців виникають ще й криптовалюти.

Перша криптовалюта – Bitcoin, випущена в 2009 році невідомою людиною чи групою людей, які назвали себе Сатосі Накамадо. Його називають “електронним золотом”. Всі інші криптовалюти є похідними від Bitcoin, наприклад: Primecoin, Litecoin, Peercoin і т.д.

Національний банк України розглядає “віртуальну валюту /криптовалюту” Bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства [3].

В інтернет мережі з'явилась інформація про виникнення першої української криптовалюти – BitGrivna. Дання криптовалюта не прив'язана ні до одного банку або іншого фінансового закладу, що робить її стабільною [4].

Еволюція форм грошей продовжується. Це зумовлено, в першу чергу, прагненням спростити фінансові відносини, прискорити та вдосконалити їх здійснення. XXI століття є революційним етапом в розвитку форм грошей. Це зумовлено виникненням віртуальних грошей. Можливо деякі з них зможуть в подальшому набути ролі світових грошей, окрім тих, що вже існують. Не виключається можливість витіснення електронними грошима традиційних готівкових грошей з обігу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мочерний С. В. Політична економія : навч. посіб. / С. В. Мочерний. – К. : Знання-Прес, 2002. – 687 с.
2. Круш П. В. Гроші та кредит : навч. посіб / П. В. Круш, В. Б. Алексєєв. – К. : ЦУЛ, 2010. – 216 с.
3. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні “віртуальної валюти/криптовалюти” Bitcoin: Національний Банк України від 10.11.14 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14>
4. BitGrivna: перша українська криптовалюта/офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bitgrn.com.ua/License.php>

РОЛЬ ЗОЛОТА У ФОРМУВАННІ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ

*Буднік В. О., студент групи ЗЕД 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Золотовалютний резерв – резерви України, відображені у балансі Національного банку України, що включають в себе активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків [1].

Для Центрального банку країни золотий запас може виступати як резерв міжнародних платіжних засобів для державних органів, власних компаній, корпорацій та окремих громадян. Традиційно резерви національних банків склалися з фізичного золота і найбільш стабільних світових валют. Центральний банк країни регулює обсяг запасів дорогоцінного металу в абсолютному та відносному вимірах, а також визначає джерела формування поповнення та засоби реалізації цих запасів, забезпечення їх дохідності та ліквідності. Кожна держава має свої обсяги золота у своїх запасах, наприклад, станом на червень 2015 року золотовалютні запаси Сполучених Штатів становили 8133,5 тонни, друге місце належало Німеччині – 3383,4 тонни, п'яте – Італії – 2451,8 т. В Україні, золотий запас, станом на вересень 2015 р., становить близько 27 т.

Управління золотим запасом України здійснюється Національним банком України у межах повноважень, визначених законодавством. Золотий запас формується шляхом закупівлі афінансованого золота в зливках у фізичних та юридичних осіб, резидентів та нерезидентів за рахунок коштів України. Золотий запас зберігається у Державній скарбниці Національного банку України та на металевих рахунках, відкритих Національним банком України в центральних банках інших країн та комерційних банках, в тому числі в іноземних [3].

Головними причинами накопичення золота у золотовалютних резервах Центральним банком є: менший відсоток ризику, пояснюється це тим, що під час нестабільності валют, золото характеризується більшою надійністю, ніж валюта та валютні цінності; економічний захист, це пояснюється тим, що золото, з усіх ланок структури резервів, має найбільший рівень ліквідності, і в потрібний момент може бути використане, за найменших втрат; високий рівень дохідності – пояснюється операціями деяких центральних банків за участю золота на кредитному ринку золота, що здійснюються через банки-маркетмейкери, дані операції приносять чималий дохід; страховий інструмент – під час загострення фінансової кризової ситуації, дестабілізації валютної системи, виступає надійним страховим інструментом [2].

Існує 2 напрямки використання золотих запасів: як фонд резервних коштів для міжнародних розрахунків; як застава при отриманні кредиту.

Враховуючи ці 2 напрямки, можна виділити декілька основних процесів з використанням золота: – розміщення золота в депозити ставки за якими мають значно нижчий характер, аніж ставки встановлені на ринку грошей; - операції обміну, за якими центральний банк здійснює продаж золота в обмін на іноземну валюту, з укладеною угодою, що через перший час буде здійснений обмін на повернення центральним банком свого золота, це так звана застава яку країна здійснює золотом в обмін на іноземні кошти. Здійснюючи центральними банками управління золотом, як однієї з частин золотовалютних резервів, вони користуються такими принципами, як збереження, дохідність, ліквідність.

Так як є ризик нестабільної кон'юнктури на світових ринках золота і коливаннями ціни на нього, можна передбачити фінансові втрати, які пов'язані зі зберіганням золота в резервах країни. Зміна ринкових цін на золото визначається багатьма факторами спекулятивного, економічно та політичного характеру. Зміни, які відбулися за останні роки та і взагалі в цьому році вказують на те, що ціни на золото зростають, однією з головних причин є нестабільність долара США, як світового резервного активу.

Золото є символом валютної незалежності, воно забезпечує захист від різних катастрофічних явищ, гарантує довіру до національної валюти як в країні, так і за її межами.

Отже, основні фактори, що виділяють важливість ролі золота як частини офіційних золотовалютних резервів: золото позанаціональний актив, що не підпорядковується валютній політиці інших країн, їхніх заходів, щодо встановлення контрольної системи над валютою та обмежень політичного спектру; золото є значущим засобом диверсифікації резервів центрального банку, що надає можливість знизити ризики під час вкладів коштів в різноманітні види валютних цінностей; золото не може бути обтяженим якимись кредитними зобов'язаннями; золото виступає страховим резервом, виступаючи одним з головних джерел ліквідних ресурсів, на випадок непередбачуваних подій; золото виступає вагомим сегментом забезпечення грошової одиниці країни в якій воно накопичується у складі активів центрального банку, беручи до уваги нестабільність іноземної валюти через інфляційні процеси які відбуваються в країні, яка виступає емітентом даної валюти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національний банк України: Закон України № 29 від 01.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
2. Формування і застосування золотовалютних резервів в Україні та світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.tsn.ua/analitika/shchodo-formuvannya-i-zastosuvannya-zolotovalyutnih-rezerviv-v-ukrayini-ta-sviti.html>
3. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України № 9 від 18.11.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/637/97%D0%B2%D1%80?test=XX7MfyrCSgkyzsTIZigzNvVHHI49gs80msh8Ie6>

ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ЗОЛОТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Хоренженко Ю. В., студент групи ЗЕД 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Роль золота в сучасній економіці досить багатогранна. З однієї сторони, золото є звичайним товаром – металом, який широко використовується в техніці, медицині, у ювелірній справі тощо. Золото має цілий ряд важливих для наукомістких технологій властивостей – виняткову хімічну стійкість, високу електро- і теплопровідність, легкість в обробці, міцність, ідеальну антикорозійність. З іншої сторони, золото продовжує (певним чином) виконувати роль валютного металу в державних резервах, а також й у приватних скарбах [1].

У сучасному світі найважливішою частиною державних багатств є золотовалютні запаси, що складаються з валютних резервів і офіційних державних запасів країни, – це резерв, що у найкоротший строк може бути проданий і перетворений у гроші, незважаючи на те що юридично золото усунуто зі світової валютної системи.

Початок створення золотого запасу в Україні поклала постанова Президії Верховної Ради України “Про створення запасу дорогоцінних металів і дорогоцінних каменів в Україні” від 2 грудня 1991 р. Золото є компонентом золотовалютного резерву Національного банку України, куди входять високоліквідні активи, такі як іноземна валюта, векселі, облігації у вільноконвертованій валюті. Формування, збереження і накопичення золотовалютного резерву здійснюється з метою забезпечення внутрішньої і зовнішньої стабільності національної грошової одиниці, поліпшення кредитоспроможності України. На початок 2000 р. золоті запаси НБУ становили близько 13,7 тонн металу (13,5% від усього золотовалютного резерву НБУ) [2].

Ціна золота на світовому ринку – важливий орієнтир для держави і господарських суб’єктів при виборі того чи іншого варіанту діяльності у монетарній сфері. Традиційно на світовому ринку ціна золота встановлюється за одну трійську унцію (31,1035 г). У 2000 р. ціни на світовому ринку становили в середньому 280-290 дол. за трійську унцію золота.

Золотий обіг проіснував відносно недовго – до Першої світової війни, коли країни-учасниці для покриття своїх видатків здійснювали емісію знаків вартості. Поступово золото зникло з обігу.

У відносинах між державами золото виконувало роль світових грошей аж до ХХ століття, при цьому значна частина міждержавних розрахунків вироблялося шляхом фізичного переміщення злитків золота з одного сховища в інше.

І в ХХІ столітті, коли електронні гроші забезпечують практично всі розрахунки між господарюючими суб'єктами, люди звертаються до золота як до надійного засобу нагромадження й регулювання економічних інтересів. Особливо це проявляється в період криз і локальних воєн.

Так, тільки заява офіційних осіб США про можливе військове вторгнення збройних сил на територію Іраку призвело до різкого стрибка цін на золото на світовому ринку. Інвестори зволіли вкладати свої засоби в золото, ніж у цінні папери або інші фінансові інструменти.

Глобальна нестабільність в економіці та політиці призвели взимку 2002-2003 років до кульмінації на ринку золота за весь відрізок поступального зростання його ціни: підскочила з 320 до 385 доларів за унцію. Цей підйом почався в грудні 2002 року після різкого посилення курсу євро по відношенню до долара США. А також на початку 2003 року, всупереч очікуванню короткострокової корекції ціни золота, стався ще більший її сплеск. Золотий ринок охопили ажітаж і божевільний настрій на покупки металу, які підігріваються подіями навколо Іраку і КНДР [3].

Звичайно, у цей час економічна роль золота змінилася. Завдяки унікальним фізико-хімічним властивостям золото усе ширше використовується в промисловому виробництві виробів різного призначення й медицині. Рік у рік росте виробництво ювелірних виробів.

Тепер золото може працювати і як фінансовий інструмент, і в цій якості воно має величезний потенціал. Довгий час громадяни нашої країни були поза культурою обігу золота як фінансового інструмента, а використання золота й здійснення операцій з ним були виключним правом держави.

В умовах золотого стандарту роль світових грошей закріпилась за золотом у формі зливків (995 проби) а пізніше і за деякими національними валютами, що вільно розмінювались на золото, перш за все англійським фунтом стерлінгів та доларом США [4].

Після краху золотого стандарту відбулась трансформація форм світових грошей: від металевих (золота) до національних валют кредитного характеру, а від них до колективних валют, що не мають матеріальної форми (запаси на банківських рахунках).

Отже, підсумовуючи сказане, варто зазначити, що хоча золото і втратило всі функції грошей та нині не грає ролі загального еквівалента вартості товарів, усе ж його значення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савлук М. І. Гроші та кредит : підручник. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 598 с.
2. Про здійснення операцій з банківськими металами: положення НБУ № 325 від 06.08.2003 р. (Ред. від 23.08.2012 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua
3. Світовий ринок золота. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ereport.ru
4. Полозенко Д. В. Видатки бюджету на розвиток людського капіталу / Д. В. Полозенко // Вісник НБУ, 2013. – № 1. – С. 46-75.

ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ УКРАЇНИ

*Охріменко К. С., студент групи ЗЕД 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасна національна валюта України є однією з наймолодших у світі. Разом з тим, історія монетної справи і грошового обігу нараховує вже не одне тисячоліття і відноситься до найдавнішого на планеті.

Перші у світі монети були винайдені в басейні Егейського моря в VII столітті до н.е. Тоді ж найдавніші монети і сама ідея грошового обігу, поряд з іншими досягненнями античної цивілізації, була привнесена грецькими колоністами на береги теперішнього українського Причорномор'я.

Найдавнішим осередком Еллінської колонізації в цьому регіоні стало місто Борисфен, заснований на острові Березань (навпроти Очакова) у 647 році до н.е. Спочатку тут оберталися привезені колоністами монети метрополії. Але незабаром борисфеніти організували випуск власних грошей. Потім з'явилися монетні двори в інших чорноморських містах: Ольвії, Тирі, Херсонес, Пантікапеї, Феодосії, тощо.

Випуском грошових знаків від власного імені займалися і деякі скіфські царі. В епоху Римської імперії на територію нинішньої України потрапляла велика кількість срібних динаріїв і антонініанів, що тоді відігравали роль головної міжнародної валюти.

На зорі середньовіччя в українські землі почали потрапляти гроші царської династії Сасанидів з Ірану і чекан імператорів Візантії. Пізніше сюди ринувся потік арабських дирхемів, що цінувалися на міжнародному ринку через високу пробу срібла. Слідом за ними на Русь усе впевненіше прокладали собі дорогу монети західноєвропейських країн.

Після офіційного прийняття християнства деякі київські князі намагалися здійснити емісії власних грошей із золота і срібла. Після навали монголо-татар і утворення їхньої держави з центром у Поволжі, на українських землях широке поширення одержали монети Золотої Орди. Виявившись у залежності від Великого Князівства Литовсько-Російського, а потім – Польщі, Україна почала наводнюватися грішми цих держав.

Разом з тим, на українських землях з'явилися нові монетні двори. Від імені литовських князів емітувалися монети в Луцьку. У Києві чеканив свої гроші князь Володимир Ольгердович. А у Львові випускалися монети з написом латинською мовою "Монета Русі".

На півдні до монетного чекану приступило Кримське ханство, генуезська колонія Кафа (Феодосія) і Монкастро (Білгород-Дністровський). У той же час на українському грошовому ринку зміцнювали свої позиції західноєвропейські гроші з золота і срібла.

Особливе місце тут займав так званий “празький гріш” – велика монета з високопробного срібла. Протягом тривалого часу обігу “празький гріш” став невід’ємною частиною українського грошового ринку, так що навіть сама назва грошей у сучасній українській мові – “гроші” – зобов’язано своїм походженням цій монеті. У пізнім середньовіччі основним платіжним засобом став західноєвропейський таллер, від якого походить назва сучасного долара.

Різні письмові джерела вказують на грошові емісії гетьманів Богдана Хмельницького і Петра Дорошенка. Але ніхто з нумізматів донині не бачив їхніх монет. Тому питання про грошові знаки зазначених українських правителів залишається поки без відповіді.

Після приєднання Лівобережної України до Московського царства сюди усе більше починають проникати московські монети. З розділом Польщі між Австрією, Пруссією і Росією в кінці 18 століття в Західній Україні на тривалий час затвердився грошовий обіг австрійської династії Габсбургів, а в Наддніпрянській – російській династії Романових.

З утворенням СРСР на більшій частині території України почався обіг монет РФСР, а незабаром – Радянського Союзу. У Галичині циркулювали польські гроші, у Буковині і Бессарабії – румунські, у Закарпатті – чехословацькі. Після Другої світової війни радянські монети охопили своїм обігом усю територію України.

Незабаром після ліквідації Радянського Союзу, у грудні 1991 року вийшли з обігу і радянські гроші. Із січня 1992 року на українському грошовому ринку почався безмонетний період. Він завершився у вересні 1996 року, коли на чолі Національного банку України стояв Віктор Ющенко, введенням національної валюти (гривні), у тому числі і монет під традиційною назвою “копійки”.

Таким чином, виникнувши близько 600 року до н.е., монетна справа і грошовий обіг в Україні не припиняється до наших днів і нараховує вже двадцять шість століть. Далеко не кожна країна світу може похвалитися настільки тривалою історією своїх грошей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галь В. Через падіння до стабілізації. Особливості розвитку валютного ринку України в 1998 році // Вісник Національного банку України. – 1999. – № 3. – С. 25.
2. Історія виникнення та розвитку грошей в Україні [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://tsikave.ostriv.in.ua/publication/code-3A7D984BFB57>.
3. Николишин Ю. Дещо про національну валюту / Ю. Николишин // Соціально-економічні дослідження в перехідний період (Щорічник наукових праць). Випуск II / НАН України, Інститут регіональних досліджень. Редкол.: відп. ред. М. І. Долішній. – Львів, 1997. – С. 404-406.

ПРОБЛЕМА ВИНИКНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ІНТЕРВЕНЦІЙ В УКРАЇНІ

*Підгаєцька Ю. А., студентка групи ЗЕД 3/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Управління валютним курсом є досить складним і багатогранним процесом, тому важливим є правильний вибір країною інструментів валютного регулювання. Валютні інтервенції сприяють розв'язанню проблеми стабілізації курсу національної валюти.

Валютні інтервенції – це пряме втручання Національного банку у функціонування валютного ринку через купівлю-продаж іноземної валюти з метою впливу на курс національної грошової одиниці. Врівноваження попиту та пропозиції на іноземну валюту відбувається через купівлю-продаж банком іноземної валюти, що також призводить до обмеження коливань валютного курсу національної грошової одиниці.

Валютні інтервенції здійснюються в тому разі, коли на ринку спостерігаються короткострокові зміни в попиті й пропозиції. Національний банк очікує швидкого відновлення попередньої рівноваги. Якщо такі зміни мають довгостроковий характер, зумовлений глибинними макроекономічними процесами, валютні інтервенції не призведуть до позитивного результату. Вони можуть лише відтягнути відповідні зміни валютного курсу на якийсь час, протягом якого уряд повинен вжити заходи щодо врівноважування платіжного балансу. В іншому випадку після вичерпання валютних резервів неминуче ще більш катастрофічне потрясіння валютного ринку [1].

Матеріальною базою для валютної інтервенції слугували спеціально створені у 30-х роках минулого століття у США, Великобританії, Франції, Італії, Канаді та інших країнах державні валютні стабілізаційні фонди – у золоті, іноземній та національній валютах, що використовувалися з метою регулювання валютного курсу. Оскільки валютні інтервенції проводив Центральний банк, такі фонди створювалися при ньому і з часом отримали назву валютних резервів [2].

Валютна інтервенція може здійснюватись за рахунок короткострокових взаємних кредитів центральних банків в національних валютах по міжбанківських угодах “своп” та продажу цінних паперів, розміщених в іноземній валюті.

Політика НБУ має бути направлена на мінімізацію впливу іноземної валюти, але не шляхом обмеження щодо купівлі та обміну іноземної валюти, що впливає на проведення розрахунків із нерезидентами за імпортом продукції, закупівлі, тому такі операції слід проводити лише за умови їх фактичного надходження на територію України. Також доцільним є недопущення виводу капіталу за межі країни, шляхом сплати резидентами-позичальниками значно завищених відсотків за кредитами в іноземній валюті.

Обсяг коштів фізичних осіб в національній валюті в банках України за II півріччя 2015 року збільшився на 13,9% – до 185,5 млрд грн. За підсумками 2015 року 71 банк отримав прибуток на загальну суму 5,2 млрд грн, у тому числі за грудень – 63 банки на загальну суму 21,2 млрд грн [3].

Доходи банків України за січень 2016 року порівняно з відповідним періодом 2015 року зменшилися на 17,5% і становили 12,2 млрд грн. Витрати банків України за січень

2016 року порівняно з відповідним періодом 2015 року скоротилися на 7,4% і становили 13,1 млрд грн. За січень 2016 року 90 банків отримали прибуток на загальну суму 1,6 млрд грн [4].

Скорочення витрат протягом звітного періоду зумовлено насамперед зменшенням обсягів відрахування у резерви на можливі втрати від активних операцій, обсяг яких порівняно з відповідним періодом минулого року зменшився майже у 3 рази та становив 1,3 млрд грн [4].

Кількість банків з іноземним капіталом в Україні за даними на 01.02.2016 року порівняно з 2015 роком знизилась на 2 банки і становить 41 банк, у тому числі кількість банків зі 100% іноземним капіталом також знизилась і становить 17 [3].

Показники діяльності банків України наведені у табл. 1.

Таблиця 1 Показники діяльності банків України (млн. грн)

Назва показника	01.01.2008р.	01.01.2009р.	01.01.2011р.	01.01.2012р.	01.01.2014р.	01.01.2015р.	01.02.2016р.
Кредити надані	485 368	792 244	755 030	825 320	911 402	1 006 358	985 811
з них:							
кредити, що надані суб'єктам господарювання	276 184	472 584	508 288	580 907	698 777	802 582	802 471
кредити, надані фізичним особам	153 633	268 857	186 540	174 650	167 773	179 040	155 454

Джерело: [2]

Виходячи з даних таблиці 1 можна зробити висновок, що з 2008 року по 2016 рік надання кредитів зросло на 500 443 млн грн, в тому числі кредити, що надані суб'єктам господарювання- на 526 287 млн грн, та кредити, що надані фізичним особам – на 1 821 млн грн.

Виходячи з проведеного дослідження одним з найбільш пріоритетних напрямків стабілізації валютного ринку є співпраця з МВФ, що дає змогу поповнити валютні резерви та підкріпити валютний курс. Слід зазначити, що не менш важливою цілю НБУ має бути підвищення привабливості національної валюти та її ревальвація, що водночас звільнить економіку України від доларизації. Не малу роль відіграє не лише законодавче регулювання, а й контроль, яким теж має займатися НБУ. Постійний моніторинг валютних ринків і протидія спекуляції мають відбуватися вчасно, а не після виникнення проблем цієї сфери. Контроль за долею експорту та імпорту, підтримка платіжного балансу входять до обов'язків міністерства фінансів та також мають бути під контролем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Любунь О. С. Національний банк України : Основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності / О. С. Любунь, В. С. Любунь, І. В. Іванець. – К. : Центр навч. л-ри, 2004. – 351 с.
2. Моисеев С. Р. Денежно-кредитная политика: теория и практика : [учеб. пособие] / С. Р. Моисеев. – М. : Московская финансово-промышленная академия, 2011. – 784 с.
3. Сайт НБУ інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807
4. Сайт НБУ інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27933152&cat_id=58285

СУТЬ ГРОШЕЙ ЯК ЗАГАЛЬНОГО ЕКВІВАЛЕНТУ

*Остремська С. В., студентка групи ЗЕД 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Коли світове товарне виробництво вийшло на високий рівень, на ринку стихійно стали виділятися самостійні продукти праці, які користувалися постійним попитом і відігравали роль загального еквівалента. На різних стадіях розвитку торгівлі цю роль грали хутра, худоба, зерно, а згодом – різні метали. Пізніше загальним еквівалентом виступили гроші, які стали універсальним засобом обміну.

Гроші – це форма прояву суспільних відносин. Суспільне призначення грошей полягає в тому, що вони є простим засобом обігу (гроші як гроші) та носієм самозростаючої вартості (гроші як капітал).

Природа грошей як загального еквівалента визначається передусім їх походженням. За своїм місцем у товарному виробництві й обміні гроші – це специфічний товар, що має властивість обмінюватися на будь-який інший товар, тобто є загальним еквівалентом і абсолютно ліквідним активом.

Ліквідність визначається як можливість використання певного активу в ролі засобу платежу та як здатність даного активу зберігати свою номінальну вартість незмінною.

Гроші в процесі обігу набувають особливої вартості, яка може існувати відокремлено і паралельно з внутрішньою вартістю того матеріалу, з якого вони виготовлені. Гроші стають абсолютним уособленням мінової вартості, що має вирішальне значення в метаморфозі Товар-Гроші. Можливість формування такої вартості грошей створила основу для відокремлення явища грошей від конкретного товарного носія, для виникнення грошей, не пов'язаних з будь-якою натурально-речовою формою, наприклад депозитні чи електронні гроші.

Як самостійна форма мінової вартості гроші принципово відрізняються відзвичайних товарів. Вони мають не конкретну, а загальну споживну вартість, тобто здатні задовольнити будь-яку потребу людей, попередньо обмінявшись на відповідні блага. Тому ринок сприймає гроші як абстрактну цінність, бажану саму по собі для будь-якого суб'єкта, незалежно від його конкретних поточних потреб [1].

Суть грошей змінювалась протягом їх існування. Гроші, що застосовуються для обслуговування процесів нагромадження вартості та інвестування перетворюються в носія самозростаючої вартості, тобто в одну із форм капіталу. Забезпечення самозростання вартості стало пріоритетною ціллю руху грошей у процесі відтворення, яка істотно впливає на інтереси економічних суб'єктів, на їх взаємовідносини. При застосуванні у сфері

інвестування гроші стають носієм капіталу, у зв'язку з чим виникає необхідність розрізняти гроші як гроші і гроші як капітал.

Гроші як гроші використовуються переважно для реалізації наявної споживної вартості, тобто їх цільове призначення обмежується посередництвом в обміні.

Гроші як капітал використовуються для забезпечення зростання наявної вартості. Для цього виготовлену вартість потрібно реалізувати, нагромадити та використати так, щоб її не тільки зберегти, а й збільшити. Це можливо лише за умови, що гроші використовуються для формування промислового чи торговельного капіталу або як позичковий капітал. В усіх цих випадках цільове призначення грошей значно розширюється, розвиваються їх нові функціональні форми, зокрема засіб нагромадження і засіб платежу, істотно зростає роль грошей в економічному житті суспільства [2].

Набуття грошима однієї з форм руху капіталу не означає, що вони перестають використовуватися як гроші.

Функціонуючи як капітал, гроші продовжують виконувати свої традиційні функції міри вартості і засобу обігу, які разом констатують явище грошей. Тому відмінності між грошима як грошима і грошима як капіталом досить умовні і визначаються переважно призначенням грошей при їх використанні економічними суб'єктами. Гроші є власне грошима насамперед при їх витрачанні на особисте споживання, оскільки забезпечують купівлю товарів та послуг.

Гроші стають капіталом переважно при їх нагромадженні, зберіганні та продажу на грошовому ринку, оскільки це дає власнику грошей додатковий дохід у вигляді процента.

При обслуговуванні виробничого споживання гроші одночасно є власне грошима і капіталом, оскільки сприяють реалізації товару та одержанню прибутку.

Найвиразніше гроші як капітал виявляють себе в межах кругообороту капіталу у окремого підприємства. Наявна у нього сума грошей є одночасно частиною його оборотного капіталу і масою ліквідності, що забезпечує його поточну платоспроможність. Збільшення цієї суми одночасно збільшує його оборотний капітал, тобто масу наявних ресурсів, його ліквідність, робить підприємство економічно могутнішим.

На макроекономічному рівні наявна сума грошей характеризує лише масу її ліквідності і не є частиною обсягу реального капіталу. Зростання цієї суми призводить лише до поліпшення ліквідності економіки, проте обсяг реального капіталу від цього не збільшується [3].

Таким чином, гроші – це особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів, й суспільне призначення яких полягає в тому, що вони функціонують як гроші, тобто є простим засобом обігу, і як капітал, є носієм самозростаючої вартості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальчинський А. С. Теорія грошей / А. С. Гальчинський. – К. : Основи, 1998. – 414 с.
2. Гриценко О. М. Гроші та грошово-кредитна політика / О. М. Гриценко. – К. : Основи, 1997. – 180 с.
3. Гроші та кредит / За ред. Б. С. Івасіва. – Тернопіль : Карт-бланш, 2000. – 510 с.

УДК 336.744

СВІТОВІ ГРОШІ

*Чуприна Н. Д., студент групи ЗЕД 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Ще з давніх часів світові гроші забезпечували оплату товарів і послуг, вироблених в іноземній державі. Таким чином, вони є основою розвитку міжнародних угод. Довгий час світові гроші були виражені в металі, тобто, такими вважалися тільки металеві монети, особливо виготовлені з дорогоцінних видів металу.

Але в процесі еволюції економічних відносин карбування монет припинилося внаслідок недоцільності і дорожнечі металу. Саме тому став вітатися випуск паперових грошей, виробництво яких було менш витратним, а цінність практично не зменшилася [1].

Найскладнішим, до сьогоднішнього дня не вирішеним, є питання про форму, в якій світові гроші виконують свої функції. На сучасному етапі розвитку світової економіки роль світових грошей в основному виконують національні валюти провідних держав світу [2].

Суб'єкти міжнародних економічних відносин зацікавлені в формуванні високої довіри до національних валют, і поки в них буде впевненість у тому, що вони зможуть купувати за цю валюту необхідні їм товари, вони будуть брати їх у платіж, що підтверджується в широких масштабах сучасною практикою міжнародних розрахунків [3].

В даний час світові гроші – це валюта, використовувана в міжнародних розрахунках. Найбільшого поширення набув долар США, потім євро і японська ієна та англійський фунт стерлінгів.

Однак і на сьогоднішній день золотий запас держави відіграє значну роль в стабільності національних валют і при оцінці економічного потенціалу держави обов'язково враховується золотий запас.

Сучасні світові гроші приймають такі форми:

1) валюти, найчастіше використовуваної в кредитних відносинах. Раніше в даній формі виступали векселі. Однак їхнім недоліком було те, що вони не могли служити засобом розрахунку в угодах з іноземними

партнерами. А зі створенням національних кредитних грошей та визначенням конкретних міжнародних валютних одиниць операції представників різних країн набагато спростилися.

2) міжнародної грошової одиниці, яка застосовується колективно. Поки що жодна валюта не змогла відвоювати першість у долара США. Євро - поширена валюту в європейській країнах. Але, американський долар не має аналогів.

3) порівняно недавно з'явилася така форма, як девізи. Вони являють собою безготівкові форми грошей, використовувані в розрахунках з іноземними контрагентами. В якості таких документів можна виділити акредитиви, платіжні доручення, чеки, цінні папери, векселі.

Крім того, світові гроші виконують певні функції.

В першу чергу світові гроші виконують економічні функції. Відносини між контрагентами різних країн передбачали необхідність конвертації національних валют, тобто розрахунків за операціями вимагав додаткової домовленості про конкретну валюту. З приходом світових грошей економічні суб'єкти отримали можливість здійснювати залік взаємних вимог і зобов'язань і оплачувати тільки залишок заборгованості. В даний час такі операції не є чимось незвичайним, а великі комерційні банки щоденно проводять операції взаємозаліку.

Але крім економічної, виконується і політична функція світових грошей. Вона є інструментом, для досягнення конкретних політичних цілей. Наприклад деякі великі політичні об'єднання зобов'язують вітчизняні організації надавати фінансову допомогу іноземній державі, що відчуває тимчасові труднощі. При цьому міждержавні кредити допомагають країні-позичальниці [4].

Призначення світових грошових коштів виражається в наступному:

- 1) світові гроші виступають в якості платіжного засобу для абсолютно всіх міжнародних угод;
- 2) світові гроші відрізняються здатністю вимірювати вартість усіх послуг та товарів, що є базою для товаровиробництва;
- 3) світові грошові кошти є об'єктом накопичення;
- 4) світові гроші відмінно виконують роль медіума в русі товару загального характеру [4].

Отже, світові грошові кошти відповідають за розширення господарських відносин, за межі національних економік, а також за розширення товарного виробництва, і являють собою міжнародну міру вартості. Функцію світових грошових коштів можуть виконувати в принципі будь-які національні гроші, які вільно конвертуються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савлук М. І. Гроші та кредит : підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 598 с.
2. Козак Ю. Г. Міжнародні фінанси : навч. посібник. / Ред. Ю. Г. Козак. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Центр. навч. літ., 2007. – 640 с.

3. Бойцун Н. Є. Міжнародні фінанси : навч. посібник / Н. Є. Бойцун, Н. В. Стукало. – 2-ге вид. – К. : Професіонал, 2005. – 336 с.
4. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / В. В. Козик, Л. А. Панкова. – 2-ге вид., перероб. доп. – К. : Знання, 1999. – 305 с.

УДК 336.741.237

КОНЦЕПЦІЇ ПОХОДЖЕННЯ ГРОШЕЙ

*Слюсаренко О. О., студент групи ЗЕД 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Гроші – одне з найдавніших явищ у житті суспільства. Їм належить визначальне місце в ринковій економіці, тому вони завжди привертали до себе пильну увагу науковців. Систематичні дослідження грошей і формування їх наукових теорій почалися з розвитком капіталізму.

Незважаючи на багатовікові дослідження і велику кількість теоретичних концепцій грошей, людство сьогодні не має однозначної та остаточної відповіді на питання, що ж таке гроші і як вони виникли. Для пізнання суті грошей необхідно з'ясувати питання про їх походження, про причини, що зумовлюють виникнення та існування грошей в економічному житті суспільства. На жаль, світова економічна думка не дала однозначного пояснення цього процесу. У науковій літературі походження грошей розглядається з точки зору раціоналістичної та еволюційної концепцій.

Починаючи з часів Аристотеля і до XVIII ст. у теорії грошей досить поширеною була думка, що гроші виникли внаслідок угоди між людьми або запроваджені законодавчими актами держави задля полегшення обміну товарів. Таке трактування походження грошей дістало назву раціоналістичної концепції.

Науковий аналіз походження та природи грошей, зроблений класиками політичної економії А. Смітом, Д. Рікардо, К. Марксом довів безпідставність раціоналістичної концепції. Адже гроші в їх найпростіших проявах виникли на ранніх ступенях розвитку суспільства, коли ні фактор взаємної домовленості, ні державна влада просто не могли відігравати істотної ролі у формуванні економічних відносин, тим більше запровадити таку складну їх форму, як гроші [1].

Засновники класичної політичної економії дійшли висновку, що виникнення грошей зумовлене труднощами безпосереднього обміну продуктами праці. На найнижчих щаблях економічного розвитку, коли виробники тільки почали одержувати надлишки продуктів своєї праці і хотіли їх обміняти, зробити це було досить складно: бажання двох суб'єктів ринку щодо обміну споживними вартостями не збігалися. Наприклад,

власник сокири хотів виміняти її на шкури овець, але власнику шкур овець потрібне була зерно. Добре, якщо власник зерна мав потребу в сокирі, тоді обмін міг відбутися. Інакше всі троє нічого не могли придбати і поверталися з ринку зі своїми товарами.

Поступово учасники обміну впевнювалися в тому, що серед продуктів, котрі обмінюються на ринку, є такий, попит на який найбільший, тобто він має найвищу споживну вартість. Цей продукт завжди можна легко обміняти на необхідне в даний момент благо.

З розвитком і ускладненням обміну окремі продукти стають дедалі бажанішими для учасників обміну, їх починають приймати всі в обмін на звичайні продукти, а відтак вони поступово набувають нової споживної вартості – властивості бути загальним товарним еквівалентом.

Стихійне закріплення за одним із товарів ролі загального еквівалента означало, власне, появу грошей в їх найпростішому вигляді. Вони вже могли виконувати базові грошові функції – засобу вимірювання вартості та засобу обігу. Проте на цій примітивній формі розвиток грошей не зупинився [2].

У міру розвитку товарного виробництва, зростання продуктивності суспільної праці, ускладнення та розширення територіальних меж обміну ринок неухильно посилював вимоги до грошового товару. Зокрема посилювалися вимоги щодо портативності, здатності легко ділитися і відновлювати потрібну форму, тривалого зберігання фізичних якостей, високої питомої вартості та здатності тривалий час утримувати її на незмінному рівні та ін. Формування перелічених вимог привело спочатку до заміни в ролі загального еквівалента звичайних товарів першої необхідності (худоба, сіль, зерно) товарами-прикрасами (перли, черепашки, хутра тощо), а потім цих останніх – кусочками металів, спочатку звичайних (залізо, мідь), а потім – благородних (срібло, золото).

Врешті-решт роль грошей взагалі перейшла до нематеріального носія, що зовсім не має ніяких споживних якостей. Це сталося в середині XX ст. через демонетизацію золота [3].

Очевидно, що виникнення та розвиток грошей – це тривалий еволюційний процес, зумовлений стихійним розвитком товарного виробництва та обміну. Таке трактування походження грошей дістало назву еволюційної концепції. Воно є більш науково достовірним і створює сприятливу базу для вияснення сутності грошей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальчинський А. С. Теорія грошей / А. С. Гальчинський. – К. : Основи, 1998. – 146 с.
2. Гриценко О. М. Гроші та грошово-кредитна політика / О. М. Гриценко. – К. : Основи, 1997. – 88 с.
3. Гроші та кредит / За ред. Б. С. Івасіва. – Тернопіль: Карт-бланш, 2000. – 231 с.

ЕВОЛЮЦІЙНІ ФОРМИ ІСНУВАННЯ ГРОШЕЙ

*Решетніков В. С., студент групи ЗЕД 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасна ринкова економіка діє на основі різних форм грошей, виникнення яких пов'язане з тривалим розвитком функцій грошей і суспільного обміну.

Еволюція форм грошей відбувалася в напрямі від повноцінних грошей до неповноцінних. Повноцінними були гроші, що мали внутрішню реальну вартість чи вартості того матеріалу, з якого гроші були виготовлені, наприклад, золоті чи срібні монети. Неповноцінними є гроші, які набувають своєї вартості виключно в обігу. При цьому вона може істотно відхилятися від вартості того матеріалу, з якого вони виготовлені (банкноти, білонна монета) [1].

Початковою формою повноцінних грошей були товарні гроші. Вони здатні виступати загальним еквівалентом. Вони однаково здатні слугувати для безпосереднього споживання і для виміру вартості іншого товару та знаряддям обміну. У різні епохи роль товарних грошей виконували предмети першої необхідності (сіль, зерно, риба, худоба) та предмети розкоші й прикраси (намисто, хутра та ін.).

Наступні епохи зростання продуктивності праці й розширення товарного обміну та його територіальних меж породили нові вимоги до знарядь обміну. Потрібні були такі засоби обміну, що володіли б однорідністю матеріалу, подільністю, тривалий час зберігали свою вартість тощо. Ось чому із загального числа обмінюваних вартостей в ролі загального еквівалента закріпилися метали. Металеві гроші спочатку з'явилися як різної форми та ваги шматки металу. З часом з них стали виготовляти вироби, які однаково могли слугувати для задоволення потреб споживання і виступати засобом обміну. Лише з часом з'явилася кругла монета – найдосконаліша форма повноцінних грошей. Вона обслуговувала економічні відносини людей протягом майже трьох тисячоліть. У ролі грошей на перших порах використовувалися різні метали й вироби з них: залізо, мідь, бронза та ін. З появою металевих грошей вони використовувалися у формі простих зливків чи кусків металу. Такі гроші мали величезні переваги перед товарними грошима (однорідність, портативність, легкоподільність, довговічність, сталість, ідентифікованість [2].

Золотий монометалізм знаменував апогей розвитку металевих грошей. Водночас еволюційні процеси ускладнення й розширення товарного виробництва та ринкових відносин зумовили необхідність впровадження в обіг розмінних на золото паперових банкнот, які виявилися більш зручними і дешевшими засобами обміну. З іншої сторони, зростала роль держави в усіх

сферах суспільного життя, в тому числі і в грошовому обігу, банкотно забезпечення якого легше піддається впливу засобів державного регулювання. Внаслідок цього об'єктивно створилася основа для запровадження неповноцінних грошей. Виникнення паперових грошей зумовлене тими самими об'єктивними причинами, які призвели в кінцевому підсумку до демонетизації золота. Крім фактора довіри до держави-емітента, обіг паперових грошей, навіть за умови їх знецінення, підтримується й іншими чинниками. Для багатьох суб'єктів обігу немає вибору, і вони можуть обміняти свій товар, лише продавши його за паперові гроші. Визначальними ознаками сучасних паперових грошей є випуск їх для покриття бюджетного дефіциту; нерозмінність на золото; примусове запровадження в оборот; нестабільність курсу і неминуче знецінення. Неповноцінні гроші – це гроші, які не мають власної субстанціональної вартості. Основними їх формами є білонна (розмінна) монета, паперові гроші (казначейські зобов'язання), банківські зобов'язання (банкноти), депозитні вклади, квазігроші. Усі вони застосовуються як гроші лише тому, що, одержуючи їх як платежі, учасники ділових угод розраховують використати їх для майбутніх платежів. Довіра до цих форм грошей зумовила появу загальної назви – кредитні гроші [3].

Кредитні гроші – це гроші особливого типу, що не розмінні на золото, а в обіг випускаються центральним (національним) банком як банкноти. На основі банкотно обігу грошей виникають банківські депозити (депозитні гроші), що стають базою чекового обігу.

Сьогодні важко передбачити, якими гроші стануть у майбутньому. Очевидно, розвиток піде в напрямку пошуку шляхів подальшого зниження витрат обігу та зменшення часу, пов'язаного із вчиненням грошових операцій. Вирішальну роль у цьому зможе зіграти застосування новітніх інформаційних технологій. Таким чином, розглядаючи еволюцію розвитку грошей ми можемо прийти до висновку, що в перспективі гроші будуть існувати без матеріальної субстанції (“невидимі”).

ЛІТЕРАТУРА

1. Савлук М. І. Гроші та кредит : підручник. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна. – 3-тє вид., перероб. ідоп. – К. : КНЕУ, 2002. – 412 с.
2. Козак Ю. Г. Міжнародні фінанси : навч. посібник. / Ред. Ю. Г. Козак. – 3-тє вид., перероб. ідоп. – К. : Центр. навч. літ., 2007. – 345 с.
3. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець, В. В. Козик, Л. А. Панкова. – 2-ге вид., перероб. доп. – К. : Знання, 1999. – 103 с.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ЧЕРЕЗ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ

*Гнідий В. О., студент групи ЗЕД 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Розвиток глобалізаційного суспільства реалізує національну економічну стратегію, об'єднуючи економічні інтереси різних соціально-економічних програм та виявляючи пріоритети розвитку держави в цілому. Надзвичайно важлива роль в цьому аспекті належить ефективному розвитку інвестиційно-інноваційної сфери.

Досягнення мети реалізації економічних інтересів компаній різних країн світу вимагає пошуку та впровадження нових інноваційних методів організації та управління їхньою діяльністю на глобальному ринку. Технологічний розвиток суспільства, вдосконалення форм та методів міжнародної торгівлі товарами має супроводжуватись наданням нових видів високотехнологічних послуг, а інтенсивний розвиток наукового потенціалу держав світу – появою нових напрямів, відкриттів і винаходів [1].

Сьогодні у світовому господарстві заявили про себе нові і перспективні форми великого бізнесу, побудованого на інноваційній економіці. Розвиток ринку цінних паперів повинен розвиватись на основі загальних і спеціальних принципів з метою ефективного використання інструментів державного управління, досягаючи поставлених цілей і результативності інноваційного процесу.

Вітчизняна економіка має вагомі об'єктивні передумови формування інноваційної стратегії, про що стверджує наявність високопрофесійних кадрів та науково-технічних установ. Однак, інноваційна стратегія передбачає повне фінансове забезпечення та послідовні заходи з боку держави [2].

У зарубіжних країнах інноваційну діяльність фінансують з недержавних джерел, роль держави полягає в координації розміщення замовлення щодо виконання інноваційних проектів.

За державою залишається основна функція впровадження і контролю програмних методів управління інноваційною діяльністю. Мета програми полягає в тому, щоб розробити і впровадити (в тому числі через державні цільові програми) нові мотиваційні механізми на ринку цінних паперів [3].

Ефективну програму розвитку держави неможливо реалізувати без урахування наявних фінансових і науково-технічних можливостей, без оцінки результативності інноваційних державних програм, що в свою чергу потребує дієвого контролю. Цільові науково-виробничі програми є дієвим інструментом регулювання інноваційних процесів і стабільним механізмом для залучення інвестицій в такі цільові програми через ринок цінних паперів.

Розроблення таких програм інноваційного розвитку економіки чи її компонентів передбачає:

- концентрацію матеріальних і фінансових ресурсів для досягнення мети;
- зміну пропорцій та пріоритетів розвитку;
- визначення термінів виконання поставлених завдань;
- обґрунтування форм і методів фінансового і ресурсного забезпечення.

Впровадження нових інноваційних методів організації управління міжнародною торгівлею товарами має супроводжуватись наданням нових видів високотехнологічних послуг, що зумовить формування сприятливого середовища для новітніх форм передачі, накопичення та реалізації інформації, знань, досвіду, в тісному взаємозв'язку зі сферою інноваційних послуг через механізми пріоритетів [4].

Основними напрямками розвитку інноваційної сфери через ринок цінних паперів є:

- свобода переміщення капіталу;
- забезпечення ліквідності цінних паперів;
- наявність розвиненої інфраструктури ринку цінних паперів, чітка специфікація прав власності, інформаційна прозорість ринку;
- макроекономічна стабільність;
- високий рівень довіри суб'єктів господарювання до держави та її інституцій, що уможлиблює деперсоніфікований обмін [5].

Інвестиційна політика повинна набути чітко вираженого інноваційного характеру, забезпечувати прискорене освоєння та розповсюдження базових інновацій і складових, що визначають конкурентоспроможність продукції на сучасному етапі, підготовку до своєчасного освоєння перспективного устрою по тих напрямках, де в Україні є достатній фундаментальний здобуток. Тільки на цій основі можна подолати тенденцію технологічної деградації української економіки, підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на зовнішньому і внутрішньому ринках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко Г. В. Фінансові інновації: питання теорії та можливості впровадження в економіку країни / Г. В. Карпенко, А. П. Данькевич // Фінанси України. – 2008. – № 9. – С. 111-118.
2. Мишкін Ф. Фінансові інновації: передумови виникнення та еволюція форм / Ф. Мишкін // Фінансовий ринок України. – 2008. – № 5. – С. 21-24.
3. Козак Ю. Г. Міжнародні фінанси : навч. посібник / Ред. Ю. Г. Козак. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Центр. навч. літ., 2007. – 640 с.
4. Кахович Ю. О. Інновація та інноваційна діяльність: сутність і визначення / Ю. О. Кахович // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 4. – С. 29-31.
5. Мозговий О. М. Міжнародні фінанси : навч. посіб. / О. М. Мозговий, Т. Є. Оболенська, Т. В. Мусієць. – К. : КНЕУ, 2005. – 557 с.

ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ НА ХАРАКТЕР ОСОБИСТОГО СПОЖИВАННЯ

*Кушнір А. В., студент групи ЗЕД 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Гроші виникли із першим великим поділом праці. Гроші – це також товар, але він має властивість виражати вартість усіх інших товарів. Розвиток грошей відбувається під впливом зростання кількості актів купівлі-продажу, що відображає посилення масштабності та появу нових зв'язків у сфері виробництва, які, з другого боку, наштовхуються на обмежену форму вартості здійснювати їх реалізацію [3].

Основними рушійними силами у зміні форм грошей є розвиток господарських відносин та технології. Коли виробничі й товарно-обмінні відносини починають обмежуватися вартістю грошового товару, або транзакційними витратами, суспільство починає шукати нові способи зміни грошового матеріалу чи надання йому якісно нового статусу.

Поява золотого стандарту була зумовлена необхідністю врегулювання фінансових відносин між країнами, встановлення єдиного еквівалента, індикатора, який давав би змогу проводити нові на той час фінансові операції: міждержавні розрахунки; надання кредитів та іноземних інвестицій.

У 1970-х роках у США виникає нове явище – електронні платіжні системи. За своєю суттю вони є формою депозитних грошей, які за участю електронних носіїв інформації забезпечують здійснення платежів [2].

Електронні гроші, як новий вид грошей, демонструє мережеві ефекти. Готовність платити за приєднання залежить від очікуваної кількості майбутніх учасників (тобто торгових точок, які приймають електронні гроші та споживачів, які здійснюють трансфери).

Сьогодні не існує єдиного методологічного підходу до визначення сутності електронних грошей та їх типів. В Україні до електронних грошей відносять одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента.

Більшість дослідників виділяє два основних види електронних грошей 1) на основі карток (card-based e-money); 2) на програмній основі (software-based e-money) [1].

Перший тип був орієнтований переважно на традиційну економіку, другий – на “нову”, електронну економіку. Найбільш поширений нині вид електронних грошей представлений смарт-картками, або картками зі збереженою вартістю, у які вбудовано чіп, що “містить” грошовий еквівалент як результат попередньої оплати. Смарт-картки можуть використовуватися і як носії електронних грошей, і як традиційні платіжні картки [4].

Другий вид електронних грошей – грошова вартість, яка за допомогою програмного забезпечення зберігається на жорстких дисках комп'ютерів. Розрахунки такими електронними грошима відбуваються із використанням телекомунікаційних мереж, здебільшого Інтернету.

Системи розрахунків електронними грошима на програмній основі за кількістю та обсягом електронних грошей в обігу поступаються лише тим, що використовують для збереження електронних грошей картковий носій, але за темпами росту емісії, що спостерігається в останні роки в Європі, такі системи домінують.

Розрізняють також електронні “фіатні” гроші та електронні “нефіатні” гроші. Електронні “фіатні” гроші обов'язково виражені в одній із державних валют і є різновидом грошових одиниць платіжної системи однієї з держав. Електронні “нефіатні” гроші є електронними одиницями вартості недержавних платіжних систем [5].

Зв'язок структури особистого споживання і рівня розвитку електронних “нефіатних” грошей є особливим. Поява всесвітньої мережі Інтернет у сотні разів збільшила швидкість обробки та передачі інформації і стала основою стрімкої популяризації “нефіатних” електронних грошей, трансформуючи структуру особистого споживання.

Можна виділити такі шляхи використання електронних грошей у мережі Інтернет:

1) купівля обчислювальної техніки та комплектуючих – починаючи від повноцінних комп'ютерів і закінчуючи мобільними телефонами;

2) купівля інформаційних товарів, до яких належить будь-що, що можливо перевести у цифровий вигляд (книга, фільм, аудіозапис, телефонна розмова);

3) оплата різного виду послуг (доступ до мережі Інтернет, мобільний зв'язок, користування кабельним телебаченням, комунальні послуги);

4) купівля стандартизованих товарів (побутова техніка, сільськогосподарські продукти).

Отже, розвиток електронних платежів забезпечив торгівлю інформаційними товарами у глобальній мережі Інтернет й тим самим змінив характер особистого споживання. Був створений новий ринок, який зміг задовольнити попит на якісні інформаційні товари. Завдяки електронним платежам стало економічно вигідно виробляти ці інформаційні товари.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деньги. Кредит. Банки : учебник / Г. Е. Алпатов, Ю. В. Базулин и др. ; под ред. В. В. Иванова, Б. И. Соколова. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2003. – 624 с.
2. Дибя М. Еволюція золота: історія і сучасність / М. Дибя, Е. Бахтарі // Вісник НБУ, жовтень 2008. – С. 20–28.
3. Климко Г. Н. Основы экономической теории: политэкономический аспект : учеб. / Г. Н. Климко. – К. : Знание-Пресс, 2004. – 615 с.
4. Пономаренко Н. Ш. Особливості розвитку інформаційного ринку : монографія / Н. Ш. Пономаренко, О. В. Фінагіна ; Ін-т економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк : ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2006. – 194 с.

5. Про електронні гроші в Україні : Постанова Правління НБУ від 25 червня 2008 року № 178 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z068808>

УДК 368.07:336.76

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

*Бальчунас Н. В., студент групи Ф 2/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В сучасних умовах економічних трансформацій проблема пошуку і мобілізації додаткових джерел фінансування соціально-економічного розвитку постає особливо гостро. Світовий досвід показує, що створення і ефективне функціонування фінансових інститутів є ключовим чинником нарощення інвестиційних ресурсів, що забезпечують економічне зростання в країні. Потенційними інститутами мобілізації довгострокових ресурсів для фінансування проектів розвитку виступають такі інституційні інвестори як недержавні пенсійні фонди (НПФ).

Законодавчо визначено, що недержавний пенсійний фонд – це юридична особа, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам [1].

Процеси створення та розвитку НПФ в Україні розпочалися з прийняттям Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.07.2003 р. Зважаючи на відносно короткий період діяльності, НПФ ще не зайняли належне їм місце в інституційній структурі вітчизняного фінансового ринку. Так, загальний обсяг пенсійних активів станом на 30.09.2011 р. становив лише 1306,4 млн. грн. [2]. Разом з тим, потенціал розвитку даних інститутів чималий – активи накопичувальних пенсійних систем тринадцяти найбільших пенсійних ринків світу становлять біля 70% їх ВВП [2]. За наявними прогнозами сукупна вартість пенсійних активів у світі до 2020 року зросте на 66% і досягне 36 трлн. євро [2].

Як суб'єкти фінансового ринку НПФ виконують для економіки наступні важливі функції: 1) акумуляція заощаджень населення у вигляді пенсійних внесків; 2) формування “довгих” пенсійних ресурсів; 3) ефективний розподіл фінансових ресурсів; 4) диверсифікація ризиків [3].

Мобілізація та використання “довгих” інвестиційних ресурсів перетворює НПФ в ефективний механізм для розвитку фінансового ринку й

розподілу капіталу між галузями економіки, джерело довгострокового розвитку національного фондового ринку та стабілізуючий елемент економіки.

Існуюча система захисту пенсійних накопичень, що передбачає розподіл функцій, повноважень і відповідальності між суб'єктами інфраструктури фонду, безумовне право власності учасника на його пенсійні накопичення, обов'язкову диверсифікацію пенсійних активів, неможливість банкрутства 27 НПФ тощо обумовлює вищий рівень фінансової безпеки фондів порівняно з іншими фінансовими інститутами [3].

Зрозуміло, що активи НПФ повинні бути представлені ліквідними, надійними та дохідними складовими, що вимагає від останніх здійснення консервативних інвестиційних стратегій. Позитивний вплив НПФ на кон'юнктуру фінансового ринку здійснюється за рахунок: зростання попиту на цінні папери; розвитку інфраструктури фінансового ринку; зменшення волатильності цін внаслідок використання зважених стратегій; підвищення рівня прозорості ринку за рахунок публічного оприлюднення інформації про результати діяльності НПФ; активізації конкуренції на ринку фінансових послуг щодо залучення заощаджень суб'єктів господарювання і населення; розширення кола фінансових інструментів, стратегій інвестування й управління ризиками.

Отже, будучи одночасно і соціальними, і фінансовими інститутами, НПФ гарантують і надають додаткове фінансове забезпечення особам після досягнення ними пенсійного віку, а заощадження населення, вкладені в НПФ, є джерелом інвестиційного зростання національної економіки. Формування потужного довгострокового внутрішнього інвестора в результаті розвитку НПФ стане вагомим стимулом для розвитку фінансового ринку, порятунком для економіки та каталізатором прискореного економічного зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України № 1057-IV від 09.06.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Ринок пенсійних послуг: сучасний стан та перспективи розвитку // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 10. – С. 124.
3. Зимовець В. В. Фінансове посередництво / В. В. Зимовець, С. П. Зубик. – К. : КНЕУ. – 2004. – С. 288.

МЕРКАНТИЛІЗМ, ЙОГО РОЗВИТОК І ПОШИРЕННЯ

*Гаїтова М. О., студентка групи Ф 2/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Меркантилізм (фр. *mercantile* – торговець, від лат. *mercari* – торгувати) – в широкому розумінні – переважання матеріальних, фінансових інтересів над усіма іншими. В більш вузькому, конкретному значенні – торгова та фінансова політика абсолютистських держав XVI-XVIII ст. та відповідна ідеологія [1].

Термін “меркантилізм” і “меркантильна система” вперше вжив французький фізіократ Оноре Мірабо 1763 року, а згодом їх ввів у широкий обіг Адам Сміт. Найбільш повно цю доктрину виклав Томас Ман. За Г.Шмоллером, меркантилізм – це передусім система державотворення, за якої уряд намагається усунути внутрішні перешкоди для торгівлі й покращити становище нації у світовій економіці [2].

Багатство меркантилісти не відділяли від грошей, тобто у ті часи від монетарних металів – золота та срібла. Відповідно, багатство держави – це кількість дорогоцінних металів, що є на її території. Для того, щоб багатство збільшувалося, надходження золота та срібла в країну має перевищувати їх відтік. Оскільки більшість країн не має відповідних копалин, то головним джерелом золота та срібла меркантилісти вважали активний торговий баланс [2].

Як відомо, велику роль у виникненні капіталістичного способу виробництва відіграв торговий капітал, який у добу розкладу феодалізму був переважною формою капіталу. Формування світового ринку, і небувале пожвавлення зовнішньої торгівлі призвело до зосередження величезних багатств у окремих осіб, передовсім у купців і монопольних торговельних компаній. Торговий капітал підпорядковував собі дрібних виробників і одночасно сам проникав у сферу виробництва [3].

Предметом дослідження меркантилістів була майже виключно сфера обігу. Ідеологи меркантилізму були впевнені, що тільки гроші (золоті і срібні) та скарби становлять багатство нації окремої держави. Примноження багатства, на думку меркантилістів, є невід’ємним від протекціоністських заходів регулювання зовнішньої торгівлі (заохочення експорту, стримування імпорту) і широкої підтримки національної промисловості [3].

Варто, проте, зазначити, що економічні погляди меркантилістів не склалися в певну цілісну наукову теорію. Це була, по суті сукупність поглядів і думок багатьох людей, до того ж не науковців, а практиків – купців, промисловців, фінансистів, службовців торговельних компаній [3].

Засадничими вимогами меркантилістів незмінно залишались такі: перевищення експорту над імпортом, стимулювання вивезення з країни товару і ввезення в неї золота, захист національної економіки від закордонних інвестицій [3].

У розвитку меркантилізму виділяють два етапи – ранній і пізній. Ранній (монетарний) меркантилізм ґрунтувався на теорії “грошового балансу”, яка мала два завдання: по-перше, залучити в країну якомога більше грошей з-за кордону; по-друге – зберегти гроші в самій цій країні. Для розв’язання цих завдань ранні меркантилісти запропонували низку заходів, які тією чи іншою мірою знайшли практичне відображення в економічній політиці того часу. Ранні меркантилісти дивились на гроші очима скнари, який знає, що будь-яка купівля зменшує їхню кількість, а будь-який продаж – збільшує [3].

Пізній меркантилізм охоплює період з другої половини XVI ст. по другу половину XVIII ст. Ця система меркантилізму ґрунтувалася на так званій теорії торгового балансу, яка вважала за потрібне домогтися перевищення вартості вивезених з країни товарів над вартістю товарів, увезених до країни. Важливо підкреслити, що пізні меркантилісти перенесли центр ваги своїх досліджень зі сфери грошового у сферу товарного обігу [3].

Пізні ж меркантилісти підходять до грошей уже як капіталісти, розуміючи, що гроші породжують гроші, але для цього вони мають бути в постійному русі. Це означає, що ранні меркантилісти визначальною функцією грошей вважали функцію нагромадження, пізні – функцію засобу обігу [3].

Меркантилізм виник в Англії, потім поширився у Франції, Італії та інших країнах Західної Європи. Найрозвинутішим і найтиповішим був англійський меркантилізм. Пояснювалося це тим, що Англія у XVI-XVII ст. значно просунулася вперед в економічному розвитку і два сторіччя меркантилізм був офіційною політикою держави [3].

Дослідивши економічну основу меркантилізму та механізм реалізації його ідей у політиці окремих країн, можна висновувати, що в цілому меркантилізм мав історично прогресивний характер. В центрі уваги в всіх меркантилістів завжди була проблема збагачення країни. Варто підкреслити, що в головному і ранні, і пізні меркантилісти були згодні: на їхню думку, єдиним справжнім багатством країни є гроші. Відповідно до цього всі меркантилісти виступали за максимальне нагромадження грошей. Основна відмінність полягала в різних поглядах на суть активного балансу [3].

У найрозвинутіших країнах тієї доби, передовсім в Англії і Франції, особливості реалізації ідей меркантилізму протягом XVI-XVIII ст. визначили, по суті, головні причини своєрідності їхнього економічного розвитку аж до XX ст [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Шведа Ю. Політичні партії: Енциклопедичний словник / Ю. Шведа. – Львів: Астролябія. – 2005. – 488 с.
2. Шведа Ю. Теорія політичних партій та партійних систем : навч. посіб. / Ю. Шведа. – Львів: Тріада плюс. – 2004. – 528 с.
3. Історія економічних вчень. Меркантилізм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readbookz.com/book/134/3740.html>.

УДК 336.711:336.74:004.087

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

*Голуб В. В., студентка групи Ф 2/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Як показує досвід розвинених країн, раціональна організація платіжної системи сприяє вдосконаленню грошово-кредитних відносин, ефективному функціонуванню фінансової сфери в цілому, а також здійсненню міждержавних валютних розрахунків. Це і пояснює підвищення інтересу до проблеми розвитку платіжної системи.

Система електронних платежів Національного банку України (СЕП НБУ) – загальнодержавна платіжна система, що забезпечує здійснення розрахунків між банківськими установами, органами державного казначейства в національній валюті України і найбільш поширених іноземних валютах на території України із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення, передавання та захисту інформації, базується на повністю безпаперовій технології і передаванні електронних повідомлень через власну телекомунікаційну систему. СЕП створено в 1993 році. Перші платежі через СЕП пройшли 5 січня 1993 року. З 1 січня 1994 року в Україні повністю скасовані паперові та телеграфні авізо у міжбанківських розрахунках [1].

Банківські повідомлення у формі електронних документів повинні відповідати певним вимогам:

1. Бути підготовлені, передані та прийняті з використанням програмно-технічних засобів, які сертифіковані й затверджені НБУ;
2. Банківські електронні документи мають бути захищені спеціальними засобами, які надаються централізовано НБУ, згідно з Положенням про систему захисту електронних банківських документів в обчислювальній мережі НБУ та Положенням про арбітражні послуги служби захисту електронних банківських документів в обчислювальній мережі НБУ. Їх захист ґрунтується на використанні методів ідентифікації вузлів відправника та отримувача повідомлення, його шифрування і дешифрування на основі

використання методів криптографії у вузлах-адресатах, а також під час передачі по каналах електронної пошти НБУ (ЕП НБУ), накладання електронного підпису й авторизації відправника та одержувача електронного банківського документа [5].

Термін проходження платіжних документів від платника до одержувача – від 10 хв. до 2 год. Працює СЕП в режимі реального часу і дає змогу завершити розрахунки між банками протягом операційного дня (суми платежів необмежені). Протягом дня система здійснює 2-3-разовий обіг коштів за кореспондентськими рахунками банків, а в період піків економічної активності до 7-8 оборотів за день [2].

Основними законодавчими актами, що стали правовою основою для розробки, впровадження та функціонування СЕП є: Закон “Про банки і банківську діяльність”; Закон “Про захист інформації в автоматизованих системах”; Закон “Про Національний банк України” [4].

Головними завданнями СЕП є: задоволення потреб економіки, що реформується і розвивається; удосконалення кредитно-монетарної політики, яку проводить НБУ; виконання міжбанківського етапу всіх видів безготівкових розрахунків; мінімізація часу на виконання міжбанківських розрахунків та на обіг грошових коштів; високий рівень безпеки міжбанківських розрахунків; надання широкого спектру послуг для користувачів; високий рівень внутрішнього бухгалтерського обліку та контролю; мінімізація вартості банківського посередництва через оптимізацію платіжних засобів і раціоналізацію систем [2].

Принципи організації роботи СЕП: кожний платіжний документ безпосередньо впливає на кореспондентські рахунки учасників системи; є закритою системою, тобто грошові кошти циркулюють в закритому фінансовому просторі й перебувають під суворим емісійним контролем з боку НБУ; платіжні трансакції в СЕП є безвідзивними; ініціатива проведення трансакцій належить комерційному банку, який дебетує (зменшує) власний рахунок; опрацювання електронних платіжних документів відбувається в порядку надходження до системи; ведеться транзитний рахунок для відображення трансакцій, ініційованих, але не завершених протягом одного банківського дня [3].

СЕП організаційно представлена мережею розрахункових палат НБУ, яку було створено згідно з Постановою Правління НБУ від 16.07.93 за № 57. Вона складається з Регіональних розрахункових палат (РРП) і Центральної розрахункової палати (ЦРП) [5].

Права і обов’язки учасників СЕП регулюються двосторонніми договорами банків-учасників з регіональними управліннями НБУ – на ведення кореспондентських рахунків і проведення розрахунків в мережі розрахункових палат [5].

Отже, СЕП є надійною та перспективною, вона є багатообіцяючим напрямком для розвитку платіжної системи в Україні. Її впровадження підняло банківську індустрію України на якісно новий рівень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Система електронних платежів Національного банку України – Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Система_електронних_платежів_Національного_банку_України – Назва з екрану.
2. Система електронних платежів Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrknight.org.ua/ukrknight-text/18/27/> – Назва з екрану.
3. Організація здійснення розрахунків через Систему електронних платежів НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/31252/> – Назва з екрану.
4. Система електронних платежів Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vuzlib.su/kazn_syst/6-3.htm – Назва з екрану.
5. Система електронних міжбанківських платежів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/19240701/finansii/sistema_elektronnih_mizhbankivskih_platezhiv – Назва з екрану.

УДК 336.74:004.087

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

*Іваненко Г. Ю., студентка групи Ф 2/1,
Науковий керівник – к. е. н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Платіжна система є визначальною складовою національної економіки, центральною ланкою фінансово-кредитної системи.

Як показує досвід розвинених країн, раціональна організація платіжної системи сприяє вдосконаленню грошово-кредитних відносин, ефективному функціонуванню фінансової сфери в цілому, забезпеченню ефективного функціонування національного господарства, а також здійсненню міждержавних валютних розрахунків. Це і пояснює підвищення інтересу до проблеми розвитку платіжної системи вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів.

Платіжна система – це система банківських механізмів, які служать для переказу грошових коштів між суб'єктами господарювання. Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні регулюються Законами України “Про Національний банк України” [3], “Про банки і банківську діяльність” [1], “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” [2] та іншими законодавчими актами України та Національного банку України.

Українське законодавство розрізняє діяльність в Україні внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем.

Внутрішньодержавна платіжна система – платіжна система, в якій платіжна організація – резидент України – здійснює свою діяльність і забезпечує проведення переказу грошей виключно в межах України. В

Україні можуть створюватися внутрішньодержавні банківські та небанківські платіжні системи.

До внутрішньодержавних банківських платіжних систем належать системи міжбанківських розрахунків, системи масових платежів та внутрішньобанківські платіжні системи. Система міжбанківських розрахунків призначена для переказу грошей у межах України між банками на виконання зобов'язань їх клієнтів, а також власних зобов'язань цих банків. Внутрішньобанківська платіжна система створюється банком з метою забезпечення найбільш сприятливих умов для проведення переказу грошей між його підрозділами.

Внутрішньодержавні небанківські платіжні системи мають право здійснювати діяльність, пов'язану із переказом, виключно після їх реєстрації в Національному банку України та отримання відповідного дозволу Національного банку України [4].

Міжнародна платіжна система – це платіжна система, в якій платіжна організація може бути як резидентом, так і нерезидентом України, і яка здійснює свою діяльність на території двох і більше країн та забезпечує проведення переказу грошей з однієї країни в іншу.

Нині у світі існує багато різновидів платіжних систем. Вони відрізняються за роллю, відведеною їм в економіці країни, за побудовою, технологією функціонування та кількісними характеристиками. Розвинені країни прагнуть обмежити ризики на тлі фінансової лібералізації та швидкої глобалізації фінансових ринків. Основною вимогою, яку вони висувають до платіжної системи, є її спроможність із невисокими затратами, оптимальними ризиками та справедливим розподілом витрат і прибутків забезпечити проведення операцій, масштаби яких постійно зростають. Інші країни світу перш за все цікавить налагодження розрахунків між регіонами та перехід від місцевих до загальнодержавних мереж розрахунків [4].

Платіжна система України складається з таких компонентів:

- системи електронних платежів Національного банку України;
- систем автоматизації роботи банків (так звані програмні комплекси “Операційний день банку”;
- внутрішньобанківських платіжних систем;
- систем “клієнт-банк” для розрахунків між клієнтом банку та банком в електронній формі [6].

Станом на 01.07.2014 року на території України здійснювали діяльність 20 систем переказу коштів, створених резидентами, з яких 15 систем переказу коштів, створені банками та 5 – небанківськими установами України [6].

На території України функціонували 20 міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами. Учасниками таких систем є більше 150 банків України, ПрАТ “Українська фінансова група” та національний оператор поштового зв'язку УДППЗ “Укрпошта” [5].

Отже, особливістю платіжних систем останнім часом у всьому світі характеризується поступовим звуженням сфери використання готівки та

паперових платіжних документів, переходом до нових платіжних інструментів і сучасних технологій платежів. Електронні гроші широко залучаються до обігу і стають важливим інструментом фінансової інфраструктури економічно розвинених країн. На нашу думку, електронні гроші, які зараз стали дуже популярними дають можливість зручного і швидкого використання такої платіжної системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р., із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
3. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
4. Лук'янов В. С. Національна платіжна система: поняття, ключові принципи організації і базові функції / В. С. Лук'янов // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 12 – С. 160-168.
5. Платіжна система України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>
6. Прохоренко В. Системи електронних платежів Національного банку України – 20 років / В. Прохоренко, Н. Синявська // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 8. – С. 4-6.

УДК 336.761

РОЛЬ БІРЖ ЯК ПРЕДСТАВНИКА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

*Камінська О. О., студентка групи Ф 2/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Одним з найважливіших інфраструктурних елементів є біржі. Термін “біржа” в перекладі з латинської означає “шкіряний гаманець”. Біржі виникали як місця, де комерсанти здійснюють торговельні операції [1].

Особливість біржі полягає в тому, що її метою не є одержання прибутку самою біржею, а у створенні таких умов для торгівлі. Саме тому на біржі є велика кількість різних біржових угод і операцій : спотові, опціонні, ф'ючерсні і арбітражні, касові і строкові, форвардні, а також операції хеджування, які допомагають підприємствам здійснювати діяльність з купівлі-продажу цінних паперів на найбільш вигідних і зручних умовах [2].

За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в Україні діють 10 фондових бірж, розташованих в Києві, Миколаєві і

Дніпропетровську: Фондова біржа ПФТС, Київська Міжнародна Фондова Біржа (КМФБ), Українська Фондова біржа (УФБ), Українська Міжбанківська Валютна біржа (УМВБ), Фондова біржа “ІННЕКС”, Придніпровська Фондова Біржа (ПФБ), Українська міжнародна Фондова Біржа (УМФБ), Фондова біржа “Перспектива”, Східно-Європейська Фондова Біржа (СЄФБ), Українська Біржа (УБ) [3].

Фондові біржі – організований і регіонально функціонуючий ринок, на якому відбувається купівля-продаж цінних паперів: акцій, облігацій, сертифікатів тощо. Емітенти випускають цінні папери, щоб залучити капітал. Інвестори купують ці папери, щоб вигідно вкласти гроші. Вигідність інвестицій у ту чи іншу галузь визначається вартістю тих чи інших цінних паперів. Яка в свою чергу визначається попитом на них на біржі, сферами виробництва й обслуговування на користь найперспективніших [4].

Фондова біржа є місцем котирування, здійснення операцій із цінними паперами і укладання угод. Фондова біржа сприяє встановленню єдиної ціни на цінні папери, оскільки їхня вартість визначається ринковим шляхом у процесі торгів. Це дає можливість протидіяти спекуляціям цінними паперами внаслідок створення їхнього штучного курсу в різних регіонах, а також унеможливорює продаж фіктивних паперів [5].

Інфраструктура фінансового ринку включає також валютні ринки, які являють собою особливу сферу економічних відносин, де здійснюються операції з обміну валют і платіжних документів (чеків, векселів, телеграфних і поштових переказів). У наші дні практично всі операції з іноземною валютою і золотом проводяться банками [4].

Пряме призначення валютних ринків – визначати валютний курс, який представляє собою вартість іноземної валюти. На організованому валютному ринку в ході торгів встановлюється вартість національної грошової одиниці. Тут же відбуваються угоди в інтересах осіб, що мають кошти в іноземній валюті. Таким чином, основне завдання валютного ринку полягає в мобілізації тимчасово вільних валютних ресурсів, у перерозподілі їх ринковими методами з одних галузей економіки в інші і у встановленні дійсного ринкового курсу національної та іноземної валюти в умовах справедливої і законної торгівлі [6].

Підводячи підсумки, можна стверджувати, що біржі забезпечують рух капіталу, адже цінні папери – не що інше, як різні форми еквіваленту. Прискорення руху капіталу сприяє підвищенню ефективності економіки. До теперішнього часу залишається актуальною проблема оптимізації діяльності формалізованого ринку цінних паперів відповідно до реальних потреб національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інфраструктура ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1791021139940/politekonomiya/infrastruktura_rinku – Назва з екрану.
2. Біржі НКЦПРФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nssmc.gov.ua/fund/registers/exchange> – Назва з екрану.

3. Аналіз розвитку валютної та фондової бірж в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://myreferatik.in.ua/load/1/finansovij_rinok/analiz_rozvitku_valjutnoji_ta_fondovoji_birzh_v_ukrajini/66-1-0-3708 – Назва з екрану.

4. Основні елементи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studopedia.org/1-11663.html> – Назва з екрану.

5. Фондова біржа і її роль у розвитку фінансового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bestreferat.ru/referat-135496.html> – Назва з екрану.

6. Валютні біржі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua-referat.com/Валютні_біржі – Назва з екрану.

УДК 336.717.3

ДЕПОЗИТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Костенко Т. А., студентка групи Ф 2/1,

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Бурковська А. В.,

Миколаївський національний аграрний університет

Із появою нових видів цінних паперів та інвестиційних послуг посилюються вимоги до депозитарної системи, що обслуговує операції на фондовому ринку.

Дієве функціонування депозитарної системи є запорукою повноцінного розвитку фондового ринку та підвищення інвестиційної привабливості країни. Для забезпечення якісного обслуговування цінних паперів на фондовому ринку України доцільно обґрунтувати та проаналізувати критерії якості, яким має відповідати Національна депозитарна система [1].

Депозитарна діяльність визначається як надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках (включаючи кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів) та обслуговування операцій емітента по випущених ним цінних паперах [2].

Нормативна база щодо депозитарної діяльності в Україні представлена Законами України: “Про цінні папери та фондовий ринок” [3], “Про акціонерні товариства” [4], “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” [5], “Про депозитарну систему України” [6] та низкою нормативних документів, розроблених Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку України з метою врегулювання відносин, що виникають у процесі здійснення професійної діяльності учасниками депозитарної системи, які здійснюють такі види діяльності:

- 1) депозитарну діяльність Центрального депозитарію;
- 2) депозитарну діяльність Національного банку України;
- 3) депозитарну діяльність депозитарної установи;

- 4) діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування;
- 5) діяльність із зберігання активів пенсійних фондів [6].

В Україні діє децентралізована система депозитарного обслуговування, при якій функції центрального депозитарію розділені між трьома депозитарними інститутами. Така ситуація стримує розвиток фондового ринку, який розвивається поступово, його параметри змінюються відповідно до світових тенденцій. Адже децентралізована система обліку прав на цінні папери ускладнює процедуру здійснення угод та збільшує ризики.

Надійність, прозорість, стабільність та інвестиційна привабливість фондового ринку певною мірою забезпечується асортиментом послуг, що може запропонувати депозитарна система для його обслуговування. Чим більше спектр депозитарних послуг – тим вищою буде оцінка за цим критерієм. Спектр послуг, що пропонує Національна депозитарна система, недостатньо широкий та не може повною мірою задовольнити потреби сучасного фондового ринку. Сьогодні практично не здійснюються операції з похідними фінансовими інструментами (деривативами), зокрема це спричинено відсутністю законодавчої бази для формування ринку деривативів.

Для забезпечення функціонування єдиної системи депозитарного обліку у формі відкритого акціонерного товариства створюється Національний депозитарій. Особливістю такого депозитарію є вимога, що його учасником повинна бути не менш як два роки держава в особі Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Після цього частка держави у статутному фонді Національного депозитарію може бути відчужена іншим акціонерам [2].

Банки в Україні є активними учасниками фондового ринку, вони виконують функції учасника депозитарної системи. Зокрема банк має право здійснювати депозитарну діяльність депозитарної установи та діяльність із торгівлі цінними паперами, що належить до посередницьких послуг, які надаються банками на ринку цінних паперів [6].

Таким чином, створення повноцінного центрального депозитарію має важливе значення у розвитку українського фондового ринку, адже воно, на нашу думку:

- поліпшить інвестиційний клімат країни шляхом створення прозорого механізму зберігання цінних паперів та відстеження зміни прав власності;
- збільшить довіру зі сторони інвесторів, емітентів та професійних учасників фондового ринку;
- зменшить кількість операційних ризиків (шляхом впровадження єдиної моделі депозитарного обліку), і транзакційних витрат учасників ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бекаревич П. Оценка надёжности депозитариев / П. Бекаревич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finrisk.ru/article/bekarev/bekarev.html>.
2. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління : навч. посіб. / В. А. Євтушевський. – К. : Знання-Прес, 2002. – 317 с.
3. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України № 3480-IV від 23.02.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
4. Про акціонерні товариства : Закон України № 514-VI від 17.09.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України № 448/96-ВР від 30.10.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>
6. Про депозитарну систему України: Закон України № 5178-VI від 06.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>

УДК 336.77.067.22

ДОВГОСТРОКОВІ КРЕДИТИ УКРАЇНИ

*Куцар І. І., студент групи Ф 2/1,
Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Причиною виникнення кредиту була необхідність одного товаровиробника продати свій товар, а покупця – купити його, коли він ще не отримав гроші за свій товар. Проте з розвитком суспільного відтворення з'явилося чимало інших чинників, що зумовлюють необхідність кредиту. Центральне місце серед них посідає коливання потреб у коштах і джерелах їх формування, які виникають у юридичних і фізичних осіб та держави [1].

Строкові кредити підприємцям призначаються для фінансування довго- та середньострокових інвестицій, таких як купівля обладнання або будівництво споруд строком більше одного року. Як правило, боржник звертається за великим кредитом, виходячи з кошторису на проект, а потім зобов'язується його погасити серіями платежів.

Строкові кредити базуються на потоці майбутніх платежів підприємців, за допомогою яких здійснюватиметься поступове погашення кредиту. Графік поступового погашення складається на основі нормального циклу припливу та відпливу готівки боржника. Забезпеченням строкових кредитів є основний капітал (споруди, обладнання), який належить боржнику, і по ньому встановлюється або фіксована, або плаваюча відсоткова ставка. Така ставка перевищує ставку за короткостроковими кредитами внаслідок більшого ризику, який притаманний подібним кредитам [2].

Довгострокові проектні кредити є найбільш ризикованими кредитами або кредитами на фінансування поповнення основного капіталу, яке в майбутньому забезпечить надходження готівки. Проектні кредити нерідко надаються кількома компаніями, які спільно реалізують проект, або кількома кредиторами, якщо проекти значні за розміром і мають чимало ризиків. Проектні кредити можуть надаватися: без права регресу на позичальника; з частковим регресом на позичальника; з повним регресом на позичальника; на консорціальних засадах [2].

Револьверне кредитування, або револьверна кредитна лінія, дозволяє фірмі-боржнику запозичити кошти в межах визначеного ліміту, погашати всю суму запозичень або її частину та проводити у разі необхідності повторне запозичення в межах строку дії кредитної лінії. Як одна з найбільш гнучких форм інвестиційного кредитування вона часто надається без спеціального забезпечення і може бути короткостроковою або надаватися на 3-5 років.

Основні види кредитних ліній:

а) поновлювана (револьверна) (клієнт, використавши та погасивши всю заборгованість по кредитній лінії, може знову користуватися нею);

б) непоновлювана (після видачі та погашення позички в межах кредитної лінії відносини між позичальником і банком припиняються) [2].

У таблиці 1 наведено класифікацію банківських інвестиційних кредитів.

Таблиця 1 Класифікація банківських інвестиційних кредитів

Класифікація банківських інвестиційних кредитів	
За формою * Лізинговий * Іпотечний * Бланковий * Консорціумний	За строком погашення * Короткострокові * Середньострокові * Довгострокові * Прострочені * Відстрочені * Пролонговані * Онкольні
За ступенем ризику * Стандартні Під контролем * Субстандартні * Сумнівні * Безнадійні	За характером забезпечення * Забезпечені заставою * З гарантійним забезпеченням * З іншим забезпеченням * Бланкові
За характером виплати відсотків * Фіксований відсоток * Плаваючий відсоток * Змішаний відсоток	За методом надання * Разові * Кредитна лінія * Гарантовані (зарезервовані)

Джерело: за даними [3]

Отже, українські товаровиробники потребують для оновлення основних засобів саме довгострокових кредитів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висновок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studbook.com.ua/book_groshi-ta-kredit – Назва з екрану.
2. Види банківського інвестиційного кредитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ecolib.com.ua/article.php?book=5&article=344> – Назва з екрану.
3. Банківське інвестиційне кредитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-4661-2.html> – Назва з екрану.

УДК 336.71(477)

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

*Підшивалова О. Є., студентка групи Ф 2/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Банківська діяльність (banking) – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Банківську діяльність визначають через банківські послуги, які банк надає своїм клієнтам. Банк має право надавати банківські та інші фінансові послуги своїм клієнтам (крім банків, послуг у сфері страхування), в тому числі шляхом укладення з юридичними особами (комерційними агентами) агентських договорів. Перелік таких фінансових послуг встановлюється Національним банком.

Крім надання фінансових послуг, банк може здійснювати діяльність щодо:

- інвестицій;
- випуску власних цінних паперів;
- випуску, розповсюдження та проведення лотерей;
- зберігання цінностей або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа;
- інкасації коштів і перевезення валютних цінностей;
- ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (крім власних акцій);
- надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг [1].

Відповідно до статті 47 Закону України “Про банки і банківську діяльність” [2] банківська діяльність включає в себе такі групи банківських операцій, як:

- залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб;
- відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах;
- розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

У широкому розумінні під банківською діяльністю розуміються всі види операцій, які можуть здійснювати відповідно до законодавства банки, а у визначених законом випадках – інші юридичні особи. У вузькому розумінні банківська діяльність включає в себе лише ті операції, які виділяють банк з числа інших фінансово-кредитних установ [2].

Банківська діяльність здійснюється на підставі певних принципів. Основними принципами банківської діяльності є:

- незалежність банків у своїй діяльності, їх економічна самостійність;
- невтручання органів державної влади та місцевого самоврядування в діяльність банків, за винятком випадків, установлених законодавством (зокрема, в межах організації Національним банком банківського регулювання та банківського нагляду);
- розмежування відповідальності між банками та державою;
- обов’язковість отримання банками ліцензій (дозволів) на здійснення банківських операцій, передбачених законодавством;
- обов’язковість дотримання банками встановлених Національним банком України економічних нормативів для підтримання стабільності банківської системи країни та захисту інтересу клієнтів;
- закріплення за банками права оперативної самостійності у виборі клієнтів та видів операцій, за якими він буде спеціалізуватися;
- забезпечення фізичним та юридичним особам права вільного вибору банку;
- забезпечення виконання банком взятих на себе майнових зобов’язань перед клієнтами та третіми особами, в першу чергу – повернення грошових коштів вкладникам банків [3].

У прагненні до ефективного розвитку фінансової системи України та стабільного функціонування банківської системи важливого значення набуває вдосконалення банківської діяльності в державі та її ефективне правове регулювання. В умовах ринкових відносин ефективна банківська діяльність впливає на економічні успіхи в державі, на належне регулювання грошово-кредитних відносин, сприяє надійності функціонування банківської системи. Поняття банківська діяльність є ключовим елементом фінансової системи держави і має важливе значення

для визначення її суті та ролі в організації руху публічних фінансових ресурсів, які виконують норми фінансового права.

Отже банківська діяльність, як фінансово-правовий інститут, має важливу характеристику і головну ознаку – це фінанси, цінні папери, валютні цінності і владно-примусовий характер, який характерний Національному банку України. Аналізуючи методологічну базу фінансового права при розгляді характерних ознак владних повноважень НБУ можливо визначити видові та процесуальні особливості банківської діяльності по створенню системи норм, принципів, нагляд у банківській системі з метою її стабільного і ефективного функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національний банк України – офіційне Інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123131
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 5178-VI від 06.07.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page4>
3. Ващенко Ю. В. Банковское право [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uristinfo.net/bankpravo/157-juv-vaschenko-bankivske-pravo/3854-glava-1-bankivska-dijalnist-ponjattja-ta-osoblivosti.html?start=1>

УДК 336.734(477)

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ В УКРАЇНІ

*Рибцова К. О., студентка групи Ф 2/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Ломбарди в Україні відносяться до фінансових установ, вид діяльності яких – надання фінансових послуг, а саме коштів у позику, на умовах кредиту.

Ломбард – це небанківська кредитно-фінансова установа, виключним видом діяльності якої є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений термін і під відсоток, зберігання речей та надання супутніх послуг, пов'язаних з діяльністю ломбарду. Діяльність ломбардів із надання кредитів є одним із найстаріших видів кредитування населення, яке пережило різні економічні устрої та політичні режими.

Ломбард може надавати послуги самостійно або через мережу відокремлених підрозділів.

Відокремлені підрозділи ломбарду – філії та відділення, що розташовані за межами місцезнаходження ломбарду та здійснюють усі або частину його функцій з надання фінансових послуг [1].

Діяльність ломбардів регулюється на сьогодні значною кількістю нормативно-правових актів, які через недостатню правову визначеність окремих норм негативно впливають на розвиток ломбардної діяльності в Україні. Проект Закону України “Про ломбарди і ломбардну діяльність” є однією з ланок удосконалення і розвитку фінансової системи держави. Досі не існує спеціального закону, який би повністю регулював створення та діяльність ломбардів в Україні. Прийняття Закону про ломбарди дозволить створити ефективну державну систему регулювання правовідносин у сфері ломбардної діяльності, необхідні правові механізми реалізації ломбардами визначених для них функцій та забезпечить захист споживачів ломбардних послуг.

На сьогодні в Україні створення та діяльність ломбардів здійснюються відповідно до Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, законів України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” [2], “Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень” [3], “Про заставу” [4] та інших законів України і виданих відповідно до них нормативно-правових актів.

Види послуг, які можуть надавати ломбарди:

1) фінансові послуги:

- надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів;
- надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів.

2) супутні послуги:

- оцінка заставленого майна відповідно до чинного законодавства та/або умов договору;
- надання посередницьких послуг зі страхування предмета застави на підставі агентського договору зі страховою компанією;
- реалізація заставленого майна відповідно до чинного законодавства та/або умов договору [1].

Основним видом діяльності ломбардів як учасників ринку фінансових послуг є надання миттєвих та короткострокових позик на власний ризик під заставу майна споживачів цих послуг. Ломбарди залишаються одним із найбільш консервативних і стабільних фінансових інститутів для фізичних осіб, оскільки вони орієнтовані на видачу невеликих і короткострокових кредитів.

Станом на 31.03.2013 р. до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 476 ломбардів, що на 18 установ (або на 4,2%) більше в порівнянні з відповідною датою 2012 року (станом на 31.03.2012 р. – 458 ломбардів) [5]. Тенденція до зростання кількості ломбардів пов’язана, перш за все, із забезпеченням ними першочергових потреб громадян у грошових коштах.

На нашу думку, прийняття закону про ломбарди дозволить створити ефективну державну систему регулювання правовідносин в сфері ломбардної діяльності, необхідні правові механізми реалізації ломбардами визначених функцій забезпечення захисту споживачів ломбардних послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбач Л. М. Ринок фінансових послуг : навч. посібник / Л. М. Горбач, Л. М. Каун. – К. : Кондор, 2006. – С. 245.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України № 2664-III від 12.07.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> – Назва з екрану
3. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України № 1255-IV від 18.11.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1255-15> – Назва з екрану
4. Про заставу: Закон України № 2654-XII від 02.10.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2654-12> – Назва з екрану
5. Ломбарди [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/fk_I_kv%202013.pdf – Назва з екрану

УДК 336.74:004.087

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ

*Самбуренко К. Р., студентка групи Ф 2/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Одним із важливих елементів сучасної банківської діяльності є система міжбанківських розрахунків, які призначені для здійснення платіжних трансакцій між банками, обумовлених здійсненням платежів їх клієнтів, або власних зобов'язань одного банку перед іншими.

Система електронних платежів Національного банку України (СЕП) – загальнодержавна платіжна система, що забезпечує здійснення розрахунків між банківськими установами, органами Державної казначейської служби України на території держави із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення, передавання та захисту інформації [1].

У 1993 році було створено сучасну СЕП, що дало можливість банкам ефективніше використовувати ресурси, а клієнтам – свої кошти. СЕП базується на повністю безпаперовій технології і передаванні електронних повідомлень через власну телекомунікаційну систему Національного банку [1].

В Україні існують такі електронні платіжні системи:

- WebMoney (діє з 1997 р.) – це популярна електронна платіжна система, яка не є банківською. Сама система не бере участь в обміні в якості однієї зі сторін, але надає сервіс <http://wm.exchanger.ru>, в якому учасники системи проводять обмін один з одним [3];
- Яндекс Гроші (діє з 2002р.) – це електронна платіжна система, що реалізує ідею електронних грошей. Забезпечує проведення фінансових розрахунків між учасниками системи в режимі реального часу [3];

• Інтернет Гроші (діє з 2003 р.) – це порівняно молода система, дозволяє оплатити та отримати коди доступу в Інтернет, поповнити рахунок мобільного телефону, заплатити за комунальні послуги, і т.д. За допомогою Інтернет Грошей можна перераховувати гроші на рахунок іншого користувача і отримувати гроші з іншого рахунку [3].

В таблиці 1 розглянемо середньодобові показники роботи СЕП за останні роки:

Таблиця 1 Середньодобові показники роботи СЕП, 2014-2016 рр.

Середньодобові показники роботи СЕП	2014 р.	2015 р.	2016 р.
В середньому за день оброблялося початкових платежів (тис. шт.)	1 270	1 247	1 195
На суму (млн. грн)	56 892	57 410	71 млрд. грн
Середньоденний залишок на рахунок учасників СЕП (млрд. грн)	33,4	34,30	52,4
Середньодобовий коефіцієнт обігу коштів на рахунках СЕП	1,70	1,67	1,33

Джерело: за даними [1]

Аналіз даних таблиці 1 свідчить про те, що станом на 1 січня 2016 р. Національний банк України створив усі умови для задоволення потреб учасників СЕП у переказі коштів та забезпечив високий рівень безпеки та надійності проведення міжбанківських переказів у національній валюті через цю систему.

Отже, незважаючи на зростання ефективності СЕП, ще залишилися певні недоліки: відсутність контролю системи електронний платежів; низький рівень нормативного та інформаційного забезпечення учасників системи електронних платежів, відсутність організаційних та фінансових механізмів, дія яких має забезпечувати прозоре та справедливе ціноутворення на послуги [2].

Таким чином, для подальшого успішного розвитку національного карткового ринку необхідно впровадити концепцію єдиного національного платіжного простору з пріоритетом вітчизняних правил щодо всіх внутрідержавних операцій за платіжними картками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/> – Назва з екрану.
2. Перспективи розвитку електронних грошей в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://econom.univ.kiev.ua/GS/15052014/tom2.pdf> – Назва з екрану.
3. Сучасний стан системи електронних платежів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sophus.at.ua/> – Назва з екрану.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Склева К. В., студент групи Ф 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На сьогоднішній день розвиток підприємництва дуже впливає на розвиток економіки України. Особливого розвитку потребує мале та середнє підприємництво. Без нього не обійтися в невеликих населених пунктах, а також у сфері послуг або ж там, де потрібна конкуренція між постачальниками. Малий та середній бізнес – основа сталого розвитку економіки країни в цілому через забезпечення конкурентоспроможності та надходжень ВВП, соціальної захищеності суспільства, формування та підтримки середнього класу.

Найбільш динамічним елементом народного господарства, що постійно змінюється є підприємництво, зокрема це розвиток малого та середнього підприємництва.

Підприємництво, підприємницька діяльність – самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність із метою досягнення економічних та соціальних результатів та одержання прибутку [1].

На сучасному етапі підприємництво як самостійний елемент ринкової економіки істотно впливає на структурну перебудову в економіці регіону та країни, робить вагомий внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції, забезпечує сильнодіючі стимули до інноваційної та високоефективної праці.

На даний момент основними проблемами підприємництва в Україні виступають:

- корупція в різних формах і проявах (наслідками даної проблеми є суттєва тінізація бізнесу, поширеність нелегальних схем та засобів впливу, зневіра значної частини підприємців);
- надмірне регулювання підприємницької діяльності і відсутність ефективної дерегуляції;
- відсутність доступу малого та середнього підприємництва до фінансових ресурсів;
- неефективність судового захисту;
- складне адміністрування податків;
- низький рівень культури підприємництва;
- монополізація ринків і домінування великого бізнесу;
- відсутність послідовної державної політики щодо підтримки малого та середнього підприємництва;
- проблема кредитування підприємництва(зокрема довгострокового, наприклад на купівлю основних засобів) [2].

Крім того, на сьогоднішній день багато загально економічних проблем України (зокрема пов'язані з веденням АТО, зниженням купівельної спроможності громадян, макроекономічною нестабільністю, курсовими коливаннями гривні), що істотно гальмують розвиток підприємництва, але не є специфічними лише для цього сектору економіки.

Таким чином, шляхи вирішення проблем малого бізнесу в Україні можна покращити за рахунок:

- 1) створення раціональної нормативно-правової бази, що включає:
 - розробку і прийняття нової спрощеної системи бухгалтерського і податкового обліку та звітності підприємств;
 - внесення змін до вже діючих законів, що визначають межі регулювання малим бізнесом: закони “Про підприємництво”, “Про підприємництва в Україні” тощо;
- 2) організації фінансової підтримки і допомоги підприємству внаслідок:
 - спрощення податкового законодавства і зменшення кількості зборів і відрахувань;
 - надання підприємствам державних гарантій у вигляді державних боргових зобов'язань.
- 3) створення забезпеченості інформацією та кадрами, що включає:
 - створення спеціалізованих консультативних центрів по наданню інформації підприємцям;
 - покращення освітніх програм напрямків підприємництва і бізнесу;
 - організацію програм підготовки і перепідготовки кадрів за державний рахунок [3].

Отже розвиток підприємництва в Україні потребує активізації. Основними напрямками покращення стану розвитку підприємництва в Україні є створення нормативно-правової бази зі сприятливими умовами, а також удосконалення податкової політики та забезпечення раціонального функціонування спрощеної системи оподаткування. У подальшому ці проблеми необхідно постійно координувати і вирішувати якнайшвидше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Підприємництво – Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Підприємництво> – Дата останнього доступу: 30.03.2016 р.
2. Розвиток малого та середнього підприємства в Україні: проблеми, потреби, перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://donetskcci.com/images/files/SME_Needs.pdf. – Дата останнього доступу: 30.03.2016 р.
3. Сучасні реалії малого підприємництва в Україні: проблеми та перспективи – Портал Інтернет-конференцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conference.spkneu.org/2013/04/suchasni-realiyi-malogo-pidpriyemnitstv/>. – Дата останнього доступу: 30.03.2016 р.

ПРОБЛЕМИ КОРОТКОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Чернікова А. С., студентка групи Ф 3/2,
Науковий керівник – к.е.н. доцент, Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Характерною умовою функціонування сільськогосподарських підприємств за ринкових умов господарювання є закономірність економічного циклу фінансових ресурсів, пов'язаного з особливостями кругообігу виробництва. Для стабільного функціонування виробничого процесу сільськогосподарським підприємствам слід мати певні запаси матеріальних і фінансових ресурсів. Закономірним явищем для підприємств галузі є формування ресурсів, в першу чергу, за рахунок власних джерел [1].

Питання основних аспектів короткострокового кредитування сільськогосподарських підприємств в Україні ставало предметом дослідження багатьох науковців, зокрема: О. Водоласької, І. Горобінської, Я. Дропа та ін.

За рахунок короткострокового кредиту сільськогосподарські підприємства переважно покривають різницю між загальною потребою у фінансових ресурсах і їх наявними обсягами. З поглибленням фінансової кризи кредитування підприємств аграрного сектору економіки майже призупинено.

Досвід банківського кредитування підприємств аграрної галузі свідчить, що збитковість галузі, відсутність ліквідної застави, висока ймовірність неповернення кредитів та недосконалість законодавчих механізмів робили їх непривабливими для банків. Значний ризик неповернення кредитів змушує банки встановлювати високу процентну ставку за сільськогосподарськими кредитами.

В цих умовах основними напрямками досягнення стабілізації функціонування сільськогосподарських підприємств є державна підтримка і залучення в агросектор нових фінансових потоків. Позитивним зрушенням у державній політиці, починаючи з 2000 року, щодо фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств є стимулювання грошового кредитування комерційними банками. Для цього запроваджено часткову компенсацію ставки за кредитами [2].

За період чинності пільгового кредитування підприємств аграрної галузі зросли обсяги пільгового кредитування в 25 разів та забезпеченості кредитними ресурсами з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь в 15 разів; суттєве збільшення частки кредитів при фінансуванні виробничих витрат сільськогосподарських підприємств від 13 до 47%, у тому числі на умовах здешевлення кредитів – від 5,2 до 18,3%; розширення напрямів кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств через банки,

заставну закупівлю зерна; збільшення кількості сільськогосподарських підприємств які почали користуватися кредитними ресурсами у десятки разів та зростання обсягів кредитів на одне сільськогосподарське підприємство до 439,5 тис. грн; подовження кредитування від 3 місяців до 1 року та зниження ціни кредиту тощо [4].

Механізм часткової компенсації ставки за кредитами комерційних банків сільськогосподарським та іншим підприємствам АПК є більш ефективним інструментом фінансової підтримки порівняно з минулою практикою товарного кредитування, яка застосовувалася до 2000 року. Для використання забезпечення сільського господарства матеріально-технічними ресурсами держава щорічно надавала кредитів на суму понад 2 млрд грн, рівень виконання договірних зобов'язань за якими не перевищував 50 відсотків. Порівняно з державними товарними кредитами, часткова компенсація процентної ставки за банківськими кредитами є непрямую формою субсидування, яка більш ефективна і значно скорочує витрати державного бюджету на такі цілі [3].

Аналіз пільгового кредитування підприємств аграрної галузі свідчить про певні недоліки, що накопилися при його проведенні, зокрема: механізм часткової компенсації не позбавлений недоліків, які перешкоджають ефективній його дії, зокрема: нестабільність; непрозорість механізмів та громіздкість процедур надання; нерівномірний розподіл за регіонами; тривалі затримки з поверненням компенсації; жорстка прив'язка розміру компенсації до облікової ставки НБУ; обмеженість строків дії механізму бюджетним роком; слабкий контроль за розподілом та використанням; відсутність координації процесу видачі банківських кредитів за компенсаційною схемою відповідно до розміру бюджетних коштів, передбачених на ці цілі.

Отже, все це вимагає удосконалення пільгового кредитування підприємств аграрної галузі в напрямі застосування партнерських взаємовідносин між банками, що здійснюють запозичення кредитних ресурсів і сільськогосподарськими підприємства, які їх позичають на умовах дотримання принципів банківського кредитування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Банківське інвестиційне кредитування сільськогосподарських підприємств в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64. – Дата останнього доступу : 28.03.2016 р.
2. Сучасні тенденції розвитку кредитної політики в аграрній сфері економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repetitora.com/korotkostrokovove-kredituvannja-gospodarsko-djalnost>. – Дата останнього доступу : 28.03.2016 р.
3. Проблеми і перспективи короткострокового фінансування сільськогосподарських підприємств. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repetitora.com/korotkostrokovove-kredituvannja-gospodarsko-djalnost>. – Дата останнього доступу : 28.03.2016 р.
4. Сучасні проблеми сільського господарства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/65100.doc.htm. – Дата останнього доступу: 28.03.2016 р.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРАХУНКІВ ПЛАСТИКОВИМИ КАРТКАМИ В УКРАЇНІ

*Боринець Ю. М., студент групи Ф 3/2,
Науковий керівник: асистент А. В. Бурковська
Миколаївський національний аграрний університет*

На сьогодні платіжні пластикові картки є актуальними в усьому світі завдяки перевагам безготівкових розрахунків.

Платіжна пластикова картка це – своєрідний платіжний інструмент, що надає особі, яка користується картою можливість виконувати безготівкові операції, розрахунки з покупцями і постачальниками та інше.

Перші картки з'явилися на початку 20-го століття. Перша, почала випуск платіжних карток, Бостонська компанія Farrington Manufacturing. Вони були доступні лише для найбагатшого верства населення. З часом вони стали доступніші для людей з середнім достатком.

В п'ятдесятих роках 20-го століття з появою компанії Diners Club почалася “ера сучасної платіжної картки”. Альфред Блумінгейл, Френк Макнамара і Ральф Снайдер вперше створили картку нового типу за допомогою якої користувач міг оплачувати послуги в різноманітних торговельних закладах усієї країни. Це була перша повномасштабна схема тристоронньої угоди за участі емітента картки, торговельних підприємств і держателів карток. Згодом інші великі компанії також почали пропонувати своїм клієнтам картки даного типу.

Нині ринок банківських послуг, під впливом передових технологій безперервно розвивається і банки пропонують все більше і більше різноманітних послуг. Однією з таких послуг є система електронних платежів. На сьогодні фізичні і юридичні особи мають можливість здійснювати безготівкові розрахунки за допомогою банківських платіжних карток. Завдяки своїй зручності компактності і вигідності вони стали такими популярними. До головних переваг пластикових карток можна віднести: низьку вартість, використання різних валют одночасно, накопичення грошових ресурсів, компактний дизайн, легкодоступний для населення, зручність у своєму використанні. Недоліки даних карток це те що з появою цих карток з'явилися також шахраї які бажають збагатитися. Платіжні пластикові картки бувають різних видів (табл. 1).

Найпопулярніші і найрозповсюдженіші серед населення пластикові картки, дебетові та кредитні.

Кредитні картки видаються користувачу і супроводжуються відкриттям кредитних ліній в межах яких здійснюються платежі чи видача готівки за допомогою цих карток. Завдяки цій картці власник має змогу розрахуватися за товари та послуги, одержати готівку в банківських

установах чи банкоматах, одержати певні пільги від банку емітента, використовувати картку як засіб ідентифікації та інше.

Таблиця 1 Види пластикових карток

За емітентом	Приватні
	Банківські
За способами запису інформації	Магнітні картки
	Смарт-картки
За категорією клієнтури	Банкоматні картки
	Бізнес картки
	Привілейовані картки
	Споживчі картки
За способом доступу до грошових коштів тримача	Ключ до рахунку
	Електронний гаманець із дублюванням рахунку в емітента
	Автономний електронний гаманець

Джерело: [2]

Дебетовими картками називаються такі пластикові картки, за допомогою яких платежі здійснюються списанням коштів безпосередньо з рахунка власника картки.

Дебетові картки бувають декількох видів, картки для операції з готівкою, картки для оплати товарів, чекові гарантійні картки.

Отже, ми бачимо що безготівкові розрахунки займають одне з основних місць в розрахунках між суб'єктами банківської системи. На даний час безготівкові розрахунки за допомогою пластикових карток стали поширеними в усіх сферах обслуговування. В магазинах, квиткових касах, готелях усього світу Вас готові обслуговувати прийнявши вашу платіжну пластикову картку як засіб платежу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пластикові (платіжні) картки [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pidruchniki.com/12810419/finansi/plastikovi_platizhni_kartki Дата останнього доступу: 28.03.2016 р.
2. Банківська платіжна картка [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Банківська_платіжна_картка – Дата останнього доступу: 28.03.2016 р.
3. Історичні передумови виникнення платіжних карток [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pidruchniki.com/15890315/bankivska_sprava/istorichni_peredumovi_viniknennya_platizh_nih_kartok – Дата останнього доступу: 29.03.2016 р.

ПРОБЛЕМИ ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

*Малишенко Ю. Г., студент групи Ф 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Продовольча безпека України залежить від належного функціонування аграрного сектора економіки. Водночас затяжна фінансова криза у цій галузі призвела до значного зношення її матеріально-технічної бази. Швидке відновлення основного капіталу з використанням інноваційних технологій можливе тільки у разі формування значних обсягів фінансових ресурсів. Обмеженість власних коштів у сільськогосподарських підприємствах обумовлює пошук зовнішніх джерел фінансування, найбільш можливими серед яких на сьогодні виступають довгострокові кредити банків.

Банківський кредит являє собою рух позичкового капіталу, що надається банками у позичку на умовах забезпеченості, поворотності, терміновості, платності.

Він відображає економічні відносини, що складаються між кредиторами (банками) і суб'єктами кредитування (позичальниками) [1].

Проблеми довгострокового банківського кредитування сільськогосподарських підприємств у ринковій економіці знайшли відображення в працях таких вітчизняних вчених: В.М. Алексійчука, М.Я. Дем'яненка, Ш.І. Ібатулліна, С.І. Кручка, П.А. Лайка, Д.В. Полозенка, П.Т. Саблука та ін.

Незважаючи на численні наукові розробки, окремі теоретичні, методичні та практичні аспекти довгострокового банківського кредитування залишаються недостатньо дослідженими.

Для сільськогосподарських підприємств проблема довгострокового банківського кредитування стоїть дуже гостро, адже на кредитному ринку аграрного сектора виникла кризова ситуація, яка мала негативні наслідки і для сільського господарства (надходження кредитів в аграрний сектор припинились), і для банків (втрачали потенційно кредитомісткий сегмент економіки).

Уряд планував створити державну кредитну установу, яка повинна була спеціалізуватися на кредитуванні сільського господарства – аграрний банк. В планах було видавати кредити під 5-7% терміном від п'яти до десяти років. Проте, зарубіжний досвід свідчить про більш ефективні шляхи кредитування аграріїв. Переважно фінансова підтримка спрямовується на модернізацію, технічне, технологічне та інше переоснащення сільського господарства та прилеглих секторів агробізнесу.

Попередні дані свідчать, що більшість сільськогосподарських підприємств не мають можливості залучати кредитні кошти, через

незадовільний фінансовий стан аграрних підприємств, несприятливу кредитну політику, недостатнє забезпечення кредиту, якого вимагають банки, проблемою є недосконалість ринку землі, що унеможлиблює її використання, як застави для отримання кредиту. Неефективне використання державних коштів на підтримку сільського господарства зумовлюється відсутністю послідовної державної політики з розвитку сільського господарства.

Причинами цього є: низька кредито- і платоспроможність сільськогосподарських підприємств, відсутність кредитної історії, відсутність застави, надто малий розмір позики, значний ризик і незначні прибутки в абсолютному вираженні, порівняно з кредитуванням серйозніших позичальників. Отже, самі собою сільськогосподарські підприємства сьогодні не є привабливими клієнтами для банків. Водночас ставки кредитних ресурсів, котрі діють на ринках, надто високі для суб'єктів господарювання, роблять банківські кредити недоступними [2].

На жаль, вплив кризи відчутно позначився на взаєминах банків та сільськогосподарських підприємств: з'явилася нова кредитна політика. Дефіцит ліквідності, збільшення кредитних ринків, відсутність компенсації відсоткових ставок зі сторони держави призвели до збільшення відсотків за кредити [3].

Отже, для вирішення цієї проблеми необхідно розробити державну політику, спрямовану на часткову компенсації відсоткової ставки за кредитами комерційних банків для сільськогосподарських підприємств, підтримку довгострокового кредитування, пільгового довгострокового кредитування, надання кредитів сільськогосподарським підприємствам із незадовільним фінансовим станом під гарантії уряду, зниження вартості кредитів, розвиток лізингового кредитування.

З метою удосконалення кредитних відносин між сільськогосподарськими підприємствами і кредитними установами, а також підтримки вітчизняного сільськогосподарського виробництва доцільно на державному рівні створити аграрну кредитну корпорацію, яка б сприяла удосконалення кредитної політики; підтримки сільськогосподарських та інших видів діяльності; підвищила ефективність функціонування сільськогосподарських товаровиробників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Розвиток довгострокового банківського кредитування сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://otherreferats.allbest.ru/finance/00447287_0.html
2. Проблеми банківського кредитування підприємств в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/58653.doc.htm
3. Проблеми банківського кредитування сільськогосподарських підприємств та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=56385>

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ВАЛЮТНИЙ КУРС

*Руденко О. Р., студентка групи Б 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Одним із невід’ємних елементів подолання кризових явищ в економіці слід вважати реалізацію ефективної валютної політики спрямованої на підтримання стабільного курсу національної валюти.

Актуальність даного питання підтверджується працями багатьох вітчизняних та закордонних вчених і науковців: Кульпінського С.В., Береславської О.І., Нідзельської І.І. Зайцева О.В. та ін.

Сьогодні важко уявити країну, економіка якої є закритою. Однією із запорук успіху будь-якої – це тісні економічні зв’язки з різними країнами світу. Тому виникає необхідність у встановленні співвідношення обміну між валютами різних країн – валютного курсу.

Валютний курс – ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошовій одиниці іншої країни [1].

На жаль, валютний курс нашої національної валюти – гривні є нестабільним. В реальній економіці існує безліч чинників, що прямо або опосередковано впливають на валютний курс національної валюти.

Всі фактори, що впливають на валютний курс, можна поділити на дві групи [2]:

1) кон’юнктурні або тимчасові, які зумовлені коливанням ділової активності, політичними і військово-політичними обставинами, прогнозами, ажіотажем тощо;

2) структурні або довгострокові. До них належать:

– зростання обсягу національного доходу, який зумовлює підвищення попиту на іноземні товари. Водночас товарний імпорт може збільшувати відплив іноземної валюти;

– рівень інфляції – чим вищі темпи інфляції в країні, тим нижчий курс державної валюти;

– стан платіжного балансу – активне сальдо платіжного балансу сприяє підвищенню обмінного курсу національної валюти, оскільки збільшується попит на неї з боку зовнішніх боржників;

– діяльність на валютних ринках та здійснення спекулятивних валютних операцій;

– ступінь використання певної валюти на ринку і в міжнародних розрахунках;

– рівень довіри до валюти на національному та світовому ринках, який визначається економічною та політичною ситуацією в країні, станом економічного зростання, інфляційними процесами, купівельною

спроможністю валюти, співвідношенням попиту і пропозиції валюти та перспективами їх співвідношення;

- валютна політика, яка визначає державне регулювання валютного курсу, спрямованого на його підвищення або зниження, виходячи із завдань валютно-економічної політики держави;

- рівень розвитку фондового ринку – виступає конкурентом валютного ринку.

Тому безпосереднє залучення іноземної валюти, а також залучення національної валюти для купівлі іноземної валюти впливає на співвідношення попиту і пропозиції на валютному ринку.

Слід зазначити, що для забезпечення прогнозованої динаміки обмінного курсу державі необхідно здійснювати заходи щодо зменшення впливу на курс саме кон'юнктурних (стихійних) факторів шляхом законодавчого регулювання, інтервенції на валютному ринку тощо. Адже, як відомо, непрогнозовані та часті зміни валютного курсу призводять до зростання інфляційних очікувань та загального розбалансування економіки. В країнах із нестабільною економікою та значними девальваційними очікуваннями і недовірою населення до національної валюти навіть незначна зміна обмінного курсу у напрямі його зменшення буде трактуватися як початок девальвації валюти.

Варто також враховувати, що не останню роль у встановленні валютного курсу відіграє держава. Адже, саме державне регулювання валютного курсу є тим фактором, що визначає масштаби втручання державних органів у діяльність суб'єктів валютних відносин, що в свою чергу впливає на зміну обмінного курсу. Одним із таких засобів впливу є валютна політика.

В нашій країні основним органом, що провадить валютну політику є НБУ, основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. При виконанні своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі.

Національний банк у межах своїх повноважень сприяє стабільності банківської системи за умови, що це не перешкоджає досягненню та підтримки цінової стабільності в державі.

Національний банк також сприяє додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України за умови, що це не перешкоджає досягненню цінової стабільності та стабільності банківської системи [3].

Отже, на валютний курс мають вплив дві групи перелічених чинників. Тому, для підвищення валютного курсу національної валюти слід звертати увагу як на кон'юнктурні, так і на структурні чинники впливу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайцев О. В. Гроші та кредит. Лекційне викладення : навч. посіб. / О. В. Зайцев. – Суми : Вид-во СумДУ, 2010. – 179 с.

2. Журавка Ф. О. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія./ Журавка Ф. О. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 334 с.
3. Офіційний сайт НБУ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

УДК 331.2:631.1(477)

ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

*Сандольська Т. В., студентка групи Б 5/2,
Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Бурковська А. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На сьогоднішній день для нашої держави важливим фактором є розвиток та економічне піднесення агропромислового комплексу, адже він займає вагомую частку в загальному ВВП країни. Тому необхідним підґрунтям для ефективної роботи даної складової є створення ефективної системи оплати праці та професійне управління персоналом, що є основним інструментом впливу на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств. При цьому важливою проблемою, яку слід вирішувати менеджменту сучасних підприємств, є прийняття рішень, які сприяли б максимальній реалізації потенціалу працівників та збільшенню продуктивності на підприємстві, що понесе за собою зниження собівартості продукції, підвищення прибутку та ефективності виробництва.

Результати реформування української економіки свідчать про негативні наслідки фактичного виходу держави зі сфери регулювання відносин у сфері оплати праці, що поряд із лібералізацією цінової політики призводить до унеможливлення застосування ефективних механізмів зростання як доходів населення, так і заробітної плати працівників. У таблиці наведено дані за три роки в розрізі середньої заробітної плати штатних працівників за деякими видами економічної діяльності, в тому числі і сільського господарства.

**Таблиця 1 Середня заробітна плата штатних працівників за деяким
видами економічної діяльності за 2014-2016 роки**

Показники \ Роки	2014	2015	2016
Усього	3148	3708	4362
Сільське господарство	3704	2622	3054
Промисловість	2110	4521	5003
Освіта	2476	2590	3178

Джерело: побудовано за даними [2]

Отже, проаналізувавши дані таблиці можна зробити висновок, що середня заробітна плата штатних працівників у сільському господарстві станом на 2016 рік є найменшою серед досліджуваних видів економічної діяльності. Протягом досліджуваного періоду цей показник має нестабільну тенденцію.

На розмір середньої заробітної плати працівників за різними видами економічної діяльності, в тому числі і сільського господарства, на сьогоднішній день впливають такі негативні фактори, як:

- низька якість життя українських громадян і відповідне зниження рівня людського потенціалу України;
- недооцінка реального впливу низьких заробітних плат на мотивацію до ефективної праці;
- зниження зацікавленості роботодавців до впровадження нової техніки і технологій в умовах низької ціни праці;
- стримування процесу або повній відсутності можливості заощадження населення (хоча саме заощадження є важливим джерелом інвестицій в економічний розвиток);
- корупція та інше [4].

Серйозною перепорою зростання заробітної плати в аграрних підприємствах є їх фінансові труднощі, пов'язані із нестачею оборотних коштів, що ускладнює своєчасність виплати заробітної плати. Підвищення заробітної плати стримується й через існування хибної думки, щодо призведення до зростання собівартості сільськогосподарської продукції. Однак варто зазначити, що питома вага заробітної плати в собівартості продукції сільського господарства залишається надзвичайно низькою, що також спричиняє низький рівень оплати праці в галузі й негативно впливає на мотивацію аграріїв [3].

Враховуючи надзвичайну складність, багатоаспектність та багаторівневість виявлених і розглянутих проблем, їх вирішення бачиться шляхом реалізації комплексу взаємопов'язаних програмних заходів за трьома важливими напрямками:

1) інноваційний розвиток аграрного сектору економіки як основної сфери прикладання праці на селі, що має виявитися у підвищенні ефективності сільськогосподарського виробництва та конкурентоспроможності продукції аграрного сектору,

2) впровадження активної політики зайнятості населення, що проживає в сільській місцевості;

3) вжиття заходів у сфері політики доходів сільського населення і заробітної плати працівників, зайнятих в аграрному секторі економіки [1].

Таким чином, сільське господарство залишається однією з найважливіших галузей сфери матеріального виробництва національної економіки. Тому особливого значення набуває необхідність його розвитку, важливим фактором якого є матеріальне стимулювання найманих працівників, зайнятих сільськогосподарських підприємствах. Розв'язання проблем матеріального стимулювання аграріїв потребує комплексного

підходу і вжиття заходів як на державному рівні, так і на рівні конкретного сільськогосподарського підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Махсма М. Б. Динаміка заробітної плати в сільському господарстві та її вплив на зайнятість сільського населення / М. Б. Махсма. Економічний часопис-XXI. 2013. – № 9-10 (2). – С. 37-40.
2. Офіційний сайт статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрану.
3. Павловська О. Вплив доходів та заробітної плати на зайнятість населення / О. Павловська // Україна: аспекти праці. – 2008. – № 4. – С. 3-11.
4. Проблеми регулювання оплати праці у посткризовій економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conferences.neasmo.org.ua/node/1732>.

УДК 336.717:336.743:336.711

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ НБУ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ

*Каратай Т. М., студентка групи Ф 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Рябенко Г. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В умовах глобалізації, коли постійно збільшуються міжнародні потоки товарів, послуг і особливо капіталів, валютне регулювання будь-якої держави формується з метою створення умов для економічного розвитку суспільства. Світові фінансові та економічні кризи, девальвація національної валюти обумовили багато проблем в економіці України. Тому здійснення валютного регулювання набуває ключового значення у практичній реалізації державного впливу на економічні процеси та розбудові ефективного ринкового механізму.

Проблематика правового регулювання діяльності Національного банку України на валютному ринку широко обговорюється в науковій літературі, зокрема в працях О. Дзюблюка [4], В. Козюка [5], І. Лютого, В. Міщенко, А. Мороза, М. Савлука, А. Савченка.

Національний банк України на сучасному етапі своєї діяльності забезпечує стабільність національної грошової одиниці в надскладних економічних та політичних умовах. Економічна та політична ситуація в країні й перспективи її подальшого розвитку формують відношення світового та внутрішнього ринку до відповідної валюти, індикатором чого є еластичність попиту та поширення застосування валюти при міжнародних розрахунках. Таким чином спекуляція та паніка, як суб'єктивна реакція агентів ринку [2, с. 8], безпосередньо впливають на динаміку валютного

курсу, що зумовлює необхідність запровадження режиму гнучкого курсоутворення в стабільних умовах.

Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 рік визначають завдання грошово-кредитної політики та показники діяльності НБУ у середньостроковій перспективі для забезпечення стабільності грошової одиниці України та досягнення цілей, визначених Законом України “Про Національний банк України”, і враховують тенденції та прогноз розвитку економіки, бюджетної сфери та валютного ринку.

Динаміка обмінного курсу української національної валюти обумовлена дією фундаментальних чинників розвитку українського валютного ринку. Зокрема, з кінця лютого і протягом усього минулого року зростали офіційні резервні активи України. Якщо на кінець лютого 2015 р., як зазначалося вище, їх обсяг становив 5,625 млрд дол. США, то на кінець грудня 2015 р. – уже 13,3 млрд дол. [1]. Цієї суми було достатньо для фінансування імпорту товарів і послуг в Україну протягом 3–3,5 місяців, залежно від того враховуються обсяги, так званої, неформальної торгівлі чи ні.

Вектор швидкого відносно зростання офіційних резервних активів (золотовалютних резервів) України було задано співробітництвом нашої держави з Міжнародним валютним фондом. Утім, НБУ нарощував ЗВР і завдяки своїм операціям на українському валютному ринку в умовах суттєвих зрушень в українській зовнішній торгівлі. Характерною ознакою таких зрушень було суттєве поліпшення сальдо української зовнішньої торгівлі на тлі значного скорочення обсягів цієї торгівлі.

Якщо ж обчислювати баланс української зовнішньої торгівлі повністю, тобто з урахуванням, так званої, неформальної торгівлі за методикою НБУ, то за січень – листопад 2015 р. його сальдо було від’ємне і становило – 1,4 млрд дол., тоді як за аналогічний період 2014 р. зазначене сальдо становило 3,8 млрд дол., а за підсумками 2014 р. – 4,6 млрд дол. [1]. Можна очікувати, що, навіть з урахуванням імпорту енергоносіїв в Україну в грудні минулого року, величина від’ємного сальдо української зовнішньої торгівлі у 2015 р. скоротилася приблизно втричі порівняно з 2014 р. Таким чином, сальдо української зовнішньої торгівлі минулого року суттєво поліпшилось, а його тиск на обмінний курс гривні послабшав.

Зростали у 2015 р. й обсяги надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну, що також сприяло збільшенню пропозиції грошей на українському валютному ринку та позитивно впливало на обмінний курс гривні.

Незважаючи на дію адміністративних чинників НБУ, ризики дестабілізації ситуації на валютному ринку все ще залишаються (високий рівень невизначеності щодо розвитку світової економіки та зовнішніх фінансових ринків, погіршення стану платіжного балансу, високий рівень зовнішньої заборгованості України тощо).

Для успішного й ефективного функціонування валютного ринку необхідним є: забезпечення відповідної ліквідності, оптимізація механізму регулювання, підтримка впевненості у грошовій системі та національній

грошовій одиниці. Також слід підвищити прозорість і передбачуваність операцій НБУ на валютному ринку, адже в цій ситуації НБУ доречним було б відмовитися від дискримінаційного підходу і забезпечити всім банкам рівний доступ до своїх інтервенцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. Дата останнього доступу: 14.03.2016
2. Шаров О. Деякі уроки валютної кризи / О. Шаров // Вісник НБУ. – 2012. – № 1. – С. 8-10.
3. Валютний ринок України: ключові тенденції розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/Currency_3_2015_tendency_ukr.pdf
4. Дзюблук О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках / О. Дзюблук // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 5. – С. 20-30.
5. Козюк В. В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності : монографія / В. В. Козюк. – Т. : ТНЕУ, 2009. – 727 с.

УДК 339.72

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

*Власюк І. М., студентка групи Ф 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Рябенко Г. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Фінансовий ринок є важливим постачальником ресурсів у реальний сектор економіки. Фінансові посередники виконують основні його функції: акумулювання тимчасово вільних грошових ресурсів, їх трансформацію та надання кредитів суб'єктам господарювання. Глобальний фінансовий ринок, забезпечуючи свободу пересування капіталів у міжнародному масштабі, виступає важливою умовою функціонування світової економіки. Головним фактором його формування став процес глобалізації, найбільший прогрес якого спостерігається саме у фінансовій сфері.

Світовий фінансовий ринок є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Варто відмітити наукові доробки Е. Берглоф, З.М. Васильченко, З.Г. Ватаманюка, О.Л. Дорош, В. П. Левченко, Ю.М. Коваленко, І.О. Школьник та інших. Їхні праці, безумовно, є цінними для розвитку теорії фінансових ринків.

Останніми роками у світі складається ситуація, за якої саме фінансовий ринок із великими обсягами спекулятивного капіталу обумовлює загальні темпи розвитку національних економік. Завдяки розвиненості інфраструктури фінансових ринків прискорюється поширення

глобалізаційних явищ в економіці, розвиток фінансового ринку поступово виходить із-під контролю і регулювання державними органами влади, змінюється характер взаємодії основних суб'єктів із державними регуляторами.

З 1980 р. система фінансових ринків постійно функціонує на глобальному рівні. Виникла світова фінансова мережа, що об'єднала провідні фінансові центри різних країн: Нью-Йорк і Чикаго в Америці, Лондон, Цюрих, Франкфурт, Париж, Амстердам у Європі, Гонконг, Токіо, Багамські й Кайманові острови, Сінгапур, Бахрейн в Азії. Зміцнення зв'язків між зазначеними центрами, по суті, означало фінансову революцію, що має три ключові аспекти: глобальна присутність міжнародних фінансових установ; міжнародна фінансова інтеграція; швидкий розвиток фінансових інновацій. Напередодні глобальної фінансової кризи по оцінках МВФ у процеси фінансової глобалізації були повністю інтегровані ринки країн розвинених економік і до 30-50% обсягів національних фінансових ринків країн, що розвиваються. Невизначеність і нерівномірність процесів фінансової глобалізації відображалася в прискоренні структурних перетворень національних фінансових ринків, а також у рості числа злиттів і поглинань у світовій економіці [2].

Центральною складовою світового фінансового ринку є міжнародний валютний ринок, щорічний обсяг якого становить близько 400 трлн. дол. США і який є надзвичайно концентрованим: на території світових фінансових центрів (Лондон, Нью-Йорк, Токіо) відбувається 55% світової торгівлі валютою. Активну роль у розвитку валютного ринку відіграють іноземні банки: у Лондоні на них припадає 79% торгівлі валютою, у Токіо – 49%, у Нью-Йорку – 46%. При цьому обсяг світового ринку деривативів як виробничих фінансових інструментів характеризується високими темпами розвитку і оцінюється у сучасних умовах у 2289 трлн. дол. Найбільш активно на світовому валютному ринку розвиваються своп-операції (20%) і форвардні (80%), оскільки вони мінімізують ризики збитків.

Загалом до основних факторів виникнення, становлення та розвитку глобального фінансового ринку, що визначають його специфіку, слід віднести такі:

- транскордонний рух фінансових ресурсів;
- консолідація регіональних інтеграційних об'єднань;
- зміцнення наднаціональних структур та органів регулювання світового фінансового ринку;
- технічний прогрес і стрімкий розвиток інформаційних технологій та глобального ринку електронних фінансових послуг;
- посилення конкуренції на світовому фінансовому ринку між національними і закордонними фінансово-кредитними інститутами, банківськими і небанківськими структурами за сфери впливу одночасно із зростанням конкуренції між самими фінансовими ринками внаслідок значного розвитку інформаційних технологій і телекомунікацій;

- становлення нових національних і регіональних фінансових ринків та включення їх у систему глобального фінансового ринку;
- світові фінансові кризи різного масштабу та характеру;
- активізація інноваційних процесів на національних, міжнародному та світовому фінансових ринках;
- зростання автономії глобального фінансового ринку від товарних потоків, що призводить до посилення його фіктивності, спекулятивності та волатильності.

На сучасному етапі світовий фінансовий ринок представляє собою глобальну систему акумулювання вільних фінансових ресурсів і надання останніх позичальникам з різних країн на принципах ринкової конкуренції; виступає одним із найважливіших джерел фінансових ресурсів, визначальним фактором господарського життя країн світу. Останні тенденції розвитку світового фінансового ринку визначають необхідність побудови механізму чіткої взаємодії внутрішніх і світових регуляторів глобального фінансового ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / І. В. Амеліна, Т. Л. Попова, С. В. Владимиров. – К. : ЦУЛ, 2013. – 256 с.
2. Мамотенко Д. Ю. Глобалізація міжнародних фінансових ринків / Д. Ю. Мамотенко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2009. – Вип. 39. – С. 229-237.

УДК 336.763.54

ІННОВАЦІЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

*Малиновська І. О., студентка групи Ф 4/1,
Науковий керівник – к.е.н, доцент Рябенко Г. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Інновації, які запроваджуються на фінансовому ринку мають сьогодні важливе значення для успішного розвитку національної фінансової системи. Нині інноваційні процеси охопили ринки більшості фінансових інструментів. Модернізація існуючих та створення нових фінансових продуктів і послуг поступово стають головним чинником розвитку на макро- і мікро- рівнях. Актуальність теоретико-методологічного дослідження ролі фінансових інновацій зумовлена необхідністю покращення розвитку національної економіки в цілому й фінансового ринку зокрема.

Фундаментальні дослідження у сфері фінансових інструментів викладені у працях таких вітчизняних вчених як В. Александрова, О. Барановський, Т. Васильєва, А. Гальчинський, В. Геєць та інші. Не

зважаючи на численний обсяг праць вирішення проблем створення та покращення нових фінансових інструментів потребує вивчення.

Фінансова інновація – це нові фінансові інструменти та фінансові технології. Інноваційна складова фінансового інструменту полягає у виконанні двох основних умов: необхідної та достатньої [1]. До нових фінансових інструментів належать брокерські рахунки управління готівкою, облігації, забезпечення пулом іпотек, процентні свопи, конвертовані облігації з правом дострокового погашення, звільнені від податку облігації з плаваючою ставкою і ще багато інших. Основні інновації на ринку фінансових інструментів можна розглядати, з одного боку, як наслідок вирішення ряду конкретних проблем, а з другого – як закономірний результат еволюції фінансового ринку в цілому. Інноваційні процеси охопили ринки більшості існуючих фінансових інструментів. Під гібридністю фінансового інструменту розуміють інноваційну техніку створення нового контракту, що містить властивості декількох різнорідних договорів, приурочених до певного часу, події чи вимоги з метою управління ризиками чи забезпеченням грошового потоку. А результатом застосування інноваційної техніки стає гібридний фінансовий інструмент чи гібридний продукт. При створенні гібридного фінансового продукту беруть за основу метод LEGO як базис, а функціональний метод – як допоміжний спосіб розширення властивостей гібрида. Сутність цілей інвестора підпорядкована одній меті: створення оптимального рівня ризику та покращення показників ефективності міжнародних проектів. До гібридних фінансових інструментів належать: часові (MIPS; QUIPS; NOPrS); подієві (ILS; CDS); поведінкові [2]. Застосування реальних опціонів набуло поширення в процесі реалізації реальних інвестиційних проектів на різних стадіях. Поняття реального опціону еволюціонувало з поняття фінансового опціону, увібравши в себе всі властивості опціонного механізму.

Достатньою умовою інноваційності виступає усунення в таких інструментах елементу спекулятивності. Характерна для фінансових інструментів особливість отримання великого прибутку при диверсифікації ризиків на різних ринках має еволюціонувати в новітню особливість інноваційних фінансових інструментів: управління ризиками в реальній економіці з прогностично помірними прибутками в довгострокових проектах як один з механізмів подолання кризових явищ в економіці [5].

Ринок інструментів боргу поділяється на інструменти з фіксованим та плаваючим купоном, нульовим купоном (дисконтні) і амортизовані. Нові боргові інструменти є або комбінацією названих вище інструментів, або результатом їх вдосконалення чи розщеплення, або механізмом формування вторинного ринку кредитів. Традиційною основою для обчислення процентних виплат за зобов'язаннями з плаваючою ставкою залишаються процентні ставки за державними цінними паперами та за позиками для першокласних позичальників. Однак за деякими сучасними інструментами з плаваючим купоном доходи прив'язують до поведінки індексів або руху цін на фондовому ринку. На вторинному ринку боргові інструменти можуть

бути розщеплені на процентні виплати і номінал. У результаті розщеплення на ринку з'являються два фінансових інструменти, які мають назви “тільки номінал” і “тільки проценти”. Якщо відщеплені процентні платежі, борговий інструмент має назву “тільки номінал”, а якщо відщеплена номінальна вартість – “тільки проценти”. Основним видом фінансових інструментів, що використовуються для розщеплення на вторинному ринку, є заставні, хоча останнім часом коло таких інструментів розширилось за рахунок кредитних карток, позик під купівлю автомобілів тощо.

Сьогодні Україна стоїть перед необхідністю глибокого коригування економіки, мета якого – не просто економічне зростання, а набуття ним інноваційної природи як основи стійкого економічного прогресу. Найбільш поширеними видами інноваційних фінансових інструментів є гібридні та структуровані фінансові інструменти та реальні опціони. Вони мають новаторський характер, проте кожен інструмент конструюється по-різному, має різну кількість джерел дохідності й управляє різними видами ризиків. І для їх подальшого розвитку та впровадження необхідні активні дії, спрямовані на розвиток небанківських фінансових посередників, зокрема інституційних інвесторів – страхових компаній, пенсійних фондів, інвестиційних компаній, здатних мобілізувати значний незадіяний внутрішній інвестиційний потенціал.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верхола А. В. Інструменти гібридного капіталу та перспективи їх впровадження в Україні / А. В. Верхола, С. М. Дідик // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1. – Т. 1. – С. 132-135.
2. Гібридний капітал банку: світовий досвід, перспективи впровадження в Україні: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 13 / В. І. Міщенко, В. В. Крилова, В. В. Салтинський, О. Г. Приходько. – К. : Національний банк України. Центр наукових досліджень. 2009. – 180с.
3. Інноваційна складова сучасних міжнародних фінансових інструментів [Текст] / Я. В. Підвисоцький // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 32-38.
4. Підвисоцький Я. В. Інноваційна складова сучасних міжнародних фінансових інструментів / Я. В. Підвисоцький // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 32-38.

ІСНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Мікуляк К. А., студентка групи Ф 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Рябенко Г. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

У сучасних умовах фондовий ринок України знаходиться на етапі становлення. Спадаючі темпи розвитку економіки підсилюють економічну депресію, що в свою чергу призводить до того, що фізичні особи, юридичні особи та держава дедалі менше мають бажання, а головне можливості вкладати власні кошти в інвестиції. Але, незважаючи на такі тенденції фондовий ринок продовжує своє становлення, адже являється важливим елементом розвитку економіки країни. Для визначення подальшого орієнтиру розвитку фондового ринку необхідно окреслити сучасний стан та шляхи покращення ефективності його функціонування.

Вже тривалий час питання фондового ринку привертає увагу не лише українських, але й зарубіжних вчених. Серед українських необхідно виділити роботи Карпінського Б.А., Романенка В.М., Ходаківської В.П., Шелудько О.Р., Яцюка Г.В., в свою чергу варто зазначити таких зарубіжних вчених як Т. Бека, Р. Бернард, Я. Міркіна.

Багатоаспектною соціально-економічною системою, на основі якої функціонує ринкова економіка в цілому, є ринок цінних паперів, що сприяє акумулюванню капіталу для інвестицій у виробничу і соціальну сфери, структурній перебудові економіки, підвищенню достатку кожної людини шляхом володіння і розпорядження цінними паперами, позитивній динаміці соціальної структури суспільства, психологічній готовності населення до ринкових відносин.

Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – це сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів).

В Україні розвиток ринку цінних паперів розпочав своє становлення у 1991 р. з прийняттям Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”. За цей час, а саме в період з 1992 по 2015 рр. кількість зареєстрованих бірж зросла з 64 до 555, і це без урахування фондових бірж та їх філій [3].

Регулятором ринку в Україні являється Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР), саме вона відповідає за всебічне сприяння розвитку українського ринку цінних паперів, як одного з найважливіших сегментів вітчизняної економіки [1].

Метою діяльності НКЦПФР є: вдосконалення та підвищення ефективності державного регулювання на фондовому ринку; сприяння реалізації єдиної державної політики з питань емісії та обігу цінних паперів; захист прав інвесторів та інших учасників фондового ринку. Загальний обсяг

випусків емісійних цінних паперів зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у січні-листопаді 2015 року становив 90,18 млрд грн, що менше на 86,53 млрд грн порівняно з відповідним періодом 2014 року (176,71 млрд грн).

Протягом січня-листопада 2015 року Комісією зареєстровано 140 випусків акцій на суму 64,48 млрд грн. Порівняно з аналогічним періодом 2014 року обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 55,14 млрд грн.

Значні за обсягом випуски акції, які суттєво вплинули на загальну структуру зареєстрованих випусків акцій протягом зазначеного періоду, зареєстровано наступними банківськими установами, з метою збільшення статутного капіталу, зокрема: ПАТ “Промінвестбанк”, ПАТ КБ “ПриватБанк”, ПАТ “Укрсоцбанк”, ПАТ “ОТП Банк” ПАТ “Альфа-Банк” та ін.

Протягом січня-листопада 2015 року обсяг зареєстрованих Комісією випусків інвестиційних сертифікатів КУА ПФ становив 9,96 млрд грн, що менше на 14,34 млрд грн порівняно з даними за аналогічний період 2014 року.

Станом на 30.11.2015 р. кількість зареєстрованих корпоративних та пайових інвестиційних фондів становила 2 118 інститутів спільного інвестування, з них: 402 – корпоративних інвестиційних фондів, 1 716 – пайових інвестиційних фондів. Станом на 30.11.2015 р. капіталізація лістингових компаній фондового ринку склала 61,63 млрд грн [2].

Серед фінансових інструментів найбільші обсяги угод (225,4 млрд. грн або 87,29% від загального обсягу) були укладені з облігаціями внутрішньої державної позики. Обсяг торгів корпоративними облігаціями становив 11,41 млрд грн, депозитними сертифікатами НБУ – 6,97 млрд грн, деривативами – 6,39 млрд грн., акціями – 5,46 млрд грн, інвестиційними сертифікатами – 2 млрд грн, опціонними сертифікатами – 0,58 млрд грн, муніципальними облігаціями – 19,8 млн грн [2].

Дослідження фондового ринку України вказали на необхідність його якісної перебудови шляхом реформування більшості складових ринку та усунення перешкод, що стримують його подальший стійкий розвиток. Крім того, ефективне функціонування фондового ринку можливо досягти за рахунок оновлення законодавчої бази, враховуючи минулі помилки та керуючись набутим досвідом. Реалізація таких орієнтирів сприятиме підвищенню інвестиційного потенціалу вітчизняного фондового ринку, перетворить ринок на важливий елемент вітчизняної фінансової системи та підвищить його роль у забезпеченні економічного зростання України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://nssmc.gov.ua>.
2. Офіційний сайт ПАТ “Фондова біржа “Перспектива” [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://fbp.com.ua/>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

СТАН ТА РОЗВИТОК РИНКУ ПОХІДНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ДЕРИВАТИВІВ) В УКРАЇНІ

Сердечна Ю. С., студентка групи Ф 4/1,

Науковий керівник – к.е.н., доцент Рябенко Г. М.,

Миколаївський національний аграрний університет

Деривативи є відносно інноваційними фінансовими інструментами поряд з традиційними. Їх обіг на фінансових ринках у високорозвинених державах є досить поширено практикою, яка набула значної ефективності. В Україні цей процес розвивається повільними темпами, тому залучення зарубіжного досвіду дало б можливість прискорити розвиток вітчизняного фінансового ринку, чого потребують глобалізаційні процеси [2].

Дослідження ринку деривативів привертало увагу багатьох зарубіжних теоретиків і практиків. Вивченням проблематики розвитку ринку деривативів займалися такі вітчизняні вчені, як: В. Гордон, В. Гоффе, Н. Іващук, В. Міщенко, Л. Примостка, та інші. Наукові праці названих авторів присвячені дослідженню фінансових ринків загалом; становленню і розвитку ринку деривативів в Україні, уточненню сутності похідних фінансових інструментів та особливостей їх функціонування; розробці теоретико-методологічних засад застосування деривативів; формуванню процедур функціонування біржового та позабіржового ринків.

Дериватив (похідний фінансовий інструмент) – стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати або продати базовий актив на визначених ним умовах у майбутньому. До деривативів належать: свопи, опціони, форвардні контракти, ф'ючерсні контракти [1].

Поява ринку похідних фінансових інструментів (строкового ринку) свідчить про те, що ринок базового активу є ліквідним та достатньо розвинутим. З появою строкового ринку у торговців з'являються і нові можливості, які до цього часу не були доступними, а саме: хеджування ризиків, часткове депонування коштів, можливість арбітражу [4]. У всьому світі торги строковими контрактами у десятки разів перевищують обороти на ринку базового активу. Необхідність впровадження механізмів строкової торгівлі в Україні розуміють як науковці, так і представники державної влади. Проте виконання цього завдання ускладнюється недосконалою нормативно-правовою базою, недостатньою психологічною підготовленістю суб'єктів господарювання до виконання операцій з деривативами, а також низькою зацікавленістю банків виступати у ролі фінансових посередників на даному ринку.

Доцільність застосування деривативів українськими банківськими установами зумовлена багатьма факторами. Похідні цінні папери є прибутковими інструментами інвестування, а також надають можливість

учасникам ринку обирати необхідний їм рівень захисту від фінансових ризиків. Однак, загальносвітова тенденція підвищення ролі банківських установ на ринку похідних цінних паперів, характерна для розвинутих країн, поки що не поширилася на Україну. Однією з основних причин цього явища є відсутність у нашій державі досконалого законодавства, яке регулювало б операції з деривативами.

Обсяг торгів похідними (деривативами) на біржовому ринку у 2014 році становив 9,30 млрд. грн.

Необхідно здійснювати діяльність щодо розвитку даного сектору:

- удосконалення нормативно-правової бази;
- розгляд питання про оподаткування операцій із деривативами;
- запровадження політики державного регулювання операцій із деривативами;
- забезпечення даного сектору фахівцями з відповідною кваліфікацією [3].

Вітчизняний ринок похідних цінних паперів перебуває на стадії становлення. Він широко інтегрований з іншими фінансовими ринками, оскільки в основі деривативів – активи, які виступають предметом торгівлі на цих ринках, або індекси, що характеризують ці ринки. Деривативи дозволяють страхувати курсові, відсоткові і цінові ризики, які виникають у суб'єктів реальних ринків, а також швидко акумулювати прибуток за рахунок приросту їхньої ринкової вартості. Саме тому кількість операцій з похідними фінансовими інструментами постійно зростає. Виконання операцій із деривативами в Україні є правомірною, але високо ризиковою діяльністю. Розв'язання правових проблем реалізації операцій з деривативами знизило б ризик виконання тактичних рішень та рівень конфліктів між учасниками ринку. Широке запровадження операцій з деривативами в Україні стане можливим лише після вирішення всіх проблем, пов'язаних з їх реалізацією. Удосконалення інфраструктурного і правового забезпечення позитивно вплине на розвиток вітчизняного ринку похідних цінних паперів, фінансову систему України та національну економіку загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова КМУ Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів (п.1 Положення) від 19.04.99 року № 632.
2. Бурденко І. М. Основні етапи розвитку світового ринку похідних фінансових інструментів [Електронний ресурс] / Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [сайт] – Режим доступу : [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekfor/2012_1/40.pdf\(2012\)](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekfor/2012_1/40.pdf(2012)). – Загл. 3 екрану
3. Хоружий С. Методологічні підходи до аналізу активності ринкового обігу цінних паперів / С. Хоружий // Ринок цінних паперів України. – 2011. – № 5/6. – С. 17–21.
4. Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua>

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Паламарчук Н. С., студентка групи Б 5/2,

Науковий керівник – к.е.н., доцент Лункіна Т. І.,

Миколаївський національний аграрний університет

В умовах ринкової економіки основним в діяльності кожного сільськогосподарського підприємства є отримання максимального прибутку, а витрати є одним із основних чинників, які впливають на фінансовий результат. З розвитком конкуренції на ринку та зниженням норми прибутку перспективи розвитку підприємства значною мірою залежать від поведінки витрат та управління ними. Вміння плановірно і раціонально керувати витратами в періоди погіршення кон'юнктури ринку підвищує ефективність господарювання. За сприятливих економічних умов важливою постає задача оптимального розподілу ресурсів між поточною та інвестиційною діяльністю. Це можливо здійснити, якщо на підприємстві діє раціональна система управління витратами.

Дослідженню проблем управління витратами на підприємствах присвячено праці таких вчених як: Ф.Ф. Бутинця, М.Г. Грещак, В.Л. Корнев, О.С. Коцюби, Я.В. Литвиненко. Проте проблемні питання щодо особливостей системи управління витратами на сільськогосподарських підприємствах у сучасних умовах є актуальними і потребують подальших досліджень.

Управління витратами є процесом цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Це є важливою функцією економічного механізму будь-якого підприємства.

Система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона включає такі організаційні підсистеми: пошук і виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат ресурсів; планування витрат за їхніми видами; облік та аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат. Такими підсистемами керують відповідні структурні одиниці підприємства залежно від його розміру (відділи, окремі виконавці).

Система управління витратами суттєво відрізняється від традиційного бухгалтерського обліку, орієнтованого на складання фінансової (бухгалтерської) звітності. На відміну від бухгалтерського обліку, який відображає результати діяльності підприємства за минулий період, тобто за своєю суттю є ретроспективним, вона забезпечує контроль та аналіз поточної діяльності підрозділів, дозволяє виявити взаємозв'язок між рівнем витрат, обсягами виробництва й прибутком і на підставі цього оперативно планувати майбутню діяльність. Тобто за своєю суттю система управління витратами націлена на перспективу [1, 2, 3].

Згідно з певними організаційно-технічними рішеннями та умовами розробляються норми витрат усіх видів ресурсів: сировини, основних і допоміжних матеріалів, енергії, трудових ресурсів тощо. Встановлені норми витрат є граничними витратами окремих видів ресурсів за даних організаційно-технічних умов виробництва. Вони є важливим чинником забезпечення режиму жорсткої економії і відповідно конкурентоспроможності підприємства.

У процесі планування встановлюються граничні (допустимі) загальні витрати в підрозділах і в цілому по підприємству (кошториси) та на одиницю продукції. Фактичний рівень витрат обчислюється за даними поточного обліку. Порівняння фактичних витрат з плановими (нормативними) дає змогу в процесі аналізу оцінювати роботу підрозділів з використання ресурсів, з'ясовувати причини відхилень фактичних витрат від планових і відповідно стимулювати працівників підприємства до їхнього зниження. Виявлення і використання чинників економії ресурсів, зниження витрат є обов'язком кожного працівника підприємства, передусім спеціалістів і керівників усіх рівнів [4].

Враховуючи особливості витрат, формуючи систему управління ними, можна зазначити низку вимог до системи управління, а саме: недопущення зайвих витрат; комплексний характер управлінських рішень; вдосконалення інформаційного забезпечення; системний підхід до управління витратами; орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства; органічне поєднання витрат з якістю продукції; єдність методів на різних рівнях управління витратами; впровадження методів зниження витрат; управління витратами на різних стадіях життєвого циклу продукції, тощо [5].

Отже, можна констатувати, що будь-яке сільськогосподарське підприємство повинно використовувати такий механізм формування витрат виробництва, який дасть змогу отримати повну інформацію про витрати на виготовлення продукції. Саме така інформація є гарантом успіху підприємства в конкурентному середовищі. Вчасне реагування на відхилення витрат від нормативних значень дасть змогу попередити зростання витрат виробництва, що прямо пропорційно впливають на собівартість продукції і прибуток підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давидович І. Є. Управління витратами : навч. посібн. – 2-е вид., [перероб. і доп.] / І. Є. Давидович. – Тернопіль : Вид-во “Економічна думка”, 1999. – 118 с.
2. Дем'яненко С. І. Менеджмент аграрних підприємств : навч. посібник / С. І. Дем'яненко. – К. : КНЕУ, 2005. – 347 с.
3. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій : монографія / Г.О. Партин. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2008. – 219 с.
4. Турило А. М. Управління витратами підприємства : навч. посібн. / А.М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 120 с.
5. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посібн. / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Вид-во ЦУЛ, 2002. – 656 с.

СОЦІАЛЬНЕ СПРЯМУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

*Бєлоусова Т. П., студентка групи Б 5/1,
Науковий керівник – к. е. н., доцент Лункіна Т. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Одним з головних показників успішності для будь-якої держави, незалежно від рівня її соціально-економічного розвитку, є належний рівень соціальної стабільності суспільства. Соціальна стабільність досягається в результаті гармонійної і системної взаємопідтримки трьох головних секторів суспільства – влади, бізнесу і громади. Останнім часом спостерігається підвищення уваги до питання соціальної відповідальності бізнесу, підприємців. Враховуючи ситуацію, в якій зараз перебуває Україна, та її наслідки, соціальне підприємництво для нас стає актуальним напрямом розвитку в економіці та суспільстві в цілому.

Категорія “соціальне підприємництво” викликала і викликає інтерес у багатьох вчених. Дослідженням проблем соціальної орієнтації підприємництва присвячені чимало наукових праць як видатних зарубіжних вчених, так і вітчизняних науковців, зокрема: І. Булеєвої, О. Винникова, Ю. Орла, М. Семикіної, Є. Сільвестрової, А. Скіпальського та інших, але соціальне спрямування аграрної сфери не досить поширене в суспільстві, тому потребує подальших досліджень.

Поняття соціального підприємництва є багатоаспектним і відображає широкий спектр завдань і особливостей, що йому притаманні. Вже сама назва вказує на те, що пріоритетом для цього виду бізнесу є не отримання прибутку, а вирішення або пом'якшення існуючих соціальних проблем. Визначального значення набувають позитивність, стійкість та вимірність досягнутих соціальних результатів. Соціальний підприємець ставить перед собою завдання внесення позитивних змін до інфраструктурного забезпечення суспільної системи, що забезпечують досягнення довгострокового ефекту.

У ХХІ столітті в Україні соціальне підприємництво набуває все більшої популярності серед громадських організацій як ефективний механізм вирішення локальних соціальних і економічних проблем територіальних общин.

В Україні соціальним підприємством вважається суб'єкт господарської діяльності, робота якого спрямована на досягнення соціальних результатів у сфері охорони здоров'я, освіти, науки, культури, довкілля або ж надання соціальних послуг та підтримка соціально незахищених категорій населення.

Діючі в Україні соціальні підприємства наразі сильно відрізняються від закордонних аналогів, оскільки їх діяльність має багато нюансів. Практично за кожним з них стоїть якийсь фонд або гранти, адже щоб почати бізнес, потрібен стартовий капітал. Досягнення прибутковості для більшості

компаній, що займаються соціальним підприємництвом, – мета далекої перспективи: їх поточні завдання більшою мірою стосуються виконання соціальних програм, а не розробки ефективних бізнес-підходів.

Одним з успішних прикладів ефективного соціального підприємства в Україні є пекарня “Горіховий дім”, який створила господарська організація “Народна допомога – Львів”. Засновник соціальної пекарні Юрій Лопатинський. Місія – підтримка некомерційних проектів організації “Народна допомога”: центру інтеграційної опіки та “Соціального таксі”, спрямованих на допомогу незахищеним мешканцям міста Львова

Компанія – соціальне підприємство Пекарня “Горіховий дім” є бізнес-частиною Львівської міської громадської організації “Народна допомога”. Пекарня виникла, коли організатори “Народної допомоги” зрозуміли, що жінки, які потрапили у скруту в процесі реабілітації часто потребують базового навчання тому, як правильно харчуватися і готувати. На базі пекарні проводиться навчання “вихованок” “Народної допомоги”, а також випікається печиво, яке реалізується в ресторанах та кав’ярнях Львова.

Компанія вирішує соціальні проблеми, серед них: безробіття незахищених мешканців Львова; реабілітація жінок, які потрапили у скруту, бездомних тощо. Частково за рахунок прибутків пекарні фінансується гуртожиток для жінок, що потрапили у скруту чи не мають місця проживання, де вони реабілітуються та повертаються до нормального життя, також компанія допомога жінкам отримати нові трудові навички [3].

У цілому, протягом 2014-2015 років в Україні відбулося раптове збільшення кількості благодійних фондів. Наприкінці жовтня 2014 р. їх було майже 10 тис., на початок лютого 2015-го – приблизно 15 тис.

Незалежні спостерігачі вважають, що Україна має реальний шанс стати країною, де соціальне підприємництво стане рушійною силою позитивних змін.

Отже, соціальне підприємництво в нашій державі часто є єдиним можливим варіантом бодай часткового вирішення суспільних проблем. Для їх сталого розвитку виникає необхідність сприятливого клімату, який повинні створити уряд і місцева влада. В Україні таке підприємництво може ставити за мету трудотерапію, соціальну реабілітацію, запровадження нових механізмів вирішення наявних соціальних проблем. Головну роль у цьому процесі повинна відігравати саме держава, яка через механізми стимулювання повинна визначити стратегію розвитку підприємництва та його взаємодію з соціумом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кіреева О. Б. Соціальне підприємництво як засіб соціального розвитку / О. Б. Кіреева // Пробл. упр. соц. та гуманіст. розв. : матеріали III регіон. наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. Г. Вікторова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. – С. 79-82.
2. Соціальне підприємництво в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialbusiness.in.ua>. – Назва з екрану.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Казьміренко Р. В., студентка групи Б 5/2,
Наукови керівник – к.е.н., доцент Лункіна Т. І.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На сучасному етапі економічного розвитку України в умовах самостійності суб'єктів господарювання все більшого значення набуває реалізація принципів самоокупності та самофінансування. Основним фактором їхньої реалізації є формування достатнього розміру фінансових результатів, які одночасно завершують цикл діяльності підприємства та виступають необхідною умовою наступного циклу. Провідна роль фінансових результатів полягає в тому, що вони забезпечують зміцнення бюджету держави, сприяють інвестиційній привабливості, діловій активності підприємств.

У сучасних умовах економічного розвитку суб'єктів господарювання питання фінансових результатів вважається одним із ключових при здійсненні господарської діяльності. Проблеми, пов'язані з визначенням сутності поняття фінансового результату, його формуванням та розподілом, розглядаються в навчальній, періодичній та науковій літературі. Зокрема, дослідженню підходів щодо сутності поняття “фінансовий результат” присвячені праці М. Д. Білик, І. А. Бланка, Ф. Ф. Бутинця, О.О. Вороніної та інших.

Фінансові результати суб'єктів господарювання відображають ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою і інвестиційною, вони становлять основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами. Зростання фінансового результату створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємства, здійснюючи розширене відтворення. Вивчення нормативно-правової бази України, дає змогу зазначити, щов законодавстві не розглядається сутність саме поняття “фінансові результати”. Фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є збиток або прибуток. Прибуток утворюється в результаті продажу (реалізації) готової продукції (товарів, послуг). Крім того, підприємство може продавати (реалізовувати) інші матеріальні цінності і послуги допоміжних виробництв та господарств, а також мати доходи і збитки, що збільшують або зменшують розмір прибутку від інвестиційної діяльності. Зважаючи на економічну кризу, проблема формування фінансових результатів у обліково-аналітичній системі підприємств набуває все більшого значення, оскільки впливає на прибуток, який отримують суб'єкти господарювання. Прибуток є однією з найскладніших категорій, якими оперує ринкова економіка, і вважається

головною рушійною силою її розвитку. Він створює фінансову базу для самофінансування, розширення виробництва, рішення проблем соціальних та матеріальних благ трудових колективів.

Загалом, фінансові результати як комплексна система взаємозалежних показників, що формуються поетапно, у вигляді різниці між доходами та витратами, визначаються практично за допомогою різноманітних факторів, які впливають на всі аспекти діяльності суб'єкта господарювання. З'ясування вагомості та пріоритетності певного фактора, можливості його використання, роблять обґрунтованішими управлінські рішення. Впливаючи на ті з них, які найбільше пов'язані з параметрами, якими керують, можна формувати фінансові результати, відповідно до цілей організації. Процес формування фінансових результатів спрямований на те, щоб досягти потрібного їх розміру, реалізувати всі резерви, за рахунок фінансової, операційної та інвестиційної діяльності. Сільське господарство відрізняється специфікою форм фінансового результату, адже на нього впливає сезонне виробництво.

Отже, формування фінансових результатів може змінюватись залежно від цілей розвитку підприємства. Якщо підприємство загалом націлено на високі темпи розвитку, збільшення обсягу продажів, завоювання частки ринку, максимізацію прибутку, то метою формування фінансових результатів є високі темпи їхнього зростання. Якщо підприємство стабілізує свою діяльність, задовольняючись мінімальним рівнем рентабельності або навіть збитковою діяльністю, то управління фінансовими результатами повинне бути сконцентоване на отримання такої суми, що забезпечує поточну платоспроможність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білик М. Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств : оцінка та прогнозування [Текст] : монографія / М. Д. Білик, Т. О. Білик; Міністерство освіти і науки України, Київський нац. університет технологій та дизайну. – К: КНУТД, 2012. – 280 с.
2. Бланк І. А. Управління прибутком [Текст] : навч. посіб. / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, 1998. – 544 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік [Текст] / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 672 с.
4. Вороніна О. О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства [Текст] : автореферат : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / О. О. Вороніна; Харківський нац. економічний ун-т. – Харків, 2009. – 25 с.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

*Яновська Г. О., студент групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Корабахіна А. Ю.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасна соціально-економічна ситуація має негативний вплив на процес реформування економіки країни загалом, так і на становлення ефективної системи страхування. За таких умов держава повинна забезпечити системні, спрямовані на довгострокову перспективу і, водночас, конкретні заходи з відновлення довіри суб'єктів господарювання та громадян.

Вітчизняний страховий ринок за своєю інституційною, фінансовою, функціональною, та регіональною структурою є недосконалим. У процесі розвитку страхового ринку України існують досить серйозні проблеми, які істотно впливають на розвиток страхування в Україні, також на стан економічного розвитку держави.

Проблемам становлення та розвитку страхування та страхового ринку в Україні присвячено ряд наукових праць, зокрема таких відомих науковців, як: В. Алєшіна, В. Базилевича, О. Вовчака, В. Фурмана, С.Осадця, А. Островського, З. Шелудько, О.Філонюка та ін.

Фактори, що перешкоджають розвитку страхової діяльності, можуть бути поділені на зовнішні, стосовно страхового сектора, і внутрішні. До числа внутрішніх факторів можна віднести: велику кількість страхових компаній з нестачею професійного персоналу, низьку якість страхових послуг, недостатню капіталізацію страхових компаній і низьку якість активів. Такі внутрішні проблеми призводять до недовіри населення до вітчизняних страхових компаній. Як результат, існуюча недовіра спричиняє головну причину не бажання фізичних і юридичних осіб укладати договори страхування, особливо в довгостроковому періоді.

Більш глобальнішими є зовнішні проблеми страхового ринку, до яких варто віднести: високий ступінь залежності економіки України від макроекономічної кон'юнктури, що знижує попит на довгострокові накопичувальні програми, та змушує страхові компанії активізувати продажі коротких ризикових договорів; проблема надійного і гарантованого вкладення грошей; скорочення обсягів кредитування, високі ставки в тому числі по іпотечними та автомобільними кредитами.

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2015 становила 368, у тому числі СК "life" – 50 компаній, СК "non-life" – 318 компаній, (станом на 30.09.2014 – 389 компаній, у тому числі СК "life" – 58 компаній, СК "non-life" – 331

компанія). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2015 р. порівняно з аналогічним періодом 2014 р., кількість компаній зменшилася на 21 страхові компанії.

Рівень валових виплат станом на 30.09.2015 р. не змінився у порівнянні з аналогічним періодом 2014 р. та становив 21,5%. Рівень чистих страхових виплат станом на 30.09.2015 становив 27,3%, що більше на 1 в.п. у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року. Високий рівень валових та чистих страхових виплат спостерігається з медичного страхування – 58,3% та 59,7%, за видами добровільного особистого страхування – 43,9% та 46,0%, страхування життя – 25,0%, з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 33,2% та 33,5% відповідно [3].

Страхові компанії мають низький рівень капіталізації страховиків. Через це немає змоги забезпечити відповідальність за великі застраховані ризики, що призводить до перестрахування їхньої частини за кордоном. В цьому відображається проблема витоку грошових коштів з України [4].

Варто наголосити, що Українська федерація убезпечення в Стратегії розвитку страхового ринку України в 2012-2020 роках занотувала мету – відродження первинної ролі страхування як суспільно-корисної функції захисту майнових інтересів членів суспільства та держави на основі розбудови конкурентоспроможного, платоспроможного страхового ринку, з привабливим та широким асортиментом якісних страхових послуг, сучасними методами регулювання і нагляду із залученням інститутів саморегулювання [5].

Досліджуючи ринок страхових послуг можна зробити висновок, що його не можна назвати таким, що розвивається високими темпами. Для підвищення попиту та страхової культури необхідно розробити стратегію розвитку страхового ринку, яка б вирішувала такі питання: створення ефективного механізму нагляду та контролю за ринком; вдосконалення нормативно-правової бази; забезпечення розвитку довгострокового страхування життя, яке дає змогу перетворювати заощадження клієнтів в довгострокові інвестиції; відновлення рівня довіри фізичних та юридичних осіб до страхових компаній; забезпечення інтегрування страхового ринку України до світового фінансового простору [2].

Отже, на сьогоднішній день страховий ринок України не набув рівня розвитку притаманного страховим ринкам в розвинених країнах світу. Важливим завданням є вдосконалення його інституціональної структури та інтеграція у європейський та світовий страховий простір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовчак О. Д. Страхова справа : підруч. / О. Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391с.
2. Городюк А. Б. Основні проблеми страхового ринку України / А. Б. Городюк [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://nauka.zinet.info/9/gorodyuk.php>
3. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2015 року. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових

послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/polozhennya-pro-nackomfinposlug.html>

4. Островський А. Е. Основні проблеми розвитку страхового ринку в Україні / А. Е. Островський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65999.doc.htm

5. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012–2021 роки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Української федерації ubezpieczenia. – Режим доступу : <http://ufu.org.ua>

УДК 657

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Дога І. Ю., студент групи Б 5/2,
Науковий керівник – асистент Корабахіна А. Ю.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В сучасних умовах господарювання особлива увага приділяється питанням формування фінансових результатів суб'єктів господарювання, як найважливішого показника діяльності. Так, провідна роль фінансових результатів обумовлена тим, що саме за рахунок прибутку забезпечується оновлення матеріально-технічної бази, покращення якості продукції, зміцнення бюджету держави, підвищення інвестиційної привабливості, ділової активності у виробничій і фінансовій сферах тощо.

Проблемам формування фінансових результатів суб'єктів господарювання присвячені наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема М.Т. Білухи, О.С. Бородкіна, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, Ю.А. Вериги, С.Ф. Голова, І.В. Замули, О.В. Карпенко, Г.Г. Кірейцева, М.В. Кужельного, В.О. Ластовецького, Ю.Я. Литвина, В.Г. Лінника, В.Б. Моссаковського, Л.В. Нападовської, Н.Л. Правдюк, М.С. Пушкаря, В.В. Сопка, Л.К. Сук, Б.Ф. Усача, В.О. Шевчука, І.И. Яремка та ін.

Фінансові результати суб'єктів господарювання відображають ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою і інвестиційною, вони становлять основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами. Фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є прибуток або збиток. Прибуток в основному утворюється в результаті продажу (реалізації) готової продукції (послуг, товарів). Крім того, й підприємство може продавати (реалізовувати) інші матеріальні цінності й послуги допоміжних виробництв та господарств, а також мати доходи і збитки, що збільшують або зменшують розмір прибутку, від інвестиційної та фінансової діяльності. Прибуток

формується поступово протягом фінансово-господарського року. Більшу частину прибутку становить прибуток від реалізації продукції, одержаний у вигляді різниці між виручкою від реалізації продукції і витратами на її виробництво та збут [1].

Порядок визначення фінансового результату суб'єктів господарювання України та відображення його у звітності регламентуються НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО 15 “Дохід”, П(С)БО 16 “Витрати”, П(С)БО 17 “Податок на прибуток”, П(С)БО 30 “Біологічні активи” та іншими нормативно-правовими актами.

Основним джерелом інформації про фінансові результати суб'єктів господарювання є форма № 2 “Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)”. Під сукупним доходом розуміють зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками), зокрема дооцінку (уцінку) необоротних активів та фінансових інструментів, накопичені курсові різниці, частку іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств, інший сукупний дохід [2].

Формування фінансових результатів суб'єктів господарювання має певні етапи, які залежать від видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової. Відмітимо, що основу становлять фінансові результати, отримані саме від операційної (основної) діяльності, які визначаються у такі послідовності:

1) розраховують чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) шляхом вирахування від доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) наданих знижок та непрямих податків (мито, ПДВ, АП);

2) розраховують валовий прибуток (збиток) шляхом вирахування від чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

3) розраховують фінансовий результат від операційної діяльності шляхом додавання інших операційних доходів та вирахування від даної суми адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Фінансовий результат до оподаткування суб'єктів господарювання формується з фінансових результатів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Зазначимо, що задля розрахунку чистого фінансового результату необхідно вираховувати витрати (дохід) з податку на прибуток.

Аналізуючи фінансові результати суб'єктів господарювання Миколаївської області до оподаткування за видами економічної діяльності за 2014 р. встановлено, що питома вага суб'єктів сільського, лісового та рибного господарства, які одержали прибуток становила 73,1%, а суб'єктів, що одержали збитки – 26,9%. В цілому фінансовий результат до оподаткування склав 1457428,7 тис. грн [3].

Отже, фінансові результати відображають мету підприємницької діяльності, її доходність, і є вирішальними для підприємства. Дослідження питань щодо формування фінансових результатів є досить актуальними і

багато в чому їх вирішення вплине на зміцнення фінансового стану суб'єктів господарювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лондар С. Л. Фінанси : навчальний посібник / С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко. – Вінниця : Нова Книга, 2009 – 384 с.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: наказ Міністерства фінансові України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com>
3. Офіційний сайт головного управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>

УДК 336.71

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

*Каратай Т. М., студент групи Ф 4/1,
Науковий керівник – асистент Корабахіна А. Ю.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Наявність іноземного капіталу в банківських системах різних країн є результатом глобалізаційних процесів в економіці. Приплив іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему є об'єктивним і неминучим процесом, що має позитивні і негативні наслідки. Тому залишається актуальним питання дослідження тенденцій коливання величини іноземного капіталу та оцінки його впливу на функціонування банків.

Діяльність банків з іноземним капіталом та їх вплив на банківську систему, фінансовий сектор та економіку в цілому розглядається у працях таких науковців як Р. Левін, Л. Голдберг, М. Савлук, С. Циганов, О. Чуб, О. Козьменко, Т. Смовженко, Г. Забчук, М. Діба, Р. Гриценко, Р. Корнилюк [5], Л. Слобода, О. Прімерова [6], Г. Карчева та інші. Так, Р. Левін, дослідивши взаємозв'язок ефективності банківської діяльності і фінансової лібералізації, зробив висновок про те, що більша частка іноземних банків у капіталі банківської системи підвищує загальну її ефективність завдяки зменшенню накладних витрат банків.

Станом на 01.04.2015 р. ліцензію Національного банку України мали 148 банківських установ, з них діючих банків з іноземним капіталом – 46, з них 19 банків – зі 100% іноземним капіталом (рис. 1) [3].

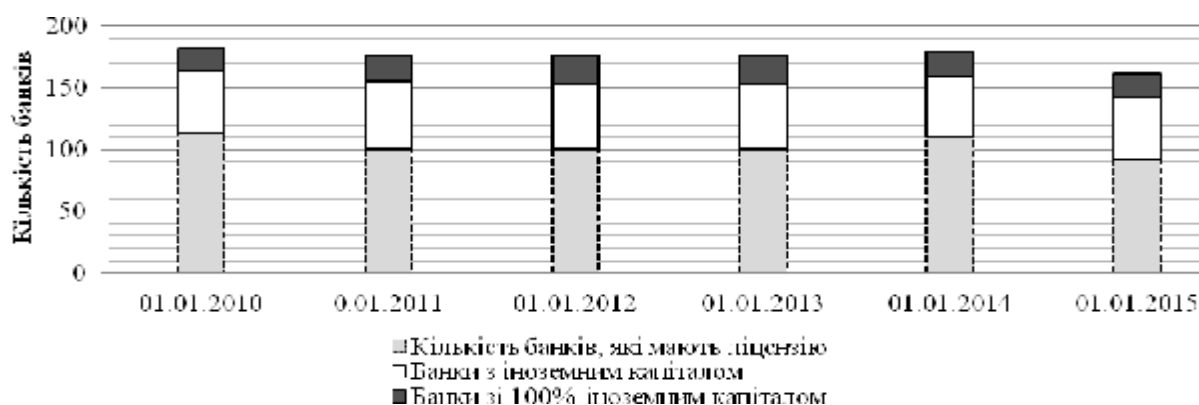

Рисунок 1 – Динаміка частки іноземного капіталу в банківській системі України

Джерело: побудовано автором з використанням [3]

За період 2010-2015 рр. кількість банків з іноземним капіталом у банківській системі мала незначні коливання, в тому числі із 100-відсотковим капіталом – збільшилось, але несуттєво. Так, в 2015 р. кількість банків з банківською ліцензією становило 162, що на 10,9% менше порівняно з 2010 р., банків з іноземним капіталом – 51, що характерно і для 2010 р. Щодо банків зі 100% іноземним капіталом, то в 2015 р. порівняно з 2010 р. їх кількість збільшилось на 5,5%. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків на 01.01.2015 р. становила 32,5%, що на 1,5% менше, ніж у 2014 р. та на 7% ніж у 2013 р.

Важливим є вплив частки банків з іноземним капіталом на розвиток вітчизняного банківського сектору, оскільки дані банки концентрують 32,5% статутного капіталу, більше 36% активів та чистого прибутку (табл. 1). Слід зазначити, що банки з іноземним капіталом формують свої зобов'язання переважно за рахунок: строкових вкладів (депозитів) інших банків і кредитів, що отримані в інших банках (переважно в материнських). Іноземний капітал зазначених банків представлений 10 країнами, серед яких найбільшу частку займають Росія, Кіпр, Угорщина, Німеччина, Туреччина.

Таблиця 1 Показники діяльності банків в розрізі джерел надходжень капіталу станом на 01.01.2015 р.

№ з/п	Банки	Активи, тис. грн	%	Статутний капітал, тис. грн	%	Чистий прибуток/ збиток, тис. грн	%
1	Зі 100% іноземним капіталом	182 877 113	13,89	18 598 354	10,38	(1 379 610)	2,63
2	З частково іноземним капіталом	300 634 592	22,83	39 819 909	22,22	(17 719 146)	33,77
3	З вітчизняним капіталом	833 206 165	63,28	120 789 249	67,40	(933 376 950)	63,60
Банківський сектор		1 316 717 870	100	179 207 512	100	(52 475 706)	100

Джерело: розраховано автором на основі даних [3]

Впродовж 2014 р. у банківському секторі України спостерігається стійкий відтік іноземного капіталу, який слід розглядати як негативне явище, внаслідок якого обмежується доступ до дешевих кредитних ресурсів, гальмується впровадження європейських стандартів та прозорості банківського бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Кочетков В. М. Міжнародні банки: аналіз діяльності та оцінка ринкової вартості : монографія / В. М. Кочетков, Ю. С. Камарицький. – К. : Видавництво Європейського університету, 2011. – 248 с.
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
4. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.
5. Корнелюк Р. Вихід іноземних банків: факти проти міфів / Р. Корнелюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.com.ua/blogs/kornellio/32904/> Дата останнього доступу : 03.11.15
6. Прімерова О. К. Особливості діяльності банків з іноземним капіталом / О. К. Прімерова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 3. – С. 40-43

УДК 336.748.12

ІНФЛЯЦІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Крижановська Н. М., студент групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Корабахіна А. Ю.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Інфляція є багатограним, складним процесом, який проявляється у систематичному перепоповненні каналів грошового обігу масою надлишкових грошей, що призводить до їх знецінення та додаткового перерозподілу національного доходу й національного багатства. Важливими ознаками перепоповнення каналів грошового обігу масою надлишкових грошей та їх знецінення є зростання рівня цін на товари, робити, послуги.

Фундаментальну методологічну базу для аналізу інфляційних процесів заклали такі такі науковці та економісти, як А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, Г. Кассель, Дж. Локк, А. Маршалл, Дж. Міллер, І. Фішер, Д. Юм та ін. Серед українських дослідників даної проблеми необхідно відзначити наукові праці В. Беседіна, А. Гальчинського, О. Петрика, Ю. Половнюова, С. Корабліна, С. Лушина, Т. Кричевську та ін.

Інфляція є порушенням процесу суспільного відтворення внаслідок перенасичення сфери обігу грошовими знаками понад реальні потреби

господарського комплексу та їх знецінення. Розрізняють інфляцію попиту та інфляцію пропозиції (витрат виробництва). Інфляційні процеси викликають стрімке зростання цін, зниження життєвого рівня населення, позбавлення підприємців стимулів, викривлення економічних орієнтирів, загострення економічних і соціальних суперечностей.

Інфляція призводить до негативних наслідків у багатьох сферах суспільного життя, насамперед у соціальній та економічній, перебувають у центрі уваги та викликають занепокоєння органів державного управління, суб'єктів господарювання та населення.

Після пікової споживчої інфляції у квітні 2015 р. (60,9% у річному вимірі) сформувалася стійка тенденція до її уповільнення – у серпні річний приріст індекса споживчих цін знизився до 52,8%, у місячному вимірі другий місяць поспіль зафіксовано дефляцію [3].

Відмітимо, що перелому інфляційного тренду та подальшому покращенню цінової динаміки на споживчому ринку насамперед сприяли: відносна стабільність на валютному ринку та подальше зменшення залишкових ефектів девальвації гривні; проведення достатньо жорсткої монетарної та фіскальної політики; стриманий споживчий попит; зниження цін на зовнішніх продовольчих та сировинних ринках. Зниження базової інфляції, насамперед, було обумовлено зменшенням впливу девальваційних ефектів та стриманим споживчим попитом.

Зростання цін на непродовольчі товари, які значною мірою представлені імпортними товарами та є більш чутливими до змін платоспроможного попиту (порівняно з продуктами харчування), у серпні уповільнилося до 43,1% у річному вимірі. Річний приріст вартості послуг (за винятком тих, ціни яких регулюються адміністративно) з березня перебував на рівні близько 17% [3].

За даними Державної служби статистики, індекс споживчих цін (індекс інфляції) (рис. 1) у грудні 2015 р. порівняно з листопадом 100,7%, за 2015 р. у цілому – 143,3%, за період січень 1998 р. – грудень 2015 року – 931,2%.

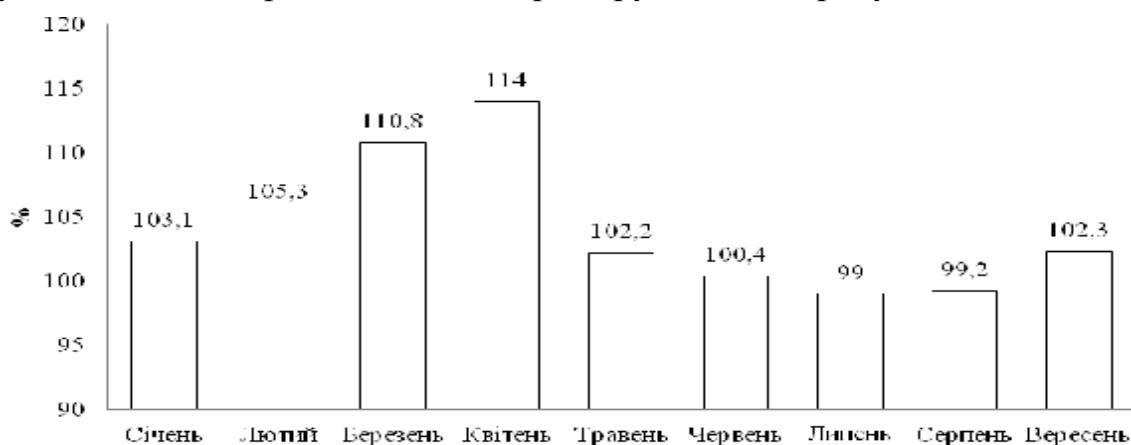

Рисунок 1 – Динаміка індексу споживчих цін в Україні, 01.01-01.09. 2015 р.

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Інфляція є багатофакторним явищем, а тому для ефективного державного регулювання інфляційних процесів необхідно впровадження суттєвих заходів антиінфляційного регулювання. Серед факторів, що спричиняють зниженню інфляції варто відокремити зменшення девальвації; падіння світових цін на нафту, метали та продовольство; жорстка монетарна та фіскальна політика. Відмітимо, що у 2015 р. проведення жорсткої фіскальної політики пов'язано з значними витратами на обслуговування боргу за наявності обмежень щодо розміру дефіциту бюджету. Водночас тривало зниження високими темпами споживчого попиту населення в умовах зниження реальної заробітної плати та стиснення кредитування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кораблін С. Інфляція – 2008: у полоні стереотипів / С. Кораблін // Дзеркало тижня. – 2008. – № 13 (692). – С. 5-11.
2. Базилевич В. Д. Економічна теорія. Політекономія : підруч. / В. Д. Базилевич, В. М. Попов. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К : Знання – Прес, 2004. – 615 с.
3. Інфляційний звіт Нацбанку України за вересень 2015 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
4. Індекс інфляції України. Фінансовий портал Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua>.
5. Рябініна Л. До проблем розвитку теорії сучасних грошей / Л. Рябініна // Вісник Національного Банку України. – 2008. – № 7. – С. 32-35.

УДК 336.71 (477)

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Малиновська І. О., студент групи Ф 4/1

Науковий керівник – асистент Корабахіна А. Ю.

Миколаївський національний аграрний університет

На сучасному етапі, в умовах трансформації економіки, серед основних проблем України, що потребують вирішення, важливе місце посідає завдання формування ефективної банківської системи. Так, проблеми банківського сектору стають особливо актуальними, адже від нього значною мірою залежить не тільки успішна діяльність підприємств певних галузей, але й прискорення розвитку економіки країни в цілому.

За останні роки в Україні збільшилась кількість праць науковців-фінансистів, присвячених перспективам розвитку банківської системи. Так, проблематика сучасного стану банківської системи України досліджується такими вченими та науковцями як О. Тарасова [1], Ю. Сусіденко [1], Ю. Вовчок [2], О. Панова [1] та ін.

Банківська система України – це провідна ланка фінансової системи, регулятор грошового обігу, основний центр акумуляції фінансових ресурсів та їх перерозподілу, вона володіє особливим важелем впливу на вітчизняну економіку. Від стабільного розвитку банківської системи залежить подальше економічне зростання України, можливість виходу на міжнародні фінансові ринки та участь у глобалізаційних процесах [3]. Стан банківської системи України, залишає бажати кращого, існує багато невирішених проблем, які потребують негайної реакції з боку влади. На разі Україну порівнюють з найбіднішими країнами світу, після чергового падіння гривні мінімальна зарплата становила 43 долари, що на 4 долари менше ніж у бідних Бангладеші, Гані та Замбії [2].

За 2015 рік офіційно неплатоспроможними визнані банки, які на початку минулого року контролювали 13,5% ринку депозитів населення і 13,9% активів банківської системи. Після проведення стрес-тестів НБУ (що проводилось ще за курсу 15,7 грн за долар), виявилось, що банківській системі необхідно збільшення капіталу більше, ніж на 100 млрд грн. За неофіційною оцінкою рівень проблемних кредитів в банківській системі перевищив 50% [4].

У 2015 році прогнозується повернення до профіциту фінансового рахунку, насамперед внаслідок збільшення зовнішнього фінансування державного сектора. Крім розширеної програми з МВФ (EFF) (стара програма SBA передбачала фінансування у розмірі 11,6 млрд. дол. США у 2015-2016 роках) тривають переговори щодо залучення офіційного фінансування з багатьма іншими організаціями та країнами, вже підтверджено 4,5 млрд дол. США кредитів та іншої проектної фінансової допомоги, а також випуск єврооблігацій на суму 2,0 млрд. дол. США під гарантії уряду США.

Водночас роловер за зовнішніми зобов'язаннями приватного сектора залишатиметься низьким – приблизно на рівні 2014 року (рис. 1). Чисті надходження прямих іноземних інвестицій також прогнозуються відносно низькими (до 1-2% від ВВП). Але не очікується подальшого відпливу валюти поза банки та значних обсягів погашення заборгованості за торговими кредитами як у минулому році.

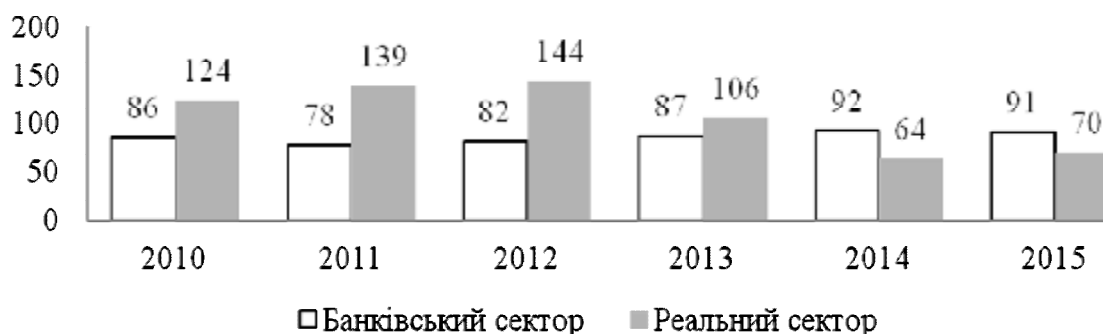

Рисунок 1 – Роловер приватного сектору за зовнішніми зобов'язаннями, %

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності НБУ

У 2015 рік банківська система України увійшла з невирішеними проблемами 2014 року. Значна девальвація гривні та спад в економіці, недостатній рівень корпоративного управління зумовили погіршення якості кредитного портфелю банків. Через зростання рівня негативно класифікованої заборгованості банки змушені були створювати значні резерви за активними операціями, що негативно вплинуло на рівень їх капіталізації.

Отже, враховуючи існуючі проблеми, до основних напрямів відновлення стабільності вітчизняної банківської системи варто віднести підвищення контролю за діяльністю банків та рівня капіталізації банків; врегулювання конфліктів між населенням і банками, пом'якшення умов договору (виплата валютних кредитів за меншим курсом); забезпечення довіри до банків, шляхом підвищення фінансової стійкості; участь банків у міжнародних банківських об'єднаннях, відкриття філій за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тарасова О. В. Стан і тенденції розвитку банківської системи України / О. В. Тарасова, Ю. О. Панова // Економіка харчової промисловості. – 2014. – № 3. – С. 79-86.
2. Сусіденко Ю. В. Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку банківської системи України / Ю. В. Сусіденко, Ю. В. Вовчок // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>
3. “Банківська система 2015: виклики та перспективи” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>
4. Банківська система – 2015: погляд НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bankografo.com/bankivska-sistema-2015-poglyad-nbu.htmla>

УДК 657.92:658.147

ОЦІНКА ДОСТАТНОСТІ РЕГУЛЯТИВНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

*Мікуляк К. А., студент групи Ф 4/1,
Науковий керівник – асистент Корабахіна А. Ю.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Для збереження платоспроможності та проведення успішної діяльності, банки повинні володіти певним обсягом капіталу. Так, органи державного нагляду з метою забезпечення стабільності банківської системи встановлюють мінімальні вимоги щодо його достатності задля забезпечення надійності функціонування.

Проблемам капіталізації банківської системи і окремих банківських установ присвячені наукові праці таких вітчизняних вчених, як

М. Алексєєнка, А. Гриценка, А. Мороза, М. Савчука, В. Онищенко [2] та ін. Вивченню особливостей формування та використання банківського капіталу значну увагу приділяють також і зарубіжні економісти, зокрема К. Т. Дитець, Г. Асхауер, Д. Ф. Синкі, Т. Кох, П. Роуз. Відмітимо, що К. Дитець [1], наголошував, що в теорії банківської справи питання забезпечення достатності капіталу є найважливішими, оскільки забезпечують рівень довіри до банків з боку вкладників, інвесторів, кредиторів і органів нагляду.

Для забезпечення підвищення рівня капіталізації банківської системи необхідно забезпечити випереджаюче зростання капіталу банківської системи порівняно зі зростанням ВВП країни. Під капіталізацією банку слід розуміти нормативну чи ринкову вартість власного капіталу банку [2]. В процесі оцінювання рівня капіталізації банку аналізуються виконання ним нормативів капіталу, вивчається динаміка обсягу регулятивного капіталу, а темпи його зростання порівнюють з темпами зростання активів (табл. 1).

Таблиця 1 Динаміка показників капіталізації банківської системи України за період з 01.01.2007 до 01.01.2014 рр.

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Банківський капітал:								
млн грн.	45526	69578	119263	115175	137725	155487	169320	192600
темп зростання за рік, %	-	152,8	171,4	96,6	119,6	112,9	108,9	113,7
Середньорічний обсяг БК	33985,5	56052	94420,5	117219	126450	146606	162403,5	175634
Регулятивний капітал:								
млн грн.	41148,3	72264,7	123065,6	135902,1	160897	178454	178909	188900
темп зростання за рік, %	-	175,6	170,3	110,4	118,4	110,9	100,3	105,6
Відношення середньорічного обсягу РК до ВВП, %	7,6	10,0	13,0	14,9	14,9	13,6	12,7	12,1

Джерело: розраховано автором за даними [3; 4]

Аналізуючи дані табл.1 можна відмітити, що протягом досліджуваних періодів величина як банківського, так і регуляторного капіталу зросла більш швидкими темпами, порівняно зі зростанням ВВП, що є позитивним явищем.

Світовий досвід подолання низького рівня капіталізації та підтримання її на рівні, що забезпечує стабільну роботу банківської системи, полягає в двох альтернативних підходах. За першого підходу основним джерелом зростання капіталу банків є власний прибуток у сполученні з іноземним капіталом. Другий підхід передбачає збільшення власного капіталу за рахунок додаткових внесків з боку акціонерів [3; 4].

У 2012 р. вперше після трирічної кризи було отримано прибуток у розмірі 4899 млн грн, але при цьому обсяг іноземного капіталу зменшився за цей період на 2805,8 млн грн. Тобто, у 2012 р. збільшення регулятивного капіталу відбулося в основному за рахунок додаткових внесків акціонерів і незначною мірою за рахунок отриманого прибутку (рис. 1)

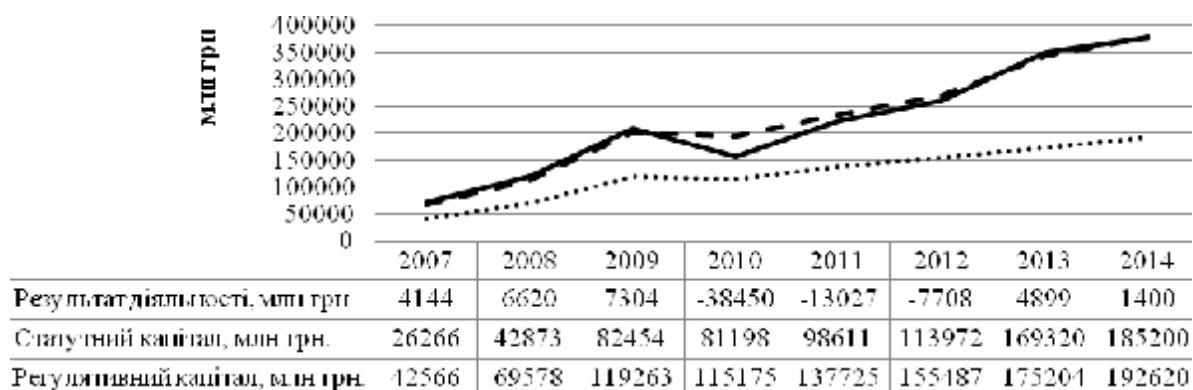

Рисунок 1 – Динаміка показників, що характеризують джерела зростання капіталу банківської системи України за період з 01.01.2007 по 01.01.2014 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [3; 4]

Таким чином, рівень капіталізації банківської системи України є недостатнім для належного покриття ризиків банківської діяльності, що негативно позначається на стабільності та надійності її функціонування в цілому. Серед напрямів підвищення рівня капіталізації банків варто відмітити збільшення капіталу за рахунок розміщення акцій власної емісії; збільшення показника адекватності капіталу через консолідацію банківської системи; збільшення капіталу за рахунок субординованого боргу та прибутку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дитець К. Т. Банковский менеджмент : учебное пособие / К. Т. Дитець. – К. : Дело ЛТД, 2013. – 341 с.
2. Онищенко В. О. Капіталізація банків як інструмент підвищення конкурентоспроможності потенціалу банківської системи України / В. О. Онищенко, С. Манжос // Проблеми і перспективи розвитку БС України : збірник наукових праць. – Суми : ДВНЗ НБУ, 2014. – С. 45-64.
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. – Дата останнього доступу : 02.02.2016 р.
4. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3680. – Дата останнього доступу : 02.02.2016 р.

ЕВОЛЮЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

*Веретюк В. В., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Нікуліна І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Податки – обов’язковий елемент фінансової системи у всі часи і у всіх державах незалежно від того, яку модель економічного розвитку вона обирає. Відсутність податків паралізує фінансову систему загалом, роблячи її неієдиіздатною, а в остаточному підсумку позбавленою будь-якого сенсу. В сучасних умовах нестабільності та кризових явищ постає потреба у створенні ефективної системи оподаткування, що спонукає поглянути у минуле, щоб не допустити низки помилок сьогодні.

Питання еволюції податкової системи України та проблемам розвитку податкових систем присвячено ряд наукових праць, зокрема таких відомих науковців, як: Касперович Ю.В. [2], Радіонов Ю.К. [6], Демків О.І., Плєскач В.Л. [3], Єфименко Т.І. [1] та інші.

Податкова система є одним із ключових чинників впливу на економічний розвиток держави. Історія виникнення податків досить давня, оскільки вони зародились ще на початку перших цивілізацій. Розвиток суспільства істотно вплинув на зміну податкових систем, оскільки змінювались функції податків, їх форма, завдання [2].

Етапи еволюції вітчизняної податкової системи проходили в межах історичних періодів розвитку: Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, Великого Князівства Литовського, Української козацької держави, Запорізької Січі, перебування український земель у складі Австро-Угорської та Російської імперій, Радянської України, Незалежної України.

В часи Київської Русі (VIII ст.) податки існували у вигляді безсистемних платежів, що мали переважно натуральну форму і називалися данина, подимне, полужне, полюддя тощо. Данину, що стягувалась на утримання княжого двору, сплачували здебільшого продуктами сільського господарства й промислів [3].

Високою ефективністю характеризувалась податкова система часів Запорізької Січі. Декілька її особливостей можна застосувати і в наш час, зокрема те, що податки в ті часи мали чітке цільове призначення, а покарання за їх нецільове використання було достатньо жорстким, що попереджувало виникнення правопорушень. Важливим є те, що запозичення елементів податкової системи іноземних країн здійснювалось дуже обдумано і максимально пристосовувалось до реалій тих часів [1].

Податкова система 20-30-х років унеможлиблювала індивідуальне господарювання, адже була побудована таким чином, аби на заможних селян (куркулів) припадав найбільший податковий тиск. Це все пригнічувало

розвиток індивідуального підприємництва, що частково позначилось на сучасному економічному стані України, адже у свідомості наших громадян ще залишилися стереотипи господарювання тих часів [3].

Після проголошення Україною незалежності почалася клопітка робота зі створення власної податкової системи. Вагомий вклад у розроблення власної концепції системи оподаткування вніс Закон України “Про систему оподаткування” в якому було зазначено, що законодавчими актами Української РСР можуть бути встановлені інші загальнореспубліканські податки, збори та обов’язкові платежі, однак він не містив у собі вичерпну інформацію щодо податків та зборів, які справляються на території України [5]. Податкова система України тоді мала яскраво виражену тенденцію до розширення переліку податків та зборів. Це явище було неминучим зі зниженням ставок найбільш ефективних у фіскальному відношенні податків, велика кількість яких ускладнювала податкову систему та демонструвала низьку ефективність їх адміністрування [6].

Переломним моментом у формуванні власної ефективної системи оподаткування стало прийняття Податкового кодексу України, який став початком нового етапу реформування вітчизняної податкової системи [4].

Підсумовуючи аналіз становлення та розвитку податкової системи в Україні, слід зазначити, що цей процес був досить складним і суперечливим. Незважаючи на це, основним напрямом процесів формування податкової системи було встановлення рівня оподаткування, характерного для ринкової економіки.

Сучасний стан ринкового середовища України визначається складними процесами розвитку економіки, що вимагає проведення відповідних реформ у національній податковій системі. Безперечно подальший економічний розвиток України та всіх її регіонів можливий за умови розбудови прогнозованої, ефективної та дієвої податкової системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єфименко Т. І. Антикризове податкове регулювання фінансового сектору / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2011. – № 11. – С. 21.
2. Касперович Ю. В. Фіскальна трансмісія та її наслідки на формування доходів бюджету / Ю. В. Касперович // Економіка і держава. – 2012. – № 3. – С. 69-73.
3. Плєскач В. Л. Концептуальні засади інформаційно-аналітичного забезпечення модельних досліджень у сфері оподаткування / В. Л. Плєскач, І. Р. Ковальов // Фінанси України. – 2011. – № 5. – С. 21.
4. Податковий кодекс України від 11.10.2011 № 2755–17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
5. Про систему оподаткування, Закон Української радянської соціалістичної республіки №1251-ХІІ від 25.06.1991 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1251-12/ed19910625>.
6. Радіонов Ю. К. Причини і наслідки неефективного використання міжбюджетних трансфертів / Ю. К. Радіонов // Економіка України. – 2012. – № 3. – С. 59.

ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

*Горошко М. С., студент групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Нікуліна І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Невід'ємною складовою частиною сучасного ринкового господарства є мале підприємництво, яке надає економіці певну гнучкість, мобілізує фінансові і виробничі ресурси населення, служить вагомим фактором розв'язання соціальних завдань. Але, на розвиток малого підприємництва в Україні негативно впливають проблеми системи оподаткування, усунення яких та створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва потребує впровадження в практику господарювання нових методів регулювання економіки, які повинні враховувати ринкові відносини.

Проблемі оподаткування суб'єктів малого підприємництва присвячені праці багатьох вітчизняних економістів, таких як: Н. Кучерявенко, О. Василик, Л. Омелянович, В. Завгородній, А. Соколовська, Н. Гайдукова та ін.

Основним фінансовим інструментом, що регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається його оподаткування – законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати для підприємств.

Спрощена система оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва, яка передбачає заміну деяких загальнодержавних податків і зборів єдиним податком, є сьогодні найпоширенішою з альтернативних систем оподаткування, хоча і має порівняно недавню історію. Платники вперше отримали можливість переходу на єдиний податок з 1 січня 1999 року. Через півроку основні параметри єдиного податку й умови його сплати було суттєво переглянуто, внаслідок чого остаточно сформувалася діюча нині спрощена система оподаткування.

З точки зору форми оподаткування, єдиний податок можна віднести до прямих податків. Він сплачується суб'єктом малого підприємництва – юридичною особою – за рахунок власних коштів і включається в ціну товарів не у вигляді надбавки до неї, а на стадії виробництва у виробників. Тому єдиний податок регулює перш за все виробництво, хоча він непрямо впливає і на споживання. Разом з тим єдиний податок (у разі сплати його за ставкою 10 відсотків) замінює поряд з іншими і податок на додану вартість (ПДВ), який є класичним прикладом непрямих податків. Таким чином, впровадження спрощеної системи суттєво змінює структуру оподаткування на користь підвищення питомої ваги прямих податків.

Оподаткування суб'єктів малого підприємництва здійснюється з урахуванням таких особливостей:

- платники єдиного податку не є платниками таких податків і зборів як: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб (для фізичних осіб-підприємців); податок на додану вартість з постачання товарів та послуг, місце надання яких розташоване на митній території України, за винятком податку на додану вартість, що сплачується юридичними особами, які обрали ставку оподаткування 6% та ін.

- єдиний податок сплачується на рахунок відповідного бюджету в розмірі частини єдиного податку, що підлягає перерахуванню до цього бюджету.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які перейшли на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, самостійно обирають одну з наступних ставок єдиного податку: 6 відсотків суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без урахування акцизного збору у разі сплати податку на додану вартість; 10 відсотків суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), за винятком акцизного збору, у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

Поряд з перевагами спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, існують і певні недоліки, які стримують розвиток малого підприємництва в Україні, зокрема: обмеження обсягів виручки суб'єктів малого підприємництва, які дають право використовувати спрощену систему оподаткування; підприємство може перейти на спрощену систему оподаткування зареєструвавшись платником єдиного податку, якщо виконується низка вимог, визначених законодавством; суми єдиного податку фізичної особи-платника податку сплачуються авансом за звітний період (квартал) [4].

Україна може використати зарубіжний досвід, наприклад Польщі. Адже перехід до спрощеної системи оподаткування було здійснено за принципом інтегрування податків в один платіж (паушальний). Сутність цього платежу полягає в тому, що суб'єкти малого підприємництва використовують податкову картку, за якою всі податки й збори сплачується у фіксованій сумі за рік, диференційованій залежно: від виду підприємницької діяльності, кількості працівників, чисельності жителів місцевості, де здійснюється діяльність.

Отже, при формуванні підтримки підприємництва повинне будуватись на двох рівнях – це державному та місцевому. Створення широкої мережі малих підприємств у всіх галузях господарства сприятиме демонополізації та розвитку конкуренції. Розвиток малого підприємництва для держави є вигідним на основі багатьох чинників, таких як: формування середнього класу, зростання економічної активності населення, створення нових робочих місць та ін. Тому головним завданням держави є створення сприятливих умов для розвитку і підтримки суб'єктів малого підприємництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стасишен М. Щодо вдосконалення системи діяльності та оподаткування малого підприємництва / М. Стасишен, С. Шканов // Економіст. – 2014. – № 5. – С. 48-50.
2. Лютий І. О. Проблеми та перспективи спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні / І. О. Лютий, М. В. Романюк // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 31-38.
3. Собецький А. Бути чи не бути єдинником – обираємо систему оподаткування / А. Собецький // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – № 49. – С. 32.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності: Закон України від 04.11.2011 р. № 4014-VI [зі змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4014-17>.

УДК 336.228.3:658.11

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Кононюк В. В., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Нікуліна І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Податковий менеджмент відіграє значну роль в управлінні підприємством. В умовах нестабільного податкового законодавства, значної кількості податків та надмірного податкового навантаження, суб'єкти господарювання повинні приймати рішення щодо здійснення інвестицій та інших господарських операцій з обов'язковим врахуванням податкових наслідків таких дій. Для цього необхідно створити ефективну модель податкового менеджменту, яка б до того ж враховувала особливості галузі господарювання.

Податковий менеджмент є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних вчених. Зокрема, можна назвати таких як: Ю. Б. Іванов [1], М. В. Карп [3], В. В. Карпова, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма [4], які визначають поняття, об'єкт, предмет і методи податкового менеджменту в системі управління підприємствами.

Потреба в податковому менеджменті зумовлена прагненням керівників підприємств до управління такою вагомою статтею витрат як податкові відрахування. Виділення податкового менеджменту в якості самостійного науково-практичного спрямування сталося на початку ХХ сторіччя, а починаючи з 2000-го року, з'являються його перші теоретичні обґрунтування.

Існують різні погляди щодо визначення сутності “податковий менеджмент” (табл.1).

Таблиця 1 Дефініції поняття “податковий менеджмент”

№	Джерело інформації	Визначення поняття
1.	М. В. Карп	процес управління шляхом використання методів впливу податкового механізму на податкову систему з метою реалізації податкової політики.
2.	Ю. Б. Іванов	слід розглядати у трьох аспектах: як систему управління податками; як визначену категорію людей, соціальний прошарок тих, хто здійснює роботу з управління податками; як форму підприємництва, що стосується корпоративного і персонального податкового менеджменту.

Джерело: побудовано з використанням [3, 1]

Податковий менеджмент – це адміністративно-розпорядча діяльність державних органів виконавчої влади щодо організації процесу оподаткування. Як і будь-яка управлінська діяльність, податковий менеджмент має відповідні характеристики, а саме – мету, функції, принципи та методи [2].

Метою податкового менеджменту є забезпечення ефективної реалізації завдань податкової політики. У процесі становлення і розвитку податкової системи України відокремилися такі функції податкового менеджменту за допомогою яких розкривається його суть: організаційна, облікова, аналітична, контролююча, регулююча [4].

Податковий менеджмент підприємства передбачає розробку управлінських рішень, спрямованих на формування фінансового потенціалу і підвищення його ефективності. Його основна мета не зводиться до абсолютної мінімізації податкових платежів, вона полягає в активному впливі на максимізацію чистого прибутку при заданих параметрах податкового середовища і ринкової кон’юнктури. Тобто, орієнтуватись необхідно не на тактику скорочення податків, а на стратегію оптимального управління підприємством. Найнадійніший спосіб оптимізувати податки – це оптимізувати всю діяльність підприємства таким чином, щоб вона здійснювалась найбільш ефективним способом. Такий підхід забезпечує більш значне і тривале скорочення податкових втрат на довгострокову перспективу [2]. Прийняття Податкового кодексу України та зміни, які вносяться до нього, не сприяють стабільності підприємницької діяльності та ускладнюють процес організації податкового менеджменту на підприємстві.

Отже, можна сказати, що рівень розвитку податкового менеджменту на підприємстві є досить низьким. Він потребує покращення шляхом удосконалення законодавчої бази, впровадження ефективної системи управління, залучення кваліфікованих кадрів та фінансових ресурсів для економічного розвитку підприємства.

В Україні необхідно формувати податкову політику, спрямовану на побудову стабільної та зрозумілої системи оподаткування, зменшення

податкового тягара і забезпечення збалансованості інтересів держави та суб'єктів господарювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванов Ю. Б. Податковий менеджмент : навч. посіб. / Ю. Б. Іванов, А. Я. Кізіма, А. І. Крисоватий, В. В. Карпова. – К. : Знання, 2008. – 525 с.
2. Ісаншина Г. Ю. Податковий менеджмент : навч. посіб. / Г. Ю. Ісаншина – Краматорськ : ДДМА, 2003. - 172 с.
3. Карп М. В. Налоговый менеджмент : учебное пособие / М. В. Карп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 477 с.
4. Крисоватий А. І. Податковий менеджмент : навч. посіб. / А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма. – Т. : Карт-бланш, 2004. – 304 с.

УДК 336.226.11:336.14

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ЙОГО РОЛЬ В ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

*Молочко Т. І., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Нікуліна І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Державні доходи зазнають істотних змін під впливом розвитку товарно-грошових відносин і форм власності. В Україні податок на доходи фізичних є одним з головних джерел наповнення доходів бюджету, поступаючись лише ПДВ. У той же час оподаткування фізичних осіб є одним із фіскальних важелів регулювання доходів. Однак система сплати податку на доходи фізичних осіб в Україні не є досконалою. Для поліпшення справляння фізичними особами сплати податку необхідні нові вдосконалені методи стягнення та контролю [1].

Оподаткування досліджували у своїх працях такі відомі вчені як А. Вагнер, Д. Кейнс, А. Лаффер та ін. Серед вітчизняних вчених дослідженню проблем сучасної податкової системи приділяли увагу О. Василик, В. Вишневський, М. Дем'яненко, А. Баланда та ін.

Грошові відносини, які регулюються податковим правом, виникають між державою і платником, який вносить податок безпосередньо в бюджет. Податок на доходи фізичних осіб – прямий податок, що залежить від результату господарської діяльності, а саме від доходу фізичної особи. Згідно з Податковим Кодексом України, платниками податку є :

- фізична особа-резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;
- фізична особа-нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;
- податковий агент [2].

З 1 січня 2016 р. нова загальна ставка становить 18% від місячного доходу, замість попередніх 15% та 20%. За даними Міністерства Фінансів України на початок 2016 року середньомісячна заробітна плата становить 4362 грн, а мінімальна – 1378 грн [3]. Отже, все населення застосовує пропорційну ставку податку 18%, при цьому однакова відсоткова ставка по-різному впливає на рівень життя окремого платника податку. Одна ставка оподаткування може для групи платників, які отримують низькі доходи відбирати, наприклад, усі кошти для накопичення та ще й частину коштів, призначених для споживання, а для групи платників з високими доходами ця сама ставка відбиратиме лише незначну частину коштів, призначених для інвестування. Ставка податку 15% встановлена для пенсій, щомісячного довічного грошового утримання, які отримуються платником податку з Пенсійного фонду України або бюджету згідно із законом, в частині перевищення над триразовим розміром мінімальної зарплати, встановленої на 1 січня 2016 року.

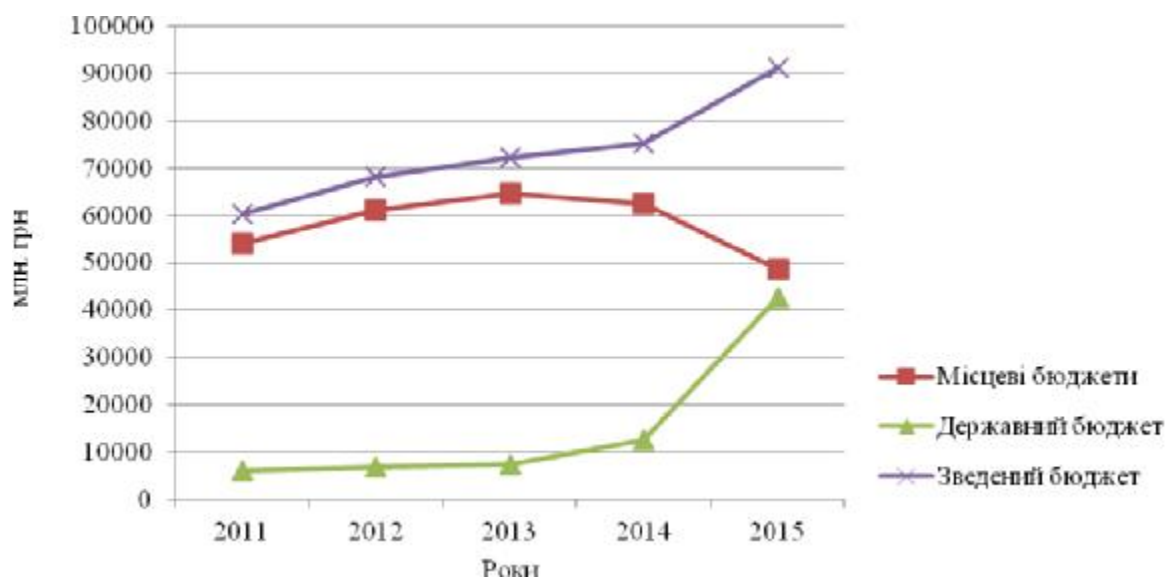

Рисунок 1 – Динаміка надходжень ПДФО до бюджетів України
Джерело: побудовано автором з використанням [4]

Таким чином в Україні ставка ПДФО має тенденцію до зростання. При цьому спостерігається зменшення його абсолютних значень, що спричинено низкою негативних факторів, які зумовлені дією фінансово-економічної кризи на економіку України.

Аналізуючи вищенаведене, можна стверджувати, що податкова система України за складом і структурою наближається до рівня розвинених європейських країн та є досить прогресивною. В той же час вдосконалення потребують питання щодо ставок податку, бази оподаткування, застосування спрощеної системи, зарахування податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів. Податок на доходи фізичних осіб виконує важливу фіскальну та соціально-регулятивну функції. Наразі існує недосконалий механізм справляння податку на доходи фізичних осіб, що потребує

спрощення. Основним напрямком подальшого удосконалення законодавчої бази у цій сфері має стати зменшення податкового навантаження на соціально незахищені верстви населення та зростання відповідальності платників податку за ухилення від оподаткування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванський А. Й. Перспективи розвитку оподаткування доходів фізичних осіб в Україні з урахування європейського досвіду / А. Й. Іванський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nashp/2011_1_2/Ivanskiy.pdf.
2. Податковий кодекс України від 11.10.2011 р. № 2755-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Среднемесячная зарплата по регионам Украины в 2016 году / Финансовый портал “Минфин” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/average/>.
4. Ціна держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cost.ua/budget/revenue> – Назва з екрану.

УДК 336.226.322(477)

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПДВ В УКРАЇНІ

*Молчанова Т. В., студент групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Нікуліна І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Податок на додану вартість в Україні є джерелом формування доходів Державного бюджету. Цьому сприяло те, що він є податком на споживання, і кінцевий споживач виступає його платником. Розміри ставок податку визначає Податковий кодекс України, вони встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах: 20%, 7%, 0%. Водночас, ПДВ – це найпроблемніший податок, оскільки він складний у нарахуванні та сплаті, у зв'язку з чим виникає можливість наявності бюджетної заборгованості, ухилення від сплати податку, у тому числі за рахунок неузгодженості законодавчих актів та численних їх змін, недосконалої системи податкового обліку. Негативні риси функціонування ПДВ зумовлені недосконалістю організації обліку, звітності та контролю за ним, тому дослідження цієї теми є особливо актуальним [4].

Серед науковців і підприємців нема єдиної думки з приводу визначення напрямків реформування ПДВ. Багато спеціалістів ставить під сумнів навіть доцільність застосування ПДВ в Україні. Вивченню проблем, пов'язаних з обліком розрахунків з бюджетом по податку на додану вартість, присвячені праці вітчизняних та зарубіжних учених та фахівців, таких як Ф.Ф. Бутинець, В.М. Жук, Г.В. Нашкерська, В.К. Орлова, М.С. Орлів тощо.

Податок на додану вартість є одним із наймолодших за віком податків. Проте на сьогодні він є основною складовою податкових систем багатьох країн і сплачується більше ніж у 100 державах світу [2]. Значне розповсюдження ПДВ спричинене такими позитивними рисами:

- широкою базою оподаткування,
- нейтральністю щодо платників та об'єктів оподаткування,
- надійністю та стабільністю надходжень тощо [1].

При вирішенні питання щодо удосконалення механізму відшкодування ПДВ більшість дослідників звертає увагу на досвід розвинених країн у цій сфері. Та зважаючи на те, що за багатьма ознаками Україна знаходиться набагато ближче до країн, що розвиваються, ніж до розвинених країн, доречним буде розглянути досвід удосконалення системи відшкодування ПДВ саме в країнах, що розвиваються. ПДВ вважається одним із найкорумпованіших податків. В українських умовах цей податок адмініструється не зовсім прозоро, також варто зазначити, що важливою причиною корумпованості українського ПДВ є низький рівень правосвідомості та правової культури, як зі сторони підприємців, так і контролюючих органів [3]. Нерідко трапляються випадки, коли керівництву підприємства вдається "оптимізувати" величезні суми податків (і навіть довести свою правоту в суді), або контролюючому органу відмовити у відшкодуванні ПДВ. Недоліки законодавства й часті та іноді непередумані й безсистемні його зміни зумовили те, що багато платників уникає сплати податків усіма можливими способами. Ставка ПДВ у розмірі 20% є обтяжливою для вітчизняного бізнесу, що також зумовлює спроби ухилення від сплати ПДВ та реєстрації так званих фірм-одноденки і проведення різного роду корумпованих схем. Зниження основної ставки ПДВ хоча б до 15% розширить базу оподаткування, а в результаті й стимулюватиме підприємців працювати прозоро.

На підставі аналізу практики застосування ПДВ в Україні можливо визначити необхідні передумови для ефективного функціонування податку [5]:

- а) забезпечення прозорості операцій купівлі-продажу;
- б) обмеження можливостей фіктивних операцій купівлі-продажу матеріалів, сировини.
- в) високий рівень податкової культури;
- г) стимулювання платоспроможного попиту;
- д) вільний доступ підприємств до кредитних ресурсів;

Значною проблемою, яку необхідно вирішити найближчим часом, є створення дієвого механізму попередження незаконного повернення цього податку, адже застосування незаконних схем відшкодування ПДВ при здійсненні експортних операцій породжує проблему виведення капіталу з економіки країни.

Отже, дослідивши недоліки функціонування ПДВ за можливе запропонувати напрями вдосконалення механізму справляння ПДВ :

- спростити механізм справляння податку на додану вартість, а саме – виключити з бази оподаткування інші податки і збори та обов’язкові платежі;
- змінити дату виникнення податкового зобов’язання і відповідно податкового кредиту;
- посилити контроль за здійсненням відшкодування ПДВ з бюджету;

ЛІТЕРАТУРА

1. Будько О. В. Особливості нарахування і сплати ПДВ в бухгалтерському обліку згідно ПКУ / О. В. Будько // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>. 4
2. Гетьманцев Д. Непряме оподаткування. Правова сутність та адміністрування : наук.-практ. посібник / Д. Гетьманцев, В. Форсюк, Н. Бойко. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 336 с.
3. Нікітішин А. О. Адміністрування податків в умовах фінансово-економічної кризи / А. О. Нікітішин // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 38-45.
4. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755>.
5. Семенко Т. М. Податковий і фінансовий облік ПДВ згідно Податкового кодексу України / Т. М. Семенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2011_2/12_Semen.pdf.

УДК 336.226.322(477)

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ В СТЯГНЕННІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ

*Оленич К. В., студент групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Нікуліна І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Розглядаючи податкову систему України в цілому, то податок на додану вартість (ПДВ) заслуговує на найбільшу увагу, оскільки він є основним джерелом наповнення Державного бюджету України і в той же час одним із найбільш корумпованих податків України. ПДВ в Україні став стабільним джерелом доходів Державного бюджету.

Через вагому суспільно-економічну роль податку на додану вартість в життєвому функціонуванні держави він активно обговорюється та розглядається у багатьох літературних джерелах. Зокрема велику увагу вчені: Семенко Т.М. [4], Мороз Ю.А. [1], Швабій К.І., Пікінер В.О. [2], приділяють перевагам та недолікам застосування даного податку в Україні та питанням вдосконаленню стягнення та реформування в цілому.

З метою поповнення державного бюджету, ПДВ було введено і в Україні. На початку 90-х років його ставка складала 28%, на сьогоднішній день її зменшено до 20%. Нульова ставка є пільговою та застосовується до

товарів, виробництво та реалізацію яких стимулює держава. У Податковому кодексі України зазначено, що ставка ПДВ залишається без змін і у 2015-2016 рр. становить 20%, а також поставка металобрухту, відходів та зернових культур до 1 січня 2016 р. взагалі були звільнені від оподаткування [4].

Основні зміни щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень введені у 2016 році на перехідний період – встановлення спец режиму ПДВ для сільськогосподарських підприємств, тобто нарахована сума ПДВ не підлягає сплаті до бюджету та повністю залишається в розпорядженні аграрних підприємств. Залишені розміри діючих ставок 20%, 7% (для лікарських засобів) і 0%. При цьому перелік операцій, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою залишається без змін [3].

ПДВ – це найбільш проблемний податок, а саме: відповідно до особливостей його адміністрування, сплата покладається на населення і бюджетну сферу, адже при досить високій ставці і високих темпах інфляції він може перетворитися в один із факторів, що стримують розвиток виробництва; може стимулювати інфляційні процеси; існує можливість ухилення від сплати податку та зловживання за допомогою різних схем і фіктивних ланцюгів постачання; є масовим регресивним податком на товари і послуги широкого споживання, що є тягарем для малозабезпечених верст населення [2].

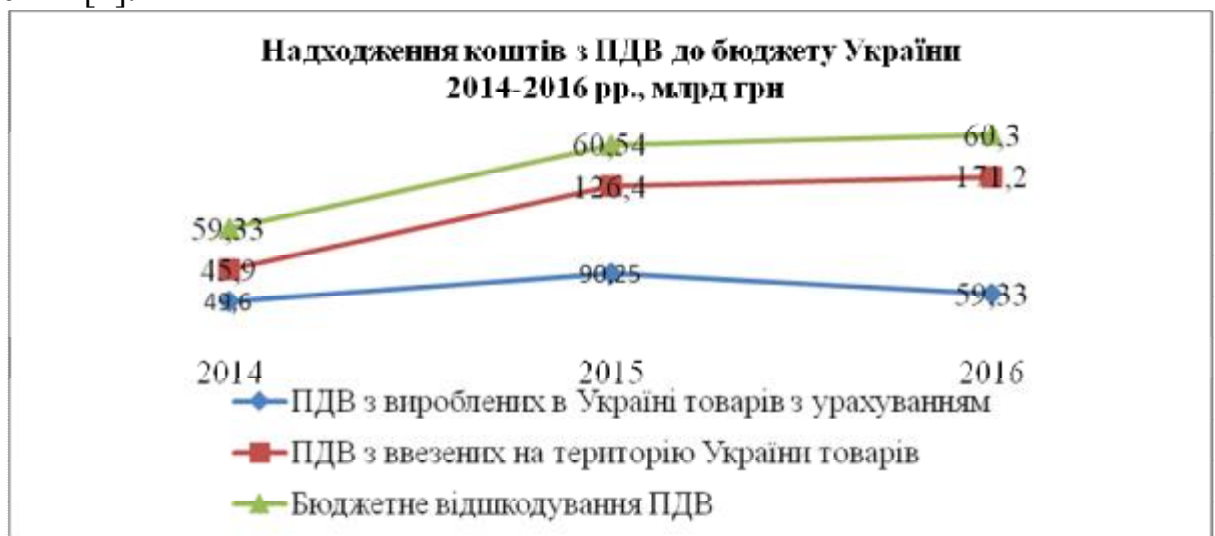

Рисунок 1 – Динаміка надходження коштів з ПДВ до бюджету України 2014-2016 рр., млрд. грн.

Джерело: побудовано автором з використанням [2]

Актуальною на даний момент є проблема відшкодування ПДВ: по-перше, доцільно спростити порядок такого відшкодування з метою повернення сплачених сум ПДВ добросовісними платниками (проблеми з відшкодуванням ПДВ, з точки зору платників податків, створюють перешкоди для нормального товарообігу, заважають розвитку економічних відносин, обмежують свободу договору і підприємницької діяльності); по-друге, законодавець повинен забезпечити такий порядок відшкодування

ПДВ, який не допустить зловживань у сфері відшкодування податку з боку недобросовісних платників податків [1].

Отже, на сьогодні загострюється проблема несвоєчасного відшкодування ПДВ з бюджету, що спонукає до збільшення ухилень від його сплати. Тому, удосконалення дієвих засобів боротьби з такими негативними явищами має відбуватись поступово, з урахуванням національних правових традицій. Рівнятись до промислово розвинених країн і переймати досвід застосування ПДВ, не враховуючи особливостей розвитку не лише податкової системи, а й економіки України, неможливо. Проблема зловживань у сплаті ПДВ необхідно ефективно вирішувати узгодженими діями органів виконавчої влади, на які покладено функції справляння ПДВ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мороз Ю. А. Правові проблеми відшкодування податку на додану вартість / Ю. А. Мороз // Європейські перспективи. – 2011. – № 2, ч. 2. – С.191-192.
2. Пікінер В. О. Оцінка фіскального потенціалу податку на додану вартість в Україні / В. О. Пікінер, К. І. Швабій // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2012. – № 2 (57). – С. 42.
3. Податковий кодекс України: Законом України № 71-VIII “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sta.gov.ua/control/uk/taxqabase/catalog>.
4. Семенко Т. М. Податок на додану вартість у контексті адаптації законодавства України до законодавства ЄС / Т. М. Семенко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 10 (124). – С. 222.

УДК 336.221(430+477)

СПІЛЬНІ І ВІДМІННІ РИСИ ОПОДАТКУВАННЯ ПДФО В НІМЕЧЧИНІ ТА УКРАЇНІ

*Рябоконт Н. С., студентка групи Б 3/1,
Науковий керівник – асистент Нікуліна І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Податки є основним джерелом наповнення бюджету будь-якої країни, в тому числі і України. Податкова система України ніколи не відзначалася високою ефективністю попри неодноразові спроби її реформувати. Одним із важливих джерел доходів державного бюджету є прибуткове оподаткування громадян - податок на доходи фізичних осіб (далі ПДФО).

Проблеми оподаткування доходів фізичних осіб досліджувались в працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених: Соколовської А.М., Лайко П.А., Кобилянської О.І., Ловінська Л.Г., Сафін А.А. та ін.

Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податків відповідно до Податкового

кодексу України (далі ПКУ) [1]. ПДФО – це прямий податок, що залежить від результату господарської діяльності, а саме від доходу фізичних осіб [2]. У більшості країн світу ПДФО займає важливе місце в забезпеченні фінансової стабільності та економічного розвитку.

Таблиця 1 Ставки ПДФО в Україні та Німеччині

Ставки ПДФО в Україні		Ставки ПДФО в Німеччині		
%	До кого застосовується ставка	%	Неоподаткований податком мінімум	
			Для самотніх, євро (в грн.)	Для сімейних пар, євро (в грн.)
18%	до усієї бази оподаткування, незалежно від її розміру (п. 167.1 ПКУ)			
0%	якщо це передбачено окремими нормами розділу IV ПКУ	19%	5616 (169490,88)	11232 (338981,76)
15%	для пенсій або довічного грошового утримання, розмір яких більше, ніж 3 розміри мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року (4134 грн)	22,9%	8153 (246057,54)	16307 (492145,26)
5%	для доходів у вигляді дивідендів, нарахованих резидентами -платниками податку на прибуток підприємств.	51%	120041 (3622837,38)	240083 (7245704,94)

Джерело: побудовано з використанням [1, 4]

Аналізуючи дані таблиці можна зазначити, що загальна ставка податку в Україні становить 18% бази оподаткування щодо доходів, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються (надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграшу у державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри [2]. Також до деяких категорій платників застосовуються ставки податків: 0%; 15%; 5%.

Порівнюючи оподаткування в Україні з Німеччиною, можемо відмітити, що оподаткування в Німеччині здійснюється на основі тарифної прогресії. Його мінімальна ставка – 19%, максимальна – 51%. У нинішній час неоподатковуваний податком мінімум для прибуткового податку складає в рік 169490,88 грн для самотніх і 338981,76 грн для сімейних пар. Податок стягується за прогресивною шкалою до обсягу доходів у розмірі 3622837,78 грн для самотніх і 7245704,94 грн для тих, хто перебуває у шлюбі. Доходи, що перевищують цей рівень, оподатковуються за максимальною ставкою 51% [4].

В Україні платник ПДФО має право на податкову знижку у вигляді зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу,

отримуваного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги [3], якщо він отримує заробітну плату, яка не перевищує граничного розміру – 1930 грн. В Німеччині існують податкові пільги для дітей, вікові пільги, пільги з надзвичайних обставин (хвороба, нещасний випадок).

Система оподаткування фізичних осіб в Україні є недосконалою і потребує певних змін, незважаючи на те, що держава впродовж останніх років докладає значних зусиль для її вдосконалення. ПДФО не виконує покладені на нього функції. Він тільки обтяжує громадян з невисоким рівнем доходів. Адже саме вони повинні наповнити бюджет країни в той час, коли олігархи заповнюють свої кишені грішми і при цьому сплачують майже однакові податки.

Однак, Німеччина в своїй практиці використовує іншу систему оподаткування, яка є дуже ефективною для функціонування економіки. Оскільки вилучаючи кошти у більш забезпеченого населення через прогресивне оподаткування, держава залишає їм достатньо грошей для споживання та заощадження. Певну частину доходів багатших верств населення держава перерозподіляє на користь біднішого населення, тим самим стимулюючи попит на товари та послуги.

Отже, необхідно поступово знижувати податкове навантаження на доходи фізичних осіб, використовуючи міжнародний досвід та адаптуючи його до специфіки та умов розвитку економіки країни, що дозволить Україні стати конкурентоспроможною з питань оподаткування у світовому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України від 11.10.2011 р. № 2755–17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
2. Податок на доходи фізичних осіб в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-iv--podatok-na-dohodi-fizichnih-o/>.
3. Мартиненко В. П. Основні напрями розвитку оподаткування доходів фізичних осіб / В. П. Мартиненко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 5. – С. 70-74.
4. Базедов П. Довідник. Податкова система Німеччини. Декларація платника податків / П. Базедов, Р. Шахіджанян. – М. : Поліглотсум, 2005. – 208 с.

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВА: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

*Мельник Ю. В., студентка групи Ф 3/2,
Науковий керівник – асистент Щербина Ю. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Податкова система є одним з найважливіших чинників системи державного управління. Оподаткування підприємств є інструментом регулювання економіки країни. Можна зазначити, що надмірне податкове навантаження є негативним чинником державної податкової політики, яке відповідним чином впливає на розвиток національної економіки, стримує ділову активність суб'єктів господарювання, уповільнює зростання валового внутрішнього продукту, є однією з причин виникнення кризових явищ у суспільстві [1].

Питання аналізу проблеми податкового навантаження ставало предметом досліджень багатьох науковців, серед них: І. Бурлакова [1], А. Соколовська [2], Н. Стеблюк [4], А. Філін [4] та інші.

Податкове навантаження можна визначити, як ефекти впливу податків на економіку в цілому та на окремих їх платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання [2].

Надмірне податкове навантаження є однією з основних причин, яка змушує платників податків виводити частину або всі свої доходи в «тінь». Можемо відмітити, що за останні роки рівень податкового навантаження в Україні мав тенденцію до підвищення (рис.1). Зокрема, найменшим зазначений показник був у 2004 р., що становило 18,3%, а найвищим у 2015 р. – 44,9%. Можна зазначити, що у 2015 р. рівень податкового навантаження залишився майже на рівні 2014 р.

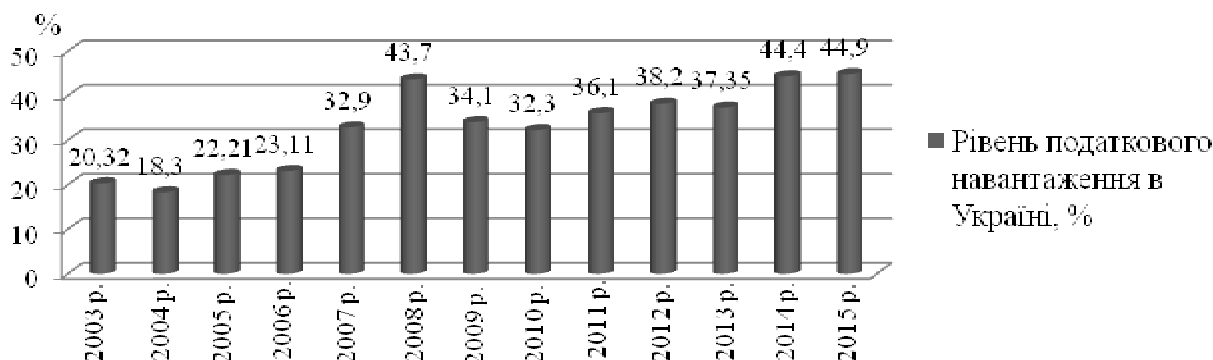

Рисунок 1 – Динаміка показників податкового навантаження в Україні, 2003–2015 рр., %

Джерело: побудовано з використанням статистичної інформації

Останнім часом в Україні значну увагу приділяють завданням реформування податкової системи. З 2015 року в Україні зменшено кількість податків з 22 до 9. Проте, зазначені зміни збільшили податкове навантаження на сільськогосподарські підприємства у 20 разів. Прикладом такого збільшення можуть бути ставки ФСП (єдиний податок 4 групи), ПДФО, тощо [3].

Провівши дослідження показника податкового навантаження, можемо запропонувати напрями оптимізації податкового навантаження, та як наслідок покращення податкової системи України (рис. 2).

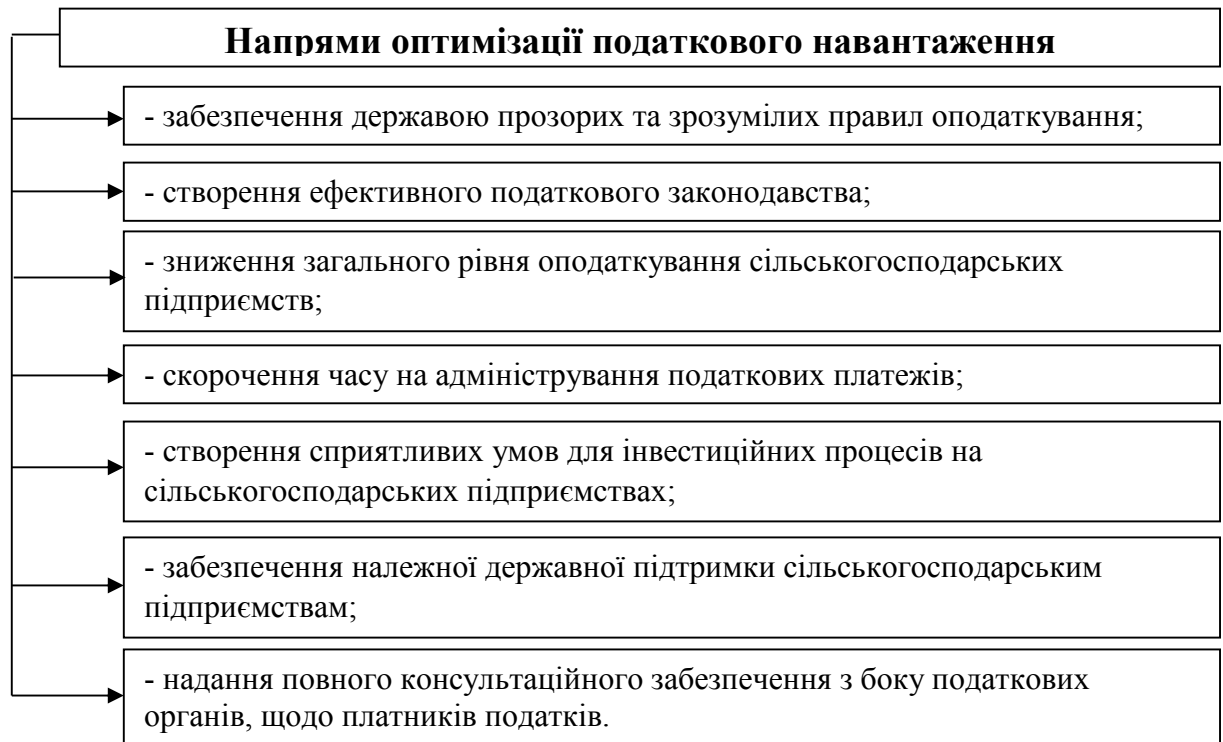

Рисунок 2 – Напрями оптимізації податкового навантаження в Україні
Джерело: побудовано з використанням матеріалів [4]

Отже, можемо зазначити, що однією із основних умов успішного функціонування економіки України має стати ефективна система оподаткування, в тому числі і суб'єктів у сільському господарстві. На сьогодні, ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств і забезпечення їх конкурентоспроможності неможливе без виваженої податкової політики. Податкове навантаження має бути оптимальним, яке б давало можливість не лише розвивати економічні процеси в економіці, але й давати можливість вкладати вивільнені кошти у розширення виробництва та стимулювання інвестиційних процесів в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурлакова І. М. Особливості податкового навантаження на підприємства [Електронний ресурс] / І. М. Бурлакова // Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/36863/1/Burlakova2.pdf>. – Дата останнього доступу: 14.03.2016 р.

2. Соколовська А. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. Соколовська // Економіка України. – 2005. – № 5. – С. 4-12.

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Дата останнього доступу: 14.03.2016 р.

4. Стеблюк Н. Ф. Вплив податкового навантаження на діяльність підприємств [Електронний ресурс] / Н. Ф. Стеблюк, А. О. Філін // Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/8/16.pdf>. – Дата останнього доступу: 14.03.2016 р.

УДК 336.22“20”(477)

ПОДАТКОВІ НОВАЦІЇ 2016 РОКУ В УКРАЇНІ

*Онуфрак Т. С., студентка групи Ф 3/1,
Науковий керівник – асистент Щербина Ю. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Питання розвитку податкової політики, на сьогодні, відносяться до найактуальніших в економічному та соціальному житті України. Оскільки одним із головних важелів впливу держави на розвиток економіки є саме податки. Вони є не лише інструментом регулювання соціально-економічних процесів, а й джерелом наповнення бюджетів різних рівнів [1].

Оподаткування підприємств було предметом дослідження багатьох науковців, серед них: В. Андрущенко, О. Василик, І. Луніна, В. Опаріна, В. Федосова та інших. Проте, тема є до кінця не розкритою та потребує подальших досліджень.

Варто відмітити, що на сьогоднішній день, левову частку доходів бюджету України складають саме податкові надходження, котрі з кожним роком постійно зростають (рис. 1). Податки виконують визначальну роль у сталому розвитку нашої держави.

Можемо зазначити, що основними податками, які сплачують сільськогосподарські підприємства є: податок на додану вартість (далі – ПДВ), податок з доходів фізичних осіб (далі – ПДФО), єдиний податок 4 групи (далі – ЄП), екологічний податок, єдиний соціальний внесок (далі – ЄСВ), тощо.

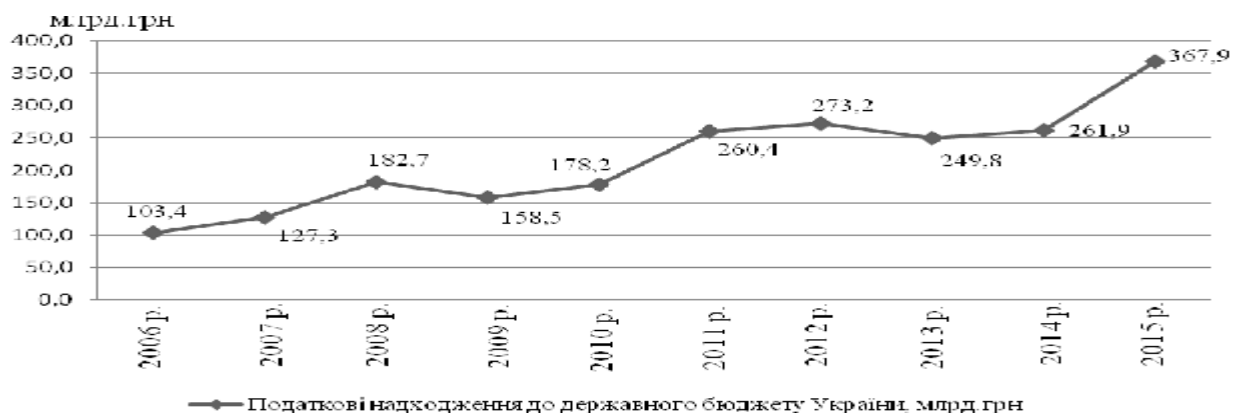

Рисунок 1 – Податкові надходження до державного бюджету України, млрд. грн

Джерело: побудовано з використанням матеріалів [2]

Актуальними на сьогоднішній день для сільськогосподарських підприємств є питання пов'язані зі змінами внесеними до Податкового Кодексу України (рис. 2) [3].

Рисунок 2 – Основні зміни внесені до Податкового Кодексу України від 01.01.2016 р.

Джерело: побудовано за матеріалами [3]

Отже, можемо зробити висновок, що податкове законодавство України є нестабільним та постійно змінюється. Це є однією із причин збільшення податкового навантаження на сільськогосподарські підприємства, оскільки вони не отримують повного консультаційного забезпечення щодо змін, котрі відбуваються. Вище зазначені зміни, можемо оцінити, як негативні, котрі стримують розвиток суб'єктів господарювання, чинять негативний вплив на їх ділову активність тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми податкової політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/andrienko-ko-aktualni-problemi-podatkovoyi-politiki/> – Дата останнього доступу: 17.03.2016 р.
2. Ціна держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cost.ua/budget/revenue/#1>. – Дата останнього доступу: 17.03.2016 р.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Дата останнього доступу: 17.03.2016 р.
4. Податки як основне джерело наповнення бюджету [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://uk.lib-ebook.com/41mehanika/1855293-1-udk-63116-3362-631145-podatki-osnovne-dzherelo-napovnennya-byudzhetu-sinyavska-lvivskiy-nacionalniy-agrarniy-universitet.php>. – Дата останнього доступу: 17.03.2016 р.

УДК 336.221.4.01224:338.43(477)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ ЄДИНОГО ПОДАТКУ (ФСП) В УКРАЇНІ

*Совщак С. С., студентка групи Ф 3/2,
Науковий керівник – асистент Щербина Ю. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Питання розвитку податкової політики, на сьогоднішній день, відносяться до одних із найактуальніших в економічному та соціальному житті України. Без виваженої податкової політики неможливо уявити процвітаючу державу. Податки – це платежі, які в обов'язковому порядку повинні сплачуватися фізичними та юридичними особами на основі законодавчих актів на користь держави. Сплачувати їх необхідно для того, щоб забезпечити соціальні потреби держави та суспільства в цілому [1].

Проблема оподаткування сільськогосподарських підприємств ставала предметом дослідження багатьох науковців, зокрема: А. Крисоватого, А. Соколовської, А.Скрипника, В. Федосова, І. Лукінова, М. Кучерявенка та інших. Проте, дана тема залишається актуальною і до кінця нерозкритою, потребує подальших досліджень та практичних розробок.

У своїй діяльності сільськогосподарські підприємства стикаються з необхідністю сплачувати податки і збори. Одним із таких податків є єдиний податок 4 групи (ФСП), який справляється з одиниці земельної площі у відсотках від її нормативної грошової оцінки [3].

Можемо зазначити, що зі збільшенням ставок єдиного податку, збільшився рівень податкового навантаження на сільськогосподарські підприємства майже у 20 разів (табл. 1). У результаті непередбачуваних змін, середній розмір єдиного податку з 1 га у 2015 р. становив понад 115 грн. Господарство, яке обробляє 1 тис. га землі, заплатило у 2015 р. понад 115 тис. грн податку, замість 6 тис. грн, як це було у 2014 р.

Таблиця 1 Порівняння ставок ФСП та Єдиного податку для платників IV групи

Категорія (тип) земель:	2014 р. (ФСП)	2015 р. (ЄП)	2016 р. (ЄП)	Відхилення (+;-)	
Рілля, сіножаті, пасовища	0,15	0,45	0,81	0,66	0,36
Рілля, сіножаті і пасовища, розташовані у гірських зонах та на поліських територіях	0,09	0,27	0,49	0,4	0,22
Багаторічні насадження (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях)	0,09	0,27	0,49	0,4	0,22
Багаторічні насадження, розташовані у гірських зонах та на поліських територіях	0,03	0,09	0,16	0,13	0,07
Землі водного фонду	0,45	1,35	2,43	1,98	1,08

Джерело: побудовано з використання матеріалів [3]

Зі зростанням ставок податку змінився і коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки землі (рис. 1). Зокрема, починаючи з 2011 р. зазначений коефіцієнт мав тенденцію до зростання. Станом на 01.01.2016 р. він становив – 1,433, що на 39% більше ніж у 2008 році [4].

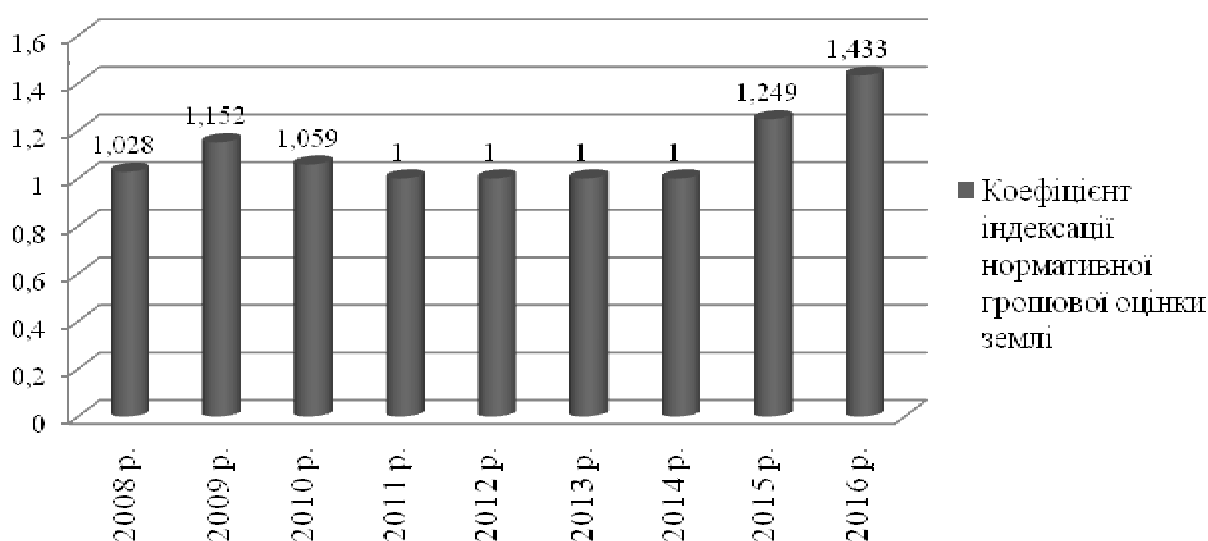

Рисунок 1 – Коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель в Україні

Джерело: побудовано з використання матеріалів [4]

Отже, можемо відмітити, що єдиний податок (ФСП) за останні два роки зазнав деяких змін. Відбулося формальне включення фіксованого сільськогосподарського податку до складу єдиного податку 4 групи, правила оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників майже не змінилися, ставка податку значно зросла. На нашу думку, такі зміни і надалі будуть негативно впливати на діяльність сільськогосподарських підприємств, стримувати їх розвиток та збільшувати рівень податкового навантаження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.referatsochinenie.ru/add/finansy_dengi_i_nalogi/osoblivost_opodatkovannya_slkog_ospodarskih_pdprimstv_v_ukran.html/. – Дата останнього доступу: 17.03.2016 р.
2. Економетрія витрат за рахунок вибору ефективної системи оподаткування на сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.agrosvit.info/pdf/9_2013/7.pdf. – Дата останнього доступу: 17.03.2016 р.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Дата останнього доступу: 17.03.2016 р.
4. Держгеокадастр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://land.gov.ua/info/derzhheokadastr-povidomliaie-pro-znachennia-koefitsiientu-indeksatsii-normatyvnoi-hroshovoi-otsinky-zemel-za-2015-rik/>. – Дата останнього доступу: 17.03.2016 р.

УДК 336.221:631.11

ОЦІНКА ВПЛИВУ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Федорчук Н. С., студентка групи Ф 3/1,
Науковий керівник – асистент Щербина Ю. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Податкове навантаження є досить актуальною проблемною темою для сільськогосподарських підприємств в Україні. Однак варто зазначити, що вплив податкових важелів на економіку потребує чіткої спланованості, системності та прогнозованості рішень. Потрібно враховувати, що надмірне податкове навантаження є негативним чинником державної податкової політики, яке впливає на розвиток національної економіки, стримує ділову активність суб'єктів господарювання, уповільнює зростання валового внутрішнього продукту та є однією з причин виникнення кризових явищ у суспільстві [1].

Теоретичними основами оцінки рівня податкового навантаження на підприємства займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, серед них:

І. Бурлакова [1], А. Соколовська [2], Ю. Кушнірчук [3], Н. Дорош [4], В. Карауш [5] та ін. Проте, зазначена тема є досить актуальною і потребує подальших досліджень.

Однією з найважливіших проблем у діяльності сільськогосподарських підприємств є рівень податкового навантаження. Розповсюдженою є думка про зв'язок податкового тягара із розвитком економіки: чим нижче рівень податкового навантаження, тим краще і динамічніше розвивається економіка держави, чим нижчий рівень податків, тим міцніше економіка [1].

Досвід зарубіжних країн свідчить, що при достатньо високому рівні податкового навантаження поширеними є різноманітні форми державної підтримки у сфері оподаткування (рис.1).

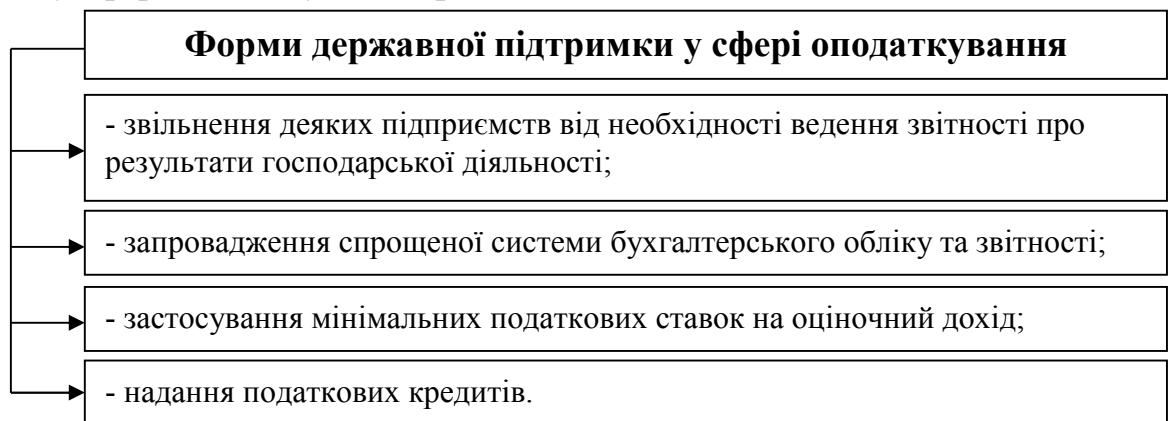

Рисунок 1 – Форми державної підтримки у сфері оподаткування зарубіжних країн

Джерело: побудовано з використанням матеріалів [5]

Під час дослідження було проведено розрахунок рівня податкового навантаження на сільськогосподарське приватне підприємство “Агро-Альянс” Арбузинського району Миколаївської області (формула 1), яке спеціалізується на вирощуванні та збуті сільськогосподарських культур. ПП “Агро-Альянс” сплачувало у 2015 році такі податки, як: єдиний податок 4 групи (ФСП) – 285,838 тис. грн, податок на додану вартість – 348,6 тис. грн, інші податки і збори – 1846,9 тис. грн. Виручка від реалізації підприємства у 2015 р. склала 12452,9 тис. грн. При розрахунку податкового навантаження не враховувався податок на доходи фізичних осіб, оскільки він несе податкове навантаження не на підприємство, а на живу уречевлену працю.

Розрахувати податкове навантаження можемо через виручку від реалізації продукції:

$$ПН_{срн} = \Sigma П_{срн} / ВР \times 100\%, \quad (1)$$

де $ПН_{срн}$ – податкове навантаження на окреме сільськогосподарське підприємство;

$\Sigma П_{срн}$ – загальна сума сплачених податків;

$ВР$ – виручка від реалізації підприємством продукції (товарів, робіт, послуг).

$$ПН_{срн} = ((285,838 + 348,6 + 1846,9) / 12452,9) \times 100\% = 19,7\%.$$

Отже, було встановлено, що рівень податкового навантаження на досліджуваному підприємстві є середнім, та становить 19,7%. Можемо зазначити, що одним із напрямів оптимізації податкового навантаження на досліджуваному підприємстві є впровадження податкового планування, яке дасть змогу диверсифікувати податкові платежі до бюджету у часі та податкового менеджменту. Це дозволить впливати на структуру доходів і витрат, допоможе підприємству оптимізувати податкові платежі таки чином, щоб отримати більшу суму чистого прибутку, а це в свою чергу, дозволить ефективно управляти розвитком підприємства та активізувати його господарську діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурлакова І. М. Особливості податкового навантаження на підприємстві [Електронний ресурс] / І. М. Бурлакова, В. В. Вакарчук // Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/36863/1/Burlakova2.pdf>. – Дата останнього доступу: 16.03.2016 р.
2. Соколовська А. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. Соколовська // Економіка України. – 2010. – № 5. – С. 4-12.
3. Кушнірчук Ю. М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного забезпечення держави [Електронний ресурс] / Ю. М. Кушнірчук // Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/20_11/161_Kusz.pdf. – Дата останнього доступу: 16.03.2016 р.
4. Дорош Н. І. Податкова система України і розвинутих зарубіжних країн (порівняльний аналіз) / Н. І. Дорош // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 75-82.
5. Карауш В. В. Податкове навантаження на підприємства в Україні та країнах ЄС [Електронний ресурс] / В. В. Карауш // Режим доступу : http://www.confcontact.com/2008dec/1_karaush.php. – Дата останнього доступу: 16.03.2016 р.

УДК 336.221:631.11-028.46

УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Шеремет Є. Г., студент групи Ф 3/2,
Науковий керівник – асистент Щербина Ю. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Проблема оподаткування в усі часи була надзвичайно актуальною. В умовах ринкової економіки податки виступають головним джерелом наповнення дохідної частини бюджету, є тим джерелом надходження коштів до державного бюджету, без якого неможливо уявити процвітаючу та стабільну країну. Через виважену податкову політику держава чинить істотний вплив на економіку та стимулює економічне зростання [1].

Питання основних аспектів оподаткування в Україні та за кордоном ставало предметом дослідження багатьох науковців, зокрема: О. Водоласької, І. Горобінської, Я. Дропа та ін.

Сутність категорії “податок” трактується в кожній країні по-різному. Наприклад, в Німеччині, “податок” – це підтримка, яку громадяни надають державі. У Великобританії – це обов’язок перед державою. В США під категорією “податок” розуміють таксу, а у Франції “податок” трактується як обов’язкова плата. [2]

Фіскальні цілі оподаткування в сільському господарстві, в першу чергу, залежать від застосовування податків до товарів з еластичним та нееластичним попитом. Земля має вкрай нееластичний попит, тому зростання земельних податків супроводжується зростанням бюджетних надходжень, а обкладання податком мінеральних добрив призведе до скорочення їх застосування, тощо [4].

Міжнародний досвід оподаткування свідчить про те, що у США, Японії, Канаді та Великій Британії переважають прямі податки, а у Франції – непрямі. Можемо відзначити, що такі країни, як Німеччина та Італія мають досить урівноважену структуру податків. Частка непрямих податків у Німеччині становить – 42,2%, а в Італії – 48,9%.

В іноземних державах досить широке коло прав надано органам місцевого самоврядування. Зокрема, у таких країнах Європи, як Болгарія, Кіпр, Естонія, Греція, Латвія, Норвегія, Румунія, особистий прибутковий податок належить до місцевих податків. Практично у всіх країнах прибутковий податок (податок з доходів фізичних осіб) і корпоративний податок (податок на прибуток юридичних осіб) відносять до національних податків [3].

Можна відмітити, що у багатьох країнах світу сільському господарству надаються податкові пільги з податку на прибуток юридичних осіб. Так, у Франції, держава активно використовує його для проведення соціальної політики. У сільському господарстві діє три режими оподаткування залежно від рівня доходу сільгоспвиробників. Суть режимів зводиться до надання податкових пільг дрібним виробникам з низьким рівнем доходу [3].

У Німеччині всі сільськогосподарські підприємства розділені на три категорії залежно від рівня доходу. Фермери з низьким доходом додатково мають пільги щодо ведення документації та за розрахунком колективного податку. В сільському господарстві США пільговий характер оподаткування полягає в тому, що основна частина фермерів має низький дохід, а відповідно прибутковий податок сплачується за мінімальною ставкою.

На розвиток виробництва значний вплив чинить ставка податку на додану вартість. Гарним стимулом для розвитку сільськогосподарських підприємств може стати введення нульової ставки з ПДВ на реалізовану сільськогосподарську продукцію, що призведе до збільшення рентабельності галузі. Зарубіжний досвід справляння ПДВ показує, що одним з видів стимулювання, крім встановлення нульової ставки на сільськогосподарську продукцію, може бути й застосування такої ж ставки на сировину і

матеріали, техніку і запасні частини, придбані в процесі господарської діяльності [5].

Таким чином, можемо стверджувати, що податкова політика в сільському господарстві розвинених країн використовує широкий перелік прямих і непрямих податків. Різноманітність податків дозволяє регулювати різні сторони аграрного виробництва та сільського життя. Податкова система сільського господарства має гнучкі пільги.

Можна відмітити, що для сільськогосподарських товаровиробників, особливо для тих, які тільки розпочали свою діяльність в аграрному секторі, важливо мати сприятливе податкове поле, яке має визначатися не лише розмірами податкових ставок, а й враховувати закономірності розвитку економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Doing Business – the World Bank Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/rankings>. – Дата останнього доступу : 10.03.2016 р.
2. Податки як інструмент регулювання розвитку сільськогосподарського виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gov.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=114667&base=1. – Дата останнього доступу : 10.03.2016 р.
3. Податкова система зарубіжних країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://referat-ok.com.ua/podatki-podatкова-sistema/podatkovі-sistemi-zarubizhnih-krajin>. – Дата останнього доступу : 10.03.2016 р.
4. Порівняння податкових систем України та країн ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=1075>. – Дата останнього доступу : 10.03.2016 р.
5. Сучасна податкова система розвинутих країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.0zd.ru/finansy_dengi_i_nalogi/suchasna_podatkova. – Дата останнього доступу : 10.03.2016 р.

СЕКЦІЯ “АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФСЬКИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАУК”

УДК 167 : 168

НОВІТНЯ БІОЛОГІЯ: ЖИТТЄСТВЕРДЖЕННЯ АБО ЧУМА ФАНТАЗІЙ

*Савосік О. Ю., студентка групи Тм 5/1,
Науковий керівник – д.політ.н., професор Ханстантинов В. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Людина – це єдина з живих істот, яка багатогранно усвідомлює цінність життя як унікального дарунку Долі, яка водночас розуміє його і знає, що смерть є неминучим етапом існування будь-чого в світі, яка здатна заздалегідь готуватись до цієї фінальної події свого матеріального, природно-тілесного існування.

Смерть протистоїть життю і начебто знецінює його. Перед її лицем ніщо не здатне встояти, її поступу підкорюються і бідні і багаті, і генії і пересічні індивіди, і царі і раби, і віруючі і атеїсти. Смерть забирає у небуття всіх. І все ж людина завжди мріяла про перемогу над смертю, створювала численні сотереологічні вчення, як досягти вічності, будувала величні споруди на кшталт єгипетських пірамід, що символізують силу життя і реальну здатність людини приєднатись до безкінечного у часі, але дещо відмінного за формою континууму життя. У своїх фантазіях – казках, міфах, оповідях йдеться про живу воду, чарівні заповітні слова, про відомі таємниці як жити вічно Олімпійських богів і героїв тощо.

Вказане віддзеркалює неабияку роль фантазій в нашому житті. Як справедливо зазначає популярний у Європі словенський філософ Славој Жижек, фантазія створює наші бажання, дає нам орієнтири, буквально навчає, як бажати [1, с. 40]. Тому попри щоденно фіксовану в нашій свідомості присутність смерті як факту самого життя, розуміння її неминучості через біологічну запрограмованість, людство все одно не відкидатиме у своїх розмислах фантазії – мрії про безсмертя, все одно у своїх суспільних практиках прагнутиме матеріалізувати їх. І кожен відвойований на цьому шляху завдяки прогресу науки і медицини, поширенню здорового способу життя і урізноманітненню і покращенню харчування ще один день людського життя підтверджує життєстверджуючий характер таких зусиль.

Роздуми про смерть і безсмертя вказують на безумовну цінність життя як такого, як складової і вершини світобудови, наголошують на генетичній єдності всієї живої речовини в природі, яку повинні берегти люди як запоруку власного існування в світі.

Підтримувати життя, збагачувати і урізноманітнювати практики екологічно орієнтованого природокористування означає захищати біологічні основи буття, якому загрожує системна соціоприродна криза, навіть загибель людства і унікального природного явища – земної біосфери. Вказане, в свою чергу, вимагає оновлення і накопичення нашого знання про життя і його специфіку на кожному рівні його організації, про загрози і виклики, з якими доводиться і доведеться мати людині, аби жити і виживати.

Одним із перспективних напрямів в цьому сенсі є різноманітні новітні біомедичні технології – практики трансплантації, клонування, евтаназії, генної інженерії і біотехнології тощо. Стає очевидним, що розроблення біотехнологічних засад прийдешньої цивілізації виступає як один із перспективних напрямів реалізації одвічних фантазій про безсмертя.

Колись видатний філософ античності Епікур висловив такий погляд: “Привчай себе до думки, що смерть не має до тебе жодного стосунку. Все добре і все погане полягає у відчутті, а смерть є лише позбавлення відчуття. Тому правильне знання того, що смерть не має щодо нас жодного стосунку...відбирає жагу безсмертя” [2, с. 126]. Однак, увесь величезний духовний досвід людства спростовує цю ідею. Життя і смерть виступають нерозривно пов’язаними між собою елементами в єдиному ланцюгу буття. Людина не може не думати про смерть, оскільки вона істота розумна, свідомо конечності життя.

Людина не може не прагнути подолати неминучість і жах смерті, адже вона істота біологічна і тому інстинктивно спрямована до природного існування. Людина істота соціальна, яка впродовж свого життя власною працею, інтелектуально-творчим пошуком, художньо-образним освоєнням світу вдосконалює його і себе, нагромаджуючи все більш вагомі продукти своєї життєдіяльності. В них вкладено її душу і серце, мрії і фантазії.

Однією із невід’ємних властивостей людського світоглядно-практичного ставлення до світу є його цілепокладаючий характер і наявність фантазії як того, що висвітлює вектор прийдешнього, який людина вибудовує спочатку в своїй свідомості, а згодом матеріалізує у культурі.

Людина приречена мріяти про безсмертя вже хоча б тому, що вона має досвід свого реального життя і стикається з окремими фрагментами вічності, насамперед, тими, що належать до сфери духовного. Тому одним із постійних напрямів інтелектуально-розумових і прикладних зусиль людини є просування до всього того, що збільшує тривалість життя і покращує його якість, що здатне звільнювати від кайданів смерті кожен новий день життя. Новітні здобутки і технології біології, медицини, агропромислового виробництва постають як вивірений наукою засіб на цьому шляху. Однак такі нові технології і можливості не є однозначно позитивними, вони породжують чимало суперечливих наслідків і вимагають неупереджених виважених оцінок.

Узагальнюючи сказане, підкреслимо, що на питання, винесене у назву роботи “Новітня біологія: життєствердження або чума фантазій?” слід відповідати таким чином. Здобутки новітньої біології, з одного боку, не

змогли б з'явитись, якби люди були суцільно позбавлені мрій і фантазій про перемогу над смертю і віри у свої сили на цьому шляху. Але, з іншого боку, ці новітні відкриття і можливості, якими озброює людину біологія, по суті виступають оптимістичним акордом одвічної життєстверджуючої симфонії людського буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Философский словарь / под. ред. И. Т. Фролова. – М. : Политиздат, 1991. – 560 с.
2. Эпикур приветствует Менекея / Человек : Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. Древний мир – эпоха Просвещения. – М. : Политиздат, 1991. – С. 125-128.

УДК 343.326

ЕКСТРЕМІЗМ ЯК АНТИПОД КУЛЬТУРИ ТОЛЕРАНТНОСТІ

*Тусова Н. О., студентка групи Б 2/1,
Науковий керівник – д.політ.н., професор Ханстантинов О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Екстремізм є схильністю до крайнощів. Він базується на радикальних поглядах, згідно з якими негаразди в світі є наслідком чиеїсь злої волі, змови невидимих ворогів, запродавства корумпованої правлячої еліти, інших проявів явної несправедливості. Тому прибічники екстремізму вимагають діяти негайно, із тотальним застосуванням сили, керуються принципом революційної необхідності в ущерб верховенству закону і рівності всіх перед ним. Логіка ненависті, нетерпимості скеровує дії екстремістів у бік терористичної діяльності. Терорист тому постає як переконаний у своїй правоті практик екстремістської ідеології.

Екстремізм експлуатує природну недосконалість цього світу, об'єктивні проблеми і труднощі, маніпулює суб'єктивними прагненнями людини, особливо молодії, жити у відповідності до високих моральних ідеалів. Цинічна пропаганда центрів світового екстремізму щорічно затягує до лав терористичних організацій тисячі юнаків і дівчат, в тому числі, навіть із благополучних західних країн.

Екстремізм ігнорує одне із ключових досягнень людської цивілізації – визнання самоцінності і непорушності інституту основоположних свобод і прав людини. І в цьому сенсі екстремізм виступає неприхованим, агресивним антиподом культури толерантності як культури миру, мистецтва жити разом у неминуче конфліктному світі, як засобу трансформації їх у ненасильницьке русло з допомогою політики консенсусу, діалогу, поваги до свобод і прав людини.

Після Другої світової війни на міжнародному і європейському рівні ухвалено і запроваджено багато нормативно-правових актів, які, з одного боку, становлять фундамент культури толерантності [1], а з іншого боку, – протидії екстремізму [2, 3]. Завдяки цьому корпусу нормативно-правових актів, а також спираючись на духовний досвід і усталену моральну практику на питання: “Чи поширюється політика толерантності на прояви екстремізму?”, нам слід впевнено відповідати “Ні”.

В основі екстремізму лежить моноцентричний догматизований світогляд з атрибутивною властивістю проводити чіткий поділ на “своїх” і “чужих” наданням апріорі егоїстичних переваг “своїм” за рахунок і в ущерб “чужим”. На відміну від цього, толерантність базується на плюралістичному світогляді і передбачає визнання рівно статусних позицій всіх соціальних суб’єктів, визнання за кожним з них невід’ємних прав і свобод.

Прикінцевою метою екстремізму є упорядкування соціальної реальності на його власний розсуд, а засобами досягнення її виступають нав’язування з допомогою залякувань і спонукань і головним чином силовими методами. В той же час толерантність покликана забезпечувати трансформацію конфліктів у мирне, ненасильницьке русло, сприяти знаходженню спільних інтересів і цінностей між учасниками суспільного життя задля співробітництва між ними.

Наслідками екстремізму стає роздмухування ворожнечі між різними спільнотами людей, поглиблення недовіри і у разі скоєних терористичних актів – наявність невинних жертв і жага помститись за них. Загальновідомо і, цей висновок спирається на емпіричний досвід, толерантність впливає позитивно на політичний процес, адже шляхом діалогу і взаємних компромісів вдається мінімізувати гострі конфліктні зіткнення, краще зрозуміти позиції одне одного і тим самим закладати більш сприятливі передумови для самореалізації специфічної природи кожного суспільного суб’єкта. Такі можливості толерантність реалізує не тільки через поважання прав і свобод, але й через розмежування суспільного і приватного життєвого простору з невтручанням ззовні у приватний простір, що породжує відчуття комфорту і захищеності в людині.

Спроби різноманітних прибічників якимось чином виправдати екстремістські заклики і акти шляхом посилення на універсальність інституту прав і свобод і принцип толерантності, дія котрих начебто має слугувати захисною оболонкою екстремізму, є безпідставними. Толерантність не є й не може бути синонімом однобічної жертви за будь-яку ціну. Толерантність можлива лише як взаємна зацікавленість у збереженні фундаментальних засад цивілізованого людського життя – природних праві основоположних свобод кожної людини, поважання її гідності і плюралістичних начал її індивідуального і суспільного буття.

Тому до всіх проявів екстремізму, що порушують ці ключові принципи культури толерантності, наприклад, до скоєних терористичних актів, кримінальних злочинів, до пропагування ненависті на ґрунті групової належності, до дискримінації за ознаками раси, мови, культури тощо, має

бути застосована практика так званої “нульової толерантності”, яка передбачає необхідність з боку державних органів влади у суворій відповідності до закону здійснювати належні правові санкції.

Принцип нульової толерантності відображає не лише ставлення до проявів екстремізму з позиції морально належного, але й впливає з солідної нормативно-правової бази (конвенції, угоди, хартії, інші документи), що упродовж останнього часу були прийняті на рівні міжнародних та європейських структур (Генеральна Асамблея ООН, Рада Безпеки ООН, Європейський Союз, Парламентська Асамблея Ради Європи, інші).

ЛІТЕРАТУРА

1. Декларація принципів толерантності // Свобода совісті та віросповідання в контексті міжнародних й українських правових актів та релігійних документів (витяги). – Вид.2-ге (доопрац. і доповн) / [упоряд., авт. передм. і приміток М. Ю. Бабій]. – К., 2006. – С. 31-35.
2. Декларация о ликвидации всех форм нетерпимости и дискриминации на основе религии или убеждений // Действующее международное право : документы : в 2-х т. [учеб.пос.]. – Т.1. / [сост. Ю.М. Колосов, Є.С. Кривчикова]. – М. : Международные отношения, Юрайт-Издат, 2007. – С. 132-134.
3. Рекомендація 1412(1999)55 Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо сект і нових релігійних культів // Свобода совісті та віросповідання в контексті міжнародних й українських правових актів та релігійних документів : [витяги]. – Вид. друге (доопрацьоване і доповнене) / [упоряд., авт. передмови і приміток М. Ю. Бабій]. – К, 2006. – С. 72-73.

УДК 101.122

КУЛЬТУРООХОРОННА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ

*Куліш М. М., студентка групи Т 1/1,
Науковий керівник – д.політ.н., професор Ханстантинов В. О.,
Технологіко-економічний коледж
Миколаївського національного аграрного університету*

Загальновідомою є фундаментальна роль філософії у розвитку і обґрунтуванні культури людства. Прийнято вважати, що культуроохоронна та культуротворча роль філософії полягає у розробці онтології культури, у пошуках відповідей на ключове для орієнтації людини в світі і у визначенні своєї життєвої стратегії питання: що у бутті матеріальної та духовної культури належить до справжніх, а не ілюзорних людських цінностей? Формулювання конструктивної відповіді виступає передумовою збереження нормального культурного середовища.

З огляду на вказане вище, продуктивна місія філософії, її соціальна цінність полягає насамперед у її антропологічному призначенні: допомогти

людині ствердитися у світі не лише як свідомій, а й високоморальній, емоційно чуйній, розумній істоті.

У добу загострення глобальних проблем філософія покликана проаналізувати допустимі межі “інструментального” ставлення до світу та альтернативні шляхи прогресу, розвитку цивілізації.

Сучасна філософія не може абстрагуватися від глобальних викликів, які загрожують самому існуванню життя на планеті, і в цьому полягає її природне, сутнісне покликання.

Як теоретична форма суспільної та індивідуальної свідомості філософія осмислює стратегічні шляхи загальнолюдського існування і містить у собі величезний за силою заряд гуманістичного спрямування.

Завдання філософії полягає в духовно-практичному досягненні людиною світу, в обґрунтуванні гуманістичних цілей і накресленні гуманістичної моделі організації індивідуального і суспільного життя. Важливо наголосити, що в індивідуальному аспекті цінність філософії полягає у пробудженні творчого, конструктивного осмислення людиною самої себе, світу, суспільної практики та витоків суспільного поступу в майбутньому, пробудження до свідомого світосприйняття, у потрясінні свідомості. Освячення новим постає прологом до пробудження духу і транслюється від філософа – автора цього нового до пересічної людини, надаючи їй можливості самотійно вибрати життєві орієнтири.

Філософія перетворює у проблему очевидне, те, до чого звикли, привносить сумнів, у готові відповіді. З цього починається внутрішній діалог людини з самою собою, народжується процес філософствування. Якщо у людини немає пориву до нових горизонтів своєї свідомості, самоусвідомлення буття, картини світу, то без цього фактично немає філософії, і навчити її не можна. Свого часу І. Кант справедливо попереджував про абсолютну необхідність самотійного послуговування розумом як підумови філософствування.

Душа філософії – це рефлексія як принцип людського мислення. Без цього вона перетворюється у тривіальне знання про щось, але тільки не про себе.

Роздуми ж є переосмисленням, тобто перетворенням знань у проблему, яка засвідчує межі знання, досвіду, вміння та виявляє нове незнання. А тому філософія цілком вільна від самовдоволення; вона є втіленням скромності та самокритики.

В історії філософської думки зусиллями видатних мислителів склались непересічні за значенням духовні традиції, певні стандарти сприйняття та аналізу нагальних світоглядних проблем. Ці стандарти фактично є моделями, матрицями, які засновані на принципах не лише інтелектуального розгляду самої проблеми, але й зв'язуванні її з цінностями людини, гуманізму, свободи, щастя та інших фундаментальних підвалин буття.

Щодо суспільного життя всі вони виступають як культурні самоочевидності і саме вони відіграють роль надійного компасу, який не

дозволяє сукупній людині (людству) загубитись на шляхах свого історичного поступу.

В новітній некласичній філософії культура розглядається як інформаційний аспект життя суспільства, як соціально значуща інформація, що регулює діяльність і поведінку та спілкування людей. Ця інформація постає як сукупний соціальний досвід, що історично розвивається, і що частково може усвідомлюватися людьми, але більшою мірою вона функціонує як соціальне підсвідоме. Тому культура існує і відтворює себе через будь-які фрагменти людського світу, у сигнально-знаковій формі в особливостях світогляду, вірувань, поширених стереотипів та буденних уявлень людей [1, с. 527-528].

Філософія не відгороджена від культури і передає свій вселюдський зміст новим поколінням формами та матрицями самої культури. Тому культура, що формувалася та збагачувалася упродовж багатьох поколінь і, що вивірена часом, що виражає глибинне вселюдське начало і власне філософія як її теоретичне узагальнення взаємно пов'язані і запліднюють одна одну життєдайним змістом.

Тому і сьогодні філософія, будучи методологією пізнання і соціальної дії окреслює магістральні шляхи розвитку суспільства, визначає основні тенденції духовно-практичного осягнення світу, постійно актуалізує докорінні проблеми людини і буття на шляхах утвердження високих загальнолюдських цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. – Мн. : Книжный дом, 2013. – 1280 с.

УДК 101 : 7.03

СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ У ФІЛОСОФІЇ І МИСТЕЦТВІ

*Неделіковська К. І., студентка групи О 1/1,
Науковий керівник – д.політ.н., професор Ханстантинов В. О.,
Технологіко-економічний коледж
Миколаївського національного аграрного університету*

Філософія та мистецтво є двома світоглядними формами, які між собою взаємно пов'язані, і які відіграють важливу роль в житті людини. Історично так сталося, що саме через філософію і мистецтво людина прагнула самовизначитись і самореалізуватись у світі, сформувати і репрезентувати цілісний погляд на світ і своє місце в ньому, проголосити не лише наявне у своєму бутті, але й належне, окресливши загальні засади феномену ідеалу.

Оскільки за визначенням Аристотеля призначенням людини є діяльність її душі [1, с. 105], то ми бачимо яким чином це здійснюється у філософії і мистецтві і, тим самим, можемо визначити, що є в них спільного і відмінного.

До спільних рис між цими двома світоглядними формами слід віднести такі: насамперед, вони вчать мислити, орієнтують людину на творче сприйняття її відносин зі світом, роблять наголос на проблематизації людського буття.

По-друге, і філософія і мистецтво у своїх пошуках щодо природи людини і світу звертаються до фундаментальних питань, до одвічних, таких, що лежать в основі людського існування, проблем, і філософія мистецтва пов'язують те, що є в людському житті, у їх конкретних виявах і станах з основами самого життя.

І філософія і мистецтво багато в чому таємниче духовне явище, адже об'єкт їхньої уваги майже неозорий. І філософія і мистецтво завжди відкриті світові, і будь-що в ньому може стати предметом їхнього розгляду.

Філософія принципово неможлива як суто раціональне, побудоване на логіки-математичній базі знання. Тим більшою мірою це зауваження стосується і мистецтва, в них – оголений нерв людини, її творче серце, її живе життя, якому властиві переживання, сумніви, поєднання об'єктивного і суб'єктивного прекрасного і потворного, низького і шляхетного, народження і смерті.

Людина, за визначенням Григорія Сковороди є мікрокосмосом, і тому вона є безкінечно багатоманітним предметом філософського і мистецького пізнання. Самі форми такого пізнання є мінливими, адже через них відбиваються зміни і перетворення людини, суспільства, самого життя, носіями чого завжди є як пасіонарні особистості, так і нові покоління людей.

Ця особливість філософії мистецтва доповнюється тим, що вони є за походженням, авторськими, їх завжди хтось створював, і завжди хтось з їхніх авторів прагнув донести до людей якусь важливу для нього суб'єктивну ідею або думку, хотів поділитися з людьми власним баченням і неповторним індивідуальним досвідом.

В той же час вони є відмінними. Філософія – це переважно логіко-раціональне ставлення людини до світу. Філософський дискурс завжди постає як теоретизування, він вимагає інтелектуального розгляду предмета своєї уваги. Мистецтво виступає як емоційно-образне освоєння світу, і тому звертається до людських почуттів, мрій, надій, фантазій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аристотель. Никомахова етика / Человек: Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. Древний мир – эпоха Просвещения / Редкол. : И. Т. Фролов и др.; Сост. П. С. Гуревичю. – М. : Политиздат, 1991. – С. 105-113.

КУЛЬТОРОТВОРЧА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ

Осерська А. О., студентка групи БФ 1/1,

Науковий керівник – д.політ.н., професор Ханстантинов В. О.,

Технологіко-економічний коледж

Миколаївського національного аграрного університету

Філософський словник визначає культуру як систему надбіологічних програм людської діяльності, поведінки та спілкування, що історично розвиваються і що виступають умовою відтворення та змін соціального життя у всіх його основних проявах [1, с. 527]. В культурі представлені знання, навички, норми, ідеали, що акумулюють соціальний досвід минулих поколінь, в яких відбувається збереження і через які транслують від покоління до покоління алгоритми життєдіяльності.

Культура завжди містить сукупність смислів, сенсів, цінностей, що постають як ядро образу життя того чи іншого суспільства у конкретний історичний час, і в той же час які наповнюють естафету поколінь безперервністю та сприяють підтриманню аутентичності етносу, народу, нації.

Філософія за своєю природою звертається до світоглядних засад людини і завжди передбачає вибір нею тих чи інших орієнтирів у соціальному, духовному, інших вимірах. Завдяки тому, що людина є розумною, свідомою, цілепокладаючою істотою, здатною до творчості і самореалізації завжди постає питання про ті духовні опори, на які вона спирається. І в цьому плані стає зрозумілою величезна роль філософії як надійного компасу у мереживі людської творчості.

Зазвичай людина бере для повсякденної поведінки та діяльності щось в якості зразків, на які вона орієнтується, і робить відповідний вибір. Цей вибір є далеко не завжди легким. Адже він супроводжується сумнівами, розчаруваннями з минулого досвіду. Людина не завжди може передбачити наслідки своїх кроків і часто діє керуючись не холодним розсудком, а ірраціонально, під впливом пристрастей, почуттів. Отже, для того, щоб залишатись у форматі соціально прийнятного, ціннісно виправданого, соціоконструктивного за своєю спрямованістю типу власної активності залишатися, людині потрібно перебувати в координатах позитивної духовної налаштованості. Засобами, які сприяють цьому є родинні традиції, одвічні норми моралі та явища народного духу, що втілюються в паттернах народної педагогіки, найкращих зразках системи суспільного виховання, дії соціального контролю, з допомогою небайдужої громадської думки тощо.

З нашого погляду, до всього переліченого слід додати обов'язково значення філософії, її якнайширші можливості виступати інтелектуально оформленим, логічно упорядкованим акумулятором духовних цінностей, такою скарбницею, де представлені всі прояви людського духу, що залишили

по собі слід в різних країнах і в різні часи. Філософські твори, починаючи зі Стародавнього світу, завжди претендували на універсальність, на вселюдську єдність, на таку глибину аналізу внутрішньої людини, її зв'язку зі світом, дають можливість кожному новому поколінню у разі необхідності звертатися за порадами, за відповідями на одвічні людські проблеми.

Таким чином, філософія функціонує не лише як рефлексія думуючої людини щодо світу та місця її в ньому, і якщо правильним є твердження, що надійність економічного стану держави та її національної валюти значною мірою залежить від наявного в державній скарбниці золотого запасу, то в духовній скарбниці людства таким золотим запасом є філософія. І саме до фіксованих в тих чи інших творах філософських узагальнень, позицій, способів розв'язання світоглядних проблем, що пройшли випробування часом, довели свою істинність і, що допомагали долати життєві кризи та знаходити адекватні ситуації відповіді на виклики часу, постійно звертаються не лише молоді люди, але й всі ті, хто здатен думати і критично та самокритично шукати свій оптимальний шлях у житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. – Мн. : Книжный дом, 2013. – 1280 с.

УДК 1: 316

ДОСЛІДЖЕННЯ СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПІДХОДИ

*Богославець І. А., студентка групи Б 2/1,
Науковий керівник – викладач Покровська О. В.,
Технологіко-економічний коледж
Миколаївського національного аграрного університету*

Добре відомо, що людина не може існувати поза суспільством. Адже, як помітив ще Аристотель, поза суспільством може жити тільки геній чи божевільний. Тому природно, що одне з найважливіших місць серед філософських проблем посідає проблема суспільства.

Людське суспільство – одне із найскладніших з відомих науці явищ дійсності. Постають питання: чому виникає суспільство, за якими законами воно розвивається, чому на зміну одного суспільства приходить інше.

У вузькому значенні суспільство – сукупність суспільних відносин і являє собою цілісний соціальний організм, що розвивається певною мірою незалежно від інших соціальних організмів.

У широкому розумінні – це відокремлена від природи частина матеріального світу, що являє собою історично розвинену форму

життєдіяльності людей, основою якої є людська праця, суспільне виробництво.

Соціальна філософія під поняттям “суспільство” має на увазі продукт цілеспрямованої і розумно організованої спільної діяльності великих груп людей, об’єднаних не на основі спільності, а на основі спільних інтересів і договору.

Встановлено, що суспільство на нашій планеті не існувало споконвічно. Воно має свою історію виникнення і розвитку.

Першими відомими науці соціальними організаціями були первісні племена, потім рабовласницькі державні утворення Давнього Сходу. Звідси можна зробити висновок, що перехід людства від общинної форми існування до суспільства відбувся понад 5000 років тому. Існує безліч поглядів на суспільство і причини його виникнення.

Однією з перших концепцій розуміння суспільства і джерел його розвитку є релігійно-міфологічна модель, що виникла в епоху рабовласництва. Суспільство, як і окрема людина, крізь призму даної моделі розглядалися в системі загального світового (Божественного) порядку – космосу (Бога), що виступає джерелом і першоосновою всього сущого. Історики і філософи античності також розглядали суспільство не як особливе утворення, що розвивається за власними законами, а як компонент космічного буття.

Якщо релігійно-міфологічна концепція виникла на ґрунті античної філософії, то теологічна концепція зародилася в надрах філософії Середньовіччя. Вона набула розвитку у вченні Аврелія Августина, а пізніше Фоми Аквінського. Вони стверджували, що вади суспільства пояснюються гріхом Адама і Єви та, що нерівність людей є вічним принципом громадського життя, а поділ на стани встановлений Богом.

У Новий час поширилась натуралістична концепція. Представниками були Рене Декарт, Джон Локк. Якщо з погляду натуралізму розвиток суспільства визначається дією законів природи, то в ідеалізмі функцію творчого початку виконує світовий розум.

Недоліки цих моделей, намагався розкрити соціолог Карл Маркс. Він вважав, що процес формування суспільства своїм вихідним пунктом має виокремлення людини з тваринного світу. Соціалізація людини відбувалася головним чином в процесі праці.

Відповідно до концепції Маркса система виробничих відносин становить у суспільстві першооснову – базис, на якому формуються всі інші відносини людей – правові, політичні, ідеологічні.

Формування соціальної теорії марксизму відбувалося в умовах революційного піднесення, що охопило у середині XIX століття Західну Європу.

Тепер кілька слів про сучасні підходи до суспільства. Усі сучасні соціально-філософські і соціологічні концепції людини і суспільства розглядають його як сукупність соціальних взаємозв’язків і взаємодій людей у процесі задоволення їхніх потреб. Одна з найвідоміших концепцій

суспільства створена Максом Вебером, і стосується концепції соціальної дії. Головною її ідеєю є обґрунтування можливості максимально раціональної поведінки, що виявляється у всіх сферах людських взаємин [1].

Цікаві новаторські ідеї в підході до суспільства містять і інші сучасні філософські концепції: герменевтика, феноменологія, аналітична філософія, постмодернізм, інші.

Таким чином, завершуючи розгляд основних підходів до розуміння суспільства, можна зробити такі висновки:

1) Суспільство можна розглядати в широкому і вузькому розумінні. Предметом дослідження соціальної філософії є суспільство в широкому розумінні слова, іншими словами, це все людство в цілому, уся сукупність суспільних організмів, що існували і існують на нашій планеті.

2) У наш час існує кілька концепцій, у яких обґрунтовується походження і розкривається сутність суспільства. Серед них найбільш впливовими є: діалектико-матеріалістична концепція (К. Маркс), концепція інтерпретації соціальної дії (М. Вебер) і ряд інших.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вебер М. Избранные произведения / Вебер М.; [пер. с нем. / Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; Предисл. П. П. Гайденко]. – М. : Прогресс. – 808 с.

УДК 101.1

ПРОБЛЕМА ІСТИНИ У ФІЛОСОФІЇ

*Гуда Н. Е., студентка групи Е 2/1,
Науковий керівник – асистент Шарін О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Проблема істини у філософії є центральною у теорії пізнання. Вона ототожнюється з самою сутністю, є однією з важливіших світоглядних понять, знаходиться в ряду з такими ключовими явищами, як Добро, Зло, Справедливість, Краса.

Істина – це правильне, перевірене практикою, відображення в нашій свідомості предметів та явищ природи і суспільства, що існують поза свідомістю і незалежно від неї. Виділяють декілька визначень істини (табл. 1):

Щоб правильно вирішити проблему істини, слід, насамперед, вирішити два питання:

1. Чи існує об'єктивна істина, тобто чи може в людському уявленні постати такий зміст, який не залежить від суб'єкта, не залежить від людства?

2. Якщо це так, то чи може людське уявлення, у якому відображається об'єктивна істина, відобразити її зразу, цілком, безумовно, абсолютно чи лише приблизно, відносно?

Таблиця 1 Основні визначення категорії “істина”

класична концепція істини	Істина – це знання, відповідне дійсності, яке співпадає з нею
теорія когеренції, узгодженості	Істина – логічна несуперечливість знання, узгодженість частин знання, які складають істину, між собою
позитивізм	Істина виражається зведенням теоретичних знань до емпіричних фактів
конвенціоналізм	Істина – це плід прийнятої згоди вчених між собою
прагматизм	Істина – корисність знання в досягненні поставленої людиною мети

Джерело: [3]

Друге питання, по-суті, є питанням про співвідношення абсолютної і відносної істини. Отже, з цього всього виникає необхідність вирішення питання про об'єктивну, абсолютну і відносну істину.

Об'єктивна істина – це істина яка не залежить не від людини не від суспільства та взагалі будь-яка істина є об'єктивною істиною. Її об'єктивність визначається джерелом пізнання, яке відображається в свідомості людини. Не можна порівнювати істину з самим об'єктивно існуючим предметом. Це є не сам предмет, а його правильне відображення в свідомості людини – ось що є об'єктивною істиною. Врешті-решт питання про об'єктивну істину – це питання про зміст наших знань. Воно стосується освіченості людини та її культури як пізнаючого суб'єкта.

Цей процес пов'язаний з розглядом питання про відносне й абсолютне в істині. Мінливість знань є неминучим супутником безкінечного процесу наближення людини до істини. Така істина, зафіксована у конкретних вимірах такого просування до неї є відносною. А абсолютна істина розуміється двояко: як елемент знання, який не може бути спростований в майбутньому і як гносеологічний ідеал, тобто повне вичерпне знання дійсності, до якого прагне пізнання [1, с. 222].

Розрізняють істину наукову і буденну. Як істинне кваліфікується знання “Сніг білий”. Науковим корелятом цієї істини буденного пізнання буде речення “Білизна снігу – це ефект дії некогерентного світла, відображеного снігом, на зорові рецептори”. Це речення являє собою не просту констатацію спостережень, а наслідок наукових теорій – фізичної теорії світла і біофізичної теорії зорового сприймання.

Наукова істина має певні ознаки:

- раціональна обґрунтованість, доказовість;
- спрямованість на відтворення сутності, закономірностей об'єкта;
- особлива системна організація знання за усвідомленими принципами, тобто упорядкованість у формі теорії і розгорнутого теоретичного поняття;
- перевірка на практиці, випробування логікою, бо наукова істина не може базуватися на вірі.

Перевірка наукових істин, їх відтворюваність завдяки практиці надає їм властивості загальнозначущості. Звичайно, загальнозначущість не є критеріальною ознакою істинності того або іншого положення, адже той факт, що більшість проголосує за щось, зовсім не означає, що це істина. Істинність не походить із загальнозначущості, а навпаки, істинність потребує загальнозначущості та забезпечує її.

Таким чином, істина не існує як об'єктивна, а суб'єктивна, духовна реальність в її інформаційному та ціннісному аспектах. Цінність знання визначається мірою його істинності. Іншими словами, істина є властивість знання, а не самого об'єкта пізнання. Не тільки збіг знання з предметом, але й предмета з пізнанням. Предметна істина, її потрібно не тільки зрозуміти, але і здійснити. Потрібно створити предметний світ, що відповідає нашим уявленням про нього, нашим моральним, естетичним, соціально-політичним, економічним потребам та ідеалам. Таке розуміння істини відкриває більш тонкі і адекватні її зв'язку з Красою і Добром, перетворюючи їх єдність у внутрішньо диференційовану тотожність.

Будь-яка наукова істина конкретна. Істинними є знання стосовно відповідних умов, місця і часу. Абстрактних істин немає. Те, що істинне в одних умовах, стає неістинним в інших. Тому до вирішення тієї чи іншої проблеми слід підходити з урахуванням реальних умов, зв'язків всіх сторін об'єкта та їх взаємодії. Тільки так можна пізнавати істини і використовувати їх в практичній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подольська Є. А. Філософія : підручник / Є. А. Подольська. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 704 с.

УДК 128

КОНЦЕПЦІЯ СЕНСУ ЖИТТЯ В РІЗНИХ ФІЛОСОФСЬКИХ НАПРЯМКАХ

*Алексєєнко Ю. С., студентка групи ЗЕД 2/1,
Науковий керівник – асистент Шарін О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В житті кожної людини рано чи пізно настає момент, коли вона ставить перед собою питання сенсу власного життя. Взагалі це питання є дуже складним, відповідь на нього впродовж всього існування людського суспільства намагалися знайти багато мислителів, такі як: Аристотель, Епікур, Шопенгауер, Ніцше, Вітгенштейн та багато інших. Питання сенсу життя і зараз знаходиться в центрі уваги у філософів.

Сенс життя може бути розглянутий як головна життєва мета людини, досягнення якої передбачає формування завдань та цілей на тривалий період. Ці завдання усвідомлюються людьми по-різному. Кожен осмислює своє життя виходячи зі свого світогляду, становища в суспільстві, власних поглядів на ті чи інші речі. Існує кілька десятків теорій щодо осмислення сенсу життя. В різні епохи філософи по-різному давали відповіді на це питання. Отже, розглянемо та порівняємо думки філософів щодо сенсу життя в різні епохи існування людства.

Давньогрецький філософ і учений-енциклопедист Арістотель вважав, що метою усіх вчинків людини є щастя, що виражається в розкритті та самопізнанні людини. Якщо сутність людини – її душа, то щастя полягає в пізнанні і мисленні [1, с. 104].

Епікур і його послідовники вважали метою людського життя отримання задоволення, що розуміється не як чуттєва насолода, а як позбавлення від фізичного болю, душевного занепокоєння, страждань, страху смерті. В їх розумінні “ідеал” – життя в “затишному місці”, в тісному колі друзів, неучасть в державному житті, віддалене споглядання. Боги, на їх думку, – блаженні істоти, що не втручаються в справи земного світу [2].

Згідно з теорією німецького вченого А. Шопенгауера людина змушена вести постійну боротьбу з природою, суспільством та іншими людьми, які її оточують. Погляди Шопенгауера стали одними з джерел виникнення екзистенціалізму. Міркування екзистенціалістів набувають такого виду: людина в стражданнях народжується, росте в сльозах і болі, в постійному страху проводить дні, у поті чола працює і у бруді закінчує своє життя, випробувавши при цьому дуже багато горя і розчарувань, щоб у результаті з’явитися перед лицем неминучої смерті, на яку він був приречений спочатку, – з найпершої хвилини свій існування [3].

Нігілізм заперечує необхідність для людини знання і істини, і досліджує сенс існування без пізнання істини. З нігілістичної точки зору, основним джерелом моральних цінностей є індивід, а не культура або інша основа. Ф. Ніцше вважав, що сенсом життя є підготовка Землі до появи надлюдини: “Людина – це канат, натягнутий між твариною і надлюдиною” [4, с. 933].

Позитивісти вважали, що речі в особистому житті можуть мати сенс, але саме життя не має ніякого сенсу відмінного від цих речей. Тобто, персональне життя має сенс для самої людини та для інших і впливає на події, що трапляються упродовж людського життя [5].

Для гуманістів мета біологічного життя вбудована в ньому самому – це відтворення. Мета людини визначається тільки людьми, без якого-небудь зовнішнього надприродного втручання.

Більшість релігій розробляють певні концептуальні ідеї про сенс життя, пов’язуючи пояснення цього з наявними фактами існування живого на нашій планеті. Крім того, християнський сенс життя, насамперед, полягає у набутті особою ще тут, на землі, богоподібних духовних якостей і віри в реальне воскресіння тіла для подальшого нескінченного життя [6].

В ісламі сенс життя полягає у служінні Аллаху, його возвеличенні. Усе інше в житті розглядається як другорядне, малозначуще і несуттєве [7, с. 14].

Питання про “сенс життя” не має однозначної відповіді. В моєму розумінні – це пріоритет індивідуально-особистісних життєвих проєктів перед зовнішніми, що йдуть від суспільства, уніфікованими, стандартизованими соціальними практиками. Індивід є джерелом інноваційно-творчого начала як для свого життя, так і для життя суспільства і тому рівень можливостей для його самовиявлення та самореалізації у процесі втілення в практику поставлених перед собою мрій, бажань, планів виступає першочерговим за значенням джерелом оновлення суспільства загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Франкл В. Человек в поисках смысла. / В. Франкл. – М. : Прогресс, 1990. – 196 с.
2. Ирмшер Й., Йоне Р. Словарь античности/ пер с нем.; ред. В. И. Кузищин, А. К. Авеличев. – М. : Прогресс, 1989. – 704 с.
3. О ничтожестве и горестях жизни/ Философский портал. – Электронный ресурс. – Режим доступа : <http://philosophy.ru/library/schopenhauer/nicht.html>.
4. История философии: Энциклопедия / Сост. А. А. Грицанов. – Мн. : Интерпессервис, Книжный Дом, 2002. – 1364 с.
5. Енциклопедія студента. – Електронний ресурс. – Режим доступу : http://studopedia.su/17_4437_kontseptsii-sensu-zhittya-lyudini.html.
6. Осипов А. И. Святые как знак исполнения Божия обетования человеку. – Электронный ресурс. – Режим доступу : <http://www.biblioteka3.ru/biblioteka/osipov/svjatye-kak-znak-ispolnenija-bozhija-obetovanija.html>
7. Аль-Мансури И. Мусульманские праздники и обряды. / И. Аль-Мансури. – М. : Ленон, 1998. – 176 с.

УДК 101.1

РОЗУМІННЯ ЩАСТЯ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА

*Антосюк Г. С., студентка групи Т 2/3,
Науковий керівник – асистент Шарін О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Питання про те, що таке щастя і що означає бути щасливим завжди хвилювало людину. “Людина створена для щастя, як птах для польоту” – у цьому добре відомому крилатому висловлюванні народна мудрість зафіксувала те, що щастя відноситься до глибинних сторін людського існування, до самої його природи [1, с. 14].

Всі ми живемо в одному світі, але бачимо одні події по різному. Кожна людина в той чи інший час задає собі питання чому навколо одних людей –

тільки нещасні, сумні люди, а навколо інших – щасливі, веселі й радісні. З давніх часів мудреці намагалися пізнати питання “Що є щастя?”.

Багато філософів співставляють щастя з повним задоволенням своїх потреб: у них все є, вони багато живуть, їм легко доступні фізичні і духовні задоволення – що ще треба для щастя? В. Татаркевич говорив: “Той, хто визначає щастя як безперервну низку задовольень, неминуче прийде до висновку, що щастя не існує”, – задоволення є імітацією щастя. Описати поняття щастя неможливо, можна описати відчуття, почуття, стан [2, с. 86].

Дотримуються думки, що для кожного щастя в чомусь своєму і з однієї сторони це буде правильна позиція. Але чому тоді навколо можна зустріти так мало на 100% щасливих і успішних людей?

Можна припустити, що більшість людей не розуміють, що таке щастя, і навіть не намагалися розібратися в цьому питанні як слід. Це питання настільки ж складне, на скільки часто можна зустріти на вулиці посправжньому щасливу людину.

Відомий письменник, психолог Дейл Карнегі писав: “В цьому світі кожен шукає щастя, натомість існує тільки один спосіб, один правильний спосіб, щоб знайти його. Це – контроль над своїми думками” – іншими словами, порядок в думках – порядок в житті. Філософи вважають, що сила думки безмежна і ця думка доречна [3, с. 175].

Розгортаючи цю думку, Карнегі писав, що в кожній людині в повсякденному житті є все необхідне, щоб бути щасливою. Для кожного це “все” складається з різних моментів, подій, нюансів. Потрібно цінувати те, що маєш. Щастя – це відчуття, яким можна керувати. Вся справа в нашому сприйнятті.

На мою думку, коли людина визначилась із сенсом власного життя, а її душа гармонійна та упорядкована, то вона може знаходити радість в дуже багатьох речах і вони будуть приносити їй щастя. Як уявляється відчуття щастя передбачає розуміння того, що мені дійсно потрібно і чого я хочу для себе як особистості і соціальної людини, і що це неодмінно принесе мені душевне задоволення і спокій. Думаю, тоді я відчую повноту свого буття, а значить, і щастя. Тому кожен новий день може бути щасливим, і життя може бути щасливим, якщо відчуття щастя пов’язувати із здатністю дарувати радість. Завжди можна знайти чомусь порадіти.

Отже, ми дійшли висновку, що питання про щастя було в центрі уваги всіх великих мислителів, кожен з яких прагнув по-своєму його осмислити і вирішити, проте однозначності у трактуванні такого надскладного феномену як щастя досі не вироблено, і напевно це здійснено у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козак П. С. Народна мудрість / П. С. Козак. – К. : Ранок, 2009. – 356 с.
2. Татаркевич В. О счастье и совершенстве человека / В. Татаркевич. – М. : Прогресс, 1981. – 368 с.
3. Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей / пер. з англ. Ф. П. Красавіна. – К. : Наук. думка, 1991. – 224 с.

МІСЦЕ ПРАЦІ У СОЦІАЛЬНОМУ СПОСОБІ ЖИТТЯ

*Бугровенко В. Є., студент групи Е 1/2,
Науковий керівник – к.е.н. Лесік І. М.,
Миколаївський державний аграрний університет*

Праця в житті сучасної людини посідає значне місце. На думку вчених, людина третину свого життя проводить на роботі, бо праця – це прояв особистісної соціалізації у суспільстві, це реалізація творчих здібностей, як виявлення найвищої суспільної цінності, це можливість задовольняти біосоціальні потреби.

У процесі праці люди вдосконалюють не тільки засоби виробництва, а й розвивають свої фізичні та інтелектуальні можливості, виявляють справжню людську сутність, утверджуються як суспільні істоти [1].

Роль праці, як індивідуальної так і колективної діяльності, як форми і умови існування та розвитку людини, суспільства, ноосфери, можна розглядати як спосіб самореалізації людини в суспільному житті, в спілкуванні (комунікації, обмін інформацією), в пізнанні себе та навколишнього світу, у розвитку самовдосконалення і самоствердження, створення матеріальних і духовних благ [2].

Саме праця – цілеспрямована, соціально обумовлена діяльність людини, заснована на практичному освоєнні навколишнього світу – основа і духовного, і матеріального багатства. Вона сприяє фізичному, моральному, естетичному, екологічному, розумовому становленню особистості. Правильне розуміння специфіки трудової діяльності та ролі праці в житті суспільства й кожної окремої людини формує моральний стрижень, визначає ставлення підростаючих поколінь до власної праці, а також до предметів і цінностей, створених іншими людьми [3].

Як економічна категорія, праця є одним з факторів виробництва. Праця виступає основною умовою життя людини і способом самоутвердження людини у світі. У процесі праці людина опосередковує, регулює та контролює обмін між собою та природою. У праці людина не тільки змінює природні умови свого життя, але й змінює свою власну природу, розвиває свої творчі сили та здібності. Праця представляється способом відчуження людини від природи і, водночас, формою зв'язку людського суспільства з природою [4].

В теорії історичного матеріалізму праця розглядається як фундаментальний спосіб людського життя, як елемент великого різноманіття форм відносин людини і світу. У процесі цілеспрямованої трудової діяльності людина (суб'єкт праці) за допомогою створених нею знарядь праці перетворює предмет праці у необхідний їй продукт.

Бути позбавленим можливості працювати, значить бути позбавленим участі у житті суспільства. Право на працю та інтерес до неї – компоненти

невіддільні від щастя та радості життя. Як сучасник епохи, як представник покоління кожен член суспільства обирає свій професійний шлях і стає перед вибором: обрати активну чи пасивну позицію стосовно свого професійного вибору, бути творцем своєї реальності чи підкоритися долі.

На сьогоднішній день є люди, які залишились у стані безробіття. Фактор незайнятості має негативний вплив на психосоматику, психологічні функції і соціальні стереотипи: підвищується зловживання алкоголем, використання наркотиків, куріння, правопорушення, виникають суїцідальні наміри та інші негативні явища, кількість яких підвищується пропорційно продовженню часу незайнятості. В цей період відмічаються порушення сну, апетиту, сексуальної активності. Багато безробітних людей період вимушеної незайнятості сприймають як трагедію [2].

У ряді країн, таких як Норвегія, Швеція, Фінляндія та ін. проблема безробіття розглядається як соціомедичний діагноз. Дослідження психологів приводять багаточисельні підтвердження того, що вимушена незайнятість часто супроводжується “синдромом соціально-психологічної дезадаптації”: незадоволеність життям, невпевненість у собі і своїх здібностях, зниження самооцінки, порушуються базові життєві установки, падає рівень соціальної активності, а, головне, рівень мотивації стає настільки низьким, що не спонукає до активних дій вирішення складної кризової ситуації [2].

Можна зробити висновок, що праця невід’ємна складова в розвитку, функціонуванні та взагалі житті людини. Праця є основною умовою життя людини, в процесі якого вона видозмінює зовнішню природу, розвиваючи себе як істоту розумну та вдосконалюючи свої здібності. Упродовж усієї історії розвитку людського суспільства неодмінною істиною є те, що у праці та через працю задовольняються усі потреби людини. За своєю сутністю, праця є доцільною діяльністю людини, спрямованою на створення матеріальних і культурних цінностей, необхідних для задоволення потреб людини і суспільства. Оскільки метою трудової діяльності слугує створення необхідного людині продукту, то заради його одержання людина організовує процес праці, підпорядковуючи основній меті діяльність багатьох людей, поєднаних між собою у системі організації поділу праці. Отже, важко уявити сьогоднішнє життя без трудової діяльності людини і невідомо на якому етапі розвитку зараз перебувало б людство, якщо б не існувало праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванівна К. Н. Формування позитивного ставлення до праці в підлітків (50-60-ті рр. XX ст.) / К. Н. Іванівна // Науковий вісник Ужгородського національного університету С. 96-98. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uzhnu.edu.ua>
2. Злочевська Л. С. Розвиток мотивації до творчої праці у безробітних методами арт-терапії / Л. С. Злочевська // Розвиток мотивації до творчої праці, 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Стеценко Н. Питання дитячої ручної праці в концепції / Н. Стеценко // [Електронний ресурс] : Збірник наукових праць. Частина 1, 2012- С. 264-269. – Режим доступу : file:///D:/Загрузки/znpudpu_2012_1_37.pdf
4. Шовкун В. А. Організація праці: теоретичні та інституційні аспекти /

В. А. Шовкун // Збірник наукових праць ВНАУ, № 1, 2011 – С. 150-157 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/484.pdf>

5. Царик І. М. Критерії та напрями аналізу ефективності організації робочого місця / І. М. Царик, О. І. Черниченко, Н. М. Черниш // [Електронний ресурс] : Вісник ЧДТУ, 2013 – Режим доступу : <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/6812/745.pdf?sequence=1>

УДК 35.08

БЮРОКРАТІЯ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ

*Гончар А. А., студент групи ЕК 1/1,
Науковий керівник – к.е.н. Лесік І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Вперше поняття “бюрократія” виникло у 1745 році. Термін було використано французьким економістом Вінсентом де Гурне. У момент свого утворення поняття мало зневажливий сенс, який пояснював, що бюрократичні чиновники забирають реальну владу у монарха або у народу, при демократичному ладі [1].

У суспільно-політичному житті постійним супутником мас, невід’ємним структурним елементом всієї державної політичної системи виступає бюрократія як сфера управління суспільними справами, яка спирається на розгалужену ієрархічну структуру чиновницького апарату.

У демократичному суспільстві основні функції бюрократії зводяться до того, що, по-перше, бюрократична система забезпечує функціонування політичних і соціальних інститутів. По-друге, бюрократична система сприяє розробці та практичній реалізації відповідних інтересів народу, демократичних концепцій, концепцій соціального розвитку. По-третє, здійснення контрольних функцій за діяльністю окремих елементів бюрократичної системи з метою відведення їх можливого відходу від демократичних принципів політичного і громадського управління, закритості і недоступності для громадянина [2].

Безумовно, вищезазначені функції бюрократії, досить теоретичні, оскільки реально виникаючі суперечності бюрократії полягають не скільки у якості роботи, а у політизованості і прагненні досягти особистих інтересів. Якщо офіційні особи і органи не можуть вирішити соціальні проблеми у відповідності до критеріїв справедливості, відбувається деполітизація громадян, стимулюється поява державного формалізму.

Важливим пунктом у розумінні бюрократії є її позиція у загальній структурі вертикалі влади. Будучи безпосередньо підлеглим вищим органам влади і реалізуючи державні інтереси, вона складає деяку ієрархію, яка виділяється своєю відокремленістю, створює особливий клас управлінців.

При сучасній демократичній системі таке явище є неприпустимим, але воно є невід'ємною складовою бюрократії.

Бюрократія сама, своєю власною діяльністю, постійно породжує зловживання владою. Ці зловживання вже стали проблемою державного управління в багатьох країнах, так як вони перешкоджають вирішенню стратегічно важливих державних проблем, не забезпечуючи ні розробку більш-менш реальних програм і їх рішень, ні реалізацію вже прийнятих рішень за допомогою дії одноманітних норм для всіх громадян або для всіх суб'єктів економічної діяльності [3].

Існує єдине вирішення проблеми формалізму і відособленості бюрократії як класу, що реалізує особисті інтереси – підвищення політичної культури і особистої відповідальності.

Бюрократизація в усі часи мала і має свою національно-державну специфіку, яка обумовлена в першу чергу суспільно-економічним ладом, ступенем розвитку демократичних традицій, рівнем культури населення, моральної зрілості суспільства. Бюрократизація суспільства знаходиться в прямій залежності від природи державної влади конкретної держави, його особливостей, від політичного режиму в суспільстві [4].

У функціонуванні політичної системи бюрократії важливе значення відіграє політична свідомість, оскільки саме в інтересах суспільства здійснюється управління держави бюрократією. В українському суспільстві спостерігається періодичність етапів високої політичної активності населення і їх спадів, пов'язаних з нездійсненими надіями і зростаючою недовірою до політичних структур і до політичних лідерів. Яскравий пік соціальної активності спостерігався у 2004, 2008, 2014 роках, коли відбуваються політичні кризи і поява нової влади, яка змінює структуру бюрократії та її спрямованість.

Бюрократія як винятковий елемент сучасної політичної системи не може розглядатися як помилкове явище безперервного історичного процесу розвитку. Не дивлячись на замкнутість, на людський фактор і політичну відповідальність вона, тим не менш, несе в собі основні функціональні завдання з реалізації державного управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюрократія [Електронний ресурс]: за даними електронної енциклопедії Кругосвіт. – Режим доступу : <http://www.krugosvet.ru>
2. Кремень В. Г. Політологія : підручник / В. Г. Кремень, М. І. Горлач. – Харків: Єдинорог, 2002. – 640 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.npu.edu.ua>
3. Діалектика протидії корупції : зб. наук. праць за матеріалами наук.-практ. конф., 2015 р. / П. А.Кабанов, Т. В. Крамін та ін. – Казань, 2015. – 183 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ieml.ru/files/up/201115/Sbornik_materialov_konferencii.pdf
4. Тощенко Ж. Т. Политическая социология : учебник / Ж. Т. Тощенко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 495 с. – Режим доступу : <http://textarchive.ru>

МІСЦЕ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ У СОЦІАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ СУСПІЛЬСТВА

Філіппова П. С., студентка групи ЗЕД 1/2,

Науковий керівник – к.е.н. Лесік І. М.,

Миколаївський національний аграрний університет

Наявність середнього класу є своєрідним індикатором як рівня розвитку країни, так і її реальних перспектив [1].

У науковому обігу немає чіткого визначення категорії середнього класу. Спочатку ця категорія описувала кваліфікованих працівників індустріального сектору, фермерів, учителів, викладачів, лікарів, інженерів, державних службовців та військових, що зазначало дещо високий рівень їхнього життя та соціальної мобільності, порівняно з пролетаріатом [2].

За визначенням німецького вченого Л. Ергарда середній клас – це та верства населення, яка об'єднує або прагне об'єднати людей, що власною трудовою діяльністю забезпечують своє існування. Найвищу цінність для середнього класу мають почуття особистої відповідальності за свою долю, незалежне існування, рішучість та бажання самоствердження у вільному суспільстві, у вільному світі [3].

Англійський соціолог Е. Гідденс звертає увагу на неоднорідність середнього класу, його три рівні: вищий – власники великого бізнесу, приватних магазинів, фермерських господарств; середній – менеджери і фахівці, які мають вищу освіту і престижну роботу; нижчий – службовці, учителі тощо. Середній клас не є однорідним соціальним утворенням, але має спільну ознаку, яка їх об'єднує – це проміжне становище між вищим та нижчим класами [3].

Характерними ознаками середньої верстви українського суспільства є: активність у сфері праці; досить висока адаптованість до умов ринкової економіки; розшарування та неоднорідність. Представники середнього рівня демонструють представникам нижчого рівня взірці, які за певних умов можуть бути цілком досяжні і для них, а це є певним стимулом. Цим самим невдоволення представників нижчого рівня нейтралізується їх сподіваннями на ліпше [4]. Більшість учених упевнена, що саме середній клас, є основою сучасного суспільства. Нині особливо актуальною стає гіпотеза, обґрунтована Г. Зіммеlem, що стабільність суспільства залежить від питомої ваги й ролі середнього класу. Його існування та добробут є запорукою добробуту всього суспільства. Перебуваючи на проміжному рівні між протилежними полюсами соціальної ієрархії, середній клас своєю нейтральною позицією, упевненістю у своєму становищі, вірою в майбутнє нейтралізує протистояння цих полюсів. Завдяки цьому суспільство зберігає рівновагу і стабільність [2].

Слабкість середнього класу призводить до гальмування демократизації

суспільних відносин. Досягнення суспільних компромісів стає майже неможливим. За таких умов може сформуватися тенденція до авторитарної диктатури, спрямованої на захист інтересів вищих верств, або до революційної диктатури, яка, спираючись на озброєні маси, прагнучиме задоволення інтересів виключно найбідніших верств [1].

Як показали соціологічні дослідження Інституту соціології НАН України, кількісне співвідношення дуже багатих і дуже бідних, що є сьогодні в Україні, виходить далеко за межі безпечної для суспільства соціальної нерівності, про яку вже йшлося. Тому соціальна ситуація є надто напруженою і ще більше погіршується тим, що правляча еліта нині всіляко обмежує доступ населенню не тільки до вищого класу, а навіть і до середнього, ухвалюючи відповідні закони, створюючи приватні привілейовані навчальні заклади, недоступні для більшості, установлюючи оплату праці на рівні, нижчому від прожиткового мінімуму, а не справедливої ринкової ціни. За суб'єктивними оцінками, в Україні існує низький середній клас, а високий середній клас, який є найстабільнішою соціальною базою суспільства, репрезентований лише двома відсотками. Менше одного відсотка мешканців вважають себе багатими, групи бідних і середніх приблизно рівні за кількістю [4].

Отже, суспільство розшарувалося на дві частини, що зробило подвійними його свідомість, ставлення до реформ, громадську думку. Соціальний простір для розвитку середнього класу обмежується бюрократизмом верхів і заздрістю низів. Окрім того, в Україні за умов повільної реанімації вітчизняного виробництва, зростання цін, невиплати зарплат відбувається збіднення більшості населення. Багатство не створюється, а перерозподіляється. У результаті відбувається розмивання середнього класу [3]. Слід визнати, що ієрархічна структура суспільства є дуже динамічною. Її основні прошарки можуть кількісно збільшуватися чи зменшуватися залежно від структурної перебудови економіки, появи нових і відмирання старих професій, зміни політики. Але процес формування соціальної структури не є стихійним, він цілеспрямовано регулюється державою, яка повинна спрямовувати свої зусилля, насамперед, на розширення і зміцнення середнього класу, як прогресивної складової суспільства. Що більшою є питома вага середнього класу, то сильніший вплив він спроможний здійснювати на політику, економічні зміни, свідомість громадян, громадську думку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дворецька Г.В. Соціологія : навч. пос. / Г.В. Дворецька. – К. : КНЕУ, 2002. – 472 с.
2. Козырев Г. И. Основы социологии и политологии : учебник / Г. И. Козырев. – М. : ФОРУМ : ИНФРА-М, 2007. – 240 с.
3. Основные признаки и структура среднего класса [Електронний ресурс] / Универсальная научно-популярная энциклопедия “Кругосвет”. – Режим доступа : http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/sociologiya/SREDNI_KLASS.html?page=0.
4. Зайченко А. Имущественное неравенство / А. Зайченко // Аргументы и факты. – 1989. – № 27. – С. 6.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

*Курчій В. В., студентка групи Е 1/2,
Науковий керівник – к.е.н. Лесік І. М.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Невід’ємною рисою сучасного українського життя є економічна нестабільність. З огляду на це, проблема її подолання стає чи не найактуальнішою на сьогодні, адже не може йти мова про ефективність економічного та соціального розвитку суспільства, де людина не може забезпечити собі хоча б раз рік невеликий відпочинок.

В умовах сьогодення виникло багато нових проблем, серед яких небажання молодих людей культурно організовувати своє дозвілля і пасивність дозвілля молоді. Упродовж останніх років в Україні зберігається тенденція до погіршення стану здоров’я молоді, яка зумовлена негативними факторами соціально-економічного, екологічного та психоемоційного характеру, тому розвиток молодіжного, оздоровчого туризму є першочерговим завданням держави.

Туризм є однією з найдинамічніших галузей світової економіки. Більшій уваги для розвитку туризм заслуговує і в Україні, оскільки ця галузь може забезпечити значний внесок в економіку держави у вигляді нових робочих місць, збільшення надходжень від зовнішньоекономічної діяльності та поповнення державного бюджету через сплату податків. Сучасний світ важко уявити без туризму. Він розглядається міжнародними організаціями, планується національними урядами, обговорюється у засобах масової інформації, врешті-решт, ми самі зустрічаємося з ним чи не щодня [1].

Існує декілька підходів до розуміння категорії “туризм”. Туризм – це особливий вид споживання матеріальних та духовних благ, послуг і товарів, що виокремлюється в самостійну галузь господарства. У статистиці під туризмом розуміють одну з форм міграції населення, не пов’язану зі зміною місця проживання чи роботи [2, с. 6].

Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про туризм” зазначає, що туризм – це тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних або професійно-ділових цілях без зайняття оплачуваною діяльністю [3].

Україна має значний потенціал для розвитку туристичної індустрії. Так, на території нашої держави функціонують більше 3000 закладів оздоровлення та відпочинку, майже півтори тисячі готелів, кемпінгів тощо. Діяльність понад 3000 підприємств пов’язана з обслуговуванням туристів та туристичною діяльністю загалом. Постійно зростає кількість компаній, що пропонують туристичні путівки в місця відпочинку як в Україні, так і за кордоном. Щоправда, значна їх частина є посередниками, пропонуючи

послуги іноземних туристичних компаній і додаючи до них лише частку своїх.

В Україні створена значна кількість природоохоронних територій. Найбільшою популярністю користуються Карпатський та Шацький національні природні парки, біосферний заповідник “Асканія-Нова”, численні дендропарки, заказники, пам’ятки садово-паркового мистецтва. Не менш відвідуваними є місця розкопок на території існування древніх міст – Херсонесу, Ольвії, Тіри та ін. [4]. В останні роки в Україні швидкими темпами розвивається сільський зелений туризм, основне завдання якого полягає у відпочинку туристів від міського шуму та метушні, ознайомленні з історико-культурними пам’ятками та місцевими звичаями і традиціями.

Україна має всі передумови для швидкого й успішного розвитку туризму, як іноземного, так і внутрішнього. Проте на заваді цьому стоять певні проблеми, що тривалий час лишаються невирішеними та, відповідно, гальмують розвиток цієї сфери економіки, спонукаючи туристів частіше обирати іноземні місця відпочинку замість тих, що розміщені на території України [5]. Робити це слід з раннього шкільного віку, коли негативний вплив ЗМІ, вуличних компаній не встигли реалізувати свій негативний потенціал, формуючи у підлітків культуру дозвілля, створювати його позитивний імідж. Тому постає потреба у системному підході до проведення політики сприяння духовному й фізичному розвитку зростаючого покоління, виховання у нього почуття громадянської свідомості та патріотизму.

Інтенсивний розвиток туризму в Україні сприятиме зміцненню економіки та становленню країни, як туристичної держави. Зростання зацікавленості місцевого населення в споживанні культурних благ, є необхідною умовою розвитку всієї інфраструктури культурного туризму. З одного боку він є глобалізаційним чинником сучасного світу; з іншого – він сприяє національній різноманітності й покращенню культурного життя. Адже сам туризм ґрунтується на культурних і природних відмінностях.

Отже, проблема розвитку туризму в Україні залишається досить актуальною на сьогоднішній день. Культура нашого дозвілля, в першу чергу, залежить від нас самих, адже саме ми керуємо своїм життям, і тільки від нас залежить яким воно буде.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основи туристичного бізнесу : навч. посіб. / М. П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
2. Александрова А. Ю. Международный туризм : учеб. / А. Ю. Александрова. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 470 с.
3. Про внесення змін до Закону України “Про туризм”: Закон України від 18.11.2003 р. № 1282-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 50. – С. 260.
4. Криховецький І. З. Стан і перспективи розвитку туризму в Україні / І. З. Криховецький // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 3. – С. 37-38.
5. Аналітична довідка про роботу туроператорів та турагентів за 2009 рік. – [Електронний ресурс] / Державна служба туризму і курортів Міністерства культури і туризму України. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua>.

ОСОБИСТІСТЬ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН

*Хоренженко В. В., студентка групи Ф 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Біліченко О. С.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Будь-яка проблема, що вивчається соціологією, органічно пов'язана з проблемою особистості. Особистість – елемент будь-якої соціальної системи. Усі соціальні явища в кінцевому підсумку опосередковані індивідуальною дією людини.

Соціологія особистості зосереджується на трьох основних проблемах: вивченні особистості як елемента, творця і представника соціальних спільнот; аналізі особистості як об'єкта соціальних відносин і розгляді особистості як суб'єкта суспільних відносин (включно з її соціальною діяльністю, активністю і творчістю в суспільному житті).

Соціальні відносини виникають між індивідами як частиною соціальної групи, між групами індивідів, між окремими індивідами і групами індивідів.

Уточнимо деякі ключові поняття. “Індивід” – одиничний представник людського роду. А термін “особистість” характеризує соціальне в людині. Якщо “людина” – це перш за все продукт природи, то “особистість” – продукт суспільства. Особистістю не народжуються, – нею стають. Тобто, особистість – це продукт суспільного розвитку; суб'єкт суспільних процесів, їх активний діяч і творець.

Включення особистості у суспільство здійснюється через її входження до різноманітних соціальних спільнот, прошарків і груп; саме вони є основним шляхом сполучення суспільства і людини протягом усього її життя. Особистостями стають у спільнотах, але й сама людина-особистість згодом утворює нові спільноти відповідно до власних інтересів та умов, що змінюються.

Соціологія розкриває сутність суспільства через діяльність людей, їх зв'язки, через потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації; показуючи, що суспільство – цілісна система соціальних взаємодій, зіткнення різних інтересів, орієнтацій, видів активності людей. Тобто, соціологія намагається з достатньою повнотою розібрати і відобразити в положеннях, теоріях багатоманітність і внутрішню неоднорідність суспільства [1, с. 24].

Саме від особистості, від її дій, конкретних вчинків залежить неповторний колорит суспільного життя, його унікальність. Тому історичний процес є процесом зростання ролі особистості в суспільстві.

Активна ж роль особистості в системі соціальних відносин виражається у тому, що людина відчуваючи вплив інших людей, сама постійно впливає на них і, таким чином, на всі існуючі відносини.

Суспільство організовує взаємодію людей за допомогою наданих їм соціальних статусів і ролей. Соціальний статус особистості – це її позиція в соціальній системі, пов'язана з приналежністю до певної соціальної групи чи спільноти (професія, кваліфікація, характер реально виконуваної праці, посада, матеріальне становище, політичний вплив, партійна і профспілкова приналежність, ділові стосунки, національність, релігійність, вік, сімейне становище, родинні зв'язки і т.д.). Соціальна роль – це очікувана типова поведінка людини, пов'язана з її соціальним статусом.

Людина в суспільному житті, як правило, виконує декілька соціальних ролей. З одного боку це добре, але, з іншого, це зайве, бо веде до придушення ініціативи людини, а в результаті – до незадоволення якістю цих відносин. Наприклад, колись в суспільстві було прийнято, що жінці не належить отримувати серйозну освіту, незважаючи на те, що у неї могли бути високі інтелектуальні здібності.

Проте, хочемо ми того чи ні, але у будь-якому випадку особистість – це елемент системи, який має своє місце і виконує свою функцію. Але є доцільним зауважити, що більшість статусів і ролей соціальної ієрархії “неодвічні”, вони рухливі, тож люди мають певну свободу дій для того, щоб змінювати їх.

Також, є досить цікавою теорія соціальної установки. В них особистість постає як результат установок, що їх формує суспільство самим фактом постійної повсякденної дії, впливів, тиску на індивіда. Накопичення людиною протягом її життя різноманітних установок призводить до того, що вона звикає бути особистістю; у неї складається принципова установка на те, щоб бути особистістю.

Особливе місце в соціальній теорії займає проблема видатних та історичних особистостей. В оцінці їх ролі в історії ми маємо надзвичайно велику амплітуду коливань – від думки Б. Рассела про те, що якби сто найвидатніших людей Європи були вбиті в дитинстві, то вся світова історія склалася б по-іншому, ніж це було насправді, до погляду видатного історика Франції Моно, який вважав, що хоч більшість істориків і звикли звертати виключну увагу на блискучі та голосні прояви людської діяльності, на великі події і великих людей, але необхідно зображати швидкі і повільні рухи економічних умов та соціальних установ, що становлять справді необхідну складову людського розвитку і впливають на роль особистостей у розвитку суспільства, діалектику об'єктивних умов та індивідуальних особливостей у діяльності видатної історичної особистості.

Як підсумок, можна сказати, що соціальні відносини – це складна система прав і зобов'язань, можливостей та обмежень, заохочень і покарань людей. Тому помилково уявляти особистість якимось пасивним продуктом суспільства. Люди самі створюють свою особистість під впливом, головним чином, соціальних відносин і в умовах впливу багатьох факторів їхнього життя. Оскільки людина є істотою розумною, цілепокладаючою, вольовою, то який тип особистості сформується багато в чому залежить лише від неї самої.

ЛІТЕРАТУРА

1. Перегуда Є. В. Соціологія : навч. посібник / Є. В. Перегуда. – К. : КНУБА, 2012. – 140 с.

УДК 316.48

СОЦІАЛЬНИЙ КОНФЛІКТ ТА ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ НИМ

*Паламарчук В. Ю., студентка групи Ф 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Біліченко О. С.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Можливість виникнення конфлікту існує в усіх сферах життя. Конфлікти з'являються на тлі повсякденних розбіжностей у поглядах, протистояннях різних думок, прагнень, бажань, інтересів тих чи інших осіб, груп, соціальних спільнот.

Конфлікт як такий – це вид протистояння, у якому сторони прагнуть захопити територію або ресурси, загрожують індивідам або групам, таким чином, що боротьба приймає форми атаки або оборони.

Конфлікт складається з багатьох структурних елементів, які взаємопов'язані між собою і грають певні ролі. Структуру конфлікту складає сукупність наступних елементів:

- *сторони конфлікту* – це суб'єкти соціальної взаємодії, що знаходяться у стані конфлікту(або ті що явно чи ще неявно підтримують суб'єкти, що конфліктують);
- *предмет конфлікту* – це те, із-за чого виникає конфлікт;
- *об'єкт конфлікту* – це конкретна матеріальна або духовна цінність, до володіння якої прагнуть усі сторони конфліктної взаємодії;
- *образ конфліктної ситуації* – це відображення предмету конфлікту в свідомості суб'єктів конфліктної взаємодії;
- *мотиви конфлікту* – це внутрішні спонукальні сили, що підштовхують суб'єктів соціальної взаємодії до конфлікту;
- *позиції конфліктуючих сторін* – це те, про що вони заявляють одне одному в ході конфлікту.

Етапи конфлікту відображають істотні моменти, які характеризують його розвиток від появи до вирішення. Динаміка етапів конфлікту включає:

1. *Виникнення і розвиток спірної ситуації*. Спірна ситуація створюється суб'єктами соціальної взаємодії і є передумовою конфлікту.

2. *Сприйняття спірної ситуації як конфліктною хоч би однією із сторін, емоційне переживання цього факту*. Наслідками можуть бути зміни в настрої, критичні й недоброзичливі вислови в адресу опонента.

3. *Початок відкритої конфліктної взаємодії*. Виражається в активних діях одного з учасників конфлікту, який усвідомив для себе конфліктну

ситуацію. Ці дії направлені проти опонента. Інший у свою чергу вживає адекватні дії проти ініціатора конфлікту.

4.Розвиток відкритого конфлікту. На цьому етапі учасники конфлікту відкрито заявляють про свої позиції й висувають вимоги.

5.Вирішення конфлікту. Залежно від суті й гостроти конфлікту вирішити його можна двома основними методами:

- 1) педагогічним, або психологічним (бесіда, переконання);
- 2) адміністративним (рішення виконавських органів, накази).

Управління конфліктом являє собою цілеспрямований вплив на процеси конфліктної взаємодії, який прагне забезпечити їх конструктивне вирішення.

Структура управління конфліктами містить такі елементи:

- прогнозування конфліктних ситуацій;
- попередження одних і разом з тим стимулювання інших конфліктів, що мають оновлюючий ефект;
- припинення і скасування;
- регулювання і розв'язання конфліктів.

Прогнозування конфлікту – це один з найважливіших видів діяльності суб'єкта управління, воно направлене на виявлення причин даного конфлікту в потенційному розвитку.

Попередження конфлікту – це вид діяльності суб'єкта управління, направлений на недопущення виникнення конфлікту. Попередження конфліктів базується на їх прогнозуванні.

Стимулювання конфлікту – це вид діяльності суб'єкта управління, направлений на провокацію, виклик конфлікту.

Регулювання конфлікту – це вид діяльності суб'єкта управління, направлений на ослаблення і обмеження конфлікту.

Розв'язання конфлікту – це вид діяльності суб'єкта управління, пов'язаний із завершенням конфлікту. Це завершальний етап управління конфліктом. Вирішення конфлікту може бути повним і неповним. Повне вирішення конфлікту досягається при усуненні причин, предмету конфлікту і конфліктних ситуацій. Неповне вирішення конфлікту здійснюється тоді, коли усуваються не всі причини або конфліктні ситуації.

Форми розв'язання: поступка (знищення або повне підпорядкування однієї із сторін); компроміс (узгодження інтересів і позицій конфліктуючих сторін); ухилення (вихід однієї із сторін з конфлікту); співпраця (сумісне подолання суперечностей).

Отже, конфлікт – це різні види протидії, протиборства осіб і груп з приводу різних (полярних) поглядів, думок, цінностей, інтересів; це також усвідомлена практична діяльність щодо подолання цих суперечностей. Існують певні методи та способи їх вирішення та попередження. Набагато простіше попередити конфлікт і конфліктну ситуацію, ніж потім намагатися його розв'язати або урегулювати. Структура конфлікту та механізм управління ним мають досить багато складових. Управління конфліктом існує для того, щоб забезпечувати вплив на конфліктну взаємодію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конфліктологія : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Петюха, Л. В. Торгової. – К. : КНЕУ, 2003. – 315с.
2. Осипова Н. П. Соціологія : підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. Н. П. Осипової. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 315 с.
3. Вербець В. В. Соціологія : навч. посіб./ В. В. Вербець, О. А. Субот, Т. А. Христюк. – К. : КОНДОР, 2009. – 550 с.
4. Примуш М. В. Конфліктологія : навч. посіб. / М. В. Примуш. – К. : Професіонал, 2006. – 288 с.

УДК 316.343-058.13(477)

СЕРЕДНІЙ КЛАС В УКРАЇНІ

*Ендрес В. С., студент групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Біліченко О. С.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Виробництво реального внутрішнього валового продукту на душу населення на практиці використовується як цілковито обґрунтована характеристика економічного добробуту.

Однією з макроекономічних складових рівню добробуту є ступінь нерівності у розподілі доходів. Це явище відображає крива Лоренса – графік, що відображає, яку частину сукупного грошового доходу країни отримує кожна частка низькодохідних і високодохідних сімей, тобто відображає у відсотках розподіл доходу між сім'ями з різним достатком.

Середній клас – це клас, що займає проміжне положення між основними класами у системі соціальної стратифікації; характеризується неоднорідністю положення, суперечливістю інтересів, свідомості та політичної поведінки. До середнього класу, зазвичай, відносять людей, які мають високий рівень освіти і кваліфікації, і що займають проміжне становище в суспільстві. На думку американських дослідників, індивіди, яких відносять до середнього класу в світі мають значну економічну безпеку, комфортабельні умови життя, робочу автономію та використовують свою освіту та кваліфікацію для самозабезпечення. Якщо, взявши на озброєння ці критерії, звернутися до аналізу середнього класу в Україні, то він не відповідає багатьом з тих, які властиві для середнього класу в економічно розвинених країнах світу.

Відомо, що майже 60% економічно активного населення в них належить до середнього класу. В Україні при визначенні соціального прошарку – основи середнього класу – слід включати в нього не тільки приватних власників, а й тих, хто має достатній рівень життя, причому забезпечує його власною працею, набутою освітою, знаннями. Виходячи зі статистики, їх в Україні дуже мало, і як клас вони існувати не можуть, тому

що ще не сформовано достатніх умов для розвитку численного середнього класу через політичні і соціальні перетворення, які відбуваються. Населення не може швидко адаптуватися до змін, які були в історії (капіталізм – соціалізм – ринкова економіка) [1, с. 22].

Упродовж вже тривалого часу за результатами соціологічних опитувань середнім класом себе вважають близько половини українців. На думку фахівців що, враховують два головних критерії – рівень життя та освіти, реально до середнього класу в Україні можна віднести близько 10% населення.

Процесу формування середнього класу притаманні декілька складних для розв'язання протиріч. Перешкодою є трудова міграція з України. Все економічно активних людей, що не отримують можливості до реалізації свого інтелектуального і трудового потенціалу у вітчизняному народному господарстві фактично стають зайвими для нього й надалі залишатимуть Україну, перетворюючи її на постачальника робочої сили, як кваліфікованої, так і некваліфікованої. Прикладом цього є ІТ-спеціалісти, програмісти, які користуються попитом у країнах Західної Європи. Щоб мінімізувати подальший виїзд українських фахівців за кордон, держава має запровадити інноваційну модель розвитку економіки [2, с. 17-18].

Як основний платник податків, середній клас робить значний внесок у наповнення державного та місцевого бюджетів, визначає споживчу поведінку населення та істотно впливає на розвиток внутрішнього ринку. Шляхом накопичення та участі у різних системах страхування може створюватись потужний інвестиційний ресурс, а завдяки активній участі у громадському та політичному житті визначатимуться моральні контури суспільства ринкової економіки.

Процес формування середнього класу в Україні перебуває, поки що, на початковому етапі. Потрібні невідкладні і рішучі зміни у законодавстві, державна підтримка дрібного і середнього бізнесу, проведення реформ оподаткування, створення належних матеріальних умов і зацікавленості праці лікарів, вчителів, науковців, викладачів та державних службовців [3].

Отже, становлення середнього класу є основою розвитку стійкого демократичного суспільства. Його неможливо розбудовувати без подолання бідності, безробіття, розкрадання державного майна та корупції, без чесної і прозорої системи оподаткування, без зміцнення принципів верховенства права і рівності всіх перед законом.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Тресвятська Т. Умови та проблеми становлення середнього класу в Україні / Т. Тресвятська // Україна: аспекти праці. – 2006. – № 3. – С. 17-22.
2. Геєць В. Суспільство досі не готове до майбутнього / В. Геєць // Сучасність. – 2008. – № 12. – С. 17-18.
3. Зануда А. М. (5 червня 2013) Середній клас в Україні: нечислений і не впливовий [WWW document]. URL http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/06/130604_ukraine_middle_class_az (18 березня 2016).

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

*Білей А. В., студентка групи Ф 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Біліченко О. С.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Чимало науковців нашого часу приділяють значну увагу одному з актуальних питань – питанню соціального захисту населення в країні. Соціальна складова економіки характеризується чисельністю і структурним складом населення, рівнем освіти, рівнем життя, звичками, традиціями, трудовою етикою [1, с. 18]. Сферу дії соціальної політики можна окреслити заходами соціального забезпечення, соціальної допомоги і захисту.

Соціальна допомога, захист – піклування держави, суспільства про громадян, які потребують допомоги, підтримки з огляду на вік, стан здоров'я, соціальний стан, недостатню забезпеченість засобами існування або їх відсутність. Соціальна допомога, захист реалізуються у вигляді пенсій, матеріальної допомоги, догляду за хворими громадянами похилого віку, піклування про дітей [2, с. 290].

Соціальна сфера впливає на ринок робочої сили, переваги при виборі товарів-конкурентів, попит на товари, витрати з обслуговування.

Світовий досвід побудови соціальної політики формується на основі ліберальної або радикальної моделей. Ліберальна модель зосереджує увагу на ініціативі окремого громадянина, який потребує соціальної допомоги. В основу радикальної моделі покладено відповідальність держави за соціальне обслуговування громадян [3, с. 146].

Модель ліберальної соціальної політики характерна для американського суспільства. Вона базується на відокремленні соціального захисту від функцій ринкового господарювання; обмеженому, але досить високому захисті лише тих верств населення, які не мають, окрім, соціальних, інших доходів. Ця модель забезпечує високий рівень і якість життя основної частини населення, стимулює членів суспільства до самовдосконалення.

На відміну від вищезгаданої, радикальна модель європейських країн відрізняється від американського вищим ступенем участі держави у визначенні напрямів, плануванні, фінансуванні і проведенні в життя соціальної політики. У реалізації завдань соціальної роботи головне місце приділяється місцевим органам самоврядування, а в своєму змісті вона охоплює різноманітні групи населення різними соціальними послугами і видами допомоги.

Модель соціальної політики української держави має представляти собою симбіоз лібералізму та соціальної орієнтації. Перший дає можливість в умовах відсутності достатніх фінансових коштів у держави створити умови для самореалізації та самозабезпечення економічних суб'єктів. Друга

складова передбачає формування раціональної системи соціального захисту населення.

Потреба у соціальному захисті зумовлюється природою ринкової економіки. Ринок не в змозі забезпечити своїм суб'єктам гарантований дохід і зайнятість. Цілий комплекс факторів зумовлює суттєві відмінності у рівні доходів, стані здоров'я, обсягу задоволення потреб. Зменшити негативний вплив таких факторів на рівень життя певних прошарків населення і покликаний соціальний захист [4, с. 126].

Процес створення ефективної системи соціального захисту в Україні має свої особливості і залежить від багатьох чинників. Одним із них є використання досвіду зарубіжних країн, де ця система працює тривалий час і має позитивні результати. Значний інтерес являє собою система соціального захисту, яка формується в рамках Європейського Союзу.

Соціальна політика як комплекс соціально-економічних заходів держави та місцевих органів влади, спрямованих на захист населення від безробіття, зростання цін, знецінення трудових заощаджень.

Пріоритетними напрямками соціальної політики України в умовах європейської інтеграції мають залишатися: 1) встановлення допустимих параметрів життя (розміру прожиткового мінімуму, мінімальної пенсії, соціальної допомоги); 2) захист населення від зростання цін і товарного дефіциту для гарантованого забезпечення прожиткового мінімуму громадянам; 3) вирішення проблеми безробіття і забезпечення ефективної зайнятості, перепідготовка кадрів; 4) пенсійне забезпечення (людей похилого віку, інвалідів, сімей, що втратили годувальника); 5) утримання дитячих будинків, інтернатів, будинків для людей похилого віку тощо; 6) соціальні трансферти (допомога з безробіття, одноразові чи щомісячні виплати на дітей, з материнства, з хвороби та інших причин, житлові субсидії тощо); 7) соціальне обслуговування (надання соціальних послуг окремим категоріям громадян і т. ін.); 8) надання необхідної медичної допомоги; 9) соціальне страхування.

На даний момент для України необхідне створення нової моделі соціальної політики, яка б у повній мірі забезпечувала потреби населення у соціальному захисті. При цьому необхідно враховувати досвід інших країн, але з урахуванням національних особливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Витренко Н. М. Социальная инфраструктура Украины: Оценка уровня и перспектив развития / Н. М. Витренко. – К. : Наук. думка, 1993. – 365 с.
2. Завадський Й. С. Економічний словник / Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2006. – 356 с.
3. В памяти и добром здравии. Старшее поколение, общество и политика. Избранные статьи из журнала “Остойропа”. – М. : ВЕСЬ МИР, 2011. – 212 с.
4. Василик О. Д. Державні фінанси України / О. Д. Василик. – К. : Вища шк., 1987. – 383 с.

СЕКЦІЯ “АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ”

УДК 330.111.62(477)

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

*Горішний І. М., студент групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Довгаль О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Власність (як економічна категорія) – це сукупність економічних відносин між людьми з приводу привласнення ними об’єктів власності, в першу чергу засобів виробництва, які породжують право володіння, користування й розпорядження цими об’єктами та результатами їх функціонування [1, с. 60]. Власність є важливим та багатограним елементом розвитку економічної системи, адже з неї починається будь-яка виробнича діяльність людей. Переважання тієї чи іншої форми власності вагомо впливає на перспективи розвитку економіки держави, що особливо важливо на фоні прогресу сучасної світової економічної кризи.

Змішана форма власності – це поєднання основних форм власності: державної і приватної, державної та іноземної, приватної та іноземної. Поширення змішаної власності відбувається завдяки приватизації державного сектору економіки та залученню іноземних інвестицій (створенню спільних з іноземними інвесторами підприємств).

Структура відносин власності в Україні за своєю економічною природою і соціально-економічною суттю ще далеко не така, щоб її можна було класифікувати як плюралізм форм власності. У результаті приватизації тут сформувався такий недержавний сектор, який став домінуючим у всіх галузях господарства (табл. 1). Технологічна багатоукладність сучасної економіки зумовлює різноманітність форм господарської діяльності, ускладнює структуру відносин власності [3]. Але частка змішаної форми власності дуже мала, хоча має тенденції до зростання.

Таблиця 1 Структура промислового виробництва в Україні за формами власності, (%)

Роки	1992	1995	2000	2005
Державний сектор				
За кількістю підприємств, (%)	70,2	41,6	14,7	7,5
За обсягом виробництва, (%)	81,8	51,4	24,3	15,4
Приватний сектор				
За кількістю підприємств, (%)	29,8	58,4	85,3	92,5
За обсягом виробництва, (%)	18,2	48,6	75,7	84,6

Джерело: побудовано за даними [3]

Змішана форма власності має низку переваг над іншими класичними формами. По-перше, вона дозволяє швидко акумулювати ресурси, необхідні для створення потужних економічних суб'єктів, коли державі потрібно залучити інвестиції для розвитку економіки, але має існувати певний контроль над даним підприємством (фірми, при створенні яких значна частина капіталу належить державі, а інша – сторонньому інвестору). Такі суб'єкти є досить рентабельними, але водночас підконтрольними національній економіці.

По-друге, поєднання державної власності із іноземним капіталом сприяє розвитку потужної міждержавної економічної інфраструктури, що робить економіку будь-якої країни невід'ємною частиною світової економіки. Наявність такої змішаної форми власності підвищує авторитет держави як цілісної економічної системи, що у свою чергу поліпшує інвестиційний клімат, робить економіку більш стабільною.

Важливим чинником формування змішаних підприємств є приватизація. Приватизація – це передання державної власності за плату або безкоштовно в приватну власність [2, с. 36]. Альтернативним шляхом роздержавлення може бути приватизація лише деякої частини капіталу підприємства. Такі процеси у структурі форм власності передусім залежать від економічної політики та стратегії держави.

Отже, змішана форма власності сприяє не тільки становленню ринкової економіки в Україні, а й прогресу макроекономічних можливостей. Збільшення її частки у структурі промислового виробництва зміцнює економіку та прискорює темпи економічного зростання. Використання змішаної форми власності може бути застосоване для пошуку альтернативних шляхів подолання економічної кризи в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башнянин Г. І. Політична економія : підручник / Г. І. Башнянин, П. Ю. Лазур, В. С. Медведев. – К. : Ніка-Центр Ельга 2000. – 526 с.
2. Моя економіка / Л. М. Кириленко, Л. П. Крупська, І. М. Пархоменко, І. Є. Тимченко. – К. : А.П.Н., 2008. – 58 с.
3. Трансформація форм власності в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com>

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

*Сандольська Т. В., студентка групи Б 5/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Довгаль О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Глобалізація – це процес перетворення світового господарства в єдиний ринок товарів, послуг, робочої сили та капіталу на основі подолання перепон між економіками окремих країн. З одного боку, глобалізація є продуктом економічного і технологічного розвитку, з іншого – вона перетворюється в його рушійну силу [1].

Глобалізація є об'єктивним процесом, який має системний характер. Але вона стосується, на наш погляд, більшою мірою економічних процесів. Саме про це свідчать вільна торгівля, вільний рух капіталів, зниження податків і прибутків підприємства, спрощення переміщення галузей промисловості між різними державами для зменшення витрат [2].

Значний вплив на умови діяльності підприємств, а особливо на їх об'єднання, чинять процеси глобалізації, не останню роль відіграють інвестиційні процеси.

Досить вагомим аспектом впливу глобалізації на національні економіки є надзвичайно високі темпи зростання прямих іноземних інвестицій, які випереджають динаміку світової торгівлі. Прискорення економічного зростання розвинутих країн спрямовує потоки капіталу в країни, що розвиваються і особливо потребують фінансових ресурсів. При цьому важливим фактором залучення іноземних інвестицій виступає обґрунтована державна макроекономічна політика, яка захищає права власності та створює сприятливі умови для підприємницької діяльності. Інвестори також враховують внутрішні фактори, до яких належать рівень забезпеченості робочою силою та її кваліфікація, вартість робочої сили, обсяг ринку, ступінь інвестиційних ризиків тощо [3].

Прямі іноземні інвестиції дозволяють країні-реципієнту вирішити цілий ряд існуючих проблем. Країна-реципієнт – держава, на території якої перебуває об'єкт інвестування [4].

Інвестування економіки сприяє прискоренню темпів зростання країни та покращанню рівня життя її мешканців. Результатом активізації інвестиційної діяльності, яка є наслідком процесів глобалізації, виступає зростання експорту, диверсифікація структури економіки, її технологічне оновлення, впровадження новітніх методів менеджменту і маркетингу. Усе це в цілому сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни і дає змогу їй зайняти належне місце у світовій спільноті [5].

Особливість іноземних інвестицій в Україні полягає в тому, що вони, як правило, не виконують завдання перенесення передових технологій, а

навпаки, створюють монопольні замкнуті структури, орієнтовані в основному на експлуатацію місцевих ресурсів і вивіз прибутків. Іноземні інвестиції бувають небезпечні своєю нестійкістю і спекулятивним характером. Тому, як вважає Б. Губський, говорити про зростання виробничого потенціалу країни за рахунок іноземних інвестицій виправдано тільки в тому плані, що ці інвестиції стимулюють економічний розвиток країни в цілому [6, с. 1].

Такий загалом правильний висновок потребує уточнення: іноземні інвестиції в період стагнації економіки допомагають, поряд з вітчизняними, виконувати роль пускових інвестицій. При цьому не можна повністю покладатися тільки на іноземні інвестиції, варто мобілізувати джерела і підвищувати роль вітчизняних інвестицій. Крім того, і, це, мабуть, найголовніше – необхідно працювати над подоланням синдрому неефективності інвестицій та їх відпливу за тіньовими каналами. Дотримуючись поради Ю. Бажала, потрібно починати з адресування іноземних інвестицій переважно у виробництво товарів народного споживання, в сучасні технології, що швидко окупляться, забезпечуючи виробництво обіговими коштами [7].

Майбутнє України – за інноваційною економічною політикою. Слід налагоджувати експортоспроможні високотехнологічні виробництва, ширше запроваджувати принципи вільної міжнародної торгівлі. Якщо Україна братиме участь у більшій кількості зон вільної торгівлі, то процес економічної глобалізації буде для неї легшим і швидшим. Потрібно враховувати зони вільної торгівлі Європейського Союзу і Співдружності Незалежних Держав.

Здавна відомо, що ліпше бути здоровим і багатим. Сильна економіка не завадить відносинам України ні зі Сходом, ні із Заходом.

Вступати у глобалізацію необачно, а то й небезпечно без наявності освічених вітчизняних кадрів. Зокрема, конче потрібно знати процедуру антидемпінгових, субсидіарних та компенсаційних розслідувань, що проводяться за кордоном. В Україні дотепер відчувається гостра нестача високопрофесійних кадрів, які можуть працювати на зовнішніх ринках [8].

Таким чином, щоб успішно влитися у процес глобалізації, необхідно вміти мобілізувати внутрішні ресурси.

Фінансовий ресурс став важливим чинником успіхів у глобальній конкурентній боротьбі. Україна має багато зробити для нарощування обсягів інвестування і кредитування реального сектору економіки, зокрема й для залучення іноземних інвестицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булатов А. С. Экономика : учебник / А. С. Булатов. – М., 2003. – 285 с.
2. Економіко-правова бібліотека / Глобалізація та економічний розвиток. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vuzlib.org/me_kneu/9-1.htm 2.
3. Пешко А. Процеси глобалізації та їх вплив на національні економіки // Вісник Національної Академії державного управління при Президентові України./ А. Пешков. – 2006. – № 2. – С. 133-138.

4. Конвенція про міждержавний лізинг (ст.1) 25 листопада 1998 р.) [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_179.
5. Старостіна А. Суперечливі шляхи економічної глобалізації //Економіка України / А. Старостіна. – 2008. – № 5. – С. 58-65.
6. Губський Б. В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / В. Б. Губський. – К. : Наукова думка, 1997. – 109 с.
7. Бажала Ю. М. Економічна оцінка державних пріоритетів технологічного розвитку / за ред. д.е.н. Ю. М. Бажала. – К. : Ін-т екон. прогнозів., 2002. – 320 с.
8. Дахно І. І. Міжнародна економіка : навч. посіб. / І. І. Дахно. – К. : МАУП, 2006. – 248 с.

УДК 339.97

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Цуркан К. Е., студентка групи Б 5/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Довгаль О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Термін “глобалізація” став дуже популярним ще у 90-ті роки ХХ ст., і походить від англійського слова “globe”, що означає “земна куля”. Під цим поняттям позначають цілий ряд явищ і процесів:

- інтернаціоналізація господарського життя;
- взаємодія цивілізацій;
- взаємозалежність національних економік;
- взаємопроникнення ринків;
- формування єдиного ринкового простору;
- вільне переміщення товарів, послуг, технологій, капіталів та людей;
- поява транснаціональних систем і форм господарювання;
- уніфікація світової економіки;
- гомогенізація світу;
- відданість універсальним цінностям, принципам і нормам поведінки;
- зближення способу життя людей;
- зростаюча стандартизація споживання;
- універсалізація культури.

Аналіз публікацій сучасних дослідників глобалізації свідчить про те, що в силу багатоплановості глобалізації в літературі існує майже тридцять її визначень. Відмінності пов’язані, перш за все, з національною належністю того чи іншого автора або приналежністю його до тієї чи іншої організації, соціальним станом або статусом, ідеологічними уподобаннями, особливостями професійного сприйняття, відмінністю підходів і традицій різних дослідницьких шкіл [1].

Глобалізація є певним етапом розвитку людської цивілізації, коли національні економіки вже не можуть нормально розвиватися в межах однієї

держави, а міжнародні економічні зв'язки призвели до утворення транснаціональних корпорацій і глобальних (світових) ринків. Іншими словами, глобалізація являє собою комплексне геополітичне, гео економічне і геокультурне явище, яке здійснює потужний вплив на всі сторони життєдіяльності суспільств.

Перед Україною, як частиною глобалізованого світу, постає майже увесь спектр глобальних проблем. І не тільки Україна, а навіть найпотужніші країни світу не в змозі самотужки їх розв'язати. Тому для подолання цих проблем і ризиків людство об'єднує свої зусилля і ресурси. При цьому глобалізація несе для України як переваги так і недоліки [2].

До переваг глобалізації можна віднести:

1. можливість взяття участі в обговоренні режимів регулювання міжнародних економічних відносин;
2. вирішення одного з найактуальніших питань сьогодення такого як – підвищення цінової конкурентоспроможності українських товаровиробників, шляхом скорочення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій;
3. підвищення рівня продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні й поширення передових технологій;
4. можливість ефективніше роз приділяти кошти і в кінцевому підсумку сприяти підвищенню якості трудового життя, розширення життєвих перспектив населення [3].

Проте, окрім переваг, існують і певні недоліки, що постають перед Україною в процесі глобалізації:

- 1) збільшення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку між Україною та країнами “золотого мільярда”;
- 2) зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля. Адже початковий етап всеосяжної глобалізації характеризується знищенням неконкурентних галузей, а в Україні їх чимало;
- 3) економічне і політичне послаблення України, пригнічення внутрішньо – національного ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища;
- 4) конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними й економічними традиціями нашої держави (наприклад, глобальна еліта вимагає від України вільного продажу землі іноземцям) [4].

Так як глобалізаційні процеси мають свої позитивні та негативні наслідки, які віддзеркалюються по різному на країнах світу в залежності від стану їх економічного розвитку. Тому необхідним є створення стратегій розвитку національних економік, що відповідали б умовам глобалізації. Загальними напрямками таких стратегій повинні стати політика протекціонізму та підтримки національного виробника, ефективна міжнародна політика, державний вплив на розподіл ресурсів та прибутку між галузями виробництва, підтримка соціальних галузей, контроль за діяльністю ТНК, ефективна антимонопольна політика [5].

Покращити становище України на світовому ринку можливо завдяки застосуванню ефективної інноваційної та зовнішньоекономічної політики.

Україна поступово інтегрується до міжнародних ринків і наслідки глобалізаційних процесів стають відчутнішими для української економіки все більше. Позитивний чи негативний вектор змін від глобалізації залежить від багатьох показників. Зважаючи на той факт, що чим могутніша економіка країни, тим більше позитивних результатів вона може отримати від процесу глобалізації, в Україні слід виробити виважену політику, що здатна протистояти викликам глобалізації та запобігати негативним наслідкам цього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурковський В. І. Сутність і феноменологія, глобалізації в контексті формування глобального інформаційного суспільства / В. І. Гурковський. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=108>
2. Волович О. О. Глобалізація : переваги і загрози для нашої країни / О. О. Волович. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://izvestiya.odessa.ua/index.php?go=Newspaper&in=view&id=23646>
3. Система Студопедія. Глобалізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studopedia.com.ua/1_385026_globalizatsiya.html
4. Майорова Т. В. Проблеми глобалізації економіки України/ Т. В. Майорова, Я. В. Шевчук // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2014. Т 19. Вип 2/1. – С. 201-205. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://visnyk-onu.od.ua/journal/2014_19_2_1/47.pdf
5. Люльов О. В. Вплив глобалізації на національну економіку країни// Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю наукової діяльності факультету економіки та менеджменту Сум ДУ (м. Суми, 3-5 квітня 2012 р.) : у 8 томах/ за заг ред. О. В. Прокопенко / О. В. Люльов, Н. М. Сальник. – Суми : Сумський державний університет, 2012, Т. 6. – С. 46-48. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/28197/1/Economic_Problems_of_Sustainable_Development_Part_6.pdf

УДК 343.7 : 346

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

*Шахраюк К. І., студентка групи Б 5/2,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Довгаль О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасний світовий економічний розвиток характеризується таким явищем як глобалізація. Глобалізаційні процеси розвиваються суперечливо. Поглиблюється нерівномірність розвитку окремих регіонів світу, здійснюються спроби посилення впливу окремих держав на хід світового економічного розвитку.

Аналіз сутності глобалізації, її причин і наслідків здійснюється у дослідженнях вітчизняних і за хідних вчених-економістів Дж. Стігліца, Дж. Сороса, А. Чухна, В. Геєця, В. Іноземцева, М. Делягіна, Ю. Яковця та ін. В їхніх працях з'ясовуються сутність, закономірності та рушійні сили глобалізації, характер участі в ній як розвинених країн, так і країн, що розвиваються, взаємовплив глобалізації та економічних криз.

Глобалізація є порівняно новою і найвищою стадією розвитку давно відомого процесу інтернаціоналізації (транснаціоналізації) численних аспектів суспільного життя. Вона відображає об'єктивний процес активізації взаємопроникнення та взаємозалежності сучасних соціально-економічних і суспільно-політичних процесів у світовому масштабі, які не лише долають національні бар'єри, а й поєднують на перший погляд несхожі й різновекторні явища [1].

Глобалізація у вузькому розумінні викликана процесами, що пов'язані з переходом промислово розвинених країн на принципово нові мікроелектронні технології, які призводять до кардинальних змін у виробництві та споживанні.

Глобалізація економічної системи пов'язана з формуванням в рамках провідних західних держав замкненої господарської системи. Цей процес можна прослідкувати за такими напрямками:

- 1) концентрація в постіндустріальному світі більшої частини інтелектуального і технологічного потенціалу людства;
- 2) зосередження основних торгівельних потоків в межах співдружності розвинених держав;
- 3) замикання інвестиційних потоків;
- 4) спрямованість міграційних потоків з країн “третього світу” в розвинені регіони планети.

Перший напрямок є найбільш очевидний. З 2010-2011 рр. країни “Великої сімки” контролювали 71% всіх зареєстрованих у світі патентів. Протягом 2010-2011 року країн-члени ОЕСР витрачали на наукові дослідження і розробки в середньому близько 120 млрд. дол. США щорічно, з яких 38% припадало на США.

Другий напрямок пов'язаний з випереджаючими темпами зростання світової торгівлі порівняно з темпами зростання обсягів виробництва більшості розвинених країн. Так, в 50-60-ті роки обсяги експорту європейських країн збільшились на 89 % порівняно із зростанням їх ВВП, а в 2010 р. вони склали 1,952 трлн.дол. США.

Третій напрямок пов'язаний з новою якістю інвестиційної активності в розвинених країнах. Зростання інвестиційних потоків та їх зосередження в межах постіндустріального світу на сьогодні помітні, як ніколи раніше. Прикладом може бути розподіл інвестицій США за окремими секторами і джерелами. Якщо у Європу у 1970 р. спрямовувалось близько 1/3 всіх американських інвестицій, то в 2010 р. цей показник складає більше 50%, тоді, як на долю Японії і нових індустріальних країн Азії припадає не більше 8%, а Мексики – менше 3%.

Четвертий напрямок пов'язаний з відчутним зменшенням міграційних потоків всередині постіндустріального світу з постійним зростанням кількості нелегальних іммігрантів з країн “третього світу”. Якщо в 50-ті роки в США 68% легальних мігрантів прибувало з Європи або Канади і належали вони в основному до середнього класу, то у 2009-2011 рр. більше 79% їх чисельності були азійського та латиноамериканського походження, і, як правило, не мали достатнього рівня освіченості [2].

У країнах, що відстали у своєму соціально-економічному розвитку, щорічні втрати від невивідних умов торгівлі, а також різниці в доступ до праці і фінансів у 2011 році становили 500 млрд. дол. США, що в 10 разів перевищує обсяг державної іноземної допомоги [3].

В умовах глобалізації світової економіки важливу роль відіграють транснаціональні корпорації (ТНК), які виступають головним суб'єктом інвестиційної діяльності. За даними останнього з доступних річних звітів ЮНКТАД (World Investment Report) у світі діють 82 тис. ТНК, які мають 810 тис. зарубіжних філій, обсяг прямих інвестицій оцінюється у 7,6 трлн.дол.

Сьогодні ТНК контролюють понад 50% світового промислового виробництва, 67% міжнародної торгівлі, більш як 80% патентів і ліцензій на нову техніку, технології та ноу-хау, майже 90% прямих зарубіжних інвестицій. Практично вся торгівля сировиною на світових ринках контролюється ТНК.

В однієї країн (де знаходяться штаб-квартири ТНК), з точки зору глобалізації, відбуваються позитивні економічні процеси. В інших країнах (де діють ТНК, але не знаходяться їх штаб-квартири) економічні процеси не є обов'язково позитивними, або є просто негативними. Це пов'язано як з сутністю самих ТНК, так із визначенням основних ознак та характеристик процесів глобалізації [4].

З усього вище викладеного можна зробити висновок, що глобалізація впливає на розвиток економіки країни як позитивно, так і негативно. З однієї сторони глобалізація надає нові можливості для економічного розвитку, розширює межі їхньої економічної діяльності, а з іншої сторони, глобалізація для деяких країн є негативним явищем, так як рівень їх економічного розвитку не дає їм змоги зайняти конкуруюче місце в міжнародних економічних відносинах в процесі глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основні показники соціально-економічного розвитку України /Держстат України, 1998. – 2012. – 1/02/112. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL. www.ukrstat.gov.ua.
2. Стукало Н. В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України / Н. В. Стукало // Європейські перспективи. – 2014. – № 8. – С. 186-191.
3. Відун В. А. Економіка підприємства : навч. посібник / В. А. Відун, Ю. В. Пономарьова. – К. : Наукова література, 2012. – 436 с.
4. Лук'яненко Д. Г. Глобальна економічна інтеграція / Д. Г. Лук'яненко// Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки. – 2014. – Вип. 75. – Одеса: Одеський державний аграрний університет. – С. 39-46.

БЕЗРОБІТТЯ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

*Ендрес В. С., студент групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Довгаль О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Безробіття – соціально-економічне явище, при якому частина працездатного населення хоче працювати, але не може знайти роботу, стає надлишковою, поповнюючи резервну армію праці [1].

Безробіття є невід’ємним елементом ринку праці та соціально-економічним явищем, за якого частина робочої сили не зайнята у виробництві товарів та послуг [2, с. 17].

Зайнятість є ключовим елементом в відтворенні сукупної робочої сили працездатного населення, оскільки без зайнятості працездатне населення не функціонує як фактор виробництва. Зайнята людина праці є одночасно складовою продуктивних сил і носієм усієї системи економічних відносин. Функціонуюча робоча сила забезпечує матеріальні умови життєдіяльності людини, її всебічний розвиток.

В умовах ринкової економіки повна зайнятість не означає відсутності безробіття. Західні економісти стверджують, що повна зайнятість досягається тоді, коли рівень безробіття не перевищує її природного рівня. А в даний час вважається, що природний рівень безробіття дорівнює приблизно 5-6% робочої сили. Отже, якщо 94-95% робочої сили країни зайняті, то існує повна зайнятість. Таку форму повної зайнятості ми будемо називати нормативно ринковою.

Причини формування безробіття різноманітні, адже вони мають різну природу виникнення. Факторами формування безробіття можуть бути такі:

- нестача сукупного ефективного попиту;
- демографічні зміни в чисельності та складі робочої сили;
- недостатня мобільність робочої сили;
- негнучкість системи відносних цін і ставок заробітної плати і викривлення в ній, пов’язані з грошовою експансією держави і подальшою інфляцією;
- дискримінація на ринку праці щодо жінок, молоді та національної меншості;
- структурні зрушення в економіці;
- сезонні коливання в рівнях виробництва окремих галузей економіки.

Критеріями розмежування видів безробіття, як правило, є причина його виникнення та довготривалість. Основними видами безробіття є: фрикційне, структурне і циклічне [2, с. 19].

Безробітними вважаються працездатні громадяни працездатного віку, які з незалежних від них причин не мають роботи, заробітку, зареєстровані у державній службі зайнятості та отримують відповідну грошову допомогу, дійсно шукають роботу та здатні братися до неї [1, с. 336-337].

Незайнята робоча сила означає недостатнє використання економічного потенціалу суспільства, прямі економічні втрати, які є наслідком природного і фактичного безробіття (і відповідно зайнятості).

Якщо працівник довгий час є безробітним, то він поступово втрачає кваліфікацію, а отримання нової кваліфікації – досить складний процес.

Безробіття веде до прямого занепаду раніше досягнутого рівня добробуту. Допомога по безробіттю завжди менша від заробітної плати, а також має тимчасовий характер. Зростання безробіття знижує купівельний та інвестиційний попит, скорочує обсяг заощаджень у населення. Сам факт безробіття завдає людині важкої психологічної травми. Багато соціологів пов'язують зростання злочинності зі зростанням безробіття.

Існують різноманітні методи боротьби з безробіттям. Часто вони впливають з тієї концепції, якої ті або інші сучасні економісти дотримуються при поясненні причин безробіття.

Мальтузіанці (Т. Мальтус, Ф. Осборн, У. Фогт) стверджують, що для зниження рівня безробіття необхідно обмежити народжуваність. Прихильники класичної теорії ринку праці (А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сей) – заходи, які сприяють зниженню рівня заробітної плати. Кейнсіанські програми в короткочасному періоді пропонують суспільні роботи за рахунок бюджету держави; в довгостроковому періоді – державні замовлення у приватному секторі, заходи по стимулюванню інвестиційного попиту, при цьому особливе значення надається зниженню облікової ставки процента.

Монетаристи (М. Фрідмен, А. Шварц) пропонують зменшення державного бюджетного дефіциту, ухилення від планування соціальних програм, приборкання інфляції і створення здорового ринкового середовища, в якому обов'язково буде присутнє розорення неефективних підприємств і висування на передній план сильних, адаптованих товаровиробників. Зокрема монетаристи пропонують не знижувати, а підвищувати облікову ставку процента. Вони вважають, що ефективно діючий ринок викличе зростання виробництва, і, як наслідок – зростання попиту на робочу силу. Платою суспільства за монетарний шлях розвитку ринку є жебрацтво, злочинство і соціальна напруга в суспільстві. Досвід України, яка використовувала монетарні важелі розвитку економіки, – наочний тому приклад [2, с. 23-24].

ЛІТЕРАТУРА

1. Завадський Й. С. Економічний словник / Й. С. Завадський, Т. В. Осовська, О. О. Юшкевич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/EKONOMIC_SL_2006.pdf
2. Покришук В. Підвищення економічної активності безробітного населення України // Україна: аспекти праці / В. Покришук. – 2005. – № 4. – С. 17-24.

ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРІЇ І МЕТОДОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА

*Буганов О. В., студент групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Довгаль О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Виробництво – це процес використання найманої праці та обладнання (капіталу) разом з природними ресурсами і матеріалам, які потрібні для створення необхідних продуктів та надання послуг.

Процес виробництва ми можемо охарактеризувати як певну систему відносин між людьми. Наприклад: організаційно-економічні (бригадир – робітник, директор підприємства – начальник цеху, робітник – робітник тощо) або соціально-економічні (власник – не власник, акціонер – акціонер) відносини [1, с. 59-61].

Факторами виробництва – є виробничі послуги праці капіталу і природних ресурсів. Є такі категорії виробництва:

- праця як виробничий фактор за показниками трудомісткості поєднує кваліфіковану, некваліфіковану працю, а також підприємницькі зусилля керівників фірм;
- капітал: включає в себе споруди, обладнання, товарно-матеріальні елементи (реальний) та фінансові ресурси (фіктивний);
- природні ресурси і матеріали мають багато різновидів [2, с. 312].

Суспільне виробництво – це сукупність індивідуальних виробництв (підприємств, фірм) у їхньому взаємозв'язку, взаємодії, взаємообумовленості та взаємозалежності. Суспільне виробництво поділяється на два взаємопов'язані підрозділи: виробництво засобів виробництва і виробництво предметів споживання. Єдність продуктивних сил і виробничих відносин становить спосіб виробництва, який визначає характер даного суспільного ладу. Відносини виробництва зумовлюють і відповідні їм відносини розподілу, обміну й споживання (особистого й виробничого). Визначальним у цьому процесі є виробництво. Воно розвивається за об'єктивними економічними законами, головними серед яких є основний економічний закон, властивий кожному способу виробництва. Зміни виробництва починаються зі змін продуктивних сил і, насамперед, – знарядь праці. Перехід від одного способу виробництва до іншого, вищого, зумовлюється дією закону відповідності виробничих відносин характерові продуктивних сил [3, с. 109].

Виробнича інфраструктура – це комплекс галузей, що забезпечують ефективну економічну діяльність основного виробництва. До нього належать: транспорт, зв'язок, електроенергетика, кредитно-фінансові заклади, спеціалізовані галузі ділових послуг. Надаючи послуги основному виробництву, вони підвищують його ефективність [4, с. 101].

Основне виробництво і виробнича інфраструктура в сукупності становлять сферу матеріального виробництва.

Соціальна інфраструктура – це особливий комплекс галузей народного господарства, таких як освіта, охорона здоров'я, культура, мистецтво, житлове і комунальне господарство, торгівля та інші. Соціальна інфраструктура все більше впливає на ефективність суспільного виробництва через головну продуктивну силу суспільства – людей.

Велику роль соціальна інфраструктура відіграє у вирішенні таких соціальних завдань, як зближення за рівнем добробуту міського і сільського населення, згладжування регіональних відмінностей у рівні життя людей, посилення єдності у способі життя різних соціальних груп та прошарків населення. Активно впливає соціальна інфраструктура на формування прогресивної структури споживання і раціонального використання вільного часу працівників матеріального виробництва. Виробничі відносини на мікрорівні – це технологічні відносини, які визначаються не тільки технічною стороною процесу виробництва, але й інтелектуальними, фізичними можливостями персоналу фірми [5, с. 59].

Виробництво здійснюється за певною технологією. Технологія – це певний спосіб поєднання (комбінації) факторів виробництва в єдиному виробничому процесі, який визначає результуючий рівень випуску при ефективному використанні факторів виробництва. Природа накладає на фірми технологічні обмеження: лише деякі комбінації ресурсів надають можливість практичного здійснення способів виробництва даного обсягу випуску. Існує безліч всіх комбінацій впровадження ресурсів і обсягу випуску, які охоплюють технологічно досяжний спосіб виробництва, яка матеріалізується:

- у нових зразках обладнання;
- у нових методах виробництва;
- у новій організації праці;
- у підвищенні загальноосвітнього та професійного рівня підготовки працівників.

У реальному житті технологія постійно вдосконалюється. Результатом цього є зміни у виробничому процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Задоя А. О. Мікроекономіка: Курс лекцій : навч. посібник / А. О. Задоя. – К. : Знання, КОО, 2000. – 176 с.
2. Рудий М. М. Мікроекономіка : навч. посібник / М. М. Рудий, С. І. Михайлов. – К. : Юні вест Медіа, 2005. – 312 с.
3. Базилевич В. Д. Економічна теорія. Політекономія : підручник / В. Д. Базилевич. – К. : Знання-Прес, 2001. – 598 с.
4. Чернюк Л. Г. Виробнича інфраструктура АПК України: стан та перспективи розвитку/ Л. Г. Чернюк, Л. С. Ананьєва. – К. : РВПС НАН України, 2000. – 101 с.
5. Суперсон В. І. Моніторинг соціально-економічного стану регіонів України з позицій розвитку її інфраструктури/ В. І. Суперсон. //Статистика України. – 2005. – № 1. – С. 59-61.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Лунгол М. В., студентка групи Б 5/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Довгаль О. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Процес глобалізації є однією з найактуальніших проблем на сьогодні, так як характеризує стан і розвиток сучасної економічної системи, а також поступово охоплює й інші галузі людського життя, зокрема культурну.

Проблематика глобалізації, з огляду на її значну багатогранність і суперечливість, широко досліджується науковцями в усьому світі. Економічна глобалізація сприяє посиленню взаємозв'язків між країнами світу, зростанню обсягів міжнародної торгівлі, розширенню масштабів діяльності транснаціональних компаній і, водночас, загострює питання, пов'язані з ефективним природокористуванням і сталим економічним розвитком.

Науково обґрунтовано проблематику сучасних змін в українській економіці в умовах глобалізації та її інтегрування у світовий економічний простір в працях таких вчених: В. Будкін, В. Геець, А. Гальчинський, С. Пирожков [1, с. 8].

Метою дослідження є сформулювати ключові проблеми розвитку економіки України в умовах глобалізації.

Країни світу суттєво різняться за рівнем їх участі у глобалізаційних процесах і отриманням матеріальних вигод від цього. Не всі країни можуть однаково справлятися з проблемами, що виникають в умовах світової глобалізації, тому існують різні міжнародні організації, які в тій чи іншій мірі допомагають країнам з перехідною економікою у сфері економіки та фінансів, соціальних та інституційних перетворень [2, с. 365].

Незважаючи на наявність загальних характеристик, міжнародні організації відрізняються одна від одної функціями і напрямками діяльності. Україна є однією з країн, на яку поширюються програми співпраці міжнародних організацій. Зокрема, сьогодні Україні тісно співпрацює з МВФ, Світовим банком, ЄБРР (Європейський банк реконструкції та розвитку), ООН, докладає чимало зусиль для вступу до СОТ.

Формування і розвиток ринкової економіки в Україні диктує необхідність встановлення більш тісних взаємовигідних зв'язків з іншими державами, активного включення в процеси міжнародної економічної інтеграції та глобалізації [3, с. 251].

Глобалізація посилює необхідність координації внутрішньої та зовнішньоекономічної політики держави, гармонізації національних кредитно-фінансових, податкових і правових інструментів управління економічним розвитком країни. Такий розвиток здійснюється у формі

багатовимірною процесу, включає глибоку модернізацію і переорієнтацію всієї економічної і соціальної системи. Він передбачає поряд зі зростанням доходів і виробництва обов'язкове здійснення радикальних змін в інституціональній, соціальній та адміністративній структурах. Згідно з офіційними статистичними показниками в економіці України спостерігаються певні позитивні зрушення, насамперед, кількісні [4, с. 128].

До того ж активізується інвестиційна діяльність, зміцнюється фінансово-кредитна система, стабілізується соціальна сфера тощо. Звідси головна задача: закріпити ці позитивні тенденції, забезпечити незворотність ринкових реформ, стійкість економічного розвитку.

З урахуванням вищезазначеного можна визначити ключові проблеми:

1) розвиток енергетичної сфери, оскільки наявність відповідних обсягів нафти, газу та іншої енергетичної сировини є основою забезпечення стабільного економічного розвитку країни та підтримки розширеного процесу відтворення;

2) вплив процесу глобалізації на розвиток фінансово-банківської і валютної системи України, стабільність яких є одним з умов подальшого розвитку національної економіки;

3) створення вітчизняного інноваційно-інвестиційного потенціалу;

4) це дерегулювання підприємницької діяльності, лібералізація ділової активності та створення конкурентного середовища, як дієвих факторів економічного зростання;

5) визначення Україною свого місця в системі світогосподарських зв'язків та напрямків регіональної та міжнародної інтеграції, узгодження зовнішніх і внутрішніх інтересів держави [5, с. 110].

Саме взаємодія цих п'яти складових убезпечить Україну від різких коливань і відхилень, сприятиме пом'якшенню ударів перехідного періоду, гармонізації нашого приєднання до загальноцивілізаційних процесів і структур.

Загалом, Україна має непогані шанси мінімізувати втрати від глобальних змін та катаклізмів, адже український народ психологічно адаптований до труднощів й навіть злиднів, та, з іншого боку, природні ресурси й високий рівень освіченості населення разом із невеликими перетвореннями значних територій країни, надають оптимізму. Окрім того, багатовекторна політика України може як ніколи відсторонити державу від руйнівних потрясінь й втягувань до військових авантур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пирожков С. Украине пора бы воспользоваться своим коэффициентом транзитности / С. Пирожков // Зеркало недели, 1998. – № 9. – С. 9.
2. Філіпенко А. С. Світова економіка : підручник / А. С. Філіпенко, О. І. Рогач, О. І. Шнирков та ін. – К. : Либідь, 2000. – 582 с.
3. Шреплер Х. А. Международные экономические организации : справочник / Пер. С. А. Тюпаева, И. М. Фомичова. – М. : Междунар. отношения, 1999. – 456 с.
4. Макуха С. М. Україна в міжнародних економічних відносинах в умовах глобалізації / С. М. Макуха. – Харків : Легас, 2003. – 352 с.

5. Довгаль О. А. Протекціонізм і лібералізм у процесі глобалізації світової економіки (Питання теорії і методології) : монографія / О. А. Довгаль; Нар. укр. акад. – Х. : Вид-во НУА, 2004. – 320 с.

УДК 111 : 338.23:336

ОНТОЛОГІЯ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Трум О. Ю., студентка групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Біліченко О. С.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На початку ХХІ сторіччя суспільство опинилося в ситуації, коли є необхідним докорінне переосмислення всіх сторін духовного та матеріального життя. Пов'язане це з тим, що на даному етапі розвитку цивілізації змінюються такі поняття, як простір і час, спокій і рух, кінцеве і нескінченне, причина і наслідок, необхідність і випадковість, базові цінності й сенс життя, а також багато чого іншого. На жаль, усвідомлення зазначених змін суспільством відбувається досить повільно. Одна із концепцій вирішення питань сучасності запропонована онтологією господарювання.

Зародження філософських ідей господарювання відбувалося ще за доби Платона та Аристотеля. Основні положення господарського життя описував у своєму трактаті “Домострой” Ксенофонт.

Початковий сенс поняття “господарство” пов'язаний з організацією безпосередньої життєдіяльності людини, її боротьбою за виживання. У стародавніх греків слово “ойкономія” мало два сенси: “дім” і “закон”. Аристотель цей термін тлумачив, як господарство в широкому, тобто філософському розумінні слова. Такого ж значення надає цьому поняттю і середньовічний мислитель І. Дамаскін, священник Сільвестр та письменник М. В. Гоголь. Ретроспективний огляд визначень поняття «господарство» в суспільній літературі свідчить про те, що його науковий статус є недостатньо усталеним. У соціальній філософії та філософії культури господарство ще не конститується за своїм змістом [1, с. 48-52].

Ідея розгляду світу через призму господарювання активно розвивалася наприкінці ХІХ – першій половині ХХ століття у працях таких мислителів, як М. Вебер, В.З омбарт, Г. Шмоллер, Г. Зіммель. Вони розглядали господарство як багатofакторне утворення, де, поряд з економічною складовою, діють соціально, психологічні, ціннісні та інституціональні фактори. Особлива увага приділялася аналізу так званого “духовного господарства”, тобто капіталізму. Під ним розумілася певна сукупність функцій і властивостей, що супроводжують господарювання.

До теперішнього часу сформувалося кілька підходів до аналізу господарського життя:

– стадіально-технологічний (Д. Белл, Е. Тоффлер) – пояснювали зміни, що відбуваються в господарстві, технологічними факторами, які панують на виробництві;

– культурно-соціологічний (Г. Зіммель, П. Козловські, А. Тойнбі, О. Шпенглер) – розглядали взаємовідносини економіки й культури в аспекті впливу на економіку культурних та етичних цінностей і протиріч, що виникають між ними;

– гуманістичний (Т. Адорно, Г. Маркузе, Е. Фромм, Ю. Хабермас) – розглядали кризь призму існування буття людини й пошуку гармонії в її взаєминах із природою й культурою [2, с. 95-100].

Сучасне господарство розглядається в контексті таких категорій, як: “Космос”, “Всесвіт”, “буття”, “матерія”, “дух”, “природа”, “людина”. Окрім того, людина – це проект, для якого навколишнє середовище потенційно включене задля задоволення його інтересів [3, с. 32-33].

Актуальність і доцільність дослідження світу як господарства є безперечною. Екологічна криза тісно пов’язана із кризою як в духовній, так і в економічній областях. Це обумовлено невідповідністю новітнього господарського буття природному буттю. Тому можна говорити про глобальну суспільну кризу в цілому.

Важливість онтології господарства, з одного боку, обумовлений необхідністю створення цілісного, синтетичного знання. Воно, в свою чергу, мало б об’єднувати вузькоспеціалізовані дослідження, які ведуться в різних галузях. З іншого боку – те, що синтезує функція онтології господарювання важливе в умовах зростаючого диференціювання сучасних суспільних утворень. Виникає небезпека втрати сучасною культурою свого об’єднуючого змісту.

Суспільний прогрес потребує налагодження конструктивної, творчої взаємодії держав і народів у масштабах усієї планети. Важливим є створення для цього необхідних передумов. Забезпечення миру і соціального прогресу як загальнолюдського інтересу стає домінантою сучасної епохи. Загальнолюдські інтереси завжди існували, але в умовах посилення загрози ядерного взаємознищення та екологічного самознищення вони набули пріоритетного значення.

Можливість і необхідність забезпечення цих інтересів лежать у довгостроковому співіснуванні та співробітництві різних країн з їх різними специфічними рисами економічних систем.

Отже, господарство можна розглядати як онтологічну реальність. Це певний космоустрій, у якому людина повинна жити і розвиватися. Тому господарство розглядається в ноосферному контексті, як сфера творчої діяльності людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Остропольська З. М. Західноєвропейська соціально-філософська думка XVIII–XX століть про культурно-господарську діяльність людини / З. М. Остропольська //

Культура України. Серія: Мистецтвознавство. Філософія. – Вип. 15. – Х. : ХДАК. – С. 48-57.

2. Остропольська З. М. Культурологічні аспекти філософії господарства / З. М. Остропольська, С. М. Булгакова // Наукові записки Харківського військового університету. – Серія: Соціальна філософія, педагогіка, психологія. – Х. : ХВУ, 2002. – Вип. XV. – С. 95-101.

3. Остропольська З. М. Моральні виміри господарчої діяльності людини / З. М. Остропольська // Міжнародна наукова конференція : Соціокультурні комунікації в інформаційному суспільстві: Матеріали конф. – Х. : ХДАК, 2003. – С. 32-33.

УДК 316.613:33

СУЧАСНА “ЛЮДИНА ЕКОНОМІЧНА”

Буганов О. В., студент групи Б 1/1,

Науковий керівник – к.е.н., доцент Біліченко О. С.,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковців постійно цікавила концепція “людини розумної”, суть якої полягала в утвердженні думки про відмінність людини і тварини за ознакою розумності. Ця версія виявилася вельми плідною і стійкою, саме завдяки їй виникло уявлення про всемогутність людського розуму та міцна раціоналістична парадигма у філософії, а в подальшому і в соціології. На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набула теорія «людини економічної».

У представленому К. Брукнером і У. Меклінгом сучасному визначенні сутності “людини економічної” – це людина “винахідлива, оцінююча, максимізуюча користь”. Існує багато і інших підходів до тлумачення цієї концепції. За визначенням В. Радаєва “людина економічна” це:

- людина незалежна, як індивід, що приймає істинні незалежні рішення, виходячи з власних вподобань;
- людина егоїстична – турбується передусім про власні потреби, інтереси та прагне збільшити власну користь;
- людина раціональна – вона цілеспрямовано прагне до поставленої мети і розраховує всі можливі зміни засобів її досягнення;
- людина інформована – вона не тільки знає власні потреби, але й має достатню інформацію про засоби їх задоволення [1].

Перед нами постає образ “компетентного егоїста”, який раціонально і незалежно від інших переслідує власну користь. Дбаючи про власні інтереси, така людина примножує свій добробут і, тим самим, багатство суспільства. Якщо окремі індивіди прагнуть безмежного збагачення і підвищуватимуть з цією метою ціни, їх інтереси певною мірою гармонізує конкуренція, яка є регулятором особистого егоїзму, а отже і досягненням економічної рівноваги. Це означає відсутність суперечностей між інтересами індивіда і

суспільства. Для подібних суб'єктів будь-які політичні, соціальні і культурні фактори є не більше ніж зовнішніми рамками чи фіксованими кордонами, які не дозволяють одним “егоїстам” реалізовувати свою користь за рахунок інших. Поняття “нормальна середня” людина покладена в основу загальної моделі, що називається “*homo economicus*” – “економічна людина”. Вона є основою для створення інших економічних теорій [2].

Поступово вищезазначена модель уточнювалась, змінювалась і піддавалась науковій критиці. У капіталістичних умовах господарства поняття “людина економічна” можна пояснити як сукупність потреб, інтересів, цілей індивіда, органічне поєднання в ньому найважливіших рис працівника та власника. У такому аспекті найглибиннішою сутністю “людини економічної” є втілення основних суперечливих сторін закону єдності праці і власності. Органічно пов'язаний з такою сутністю закон зростання потреб – всезагальний економічний закон, який виражає внутрішньо необхідні, сталі й суттєві зв'язки між виробництвом і досягнутим рівнем задоволення потреб (або особистим споживанням), розвиток яких (зв'язків) викликає появу нових потреб та засобів їх задоволення. Свідченням дії цього закону в сучасних умовах є те, що кількість різних видів споживчих товарів і послуг збільшується у розвинених країнах більш ніж у два рази протягом кожних 10 років. Крім того, економічна сутність людини розкривається в суперечливій (а в більшості суспільно-економічних формацій, і в антагоністичній формі) єдності двох зазначених її сторін – відповідно, суб'єкта продуктивних сил і відносин економічної власності [3].

В сучасному суспільстві людина є центральним елементом економіки, місце і роль якої в економічній системі провідне, оскільки отримати зиск з власного інтересу “людина економічна” може, лише надаючи послуги іншим особам, пропонуючи предмети чи послуги своєї праці. Вона є головним творчим суб'єктом ринкової економіки, який володіє свободою вибору і приймає економічно раціональні та оптимальні рішення з урахуванням усіх наявних можливостей і умов, відповідно до своїх особистих інтересів, мети та пріоритетів.

Економічна сутність людини розкривається у суперечливій єдності людини і працівника як основного елемента системи продуктивних сил. Основними економічними потребами людини є власне вдосконалення, всебічний розвиток своїх здібностей. Таким чином, людина, вирішуючи власні інтереси та допомагаючи одна одній, сприяє розвитку економічної системи і становленню суспільства в цілому [4].

Отже, передумовами, що повинні бути закладені в основу побудови моделі “економічної людини” є: людина рефлексуюча, яка здатна на активний і усвідомлений вибір; людина гнучка, яка здатна переключатися на різні режими дії; людина вольова, яка здатна чинити спротив обставинам і обраним раніше способам дії та людина соціально-диференційована, яка здійснює різні, соціально зумовлені способи дії, прив'язані до різних соціальних структур та інститутів [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Заславская Т. М. Социология экономической жизни. Очерки теории / Т. М. Заславская, Р. В. Рывкина. – Новосибирск : Наука, 1991. – 320 с.
2. Ворон В. М. Економічна соціологія : навч. посібник / В. М. Ворон. – К. : Інститут соціології НАН України, 1997. – 273 с.
3. Мочерний С. В. Економічна теорія : навч. посібник / С. В. Мочерний. – К. : Академія, 2005. – 856 с.
4. Брич В. Я. Сучасні економічні системи : навч. посібник / В. Я. Брич. – Чернівці, 2008. – 214 с.
5. Лукашевич М. П. Соціологія економіки : підручник / М. П. Лукашевич. – К. : Каравела, 2009. – 280 с.

УДК 659.235:341.242.28

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСАЙДЕРСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ У БІЗНЕСІ

*Олійник К. П., студентка групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Біліченко О. С.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Хто володіє інформацією, той володіє світом – це не перебільшення. У контексті проблеми інсайдерства можна зазначити, що світом володіє той, хто володіє інсайдерською інформацією.

Термін інсайдер походить від англійського “inside” і означає коло осіб (юридичних або фізичних), які мають доступ до закритої інформації [1]. До них відносяться:

- власники голосуючих акцій емітента або часток (паїв) у статутному капіталі емітента;
- посадові особи емітента;
- особи, які мають доступ до інсайдерської інформації у зв'язку з виконанням трудових (службових) обов'язків або договірних зобов'язань.

Прийняті правила проведення операцій з інсайдерами є частиною кодексу корпоративної етики і однією з практик корпоративного управління. Тема корпоративного управління залишається актуальною не тільки для країн з економікою, що розвивається, але й для розвинутих країн з великим досвідом корпоративних відносин. Наразі найвідоміші у світі негативні події, пов'язані з некоректною поведінкою інсайдерів нагадують детектив. Однак для вітчизняної банківської установи тема інсайдерства є більш, ніж актуальною [2].

Як отримати інсайдерську інформацію? Фірми, організації, установи постійно робили спроби здобути інсайдерську інформацію про компанії конкурентів, контрагентів, опонентів та ін. ще задовго до того як вибухнула серія гучних скандалів, пов'язаних з витоком конфіденційної інформації. На

увагу заслуговує, історія, пов'язана з використанням інсайдерської інформації в корисливих цілях, інформаційним агентством Reciter'. Юліус Ройтер заснував спеціальну службу зі збору інсайдерської інформації з метою впливу на ціни акцій. У 1849 році компанія використовувала поштових голубів для переправлення через протоку Ла-Манш в Англію інформації про ціни акцій на момент закриття біржі, що забезпечувало його абонентам можливість отримання свіжих новин про ціни акцій і більш оперативного – порівняно з іншими реагування на зміни цін. Ця історія є ще одним підтвердженням простого, але дуже важливого правила інвестування: секрет успіху інвестора полягає у своєчасному отриманні потрібної інформації. Інвестори, які мають привілейований доступ до інформації, отримують відчутну перевагу порівняно з іншими інвесторами, які не мають такого доступу [3].

Відповідно до статті 232-1 Кримінального кодексу України використання інсайдерської інформації з метою збагачення, маніпулювання цінами акцій і інших фінансових інструментів носить незаконний характер [4].

Інсайдерами визнаються особи, що мають доступ до тієї чи іншої корисної інформації і непризначеної для публічного розкриття. Зазвичай такими є керівництво компанії, акціонери, працівники, що мають доступ до обробки інформації. З метою отримати доходу між особами, які володіють закритою інформацією відбувається інсайдерська торгівля.

Інсайдерська торгівля має дві форми:

- юридично законна торгівля цінними активами компанії;
- незаконна торгівля, заснована на інсайдерській інформації.

Перша форма є досить простою – працівники допускаються до торгівлі паперами відповідно до публічно доступної інформації. Незаконна форма інсайдерської торгівлі, з іншого боку, заснована на укладенні угод з використанням інформації, яка не доступна для громадськості.

Незаконний тип інсайдерської торгівлі – наприклад, якщо ви знаєте, що компанія стане банкрутом, і продасте її акції до того, як ця інформація стане доступною громадськості. Це є незаконним типом інсайдерської торгівлі. Інший приклад такої інформації, наприклад, відомості про майбутню зміну керівництва, про випуск нових продуктів або впровадженні нових технологій, про злиття і т.д. [5].

Частими причинами розголошення комерційної та службової інформації є: відсутність відповідальності співробітників за зберігання цінної інформації, неконтрольований допуск до цінної інформації осіб, порушення правил документообігу, відсутність правил пріоритетного доступу, порушення правил внутрішнього розпорядку, недотримання режиму охорони об'єкта, слабкий захист інформаційних каналів, аморальна поведінка співробітників організації, недостатній контроль і погано організована служба інформаційної безпеки.

Найбільш часто використовуваними каналами витоку інформації можуть бути співробітники, які мають доступ до потрібної інформації;

файли, що містять інформацію; технічні засоби та системи переробки інформації.

Інсайдерською інформацією користуються чимало інвесторів і трейдерів, заробляючи завдяки їй, по всьому світу. З метою захисту інформації, підприємство повинне встановлювати у своїх внутрішніх нормативних документах регламент отримання, поширення, використання й збереження інформації, а також порядок притягнення посадових осіб до відповідальності за розголошення комерційної таємниці й конфіденційної інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Директива Європейського Союзу “Про інсайдерську торгівлю та ринкові маніпуляції” [Електронний ресурс] // Україна фінансова. – Режим доступу : http://ufin.com.ua/analit_mat/drn/092.htm
2. Саєнко В. В. Правове регулювання інсайдерської торгівлі у державах Європейського Союзу / В. В. Саєнко. – [Електронний ресурс] // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Юридичні Науки. – Режим доступу : <http://www.disslib.org/pravove-rehuljuvannja-vykorystannja-insajderskoyi-informatsiyi-na-rynku-tsinnykh-paperiv.html>
3. Як роздобути інсайдерську інформацію [Електронний ресурс] // Порада. Рр.уа. – Режим доступу : <http://porada.pp.ua/yak-rozdobuty-insajdersku-informatsiyu.html>
4. Стаття 232-1. Незаконне використання інсайдерської інформації [Електронний ресурс] // Кримінальний кодекс України. – Режим доступу: <http://eleronur.cc.ua/kk1/kk232-1.html>
5. Порядок розкриття інформації на фондовому ринку [Електронний ресурс] // Навчальні матеріали онлайн. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/19650323/menedzhment/poryadok_rozkrittja_informatsiyi_fondovomu_rinku

УДК 338.43.02

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ НА СЕЛІ

*Сліпченко К. С., студентка групи Т 1/1,
Науковий керівник – викладач-методист Мандрик Л. П.,
Технологіко-економічний коледж
Миколаївського національного аграрного університету*

Розвиток підприємницької діяльності на селі є невід’ємною складовою розв’язання економічних та соціальних проблем як сільського господарства, так і держави в цілому. Однак стан розвитку малого підприємництва в сільській місцевості незадовільний, що вказує на необхідність формування якісної системи його підтримки.

Досвід функціонування малого бізнесу на селі дає змогу сформувати такі основні проблеми, які стоять перед сільськими бізнесменами:

- необхідність у державній підтримці малого бізнесу, як складової аграрної реформи;
- необхідність у консультаціях щодо чинного законодавства та мікроекономіки, ухвалення Закону України “Про малий бізнес на селі”;
- відсутність детально розроблених механізмів взаємодії малого бізнесу з місцевою владою;
- повна невизначеність у питаннях соціального захисту, як самих підприємців (власників і керівників), так і їхніх найманих працівників;
- необхідність в інформаційних послугах (як з питань законодавства, економіки, так і з питань попиту – пропозиції, пошуку партнерів);
- необхідність інвестування [1].

Підприємництво – це такий вид бізнесу, який пов’язаний із виробництвом товарів, наданням послуг, створенням підприємств, вкладанням у них власних коштів і взяттям на себе особистого ризику.

Підприємництво – це такий вид господарської поведінки, для якої характерне організаційно-господарське новаторство, знаходження нових, ефективніших способів використання ресурсів, гнучкість, готовність йти на ризик.

Роль та значення малого бізнесу в період формування ринкових відносин в економіці визначають такі положення:

- створення нових робочих місць та поновлення загальнодержавного і регіонального бюджетів за рахунок сплати податків;
- поповнення ринку новими і потрібними товарами та послугами;
- сприяння підвищенню якості і зниженню цін товарів і послуг за рахунок кооперації;
- заповнення «пустих ніш» на ринку товарів і послуг.

Як відомо, переваги малого бізнесу – мобільність, здатність швидко пристосуватися до змін споживчого попиту, оперативність освоєння випуску нової продукції партіями.

Малий бізнес на селі розвивається в двох основних напрямках: сільськогосподарського і несільськогосподарського спрямування. На нинішній час провідним є саме сільськогосподарське підприємство.

Об’єктами підприємницької діяльності можуть бути виробництво певних матеріальних благ, надання послуг виробничого і невиробничого характеру, реалізація виробленої продукції, фінансово-кредитні, біржові, страхові операції та операції з нерухомим майном, інші незаборонені законом види діяльності. В аграрному секторі основний об’єкт бізнесу – земля. Вона є всезагальною умовою матеріального виробництва, предметом праці, загальним для всіх галузей засобом виробництва.

За результатами дослідження встановлено, що на селі в Миколаївській області формується малий бізнес по наданню послуг населенню при проведенні робіт в рослинництві, тваринництві, започатковуються перукарські послуги, будівництво, транспортне обслуговування населення,

пекарська справа, переробка продукції тваринництва і рослинництва, інші види діяльності та послуг, набуває широкого розвитку торгівля.

Із наявних в області підприємств малого бізнесу більше 80% припадає на фермерські господарства 2,5% – на малі підприємства по переробці сільськогосподарської продукції 1,3% – по обслуговуванню [2].

В сучасних умовах значення малих форм господарювання на селі у формуванні ринку продовольства, створення робочих місць, забезпечення продовольчої безпеки країни надзвичайно важливе. Реалізуючи в повній мірі свої переваги, малий агробізнес досконало знає свій ринок, своїх покупців, їхні потреби та потенційні можливості [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Рарок О. В. Розвиток малих підприємств на селі / О. В. Рарок. – Кам'янець-Подільський: Вид-во Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 2013. – 39 с.
2. Шаповалова І. О. Формування та ефективність розвитку малого бізнесу на селі в регіоні / І. Топіха, О. Крисальник, В. Попович. – Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2004. – 17 с.
3. Білоус Г. І. Розвиток малого підприємництва в Україні / Г. І. Білоус // Економіка України. – 2008. – № 2. – С. 34-36.

УДК 631.115.1

ЗНАЧЕННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ДЛЯ РОЗВИТКУ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

*Агеєнко Ю. С., студентка групи Б 1/1,
Науковий керівник – викладач-методист Мандрик Л. П.,
Технологічно-економічний коледж
Миколаївського національного аграрного університету*

Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці будь-якої країни. Від його розвитку залежить нормальне функціонування всього господарства й життя країни.

Перехід до ринкових відносин в сільському господарстві вимагає розробки нових підходів до стратегії аграрної політики, спрямованої на формування продовольчої безпеки країни, пріоритетність розвитку сільського господарства, докорінну перебудову економічних, соціальних та правових відносин в аграрній сфері, свободу підприємництва та конкуренції.

Одним з основних резервів росту ефективності сільськогосподарського виробництва є раціональне використання головного засобу виробництва – землі. Тому капітальні вкладення в сільське господарство, в першу чергу, повинні бути використані на заходи щодо збереження земель, підвищення

родючості ґрунтів, що обумовить зростання продуктивності землеробства і, зокрема, створення стійкої кормової бази тваринництва.

Перехід аграрного сектора до ринкових відносин породив принципово нові форми господарювання. Не так давно пріоритет надавався державній власності, другорядна роль відводилась кооперативній, приватна власність заперечувалась повністю. Однією з вирішальних передумов переходу до ринку є приватизація власності, що має вплинути на розвиток виробництва.

Ряд законодавчих і нормативних актів, що прийняті останнім часом, сприяють розвитку на селі нових форм господарювання, і кожна з них у процесі конкурентної боротьби може довести свої переваги. Земельні відносини в Україні регулюються чинними законодавчими актами, згідно з якими запроваджені три рівноправні форми власності: державна, колективна і приватна. Саме на приватній формі власності і ґрунтується діяльність селянських (фермерських) господарств як самостійної юридичної одиниці.

Розвиток селянських (фермерських) господарств повинен стимулюватись вільною конкуренцією на ринку з державними і кооперативними підприємствами, бо його основними завданнями, як відомо, є: виробництво, переробка і збут сільськогосподарської продукції; розвиток підсобної діяльності для раціонального використання природних і трудових ресурсів, земельних угідь, поліпшення їх родючості; участь працею або коштами в соціальному розвитку села, де розташоване фермерське господарство.

Незважаючи на окремі песимістичні виступи, що фермер всіх не нагодує, розвиток селянських (фермерських) господарств на рівні з великими підприємствами в Україні необхідний, бо на землі має бути господар і вироблена продукція повинна відповідати більш якісним показникам, а для цього потрібно надавати всіляку підтримку фермерам.

Економічна реформа у сільському господарстві передбачає формування багатокладної економіки шляхом розвитку різних форм власності та організації господарювання, утворення повноцінних суб'єктів ринкових відносин. Закон України "Про форми власності на землю" передбачає державну, колективну й приватну форми цієї власності. При цьому нові економічні форми, для існування яких визріли об'єктивні умови, мають виникати як у надрах старих форм, так і поряд з ними. Тісний зв'язок сільського господарства із специфічним основним засобом виробництва – землею ускладнює реформи. Вони мають проводитися певними етапами, щоб не зруйнувати виробництво, насамперед, харчування людей.

У сучасних умовах формування АПК альтернативними сегментами діяльності сільськогосподарських колективних підприємств можуть бути такі, що доповнюють основне виробництво, яке склалося в них раніше: переробка сільськогосподарської продукції, матеріально-технічне постачання, реалізація продукції, виробництво будівельних матеріалів тощо.

Важливе значення для підприємця мають можливість самостійно вибирати спеціалізацію (з урахуванням умов господарства), визначати перспективу й економічно ефективну структуру посівних площ та

виробництва в цілому, включаючи розвиток підсобних підприємств і обслуговуючих цехів, а також право розпоряджатися виготовленим продуктом, свобода вибору партнера, договірних взаємовідносин із суб'єктами ринку, вільний вибір форм організації і оплати праці. Без цього ні приватна, ні колективна власність не зробить селянина повноцінним господарем.

Практика розвинутих країн (Японії, США, Франції, Німеччини) свідчить, що успіх у господарській діяльності забезпечує не форма власності, а підприємець, якого спонукає до якісної праці конкурент. Основним поточним завданням аграрної політики нині є зупинення негативних процесів у цьому секторі економіки та забезпечення умов для нарощування виробництва сировини і продовольчих ресурсів.

У зв'язку з цим на сучасному етапі проведення аграрної реформи особливо потрібне наукове, правове, методичне, фінансове, інформаційне і матеріально-технічне забезпечення її. В цьому запорука успіху реформи, оскільки альтернативи їй немає, вона має здійснюватись в інтересах селян і самими селянами.

Спрощене розуміння ринку і ринкових відносин як елементарної системи, що базується на вільних взаємовідносинах купівлі-продажу, що виключають будь-яке державне регулювання, саме й призвело до порушення міжгалузевих відносин, різкого погіршення паритетності цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, стійкого падіння і збитковості виробництва в більшості господарств.

Через недооцінку цих положень практично зупинено інвестиційну діяльність, не відновлюються виробничі потужності, особливо техніка та обладнання. Знижується родючість ґрунтів та продуктивність праці. Тому і при ринкових відносинах потрібне визначення пріоритетів на кожному етапі розвитку агропромислового виробництва, матеріальне і фінансове забезпечення їх реалізації. Має місце так званий зрівняльний підхід до формування ринку товарів і послуг, незалежно від їх народно-господарського значення.

Аграрний ринок не може повноцінно розвиватися без вирішення проблем своєчасної доставки сільськогосподарської продукції до місць продажу або зберігання, проблеми пакування, тарування, перероблення та продажу.

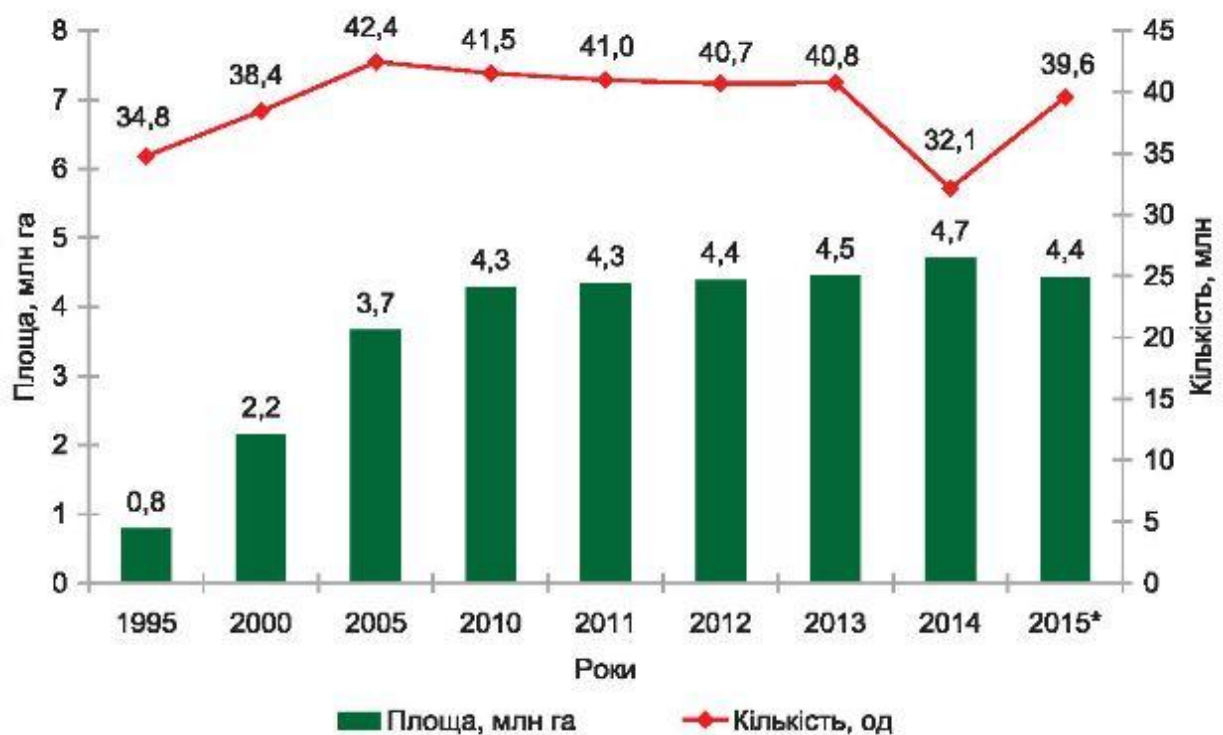

Рисунок 1 – Динаміка кількості фермерських господарств в Україні
Джерело: [1]

Стале функціонування аграрного ринку передбачає розвинену інфраструктуру, як систему організацій та інституцій, що забезпечують зв'язок між всіма його учасниками та створюють умови для вільного руху товарів. В Україні така інфраструктура мало розвинена. Немає ефективної системи цінового моніторингу, аналізу та прогнозування кон'юнктури агроринку. Недостатньо інформації про ринки збуту. Проблеми упаковки, зберігання та доставки також є чинниками, що зумовлюють маркетингові проблеми сільгоспвиробників.

Через нерозвиненість ринкової інфраструктури сільськогосподарські товаровиробники працюють в умовах підвищеного ризику не тільки внаслідок природо-кліматичних факторів, але й через відсутність ефективних ринкових інструментів, неможливості планувати свою діяльність, та виробляти маркетингові стратегії. На сьогодні ринкова інфраструктура не відповідає існуючим потребам галузі.

За останні роки в аграрній сфері України відбулися досить істотні зміни.

За підсумками 2014 року кількість зареєстрованих фермерських господарств в Україні становила 32,1 тис., що на п'яту частину менше, ніж роком раніше. У користуванні фермерів перебувало 4,7 млн га сільськогосподарських угідь, що більше порівняно з попереднім роком на 6%, або майже 13% від загальної площі сільськогосподарських угідь [1].

Передусім належить сформулювати систему кредитування сільськогосподарської галузі, адже такий унікальний ресурс господарювання

як є земля передбачає довготривале кредитування. Сучасна банківська система поки що не забезпечує потреб аграрної сфери. Зрозуміло, що ринкові відносини диктують нові підходи і принципи функціонування кредитної сфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маслак О. Проблеми та перспективи фермерства в Україні// Агробізнес сьогодні. – № 21 (316) листопад 2015. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/3999-problemy-ta-perspektyvy-fermerstva-v-ukraini.html>

СЕКЦІЯ “СУЧАСНІ КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ Й ОСВІТІ”

УДК 004.422.81

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ

*Лєпєсіна В. В., студентка групи Е 1/2,
Науковий керівник – к.т.н., доцент Волосюк Ю. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В даній роботі розглядається напрямки розвитку інтелектуальних програмних засобів. При вирішенні будь-якої задачі управління здійснюється обробка інформації на рівні спеціаліста з можливим залученням засобів комп'ютерної обробки. Інформаційне забезпечення повинне забезпечити ефективність обміну інформацією між керівництвом і об'єктом управління. Економічні моделі діяльності часто визначаються не стільки інтересами власника виробництва, а і в значній мірі формуються під впливом дії законів та податкової політики держави. Це і обумовлює необхідність впровадження та мобільного використання експертних систем, які б допомагали орієнтуватися в динамічно змінному середовищі.

Тепер, коли нагромаджено досвід в організації технологій переробки інформації, відбувається перехід до створення інформаційних технологій з використанням штучного інтелекту. Вважається, що основні напрями в галузі створення інформаційних технологій і штучного інтелекту пов'язані з винайденням ефективних систем подання знань і організацією процесу комунікації користувачів з електро-обчислювальних машин (ЕОМ), а також з плануванням доцільної діяльності та формуванням глобальної структури нормативної поведінки. Вважається, що розвиток сучасних систем штучного інтелекту розпочався з 50-х років ХХ століття. Цьому сприяла програма, що була розроблена А.Ньюеллом і призначена для доведення теорем в численні під назвою “Логіг-Теоретик”. Деякі автори називають цю систему експертною. Ця робота поклала початок першого етапу досліджень в галузі штучного інтелекту, пов'язаного з розробкою програм, які розв'язують задачі на основі використання різноманітних евристичних методів.

На початку розвитку штучного інтелекту були спроби моделювати процес мислення людини, але ці спроби зазнали краху. Розробити універсальні програми, як стало зрозуміло, є безперспективною справою. В зв'язку з тим, що важко забезпечити універсальність програми, зосередження розробок перейшло на загальні методи і прийоми спеціальних програм.

З 70-х років зусилля вчених концентрувалися на таких напрямках:

1. Розробка методів представлення, тобто способів формулювання

проблем таким чином, щоб їх можна було легко вирішити.

2. Розробка методів пошуку, тобто доцільних способів управління ходом рішення завдання, щоб воно вирішувалося протягом реального часу за допомогою реальних засобів.

На початку 80-х років було зроблено наступний висновок: “ефективність програми вирішення задач залежить від знань, якими вона володіє, а не тільки від формул і схем висновків, які вона використовує”.

Машинний переклад значно дешевший і швидший від традиційного, хоч і поступається йому по якості. Ним користуються в тих випадках, коли важливіше зрозуміти зміст документу, ніж перекласти текст відповідно до літературних критеріїв. Машинний переклад обіцяє стати важливим інструментом для розвитку міждержавної торгівлі, тому що він спроможний значно спростити і прискорити одержання інформації про товари, що випускаються в інших країнах. Останнім часом в цій галузі досягнуто значних успіхів.

Розрізняють два магістральні напрямки створення та застосування машинного перекладу. В першому випадку система машинного перекладу функціонує на великій ЕОМ і представляє “сирий”, чорновий переклад, який згодом редагують кваліфіковані перекладачі. Як правило, така методика використовується у великих організаціях, які змушені готувати документи на різних мовах. Деколи досить успішно використовується попереднє редагування вихідних текстів. Деякі фірми вводять у себе так звані “контрольовані природні мови”: коли кожен працівник фірми, що готує документацію, повинен її готувати саме з дотриманням вимог цієї обмеженої мови (наприклад, вимога відсутності складних синтаксичних конструкцій). Використання контрольованої природної мови спрощує роботу машинного перекладу і зменшує обсяги постредагування, яке дорого коштує через необхідність залучення спеціалістів високої кваліфікації. Другим магістральним напрямком машинного перекладу є використання систем, орієнтованих на персональні комп’ютери. Такі системи вперше появились ще на початку 1980-х років (наприклад, MicroCAT фірми Weidner). Найбільший успіх в застосуванні цих систем перекладу припав на 90-і роки.

Статистичні оцінки підтверджують постійне зростання продаж систем машинного перекладу. На ринку зараз знаходиться понад тисячу різних пакетів (якщо враховувати окремо кожен мовну пару). Популярність машинного перекладу пояснюється не тільки простою цікавістю, хоча і це є однією з основних причин поширення систем машинного перекладу. Велика частина користувачів використовує невідредагований машинний переклад текстів великих обсягів з метою ознайомлення, коли низька якість перекладу цілком допустима.

Сьогодні INTERNET – це велика і складна система, яка об’єднує мільйони вузлів та зв’язків, по яких транспортується інформація. Ця система складна настільки, що з точки зору синергетики, здатна стати самостійним носієм інтелекту. Враховуючи величезні інформаційні обсяги і значні обчислювальні ресурси у вузлах мережі, інтелектуальні здібності цього

організму практично непередбачувані. При відсутності організуючої ідеї INTERNET може назавжди залишитися хаотичним сховищем інформаційних потоків, не більш інтелектуальним, ніж телевізійна мережа. Цілком можливо, що на протязі декількох десятиріч всесвітня мережа буде розвиватися по екстенсивному шляху. Серед низки перспективних технологій, що розширюють можливості INTERNET, можна виділити декілька взаємозв'язаних технологічних концепцій: технологію інтелектуальних агентів (Intelligent Agents) та Push-технологію. Push-технологія сьогодні вже достатньо пророблена і стабільно розвивається. З її допомогою користувачі не тільки формують запити в режимі Online але регулярно отримувати інформацію по заздалегідь розміщеним запитах. Для цього достатньо необхідно вибрати потрібний Internet-канал, встановити бажаний період та час доби для оновлення. Надходження нової інформації будуть автоматично доставлятися на потрібний комп'ютер. Таким чином користувач завжди може бути в курсі найсвіжіших подій. Крім того сьогодні практично кожна фірма може організувати власний канал, що призначається для відкритого чи внутрішнього "мовлення".

ЛІТЕРАТУРА

1. Автоматизированные информационные технологии в экономике / Под. ред. Г.А.Титоренко. – М. Компьютер, ЮНИТИ, 2011. – 336 с.
2. Бердтис А. Структуры данных / А. Бердтис. – М. : Статистика, 2012, - 408 с.
3. Блек Ю. Сети ЭВМ : протоколы, стандарты, интерфейсы / Ю. Блек. – М. : Мир, 2010. – 170 с.

УДК 004.5

СУЧАСНІ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

*Матвіїва Т. М., студентка групи Е 1/2,
Науковий керівник – к.т.н., доцент Волосюк Ю. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Мультимедіа оточує нас всюди – через різні екрани сучасна людина стикається з віртуальними світами, вплив яких стає все більш істотним. Практично всі сфери діяльності – наука, культура, освіта, бізнес, сьогодні немислимі без продуктів мультимедіа.

Теоретичні і практичні результати впровадження мультимедійних технологій відображені у працях європейських і американських учених: Андресен Бент Б., Брінк К., Янг Ж., російських – Молчанова І., Рагулін П.; українських – Андрієвської В., Імбер В., Коношевського О., Шахіної І., Ших Н. та ін. Всі дослідники приходять до висновку про високу ефективність використання засобів мультимедіа.

Метою статті є дослідження та огляд особливостей сучасних мультимедійних технологій, їх позитивних і негативних сторін.

Інформацію, що включає текст, зображення, звук, що базується на нових інформаційних технологіях, називають “мультимедіа”. Мультимедійні технології дозволяють вводити, зберігати, переробляти і відтворювати текстову, аудіовізуальну, графічну, тривимірну та іншу інформацію.

Головна властивість мультимедіа – художня привабливість кольорової палітри, шрифтів, композиційного рішення кадрів, поєднання текстової та графічної складових, застосування анімації, звукових ефектів [1].

Мультимедіа – це взаємодія візуальної та звукової інформації під управлінням інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів.

Мультимедійні технології – це сукупність сучасних засобів аудіо-, теле-, візуальних і віртуальних комунікацій, що використовуються в процесі організації, планування та управління різних видів діяльності.

Мультимедіа може бути розділена на: лінійне (без зворотного зв'язку) та інтерактивне середовище.

Аналогом лінійного способу подання може бути кіно. Людина, що переглядає даний документ жодним чином не може вплинути на його висновок.

Інтерактивний спосіб подання інформації дозволяє брати участь у виведенні інформації, взаємодіючи якимось чином із засобом відображення мультимедійних даних. Участь у даному процесі двох і більше сторін називається “інтерактивністю”.

Прикладом лінійного і інтерактивного способу подання інформації є проведення презентації. Якщо презентація була записана на плівку або у відео файл, і показується аудиторії, то ті, хто переглядає дану презентацію, не мають можливості впливати на її хід. У разі живої презентації, аудиторія має можливість задавати доповідачеві запитання і взаємодіяти з ним іншим чином. Жива презентація може бути представлена, як нелінійний спосіб подачі інформації.

Фактори прогресу мультимедійних технологій:

- різке загострення потужності сучасних ЕОМ;
- досягнення в галузі відеотехніки;
- поява компактних носіїв інформації;
- розробка методів швидкого і ефективного стиснення інформації [2].

Основні можливості мультимедіа:

- зберігання великого обсягу інформації на одному носії;
- порівняння та обробка інформації різноманітними програмними засобами;
- використання технології гіпертексту та гіпермедіа.

Мультимедіа знаходить своє застосування в різних областях, включаючи, рекламу, освіту, індустрію розваг, техніку, бізнес, наукові

дослідження, просторово-часові додатки та інші інформаційні процеси за участю людей.

Тенденція поширення мультимедіа має позитивні і негативні сторони.

Основні аргументи на користь мультимедіа полягають в тому, що такого роду інформація ефективно діє на того, кому вона призначена. Поступаючи одночасно через зоровий і слуховий канали, зачіпаючи емоційну сферу людини, інформація добре сприймається і запам'ятовується. Спосіб зберігання на знімних носіях зручний, компактний.

Негативні сторони можуть проявлятися в залежності від області застосування. В освітньому процесі мультимедіа займає все більше місце. Нові технічні засоби стають потужним інструментом для ефективної організації навчання. Однак багато викладачів виявили неглибоке засвоєння студентами предмета, що досліджується.[3]

Виходячи з наведеного, можна зробити висновок про те, що мультимедіа – це засіб зв'язку, інструмент для передачі інформації. Мультимедіа проникають практично в усі сфери діяльності. На сьогоднішній день мультимедійні технології являють собою один з напрямків інформаційних технологій, що найбільш динамічно розвиваються. Використання мультимедійних технологій означає появу нових форм розумової, творчої діяльності, які можна розглядати як історичний розвиток психічних процесів людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максимов, Н. В. Современные информационные технологии / Н. В. Максимов, Т. Л. Партыка, И. И. Попов. – М. : Форум, 2008. – 512 с.
2. Хайдаров, К. А. Мультимедийные технологии [Електронний ресурс] / К. Хайдаров // Портал: bourabai.kz. – Режим доступу \www/ URL : <http://bourabai.kz/mmt/>. – Заголовок з екрана, доступ вільний, 15.03.2016
3. Аль-Джамалі А. М. Сфери застосування інформаційних технологій / А.-М. Аль-Джамалі, О. Мацків // Гармонізація суспільства – новітній напрямок розвитку держави : Всеукр. наук. конф. аспірантів та молодих вчених, 25 березня 2014 р. : матер. конф. – Одеса, ОНЕУ. – С. 49-53.

УДК 004.942

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА КОНСАЛТИНГ

*Петерсдорф М. Є., студентка групи Е 1/2,
Науковий керівник – к.т.н., доцент Волосяк Ю. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

У сучасних умовах багато видів послуг надаються на основі інформаційних і телекомунікаційних технологій. Особливо велика їх частка при наданні консультаційних, освітніх, фінансових і страхових послуг.

Взагалі роль інформаційних технологій у будь-якій сфері значна, адже майже кожне підприємство в будь-якій країні застосовує їх в своїй діяльності.

Дане питання розглядалося багатьма дослідниками (Ф. Сиберт, У. Шрамма, Т. Пітерсон, П. Бурдьє) більшість наголошують на перевагах та вдосконаленні інформаційних технологій.

Інформаційні технології використовують в багатьох галузях виробництва, проте можна зазначити, що розвиток консалтингу залежить від розвитку інформаційних технологій. Консалтинг – це вид інтелектуальної діяльності основне завдання якої полягає в аналізі, обґрунтуванні перспектив розвитку і використання науково-технічних та організаційно-економічних інновацій з урахуванням предметної області і проблем клієнта. Консалтинг вирішує питання управлінської, економічної, фінансової, інвестиційної діяльності організацій, стратегічного планування, оптимізації загального функціонування компанії, ведення бізнесу, дослідження і прогнозування ринків збуту, цін тощо. Основна мета консалтингу полягає в поліпшенні якості керівництва, підвищення ефективності діяльності компанії в цілому і збільшенні індивідуальної продуктивності праці кожного працівника. Консалтинг полягає в зборі, обробці та передачі даних, для полегшення виконання цих процедур застосовуються різні види інформаційних технологій [3].

Самостійно із завданням вибору і тим більше розроблення власної системи без жодної концепції автоматизації підприємство впоратися не в змозі. Виникає необхідність в послугах консалтингових фірм, незалежно від виробників систем автоматизації. З усіх напрямів бізнес-консалтингу виокремився ІТ-консалтинг, оскільки всі суб'єкти економіки оперують великою кількістю інформації у своїй діяльності, і роль професійних консультантів саме у сфері інформаційних технологій дуже підвищується. Збільшення попиту на інформаційні технології значною мірою зумовлене зацікавленістю виробників у впровадженні проектів типу “підприємство – ресурси – планування”. Результат упровадження таких проектів – заміна застарілого програмного забезпечення новими інтегрованими модулями, що об'єднують підприємство в цілому. Зростання консультативного бізнесу з інформаційних технологій обумовлене й тим, що все більше фахівців у сфері інформаційних технологій переходять із працюючих компаній у консалтинговий бізнес.

ІТ консалтинг (консультування) у сфері інформаційних технологій – це: консультування власників, менеджерів, керівників бізнесу з питань у сфері інформаційних технологій та їх ефективного використання; відповіді на всі питання у сфері комп'ютерних та інтернет технологій; виявлення недоліків та вразливих місць компанії в сфері інформаційних технологій; аудит ІТ сфери компанії на ефективність, економічність, безпека; визначення необхідності впровадження нових інформаційних технологій; консультації компаніям з питань автоматизації бізнес процесів; консультації у виборі програмного забезпечення і комп'ютерної техніки, а також його впровадження. Комплексна процедура ІТ консалтингу складається з: аналізу

поточного стану ІТ інфраструктури компанії; оптимізація витрат на програмне забезпечення; рекомендації по автоматизації і підвищенню ефективності бізнес-процесів [2].

У системі консалтингу використовують такі види обчислювальної техніки: персональні ЕОМ, мікропроцесори, засоби, телекомунікацій, електронні пишучі машини, засоби автоматизованої обробки текстової інформації та ін. При організації збору і реєстрації даних по принципу послідовних рішень застосовують різні види інформаційних технологій: збір і реєстрація даних безпосередньо в процесі виробництва у формі єдиного документа і використання центральної ЕОМ для її агрегування; обробка даних в режимі діалогу для розрахунків показників на терміналі; одержання вільного документа, використання машинолічильного носія інформації, обробка даних на комп'ютерах [1].

Електронна техніка дозволяє скорочувати управлінські витрати і прискорювати прийняття обґрунтованих управлінських рішень; значно підвищувати ефективність проектно-конструкторських розробок; забезпечує ефективне планування; сприяє полегшенню праці секретарів і діловодів, а в бухгалтерському обліку – полегшує складання письмових фінансових документів, здійснення без касових зв'язків з банками і фінансовими закладами.

Інформаційні технології нерозривно пов'язані з консалтингом. Вони забезпечуючи проведення консалтингових досліджень та розробок маркетингових програм, використовуються також у здійсненні комерційної діяльності, виробничо-технічному обслуговуванні і складській справі, при реалізації системи логістики руху товару тощо. Насамперед це використання приладів, обчислювальної техніки, програм тощо. Інформаційні технології постійно вдосконалюються, модернізуються, це сприяє кращій автоматизації виробництва, що призводить до збільшення його ефективності та росту економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кубра М. Управлінське консультування / М. Кубра. – М., 2008. – 319 с.
2. Зільберман М. Консалтинг. Методи і технології / М. Зільберман. – Берлін, 2009. – 432 с.
3. http://nebook.net/book_upravlnske-konsultuvannya_651_page_60/
4. www.softline.kiev.ua/ua/it-konsalting.html
5. <http://ukrbukva.net/32020-Informacionnye-tehnologii-i-konsalting.html>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Шутяк О. М., студентка групи Е 1/2,

Науковий керівник – к.т.н., доцент Волосюк Ю. В.,

Миколаївський національний аграрний університет

Досить помітно, що сучасний стан економіки України характеризується необхідністю розвитку перспективних напрямів науки й техніки та підвищення ефективності виробництва з метою доведення якості продукції до світових стандартів. Одним з ефективних напрямів удосконалення управління підприємствами є розробка і впровадження інформаційних систем (ІС) і технологій.

Останнім часом інтерес економічних суб'єктів до інформаційних систем постійно зростає, чому сприяє цілий ряд причин і обставин. По-перше, якісні перетворення в індустрії обробки інформації сприяють більш ширшому розповсюдженню інформаційних технологій у всіх сферах людської діяльності, що визначає необхідність якісних перетворень в управлінні; по-друге, політико-економічні зміни в нашій країні підштовхують керівників різного рівня шукати шляхи підвищення ефективності функціонування економічних структур в умовах ринкової економіки. Розробка, впровадження та експлуатація інформаційних систем управління будь-яким економічним суб'єктом дає змогу в найкоротші строки підвищити ефективність управління, вивести на зовсім новий якісний рівень планування економічної діяльності.

Використання автоматизованих інформаційних систем є актуальним і для вирішення проблем управління аграрним виробництвом.

Інформаційні системи стають одним з основних факторів забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках, тому необхідно дослідити сучасні підходи до їх розробки і впровадженню.

Питання автоматизації обробки сільськогосподарської інформації давно є об'єктом пильної уваги наукових досліджень і методичних розробок. Такі вчені як В.В. Дерлеменко, М.Ф. Кропивко, І.М. Криворучко, П.Т. Саблук, В.П. Ситник, Б.К. Скирта, С.О. Тивончук, В.Ш. Рапопорт, Б.М. Якобсон і багато інших внесли вагомий вклад в розвиток інформатизації процесів управління аграрним виробництвом. Принципи, що закладені у роботах цих авторів стали фундаментом для подальших досліджень у даній сфері.

М.Ф. Кропивко у своїх наукових працях відмічає, що не торкаючись макроекономічних умов, які в значній мірі визначають ефективність роботи агропідприємств, результативність їх праці також залежить від їх здатності швидко орієнтуватися в нових економічних умовах, а для цього потрібно

володіти своєчасною, достовірною економічною, законодавчою, науковою інформацією для прийняття обґрунтованих рішень та здійснення інноваційної діяльності з метою забезпечення конкурентоздатності своєї продукції [1].

В. В. Дерлеменко у своїх дослідженнях зауважує на те, що без достатнього рівня розвитку сучасної інформаційної інфраструктури, спроможної забезпечити своєчасне отримання інформації в доступній формі, гальмуватиметься розвиток ринкової економіки, освіти і самої науки, її подальше розширене відтворення. Невирішеним залишаються питання функціонування постійно діючої, динамічної, гнучкої, ринково орієнтованої системи поширення сільськогосподарських знань і інформації, надання агровиробникам і сільському населенню допомоги у веденні аграрного бізнесу [2].

Розвиток ринків інформації та інновацій, які є складовими ринку аграрного сектору економіки, відіграє визначальну роль як важіль економічного зростання у перспективі, але ефективне функціонування цих ринків неможливо без формування відповідної інфраструктури – комплексу організацій та служб системи інформаційного забезпечення діяльності агропідприємств, завданням яких є створення оптимальних умов їх нормального функціонування [3].

Метою дослідження є вивчення теоретичних та практичних питань, пов'язаних з розробкою та впровадженням інформаційних систем аграрного менеджменту.

На даний момент в нашій країні розвиток сільськогосподарського виробництва, сільських місцевостей і життєзабезпечення сільського населення є багато питань, для вирішення яких потрібні кардинальні зміни в організації управління, агросервісного обслуговування, розповсюдження сільськогосподарських знань та інформації.

Здійснюваний перехід до інформаційного суспільства, заснованого на виробництві, розповсюдженні і споживанні інформації, викликає значні зміни у сфері управління агропромисловим виробництвом. Сьогодні інформація стає одним з основних чинників, що визначають ефективність управлінської праці. Збільшення об'ємів інформації, що поступає в органи управління і безпосередньо до керівників підприємств і організацій, ускладнення вирішуваних ними завдань, необхідність обліку великого числа взаємозв'язаних чинників і швидко змінної ситуації настійно вимагають застосування найбільш перспективних комп'ютерних технологій в процесі прийняття управлінських рішень.

Серед проблем, що супроводжують діяльність агропідприємств в Україні, слід виділити низький рівень інформатизації господарських процесів. Відсутність ефективних інформаційних потоків, які об'єднували б усіх суб'єктів аграрного сектору економіки, робить виконання певних функцій неможливими.

При територіальній віддаленості сільгоспвиробників від центрів економічної і наукової діяльності, одержання своєчасної і достовірної

інформації – одна з головних умов забезпечення життєдіяльності агровиробника в умовах обмеженості ресурсів і конкуренції. Ефективність управління підприємством значно підвищується за умови ґрунтовно розробленого інформаційного забезпечення.

Інформаційне забезпечення базується на поширенні достовірної, перевіреної та практично корисної, з погляду конкретних умов, інформації. В умовах ринку принципово змінюється сам підхід до організації інформаційного забезпечення – основний потік інформації повинен направлятися у сферу виробництва, де безпосередньо приймаються управлінські рішення [4, 5].

Для ефективного функціонування виробничих, сервісних і управлінських формувань аграрної сфери України в умовах ринкової економіки необхідно створити відповідне інформаційне середовище.

Сучасний стан ринкового середовища вказує на те, що підприємство знаходиться під постійним впливом факторів, пов'язаних з реаліями розвитку світової цивілізації. Розвиток інформаційних технологій та систем значно скорочують час на збір і обробку інформації, відбувається перехід від ієрархічних до сітєвих структур управління, інтеграції способів досліджень, домінуванні інформаційних комунікацій. В таких умовах трансформуються комунікативні зв'язки та сутність ринкових, економічних, соціальних та правових аспектів у сфері діяльності суб'єктів господарських відносин. Все це вказує на формування нових економічних відносин, побудованих на знаннях та інформації [6]. Сучасний період становлення ринкової економіки характеризується переходом до нової економічної моделі, провідне місце в якій займають інформаційні технології, засновані на комунікаційних засобах та засобах обробки і збереження інформації.

На сьогодні застосування інформаційних технологій підвищує продуктивність й ефективність управлінської праці, дозволяючи по новому вирішувати багато завдань. Наприклад, інформаційні технології дозволяють зберігати величезну кількість даних, аналізувати їх і на основі результату, пропонувати найбільш ефективні рішення певних задач, які б мінімізували витрати і максимізували прибутки аграрних підприємств [7].

Розвиток науки управління і комп'ютерних технологій ставить нові вимоги до методології створення інформаційних систем, особливо в аграрному менеджменті.

Основні задачі розв'язання є наступні:

- забезпечення створення ІС, що відповідають вимогам з автоматизації ділових процесів, цілям і задачам аграрного підприємства;
- гарантування створення ІС із заданою якістю, в заданий термін і в рамках виділеного бюджету;
- підтримка супроводження, модифікації й нарощування ІС;
- забезпечення відкритості й масштабності ІС менеджменту;
- забезпечення використання в розроблювальній ІС програмного забезпечення, баз даних, засобів обчислювальної техніки, телекомунікацій, технологій, що існують в організації.

Методологія повинна забезпечувати зниження складності процесу створення ІС за рахунок повного й точного опису цього процесу та застосування сучасних методів і технологій створення ІС на всьому життєвому циклі ІС – від задуму до реалізації, експлуатації й утилізації [1].

Сучасні технічні рішення, які з'явилися в останній час та використовують закордонний досвід, а саме мережеві технології Інтернет, а також корпоративні кластерні системи, дозволяють перевести ефективність управління на зовсім новий якісний рівень і вирішують більшість поставлених завдань. Однак, подібні проекти є коштовними, потребують в обслуговуванні відповідного рівня персонал і традиційно спираються на розгалужену і добре розвинену систему цифрових комунікацій, а також на сформовані спеціалізовані бази даних, які керуються і поповнюються централізовано. У зв'язку з цим створення подібних систем в сучасних умовах є неможливим без вагової фінансової підтримки аграрних виробників з боку держави, що ускладнює процес їх впровадження.

Таким чином, у конкурентній боротьбі перемагає тільки той, хто швидше за інших реагує на зміни в бізнесі і приймає ефективні рішення, а для цього потрібно сформувати системні підходи до використання інформації як ресурсу. Сьогодення ставить нові вимоги до методології створення та інформаційних систем, особливо в аграрному менеджменті, однак розробка та впровадження інформаційних систем управління аграрними підприємствами потребує вагової фінансової підтримки держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кропивко М. Ф. Про концептуальні засади удосконалення системи управління в аграрному секторі / М. Ф. Кропивко, О.П. Савицька // Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: Зб. наук пр. – ІАЕ УААН. – К., 2005. – № 4. – С. 57-59.
2. Дерлеменко В. В. Сільськогосподарські інформаційні консультаційно-освітні служби : монографія / В. В Дерлеменко. – ІАЕ УААН. – К., 2001. – 452 с.
3. Ситник В.П. Проблеми удосконалення наукового, інформаційного та консультаційного забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва / В.П. Ситник // Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: Зб. наук. пр. – ІАЕ УААН. – К., 2005. – № 4. – С. 9-14.
4. Бутенко Т. А. Основи аграрного консалтингу: конспект лекцій / Т. А. Бутенко. – ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. – Х., 2012. – 104 с.
5. Познаховський В. А. Системний підхід у дослідженні інформаційного середовища господарських товариств / В. А. Познаховський // Вісник Рівненського державного технічного університету. Економіка. Вип. 5(12). – Рівне: РДТУ, 2001. – С. 212-218.
6. Ляшко Д. Ю. Сучасні маркетингові інформаційні системи і технології як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства / Д. Ю. Ляшко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/53561/doc.htm
7. Вовк С. Г. Аспекти застосування систем підтримки прийняття рішень в управлінні сільгосппідприємством / С. Г. Вовк, М. Д. Жубрид, Н. І. Цабак // Вісник Львівського державного аграрного університету: економіка АПК. – 2007. – № 14. – С. 198-201.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ

*Гончарова О. І., студентка групи Б 3/2,
Науковий керівник – к.е.н., асистент Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасні інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку удосконалюють інформаційне забезпечення підприємства, суттєво підвищуючи якість обробки облікової інформації. До основних переваг впровадження інформаційних систем і технологій у формуванні та опрацюванні інформації слід віднести такі:

- програмний продукт автоматизації обліку можливо швидко ввести в експлуатацію, а при зміні масштабів діяльності підприємства, підходів до управління чи організації облікових робіт – переналаштувати з мінімальними затратами часу та фінансових ресурсів;
- усі облікові дані реєструються та зберігаються в єдиній інформаційній базі;
- швидкий доступ до інформації для прийняття управлінських рішень;
- широкі можливості для планування діяльності;
- можливість постійного ведення оперативного контролю;
- можливість доступу до інформації через мережу Інтернет.

Система обліку призначена для автоматизованого збору, реєстрації, збереження, пошуку, обробки та видачі інформації за запитами користувачів. Система обліку повинна забезпечувати: постійне спостереження за поточним станом підприємства та його характеристик; адаптацію до сучасних умов; підтримку професійної діяльності облікових працівників та взаємодію їх з усім персоналом; збір та аналіз даних формуванням необхідної фінансової, податкової, статистичної звітності; реалізацію системи рекомендацій для користувачів; ефективне збереження даних та можливість доступу до них користувача зі свого робочого місця.

Передумови впровадження автоматизованої системи можуть бути різними, але слід виокремити такі основні завдання для підприємств: можливість підвищити якість і достовірність нормативно-довідкової інформації за рахунок усунення дублювання довідкових даних, оптимізації регламентів її ведення, скорочення рутинних операцій.

Проте можуть виникнути і проблеми на підприємстві при впровадженні системи обліку, а саме: навчання персоналу, підготовка бухгалтерського обліку до автоматизації, введення облікових даних, витрати на технічну підтримку, витрати на періодичні оновлення програмного продукту.

Використання системи обліку надає значні переваги: економію коштів; зниження витрат на здійснення інформаційного обміну даними, підвищення

оперативності інформаційної системи; запобігання помилок у звітності, що спричиняють втрати на підприємстві.

Отже користування базою даних, що відображає всю необхідну інформацію щодо діяльності підприємства, зможе чітко розмежувати доступ до інформації для будь-якого співробітника, сформувати повну і достовірну звітність щодо діяльності підприємства, оперативно отримувати інформацію для подальшого її опрацювання керівництвом з метою прийняття більш зважених та обґрунтованих управлінських рішень, підвищити ефективність роботи підприємства в цілому. Саме впровадження інформаційних систем і технологій в обліку підприємств дає можливість знижувати витрати на здійснення інформаційного обміну даними, підвищувати оперативність інформаційної системи та запобігати витратам від помилок у звітності, а й стати наслідком, що спрямований на вдосконалення організації обліку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сава А. П. Проблеми і перспективи застосування облікових комп'ютерних технологій в управлінні аграрними підприємствами / А. П. Сава // Сталий розвиток економіки : Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – № 3. – С. 193-199.

2. Букало Н.А. Автоматизація обліку в сучасних умовах / Н.А. Букало // Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія "Економіка". – 2013. – Вип. 33. – Ч. II. – С. 56-59.

УДК 336.71

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БАНКАХ УКРАЇНИ

*Каратай Т. М., студентка групи Ф 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., асистент Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В сучасних умовах розвитку банківської системи України об'єктивною умовою є вдосконалення її сфери послуг. Обслуговування клієнтів здійснюється у широких географічних масштабах з мінімальними витратами і максимальним ступенем зручності, універсальність пропонованих послуг вимагає швидкого реагування на зміну інформаційних технологій та науково-технічного прогресу.

Питаннями розвитку інформаційних технологій в банківських установах України займалися: Антонюк В.А. [1], Єр'оміна Н. В. [2], Олійник А. В. [3], Рогач, І.Ф. [1], Страхарчук А.Я., Страхарчук В. П. [4], Шацька В.М. та ін. Без сумніву їх дослідження носять ґрунтовний характер, однак питання розвитку інформаційних технологій банківської системи залишається актуальним з огляду на його прикладний характер.

Інтенсивний розвиток технологій, потреба швидкої обробки значних потоків інформації в умовах фінансової глобалізації обумовлюють необхідність створення та використання новітніх високотехнологічних продуктів та інструментів в банківській діяльності. Нові інформаційні технології допомагають банкам змінити взаємовідносини з клієнтами та знайти нові засоби для отримання прибутку.

В сучасних інформаційних технологіях виділяють дві групи:

1. Технології управління комерційним банком (сукупність інформаційних технологій банківського бухгалтерського обліку; економічного аналізу діяльності КБ за показниками НБУ; планування лімітів кредитування та ін.);

2. Технології надання комерційним банком послуг клієнтам (технологія розрахунків “клієнт-банк”, технологія розрахунків пластиковими картками, інтернет-банкінг, War-банкінг, міжбанківські переговори через систему SWIFT, усі види технологій електронних розрахунків у сфері електронної комерції, термінали самообслуговування за допомогою платіжних карт та ін.).

Стрімкий розвиток глобальної мережі Інтернет сприяв появі нового напрямку – інтернет-банкінгу, з розвитком якого з’являються великі можливості для надання інноваційних послуг, а у клієнтів – максимально зручний спосіб їх отримання.

Інтернет-банкінг проводиться в режимі реального часу, а клієнту не потрібно мати спеціальні знання для керування своїм Інтернет-рахунком. Він має можливість здійснювати операції швидко, безпечно, цілодобово, без будь-яких обмежень.

З впровадженням інтернет-банкінгу банки можуть значно збільшити клієнтську базу і знизити витрати, зміцнити свою конкурентну позицію, адекватно реагувати на запити клієнтів, забезпечити ефективне обслуговування, оперативно формувати інформаційне середовище для прийняття раціональних управлінських рішень.

Згідно з даними European Internet Statistics Україна входить у першу десятку країн Європи за кількістю користувачів Інтернету (близько 15300000 чоловік). Близько 6,6% українських абонентів Інтернету користуються інтернет-банкінгом. Ще 20,2% українських Інтернет-користувачів – клієнти, які зрідка користуються віртуальними послугами кредитних установ [5].

Основою недовіри є ризик шахрайства. За таких умов багато банків не надають послуги здійснення платежів у онлайн режимі, незважаючи на істотне зростання рівня захисту банківських мереж останнім часом.

Також негативно позначилася на розвитку в Україні цифрових банківських послуг криза в банківській сфері, як наслідок, відхід з українського ринку деяких іноземних установ. Невеликі банки зацікавлені у розвитку цифрових послуг, однак цей процес стримує велика вартість упровадження інноваційних технологій, крім того, слабе проникнення Інтернету в сільській місцевості робить термін окупності таких інвестицій занадто довгим [1].

Інтернет-банкінг для України є одним з найбільш перспективних шляхів розвитку банківської системи, оскільки має весь можливий пакет послуг, які надаються в звичайних банках та усі розрахунки в системі

Отже, основним завданням для українського інтернет-банкінгу є на сьогодні завоювання довіри клієнтів. Для цього необхідно активно рекламувати системи інтернет-банкінгу в пресі, на телебаченні та в Інтернеті. Банкам необхідно: виробити стратегію продажів своїх on-line послуг через Інтернет, якісно демонструвати їх переваги; розробити якісні Web-сторінки, якими було б зручно користуватись. Важливою складовою стратегії розвитку інтернет-банкінгу повинна стати розробка фінансових і законодавчих документів, які ефективно регулювали і підтримували би систему інтернет-банкінгу в Україні [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Рогач І. Ф. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах.: навч. посібник / І. Ф. Рогач, М. А. Сендзюк, В. А. Антонюк. – К.: КНЕУ. – 1999. – 216 с.
2. Єрємін Н. В. Банківські інформаційні системи : навч. посіб. / Н. В. Єрємін. – К. : Київ. нац. екон. ун-т. – 2000. – 220 с.
3. Олійник, А.В. Інформаційні системи і технології у фінансових установах: навч. посібник / А. В. Олійник, В. М. Шацька. – Львів : Новий світ. – 2006. – 436 с.
4. Страхарчук А. Я. Інформаційні системи і технології в банках: навч. посіб. для студ. ВНЗ / А. Я. Страхарчук, В. П. Страхарчук. – К.: УБС. – 2007. – 515 с.
5. Проникнення інтернету перейшло за 20% [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/-/155972/pronyknennya-internetu-perejshlo-za-20>.
6. Сербина О. Г. Інтернет-банкінг: українська практика та світовий досвід / О. Г. Сербина, О. М. Загузова // Молодий вчений. – 2014. – № 4 (07). – С. 122-125.

УДК 336.71

СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ “КЛІЄНТ-БАНК”

*Коваленко І. В., студентка групи Б 4/1,
Науковий керівник – к.е.н, асистент Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

У сучасних умовах здійснення фінансово-банківської діяльності значною мірою обумовлюється розвитком інформаційних технологій. Впровадження інноваційних технологій, які виключають необхідність безпосереднього контакту постачальника послуг із споживачем, знайшло велику кількість прихильників, зокрема, серед суб'єктів фінансового підприємництва. За таких умов розвиток подій дистанційне банківське обслуговування наблизилось до категорії обов'язкових, а фінансові

організації, які не можуть надати своїм клієнтам сучасний набір інтерактивних послуг, ризикують позбутися більшої їх частини.

Дослідженню питання розвитку системи дистанційного обслуговування присвячені роботи таких науковців як: С. В. Вахнюк [1], А. М. Герасимович [2], М. А. Коваленко [3], О. Д. Вовчак, Б. І. Валуєв, та інші.

Однак актуальним залишається питання вивчення системи дистанційного обслуговування “клієнт-банк”, визначення проблем і перспектив її розвитку в Україні.

Оперативне ведення клієнтом своїх рахунків у банку та обмін технологічною інформацією, визначеною в договорі між банком та клієнтом, клієнт може здійснювати за допомогою систем дистанційного обслуговування.

Дистанційне обслуговування – комплекс інформаційних послуг за рахунком клієнта та здійснення операцій над ним на підставі дистанційних розпоряджень клієнта [1].

Головною метою використання засобів та прийомів дистанційного обслуговування в банківській діяльності є надання рівних можливостей оперування фінансовими інструментами, в будь-яких регіонах країни та за її межами. Це забезпечує принципово новий рівень доступності банківського бізнесу при збереженні чи підвищенні його якості за рахунок створення мобільного інформаційного середовища та скорочення питомих витрат часу на одного клієнта, порівняно з традиційними системами обслуговування.

Для залучення нових клієнтів та створення зручностей щодо їхньої співпраці з банком у багатьох банківських установах упроваджена й успішно функціонує система “клієнт-банк”, її упровадження дає змогу клієнту спілкуватися з банком і виконувати платежі, не виходячи зі свого офісу, що, безперечної підвищує привабливість банку при виборі його клієнтом. Електронні документи, що подаються клієнтом до банку, повинні відповідати формату розрахункових документів системи електронних платежів НБУ зі зазначенням електронних цифрових підписів відповідальних осіб платника, яким згідно з установленими документами надане право підпису.

Система “клієнт-банк” забезпечує [2]:

- передачу повідомлень між клієнтом та банком у зашифрованому вигляді за допомогою сертифікованих засобів захисту;
- автоматичне ведення протоколу (та захист цього протоколу від модифікації) передавання розрахункових документів між банком і клієнтом як у банк, так і в автоматизоване робоче місце (АРМ) клієнта;
- автоматичне архівування протоколів наприкінці дня.

Взаємодія клієнта і банку в даному випадку здійснюється наступним чином. Клієнт у автономному (off-line) режимі формує документи, заяви, доручення для відправлення в банк. Банківська частина системи працює в режимі очікування з'єднання з клієнтом до тих пір, поки останній не встановлює зв'язок через комунікаційний канал між пристроями передачі

даних клієнта і банку. Під час сеансу зв'язку банк проводить аутентифікацію клієнта (тобто перевірку автентичності клієнта), ініціює передачу підготовленої для клієнта інформації і готується до прийому інформації від клієнта. Клієнт отримує з банку інформацію і у відповідь передає свої повідомлення, після чого відбувається розрив зв'язку. Банк приймає, а потім обробляє отриману від клієнта інформацію в режимі off-line.

Всі передані повідомлення (в банківській, і в клієнтській частині) шифруються і завіряються електронним цифровим підписом. Електронна цифрова підпис прийняті банком від клієнта повідомлень звіряється з еталоном, після чого в серверній (банківської) частини реєструється прийом документів, потім банк повідомляє клієнта спеціальним повідомленням, яке клієнт отримує під час наступного сеансу зв'язку. Всі документи в банку зберігаються протягом тривалого часу. При цьому в якості комунікаційного каналу при роботі з описуваної технології найчастіше використовуються канали Інтернету, також можуть бути використані телефонні лінії.

Отже, система дистанційного банківського обслуговування є досить актуальною в сучасному житті, а її впровадження в діяльність комерційного банку надає значних переваг як клієнтам, так і самим банківським установам. За допомогою такого інноваційного продукту, як система дистанційне банківське обслуговування, значною мірою підвищується конкурентоспроможність банку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вахнюк С. В. Перспективи дистанційного обслуговування клієнтів в режимі реального часу для банків України / С. В. Вахнюк // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. наук. пр. Т. 8. – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД, 2003. – С. 184-188.
2. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності : навчальний посібник / А. М. Герасимович. – Київ: Атіка, 2002. – 368 с.
3. Коваленко М. А. Операції сучасного комерційного банку : навч. посібник / М. А. Коваленко. – Херсон: Олді-плюс, 2004. – 472 с.

УДК 338.43:004.9

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

*Крилова Я. В., студентка групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., асистент Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В сучасних умовах підвищення ефективності та конкурентоспроможності аграрного сектора економіки та його розвитку

актуальною необхідністю вдосконалення інформаційного забезпечення на всіх його рівнях.

Тому метою дослідження стало визначення основних проблем розвитку інфраструктури інформаційного обслуговування сільського господарства та вдосконалення інформатизації аграрного сектору.

Розвиток інформаційної інфраструктури аграрного сектору економіки, оснащення галузей аграрного сектору інформаційно-технологічними ресурсами, зростання ролі теоретико-методологічних аспектів ролі інформаційних технологій в аграрному секторі знайшло певне відображення в працях вітчизняних і зарубіжних учених, а саме: Бородіна О.М., Кропивка М.Ф., Саблука П.Т., Осташко Т.О., Латиніна М.А., Безкровний М.Ф., Кальна-Дубінюк Т.П., Пальшина Г.І. Проте дослідниками недостатньо уваги приділяється проблемам інформаційного забезпечення аграрного сектору [1, 2].

Використання інформаційних технологій суттєво покращує систему інформатизації аграрного сектору, разом з тим забезпечуючи:

- підвищення врожайності;
- реалізацію продукції за вигідною ціною;
- ефективне управління персоналом;
- автоматизацію обробки документів шляхом впровадження систем для обробки тексту, автоматизацію обміну інформацією через різноманітні види;
- зростання доходу та зайнятості сільського населення;
- збільшення комунікацій (які включають автономні телекомунікаційні системи підприємства, відеотермінальні системи, локальну комп'ютерну мережу, телекопіювальні апарати, відеоінформаційні системи) [3].

Організаційно-економічний механізм інформаційного забезпечення аграрного сектора складається з системи поєднання технічних компонентів, які визначають порядок і зміст процесу подальшої роботи при його формуванні необхідно проводити з дотримуючись певних принципів, серед яких: системність, розвиток, сумісність, стандартизація, ефективність та ін.

Як свідчить досвід розвинених країнах світу (США, Канада, Австралія, країни ЄС) для інформаційного забезпечення сільськогосподарства широко використовують різноманітні інформаційні системи, а саме:

- системи моніторингу стану аграрних ресурсів та прогнозування урожайності сільськогосподарських культур;
- системи забезпечення контролю якості сільськогосподарської продукції;
- системи оперативного управління та оптимізації продуктивних процесів;
- інформаційно-довідкові системи маркетингової спрямованості;
- аналітичні та моделюючі системи відстеження розвитку надзвичайних ситуацій та їх впливу на виробництво та якість сільськогосподарської продукції, та ще багато інших спеціалізованих інформаційних систем різноманітної спрямованості та рівня деталізації [4].

Серед основних проблем інформаційного забезпечення аграрного сектору доцільно виділити:

- застарілі технології збору, систематизації, обробки та поширення інформації, що не дозволяють забезпечити її оперативність та надійність;
- велика частка інформації низької якості, яка є застарілою або неструктурованою;
- обмеженість технічних можливостей доступу до національних та світових інформаційних ресурсів у мешканців сільських територій;
- відсутність механізмів зворотного зв'язку від сільського населення до центральних органів державної влади, наукових інституцій тощо;
- нестача комплексних інформаційних ресурсів ринкового призначення та відсутність механізмів їх оновлення;
- відсутність ефективного спрямування існуючих інформаційних потоків на обслуговування сільського населення та аграрних підприємств;
- непристосованість інформації до потреб сільського населення та сільськогосподарських виробників;
- слабкий обмін інформації між міжнародними та національними інформаційними центрами;
- недостатня співпраця з міжнародними організаціями та інституціями;
- недосконалі механізми формування та поширення відомчої інформації;
- нестача централізованих структурованих інформаційних ресурсів з вільним доступом, які відкриті широкому колу користувачів;
- плинність кадрів;
- обмежені фінансові ресурси;
- відсутність державної підтримки сільськогосподарського дорадництва;
- національні законодавчі акти та стандарти не гармонізовані з міжнародними;
- відсутність достовірних картографічних матеріалів;
- створення державної мережі інформаційно-маркетингових центрів з питань запровадження інформаційного обслуговування, проведення досліджень та забезпечення розвитку електронного ринку і новітньої системи державного планування шляхом складання галузевих та міжгалузевих балансів;
- створення на базі зазначених інформаційно-маркетингових центрів автоматизованої інформаційно-аналітичної системи моніторингу виконання показників соціально-економічного розвитку аграрного сектору;
- інвентаризацію електронних інформаційних ресурсів та створення інтегрованої інформаційно-довідкової (пошукової) мережі;
- утворення інформаційно-аналітичного центру [5].

Отже, створювання й застосовування інформаційних технологій в аграрному секторі, є надзвичайно необхідно, адже використання досягнень нових інформаційних технологій та систем інформаційного забезпечення є

необхідними умовами та складовими успіху будь-якого підприємства. Так доступність мережі Internet стимулюватиме збільшення обсягів виробництва агропродовольчої продукції, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного агропромислового комплексу, зростання доходу та зайнятості сільського населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бородіна О. М. Державне сприяння розвитку аграрного сектору економіки: виклики часу / О. М. Бородіна // Економіка та держава. – 2006. – С. 25-31.
2. Латинін М. А. Аграрний сектор економіки України: механізм державного регулювання: монографія / М. А. Латинін. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2006. – 310 с.
3. Грицунов О. В. Інформаційні системи та технології: навчальний посібник – Х. : ХНАМГ, 2010. – С. 242.
4. Міхаліна І. Розвиток аграрної політики України в контексті вступу в ЄС : монографія / І. Міхаліна. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – С. 180.
5. Стратегія розвитку інформаційного забезпечення АПК і сільського населення до 2015 року / Колегії Міністерства аграрної політики (Протокол № 6 від 29.06.2006 р). – К. : ВЦ НАУ, 2006. – С. 12-15.

УДК 336.71:330.131.7

ОСНОВНІ АСПЕКТИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Кушнарєва А. А., студентка групи Ф 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., асистент Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Банківська сфера – одна з найбільш сприятливих галузей для впровадження комп'ютерних технологій, оскільки більшість виконуваних завдань можливо автоматизувати. За таких умов автоматизація є основною передумовою для покращення та удосконалення роботи банківської системи. З наявними фінансовими можливостями банки спроможні використовувати найсучаснішу техніку для стійкого функціонування на фінансовому ринку.

Питанням розвитку, запровадження і функціонування автоматизованої банківської діяльності займалися такі науковці як: О.М. Ананьєв, В.М. Антонов, А.Ю. Дегтярьова, Н.В. Єрьоміна, А.М. Коряк, А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.І. Татарчук та інші. Проте актуальність даної теми залишається надалі важливим аспектом дослідження в інформаційному просторі.

В Україні автоматизація банківських технологій в нових ринкових умовах почала проводитися з початку 1990 років, коли з'явилися перші комерційні банки. Розвиток супроводжувався появою автоматизованих

банківських систем, що пояснюється великою кількістю фірм-розробників та широким спектром виконуваних банком функцій, різноманітністю структур і розмірів банківської справи [1].

На сьогодні банки – це найбільш технологічно розвинені організації, які надають клієнтам широкий спектр банківських послуг: кредитних, операційних, розрахункових, інвестиційних, платіжних, консультаційних, довірчих, інформаційних та інших. Головними необхідностями автоматизації банківської діяльності є покращення обслуговування клієнтів, надання їм широкого спектра банківських послуг та залучення нових клієнтів; зменшення операційних витрат банку та прискорення виконання банківських операцій; покращення управління банком та підвищення його конкурентоспроможності; розширення банку та збільшення сегмента банківського ринку [3]. Основною передумовою автоматизації є впровадження сучасних інформаційних, комунікаційних технологій і заснованих на них автоматизованих банківських систем (АБС).

Сучасна АБС – це складний комплекс, що поєднує сотні комп'ютерів електронними комунікаційними каналами, функціональність якої досить розвинена. Автоматизацією охоплені: щоденні внутрішньобанківські операції; ведення бухгалтерії й складання звітності; системи комунікацій з філіями й іногородніми відділеннями; міжбанківські розрахунки в банках-учасниках системи електронних платежів НБУ; роздрібні операції, засновані на карткових технологіях, що передбачають використання пластикових карток і мережі банкоматів.

В Україні функціонує трьохрівнева система надання банківських послуг на основі засобів автоматизації: 1) роздрібні банківські послуги на основі національної системи масових електронних платежів, що передбачає використання пластикових карток; 2) оптові банківські послуги, що передбачають управління грошовими операціями клієнтів, їхній контроль, у тому числі по електронних каналах; 3) автоматизовані розрахункові палати, що обслуговують міжбанківські електронні платежі [2]. Проте стан автоматизації сектора істотно різниця, що пов'язано з інтенсивним розвитком і постійним удосконаленням.

Проводити аналіз та оцінку впровадження передових інформаційних технологій у сфері банківської діяльності доцільно на двох рівнях — на рівні Національного банку України (НБУ) та на рівні комерційних банків. На сучасному етапі розвитку банківської сфери застосовують мультивалютні системи комплексної автоматизації банківської діяльності (САБД), серед яких виокремлюють:

- систему автоматизації банківських операцій (САБО), яка передбачає такий перелік основних модулів: головна книга; розрахунково-касове обслуговування клієнтів; ведення коррахунків; каса; кредити; депозити; вкладні операції; операції з платіжними картками; операції з цінними паперами; фінансові інструменти; звітність.

- систему автоматизації фінансово-господарської діяльності банку (САФГД), що має основні модулі: облік основних засобів; облік товарно-

матеріальних цінностей; облік МШП; облік персоналу; заробітна плата; облік бюджету банку; податковий облік; звітність.

Крім цього, система автоматизації банківських операцій повинна мати інтерфейси із системою “Клієнт-Банк”, внутрішньою платіжною системою банку (за її наявності), системою електронних міжбанківських розрахунків НБУ, міжнародними платіжними системами, в яких банк бере участь, системою автоматизації фінансово-господарської діяльності банку, інформаційно-аналітичними системами, а також стандартні інтерфейси для експорту-імпорту даних [4].

Банківські установи використовують сучасні інформаційні технології, як основний засіб підвищення конкурентоспроможності, швидкості та якості обслуговування клієнтів, оптимізації своєї діяльності. Тому при виборі комп'ютерних систем в банківській сфері надають перевагу технологіям, які розроблені з урахуванням міжнародних стандартів і відповідають вимогам відкритих систем, а також можуть легко переноситися з однієї платформи на іншу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дегтярьова А. Ю. Автоматизація банківських систем [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2011/Informatica/3_96556.doc.htm
2. Основні напрямки автоматизації управління банківською діяльністю в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.scribub.com/limba/ucraineana/53914.php>
3. Савлук М. І. Вступ до банківської справи: навч. посіб. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, А. М. Коряк. – К. : Лібра. – 2007. – 344 с.
4. Страхарчук А. Я. Інформаційні системи і технології в банках : навч. посіб. / А. Я. Страхарчук, В. П. Страхарчук. – К.: УБС НБУ: Знання. – 2010. – 515 с.

УДК 338.3.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

*Малиновська І. О., студентка групи Ф 4/1,
Науковий керівник – к.е.н, асистент Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В умовах інтенсивного розвитку української банківської системи з метою зростання своєї конкурентоспроможності вона має підвищувати якість банківських продуктів, рівень сервісу, на основі власних ресурсних можливостей і передового досвіду учасників ринку фінансових послуг. Дослідження сучасних тенденцій розвитку інформаційних технологій, основних напрямів модернізації інформаційної інфраструктури банківських установ є актуальним питанням.

Вагомий вклад у дослідження питань інформаційного забезпечення банківської діяльності зробили такі вчені: Н. В. Єрьоміна [2], В. О. Новак [3],

Г. М. Соколов [4], К. Геворгян [1] та інші. Проте стрімкий розвиток сучасних інформаційних технологій і комп'ютерних засобів обробки даних спричиняє необхідність систематизації наукових поглядів стосовно сутності новітніх банківських інформаційних систем, проведення аналізу їх можливостей.

Великий спектр завдань, які виникають в процесі роботи банку легко піддаються автоматизації. Швидка і безперервна обробка значних потоків інформації є одним з головних завдань будь-якої великої фінансової організації. Відповідно виникає необхідність володіння обчислювальною мережею, яка зможе обробляти зростаючі інформаційні потоки. Використання комп'ютера дає змогу розширити застосування економіко-математичних методів в управлінні, цим самим прискорити обробку інформації методом прямого рахунку, а оптимізувати деякі процеси. При цьому час на обробку значно знижується, це позначається на підвищенні оперативності проведення розрахунків і на підвищенні оперативності прийнятих рішень. З'являється можливість розширення спектру послуг які надаються, підвищення їх якості та розширення географії за рахунок більш повного використання засобів телекомунікацій. Інтерес до розвитку комп'ютеризованих банківських систем зростає пропорційно збільшенню стратегічних інтересів. Інвестиції в такі проекти починають приносити прибуток лише через певний період часу, після навчання персоналу та адаптації системи до конкретних умов.

У своїй роботі банківські системи виконують ряд функцій:

- автоматизація всіх щоденних внутрішньобанківських операцій, ведення бухгалтерії та складання зведених звітів;
- робота системи комунікацій з філіями та іногородніми відділеннями, системи автоматизованого взаємодії з клієнтами;
- аналіз всієї діяльності банку та системи вибору оптимальних у даній ситуації рішень;
- автоматизація роздрібних операцій;
- діяльність системи міжбанківських розрахунків та системи автоматизації роботи банку на ринку цінних паперів;
- можливість миттєвого отримання необхідної інформації, що впливає на фінансову ситуацію [3].

Проте витрати на модернізацію повинні бути співставні з передбачуваною користю від її проведення. Відповідно до загальносвітової практики в середньому банківські витрати на комп'ютеризацію складають не менше 17% від загального кошторису річних витрат [1]. Головним завданням комп'ютерного департаменту банку найчастіше є вибір найкращого рішення з пропонованих на ринку варіантів банківських систем, або вибір стратегії розробки та модернізації існуючої банківської системи. Вимоги до складної банківської системи істотно залежать від обсягу операцій, що проводяться банком. Метою є створення банківської системи, яка забезпечує персонал і клієнтів банку необхідними видами послуг, при умові, що витрати на створення і експлуатацію не перевищують прибутків від впровадження

банківських систем. Для вибору найбільш вдалого рішення необхідно враховувати вартість банківської системи, можливість масштабування, здатність використання існуючих ресурсів, наявність системи захисту інформації та засобів відновлення при збоях, надійність системи [4]. Необхідно також включити до вимог системи можливість адаптації до змін фінансового законодавства або структури банку, а також здатність роботи в режимі реального часу.

Інформаційні технології в банківській системі на сьогоднішній є однією з найбільш швидко розвиваючих галузей прикладного мережевого програмного забезпечення. Розвиток та впровадження сучасних інформаційних технологій в проведенні банківських бізнес-процесів, інформаційних банківських систем і відповідної реорганізації функціональної та організаційної структур дозволить реалізувати основні цілі банківської діяльності – підвищити ефективність та якість обслуговування клієнтів, оптимізувати інформаційні потоки, облік і формування звітності, що зрештою забезпечить прозорість і ефективність управління банком.

ЛІТЕРАТУРА

1. Геворгян К. Інтернет-технології в банківській справі / К. Геворгян // Інформаційні системи і технології у фінансах. – Д. : 2011. – С. 50 – Режим доступу : http://donduet.edu.ua/attachments/article/48/25_10_11_doc_04.doc.
2. Єрьоміна Н. В. Банківські інформаційні системи / Н. В. Єрьоміна. – К. : КНЕУ, 2009. – 227 с.
3. Новак В.О. Інформаційні системи в менеджменті : підручник / В. О. Новак, Ю. Г. Симоненко, В. П. Бондар. – К. : Каравела, 2008. – 616 с.
4. Соколов Г.М. Автоматизация деятельности учреждений банков / Г. М. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2013. – 256 с.

УДК 336.76

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ “КЛІЄНТ-БАНКУ”

*Мікуляк К. А., студентка групи Ф 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., асистент Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На сьогодні для покращення обслуговування, банки впроваджують інформаційні системи, які надають можливість клієнтам управляти власними рахунками, а також здійснювати ряд операцій дистанційно. В Україні найбільш розповсюдженою системою банківського дистанційного обслуговування є “клієнт-банк”, який забезпечує отримання виписок по банківських рахунках, здійснення платежів у національній валюті у межах України, здійснення платежів в іноземній валюті між своїми рахунками,

здійснення міжнародних валютних платежів, отримання курсів валют НБУ та іншої інформації, працювати в системі одночасно декільком користувачам (у межах однієї локальної мережі) та ін.

Питаннями сутності поняття “клієнт-банк”, його особливостями, призначенням та механізмом роботи займалися вітчизняні науковці, серед яких: О. Авраменко, І. Брітченко, А. Нікітін, І. Рогач. Однак, переваги та недоліки застосування дистанційних банківських послуг впливають на подальший їх розвиток, тому потребують подальших досліджень.

Система “клієнт-банк” є програмно-технічним комплексом, який реалізує доступ клієнта до автоматизованої системи банку за допомогою персонального комп’ютера, здійснюваним за допомогою прямого з’єднання з банківською мережею з використанням модему. Наявність такої системи дає змогу клієнту, не виходячи з офісу, відправити до банку платіжне доручення, оперативно отримати інформацію щодо проходження платежу, стану рахунку, а також документів, проведених за рахунком у будь-який момент часу [3]. Загалом можна виділити такі переваги використання системи [2]:

1. Зручність. Забезпечує автоматизовану підготовку таких документів, як платіжне доручення, меморіальний ордер, заявка на переказ валюти та інших документів.

2. Оперативність. При використанні системи “клієнт-банк” збільшується швидкість проходження платежів.

3. Мобільність. Система “клієнт-банк” дозволяє контактувати з банком без обмежень у часі, оскільки технічні можливості більшості програмних комплексів дозволяють цілодобово відправляти документи до банку та переглядати отримані звітти.

4. Безпека. Засоби захисту інформації в системі “клієнт-банк” при коректному їх використанні гарантують надійний захист від несанкціонованого доступу та модифікації інформації.

Доцільно розглянути приведені нижче переваги та недоліки такого впровадження як для банків, так і для клієнтів (табл. 1).

Таблиця 1 Переваги та недоліки створення та впровадження системи “Клієнт-банк” для банку та для клієнта

Переваги	Недоліки
для клієнта	
– дозволяє працювати зі своїми рахунками дистанційно; – забезпечує більш повний захист інформації; – надає необхідну інформацію не виходячи з офісу; – зменшує можливість помилки, з боку працівників банку.	– плата за користування системою; – можливі певні тимчасові збої в системі; – потребує додаткового обслуговування.
для банку	
– додатковий дохід від клієнтів за користування системою; – заощадження часу працівників банку на приймання та обробку документів клієнтів; – покращує конкурентну позицію банку; – дозволяє уніфікувати роботу з документами клієнтів та забезпечує їх різною довідковою інформацією.	– витрати на обслуговування системи; – витрати на впровадження та навчання співробітників банку; – витрати на придбання або створення системи.

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Для нейтралізації недоліків та їх мінімізації актуально враховувати при виборі системи “клієнт-банк”: операційну систему, що встановлена на комп’ютері клієнта; режим активної роботи системи; довідкову інформацію (переважна більшість програм містить повний довідник МФО банків України та звіряє номери рахунків контрагентів з МФО їх банків); підтримку всіх рахунків; простоту та зручність системи; тарифи на обслуговування. Хоча дана система має певні недоліки, але кількість переваг, значно їх перевищують, що свідчить про необхідність впровадження у банках системи “клієнт-банк” [1].

Отже, проаналізувавши переваги та недоліки системи дистанційних банківських послуг, слід зауважити, що вона є доволі зручною для клієнтів при роботі з банком (для підприємств з великою кількістю філій і відділень у різних регіонах система дає можливість контролювати рух коштів в усій мережі) і слугує відмінною платформою для прийняття оперативних рішень. Безперечно, головною перевагою системи “клієнт-банк” є те, що вона дозволяє клієнту здійснювати розрахункові операції та контролювати стан рахунку зі свого офісу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко О. М. Інтернет-банкінг: особливості та перспективи розвитку банківській системі України / О. М. Авраменко // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ДНУ. – 2010. – С. 707-712.
2. Брітченко І. Г. Функціонування банківського сектора та кредитної кооперації: теорія і практика : монографія / І. Г. Брітченко, А. О. Пантелеймоненко, С. П. Прасолова та ін. – Полтава : РВВ ПУЕТ. – 2010. – 152 с.
3. Нікітін А. В. Маркетинг у банку : навч. посіб. / А. В. Нікітін, Г. П. Бортніков, А. В. Федорченко. – К. : КНЕУ. – 2009. – 432 с.
4. Рогач І. Ф. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах : навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. / І. Ф. Рогач, М. А. Сендзюк, В. А. Антонюк. – К. : КНЕУ. – 2011. – 239 с.

УДК 336.71: 330.131.7

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОБІЛЬНОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

*Письменна А. О., студентка групи Б 4/1,
Науковий керівник – к.е.н., асистент Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасна банківська сфера України діє в умовах нестабільності політичного середовища і характеризується високим рівнем конкуренції внаслідок наявності на ринку банківських послуг значної кількості банків, участі іноземних капіталів, розвитку міжнародних інтеграційних процесів в державі, необхідністю обслуговування клієнтів у широких географічних

масштабах (від регіонального до міжнародного), зростання обсягів валютних, кредитних, фінансових розрахункових операцій, збільшення документообігу. Тому вітчизняні банківські установи мають впроваджувати сучасні інформаційні технології і новітні прийоми формування конкурентних переваг.

Дослідженню питання розвитку банківських інновацій присвячені роботи таких науковців як: Ю. Киселевіч, С. Єгоричева, В. Ткачук, Я. Кривич, І. Балобанов, В. Викулов, О. Меренкова, Н. Чиж, О. Мошенець, Д. Завадська.

Проте, дослідження тенденції розвитку мобільного банкінгу залишається актуальним визначення проблем і перспектив її розвитку в Україні.

Тенденція динамічного розвитку банківської сфери зумовлює ряд змін в діяльності її суб'єктів. Утримувати конкурентоспроможну позицію може лише банк, який постійно розширює перелік своїх послуг, знижує їх собівартість, покращує якість обслуговування, шляхом надання консультаційних послуг і додаткового сервісу.

Банківська інформаційна система – це система, яка функціонує на основі комп'ютерних та інших технічних засобів, що забезпечують процеси збору, реєстрації, передачі, обробки, збереження та аналізу даних для розв'язання завдань управління банківською діяльністю [1].

Вся сукупність існуючих системи обробки банківських операцій поділяються на системи банківських повідомлень і системи розрахунків. Відмінність між ними полягає в тому, що в рамках системи банківських повідомлень здійснюється тільки оперативна пересилка і зберігання розрахункових документів, врегулювання платежів надано банкам-учасникам, функції ж системи розрахунків безпосередньо пов'язані з виконанням взаємних вимог і зобов'язань членів.

Послуги мобільного банкінгу вперше були реалізовані у 1992 р. Початківцем в цій області став банк Merita Nordbanken, а з 1999 року мобільний банкінг набуває поширення в країнах Південно-Східної Азії, Європи і США. Система дистанційного банківського обслуговування з початку її створення зазнала значних видозмінень у ході поетапної еволюції розвитку та удосконалення. Перші системи мобільного банкінгу з'явилися в світі в 1999 році, коли європейські банки запропонували своїм клієнтам користуватися цією послугою за допомогою SMS-повідомлень. Передував цьому такий вид банкінгу, як управління платежами зі свого банківського рахунку за допомогою вказівок фахівців call- центру банку [2].

Сучасний M-banking – це система, яка дає можливість отримувати інформацію і управляти засобами на банківському рахунку за допомогою мобільного телефону або планшетного комп'ютеру. Найбільш популярними представниками дистанційного обслуговування є SMS-банкінг і встановлення Java-додатку.

На думку більшості світових аналітиків найперспективнішою інновацією для реалізації мобільних платежів виступає технологія NFC (Near

Field Communication). NFC можна дослівно перекласти як “зв’язок у ближньому полі”, в основі якого лежить використання ідеології передачі даних по радіоканалу на принципах взаємної індукції на короткі відстані за аналогією з WI-FI і Bluetooth. NFC – це технологія бездротового високочастотного зв’язку малого радіусу дії (до 10 см), що дозволяє здійснювати безконтактний обмін даними між пристроями, розташованими на невеликих відстанях [3].

Найбільші світові платіжні системи Visa і MasterCard залучають все більшу кількість партнерів по всьому світу і активно впроваджують NFC-технології, використовуючи розроблені ними платформи payWave і PayPass відповідно.

Універсальні банківські рішення на базі NFC Visa payWave або MasterCard PayPass стрімко розвиваються в усьому світі. Треба зазначити, що повноцінно працюючої системи NFC-платежів, яка б включала в себе можливість розрахунків за допомогою смартфонів в Україні поки що немає, але кількість терміналів з підтримкою NFC і кількість трансакцій через систему PayPass швидко зростає.

Отже, потенціал для впровадження банківських інновацій на національному ринку достатньо великий, але інноваційних продуктів недостатньо. Розширюючи свою клієнтську базу банки стикаються з новими споживчими потребами, які змушують оновлювати банківські продукти і змінювати програми. Тому при наявності конкуренції на фінансовому ринку, банкам необхідно інтегруватись в нову інноваційну модель розвитку банківської системи, яка ґрунтується на домінуванні в банківській сфері таких елементів як інформаційні і комунікаційні технології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Near Field Communication или что такое NFC? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfc-services.ru>
2. Білошапка В. Місце інноваційних стратегій у підвищенні якості банківських послуг і продуктів / В. Білошапка, А. Корчан // Банківська справа. – 2013. – № 2. – С. 98-103.
3. Степаненко В. Дистанційні банківські послуги на українському ринку / В. Степаненко // Мережа і бізнес. – 2010. – № 4 (23). – С. 98-104.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

*Сердюк В. С., студентка групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.е.н., аспірант Мороз Т. О.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Інформаційні технології АПК в своєму розвитку пройшли довгий шлях, кожний етап якого характеризувався своїми засобами обробки інформації та інформаційними носіями [1]. На сьогодні формування інформаційного суспільства продовжується, ступінь інтеграції в його різні виробничі системи не однакова, як в різних галузях національної економіки, так і всередині самих галузей. Аграрне виробництво в цьому відношенні поступається більшості галузей. За таких умов необхідною є цілеспрямована діяльність, на використання переваг, що надаються інформаційними технологіями, безпосередньо в процесі функціонування підприємств.

Питання автоматизації обробки сільськогосподарської інформації давно є об'єктом пильної уваги наукових досліджень і методичних розробок. Такі вчені як В.В. Дерлеменко, М.Ф. Кропивко, І.М. Криворучко, П.Т. Саблук, В.П. Ситник, Б.К. Скирта, С.О. Тивончук, В.Ш. Рапопорт, Б.М. Якобсон і багато інших внесли вагомий вклад в розвиток інформатизації процесів управління аграрним виробництвом. Принципи, що закладені у роботах цих авторів стали фундаментом для подальших досліджень у даній сфері [3].

Інформаційні системи в аграрному секторі – сукупність інформаційних телекомунікаційних систем, що функціонують на основі загальних принципів, забезпечуючи інформаційну взаємодію в аграрному секторі.

Основними сферами їх застосування є :

- системи мережного планування – управління інформаційними ресурсами з метою аналізу проектів (технологічних карт вирощування культур);
- експертні системи – для створення інформаційної бази даних з метою обґрунтованого прийняття рішень і проведення комплексного оцінювання ресурсів господарства;
- системи підтримки прийняття рішень – розробки комплексу ефективних агротехнічних заходів із догляду за посівами з метою мінімізації матеріальних витрат;
- системи дистанційного моніторингу земель агропромислового комплексу – для забезпечення автоматичного збору даних та інформаційної підтримки господарства [2].

В.В. Дерлеменко у своїх дослідженнях зауважує те, що без достатнього рівня розвитку сучасної інформаційної інфраструктури, спроможної забезпечити своєчасне отримання інформації в доступній формі,

гальмуватиметься розвиток ринкової економіки, освіти і самої науки, її подальше розширене відтворення. Невирішеним залишаються питання функціонування постійно діючої, динамічної, гнучкої, ринково орієнтованої системи поширення сільськогосподарських знань і інформації, надання агровиробникам і сільському населенню допомоги у веденні аграрного бізнесу [4].

З метою подальшого розвитку та підвищення ефективності використання електронних комп'ютерних систем в аграрному секторі пропонується: застосовувати нові інформаційні технології поширення інформації та знань для суб'єктів господарювання; використовувати інтелектуальне програмне забезпечення та Інтернет-технології для підвищення якості консультацій та порад при вирішенні сільськогосподарських проблем; вдосконалювати технічне та інформаційне забезпечення електронних комп'ютерних систем з урахуванням стратегій розвитку аграрного сектору в Україні; гарантувати створення інформаційних систем із заданою якістю, в заданий термін і в рамках виділеного бюджету; підтримка супровід, модифікація й нарощування інформаційних систем; забезпечення відкритості й масштабованості інформаційних систем в аграрному секторі; забезпечити використання в розроблювальній інформаційних систем програмного забезпечення, баз даних, засобів обчислювальної техніки, телекомунікацій, технологій, які існують в аграрних підприємствах; підготовку висококваліфікованих кадрів для управління комп'ютерними технологіями

Отже, широке використання сучасних інформаційних технологій вдається досягти кращих результатів в аграрному секторі. Врожаї стають кращими, продукція – якіснішою. Із будь-якої точки світу виробники мають змогу прорекламувати свій товар, представити його на різних сегментах ринку та продати за вигідними цінами. Таким чином, необхідність фінансування впровадження електронно-обчислюваної техніки в агропромисловий комплекс, підготовки кадрів, здатних створювати й застосовувати інформаційні технології в сільському господарстві, є надзвичайно необхідними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верников М. Керівнику підприємства Впровадження системи автоматизації, основні проблеми і завдання [Електронний ресурс] / М. Верников. – Режим доступу : <http://www.vernikov.ru> – Назва з екрана.
2. Інформаційний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : pidruchniki.com/1520061661364/informatika/informatsiyni_tehnologiyi_agrarnomu_sektori. – Назва з екрана.
3. Кропивко М. Ф. Про концептуальні засади удосконалення системи управління в аграрному секторі // Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: Зб. наук. пр. / М. Ф. Кропивко, О. П. Савицька. – К. : ІАЕ УААН. – 2005. – № 4. – С. 57-59.
4. Дерлеменко В. В. Сільськогосподарські інформаційні консультаційно-освітні служби : монографія / В. В. Дерлеменко. – К. : ІАЕ УААН. – 2001. – 452 с.

УДК 94(477)” 1921/1991

**ЗАСУДЖЕННЯ ДВАДЦЯТИМ З’ЇЗДОМ КУЛЬТУ ОСОБИ
СТАЛІНА**

*Буров Е. О., студент групи А 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сьогодні, коли в політиці окремих країн спостерігаються тенденції до встановлення тоталітарних режимів, обмеження свободи слова, переслідування громадян за їхні переконання, тема засудження культу особи Сталіна є актуальною і викликає науковий інтерес у дослідників. Вона знайшла висвітлення в історичних роботах Володимира Литвина, Мирослава Поповича, Володимира Панченка. Проте окремі її аспекти потребують своєї подальшої розробки та дослідження.

Смерть Сталіна відкрила нову добу в радянській історії. Виснажливий, марнотратний, нераціональний метод правління за допомогою терору та примусу не можна було застосовувати протягом необмеженого часу. До змін прагнула навіть радянська верхівка. Існувала очевидна й нагальна необхідність загального послаблення жорсткого сталінського контролю. Суттєво важливим було, щоб народ СРСР нарешті отримав відчутні матеріальні блага від накопиченої радянською державою гігантської політичної та економічної потужності. Але в міру того як Кремль обережно послабляв хватку, знову виринали проблеми, нібито вже раніше розв’язані, й наступники Сталіна у пошуках нових рішень нерідко породжували й нові проблеми. Хоч відступ від сталінізму й пошуки свіжих підходів у будівництві комунізму виразно спостерігалися в усіх республіках Радянського Союзу, на Україні ці зміни були особливо численними й вартими уваги [1].

Двадцятий з’їзд КПРС, відбувся у Москві 14-25 лютого 1956. Найбільш відомий засудженням культу особи і, побічно, ідеологічної спадщини Сталіна. Головні події, що зробили з’їзд знаменитим, відбулися в останній день роботи, 25 лютого, на закритому вранішньому засіданні.

Тут все було незвичайно – і час проведення (після пленуму ЦК по обранню керівних органів партії, яким звичайно закривалися партійні форуми), і закритий характер засідання (без присутності запрошених на з’їзд представників зарубіжних комуністичних партій), і порядок ведення (керувала засіданням Президія ЦК КПРС, а не вибрана делегатами робоча президія). Цього дня М. С. Хрущов виступив із закритою доповіддю “О культе личности и его последствиях”, який був присвячений засудженню

культу особи Й. В. Сталіна. У ньому була сказана правда про недавнє минуле країни, з перерахуванням численних фактів злочинів другої половини 1930-х – початку 1950-х, провина за які покладалася на Сталіна. У доповіді була також піднята проблема реабілітації партійних і військових діячів, репресованих при Сталіні [2].

Як згадував один з очевидців доповіді А. Н. Яковлев, “в залі стояла глибока тиша. Не чуто було ні скрипу крісел, ні кашлю, ні шепоту. Ніхто не дивився один на одного – чи то від несподіванки що трапилася, чи то від сум’яття і страху. Шок був неймовірно глибоким” [3].

Після закінчення виступу головуєчий на засіданні Н.А. Булганін запропонував дебатів стосовно доповіді не відкривати і питань не ставити.

Делегати прийняли дві ухвали – зі схваленням положень доповіді і про його розсилку партійним організаціям без публікації у відкритому друці.

Незабаром ця доповідь була поширена в партосередках всієї країни, причому на ряду підприємств до його обговорення привертали і безпартійних; частим було також обговорення доповіді Хрущова в осередках ВЛКСМ. Таким чином, “закритість” доповіді була умовною, хоча офіційно вона була опублікована тільки в 1989.

З приходом до влади Микити Хрущова в країні почалися докорінні зміни не тільки в політичній, культурній, економічній сфері, але і в ідеології громадян Радянського союзу. Піддання критиці Сталіна на XX з’їзді КПРС було сприйнято по-різному, але всі знали, що це було великим поштовхом для відродження та піднесення не російських націй СРСР, зокрема українців.

З приходом до влади Микити Хрущова в країні почалися докорінні зміни не тільки в політичній, культурній, економічній сфері, але і в ідеології громадян Радянського союзу. Піддання критиці Сталіна на XX з’їзді КПРС було сприйнято по-різному, але всі знали що це було великим поштовхом для відродження та піднесення не російських націй СРСР. Критика особи Вождя народів привела до того, що змінювалися назви вулиць, проспектів, площ, парків з ім’ям Сталіна на інші. Було змінено назву міста Сталінград на Волгоград. Сталіна засуджували за його політику пригноблення національних культур. З появою хрущовської відлиги почалися соціально-культурні зрушення. Почалося видання українських творів і видань, у освітніх закладах навчальний процес проводився українською мовою. Почався новий етап в культурному і економічному розвитку України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2004. – С. 287.
2. Грицак Я. Нарис історії України (XIX-XX ст.) / Я. Грицак. – Львів : Конвалія, 2000. – С. 123.
3. Шаповал Ю. Україна XX століття: особи та події в контексті історії / Ю. Шаповал. – К. : Либідь, 2001. – С. 46.

ЗДОБУТКИ І ПРОРАХУНКИ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

*Джосан В. П., студент групи А 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Українська національна революція під проводом Б. Хмельницького вписала героїчну сторінку в історичний літопис України. Ця тема завжди викликала Науковий інтерес у дослідників. До неї зверталися як корифеї української науки, так і сучасні історики. Ще М.Грушевський підкреслював, що національно-визвольна війна під проводом Хмельницького носила народний характер і сприяла консолідації [1].

Повстання спалахнуло по всій Україні і було викликане посиленням феодальної експлуатації (збільшенням панщини і податків). На бік повстанців перейшли реєстрові козаки, їх масово підтримало нереєстрове козацтво. До значних здобутків Хмельницького при організації повстання слід віднести укладання союзницьких відносин з кримськими татарами, бо козацтво було переважно піхотою, а татари кіннотою.

Перші битви, що стали початком Визвольної війни українського народу проти шляхетської Польщі, відбулися навесні 1648 року. Керівне ядро повстання згуртувалося навколо Хмельницького. Центром повстанських сид стала Запорізька Січ. Водночас із виступом повстанських загонів, народні повстання спалахнули по всій Україні. Основними рушійними силами повстання було селянство і козацтво.

Успішний хід війни призвів до ліквідації на більшій частині території України влади польської адміністрації. З України втекли польські магнати, шляхта, католицьке духовенство. На звільнених від польської влади територіях почав формуватись козацький адміністративний устрій, утворились нові адміністративні округи-полки на чолі з полковниками.

Але вже через рік Польща перехопила ініціативу в свої руки і козацьке самоврядування розповсюджувалося вже не на всю Україну, а лише на 3 воєводства. 1651 рік обмежив козацьку владу, під чий вплив потрапила лише київське воєводство. Війна заходила в глухий кут.

Хмельницький вимушений був укласти військовий союз з Московською державою, яка прагнула військового виснаження як Польщі так і козацтва. В подальшому Москва проводячи підливну політику серед української старшини спромоглася захопити Лівобережну Україну і розпочала підготовку до захоплення Польщі. Виникає питання позитивними чи негативними були дії Хмельницького?

Хмельницький виступив як новатор і носій передових ідей у воєнному мистецтві. Його знамениті засади, демонстративні атаки, удавані відступи та інші тактичні прийоми давалися взнаки не одному польсько-шляхетському воєначальникові. Таким же новатором Хмельницький виступив і в

організації козацького війська, в державній діяльності. Засновник Української держави, він став і першим організатором адміністративного управління в ній [2].

Як визначний політик, він немало сил доклав до зміцнення зовнішньополітичного становища України. Очевидно, ніхто ні до, ні після нього не вмів так майстерно використовувати суперечності між Туреччиною, Кримом та Польщею, між Польщею і Трансільванією та іншими країнами. Що ж до проведення внутрішньої політики, то, незважаючи на його намагання дещо ослабити гострі соціальні суперечності в країні та збільшити козацький реєстр, Хмельницький, однак, рішуче придушував всілякі спроби протесту народних мас виступити проти гетьманської адміністрації і козацької старшини, відстоював права церкви, наділяв земельними маєтностями монастирі, зобов'язував селян виконувати феодалські повинності тощо [3].

До прорахунків слід віднести неспроможність Хмельницького скористатися військовою і політичною ситуацією, яка склалася наприкінці 1648р. Тоді Україна була вся під владою козацтва, а Хмельницькому відкрився шлях на Варшаву. Тоді виникла реальна можливість утворення Української держави. Але Хмельницький не вважав за необхідне виборювати державницькі інституції і повернув до Києва, в подальшому втрачаючи все здобуття.

Отже, Хмельницький під час національної революції 1648-1657 рр. мав не лише військові здобутки, але й ряд політичних прорахунків. Ці прорахунки позначилися на подальшій історії України і призвели її врешті решт до розподілу території між двома державами: Московією і Польщею. Знадобиться багато часу і напруження нації, щоб Україна стала соборною. Тому постать Б. Хмельницького слід розглядати як суперечливу й неоднозначну, яка мала як безперечні військові успіхи, так і доленосні прорахунки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К. : Либідь, 1989. – С. 125.
2. Смолій В. А. Традиції визвольної війни 1648-1654 рр. в антифеодальній боротьбі на Україні / В. А. Смолій // Український історичний журнал. – 1998. – № 1. – С. 24-25.
3. Крип'якевич І. П. Богдан Хмельницький / І. П. Крип'якевич. – Львів : Конвалія, 1990. – С. 56.

УКРАЇНЦІ В ПІВНІЧНІЙ ВІЙНІ 1700-1721 РОКІВ

*Дзуман О. С., студент групи А 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На самому початку XVIII ст. сталося гостре зіткнення інтересів Московії й Швеції на Балтиці. У радянській історичній науці причини війни за панування в басейні Балтійського моря зазвичай пов'язували виключно із “загарбницькою” політикою Швеції. Росія зображувалася як сторона, що постраждала і лише намагалася відповісти на зовнішню агресію. Певна річ, це дещо необ'єктивне трактування проблеми. Ще напередодні, зокрема в 1699 р., Росія уклала таємну угоду з Данією й Польщею, спрямовану проти 18-літнього шведського короля Карла XII, яка мала на меті примусити його піти на значні територіальні поступки на Балтійському морі.

У лютому наступного року без проголошення війни польський король Август II дав розпорядження своїм військам вирушити в Лівонію й захопити Ригу. Датський король Фрідріх IV тим часом спробував захопити Шлезвіг (земля на півдні Ютландського півострова, нині – на території ФРН). Петро I, щоб здобути вихід до моря, хотів заволодіти іншою власністю Швеції - областями на узбережжі Фінської затоки. У відповідь на такі дії й наміри Карл XII пішов на спілку з Англією та Нідерландами. Так спалахнула довготривала війна на Півночі, в яку царат, зрозуміло, втягнув і Україну [1, с. 15].

Про участь українців в Північній війні писало декілька дослідників, а саме П. Шафіров, О. Манкієв, М. Щербатов, І. Голіков, В. Тайлес, Т. Моравський, Вольтер. Наукові характеристики позицій І. Мазепи під час Північної війни в історичній літературі у XVIII-XXI ст. залишалися різними та неоднозначними. У дослідників XX–XXI ст. вже не викликає сумніву той факт, що І. Мазепі були притаманні риси, необхідні для керівника держави.

І. Мазепа прагнув до об'єднання та консолідації українських земель Гетьманщини, Правобережної України, Запоріжжя, Слобожанщини, Ханської України в складі єдиної Української держави під гетьманським региментом. Він прагнув до встановлення на Україні міцної автократичної влади і створення держави європейського типу із збереженням традицій системи козацького устрою [2, с. 10].

Після початку російсько-шведської війни, становище Гетьманщини у складі Московського царства ще більш ускладнилось. Цар Петро I постійно вимагав від гетьмана Івана Мазепи все більше допомоги живою силою, провіантом та амуніцією. Крім того, українські козаки та старшина постійно скаржились на утиски та побори з боку московських військ. Грабункам піддавалось й цивільне населення Гетьманщини.

Ця війна ніяким чином не перетиналася з інтересами України. Проте від самого початку козацькі полки постійно брали участь у воєнних діях, воюючи на території Московії, Прибалтики, Речі Посполитої, відстоюючи інтереси царя. Жорстоке ставлення з боку командування й тяжкі умови служби викликали скарги й нарікання, а часом і самовільне повернення додому. Приводом для незадоволення було й те, що досить часто козаків використовували як дешеву робочу силу під час будівництва каналів, доріг, фортець та інших укріплень. Із 1706 р. Гетьманщина мусила також утримувати в ряді міст московську армію й військові гарнізони. Крім того, з України у великих кількостях вивозився хліб та інші продукти. Усе це призводило до занепаду господарства й торгівлі, посилювало незадоволення політикою московського царя.

Крім воєнних негараздів, козаків непокоїло обмеження царським урядом їхніх станових прав. Так, зокрема, гостру реакцію викликав указ 1705 р. про перетворення двох козацьких полків, висланих до Пруссії, на регулярні драгунські. Серед козацької старшини поширювалися чутки про ще суттєвіші зміни. Непевність майбутнього України примушувала старшину й гетьмана замислюватися над подальшою долею Гетьманщини. Охоплена антимосковськими настроями старшина тиснула на гетьмана. Та й сам Мазепа почав розуміти згубність відносин України з Московією [3, с. 6].

Таким чином, Північна війна лягла важким тягарем на плечі українського народу. У таких умовах проти політики царя виступив гетьман І. Мазепа. Гетьман у своїх діях покладався на хитрість, розрахунок та інтриги, а не на героїзм та відданість народу та його провідників. Поразка шведів у битві під Полтавою стала і поразкою планів гетьмана на здобуття незалежності України. Царська влада доклала всіх зусиль, щоб витравити пам'ять про гетьмана в українському народі. Йому було проголошено анафему. “Мазепинством” став називатися в Російській імперії український національно-визвольний рух. Але безумовною заслугою гетьмана стало те, що він створив прецедент виступу української еліти проти російського центру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бенгт Нильсон (Bengt Nilsson). *Forgotten sources – the need for more cooperation in Poltava studies* / Б. Нильсон // Полтавська битва 1709 р. в історичній долі України, Росії, Швеції та інших держав: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. – Полтава, 2009. – С. 14-21.
2. Сергійчук В. І. Полтавська трагедія / В. І. Сергійчук. – К. : Наукова думка, 1999. – С. 15.
3. Станіславський В. Гетьман Іван Мазепа як реформатор козацької держави // Батуринська старовина. – Вип. 2 (6). Збірник наукових праць. – Чернігів : Видавництво “Десна-Поліграф”, 2011. – С. 16-19.

ВІЙСЬКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕСТОРА МАХНО

*Дяченко М. В., студент групи А 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Громадянська війна в Україні відзначалась особливою запеклістю та жорстокістю, що призвело до остаточного розвалу влади і всеохоплюючої анархії. Одним з найяскравіших військових діячів періоду громадянської війни був Нестор Іванович Махно.

Життєдіяльність непересічної особистості висвітлювало багато дослідників. Серед них І. Нагаєвський, О. Реєнт, В. Солдатенков. Всі вони дійшли висновку, щодо втілення селянського ідеалу в діяльності Н. Махна.

У квітні 1919 р. Махно очолив дивізію Української армії. Однак за 1919 р. він очолив дивізію Української армії. Однак за зовнішньою згодою кипіла ненависть до Радянської влади. Махно не міг погодитися ані з продовольчою розверсткою, ані з червоним терором.

У травні його суперник отаман Григор'єв піднімає бунт проти Радянської влади, який був швидко придушений. Григор'єв звертається по допомогу до Махна й гине, обставини його смерті дотепер залишаються невідомими Червона Армія розуміє ненадійність Махна, але в ситуації, коли Денікін зі своєю армією наступає на Москву, вони не могли нехтувати будь-якою допомогою. До того ж їм було відомо, що армія Махна гаряче підтримується народом [1].

Восени відносини між Червоною Армією й Махном налагоджуються, і той починає активно допомагати червоноармійцям. Денікіну відтепер доводиться несолодко, та й Врангелю Махно блокує сили в Криму, займаючи міста Бердянськ і Александров.

Громадянська війна закінчилася, прийшов 1921 р. Усе передвіщало мир. Однак радянське командування на чолі з Фрунзе вирішує покінчити з Махном, починаючи проти нього воєнні дії. Протягом півроку червоноармійці намагалися знищити “махновську банду”. Однак місцеве населення в усьому підтримувало свого батька [2]. Поступово Махна заганяють у глухий кут, нав'язуючи йому постійні бої. Нестору доводиться дуже туго, з огляду на його численні бойові поранення. Справа доходить до того, що в серпні 1921 р. рада його війська вирішує відправити Махна за кордон, щоб він міг вилікувати всі свої рани. 16 серпня Нестор і його найближчі помічники переправляються через Дніпро біля Кременчука, де його поранили знову. Через десять днів біля Дністра приймає новий бій. Військовий талант Н. Махно виявився в багатьох військових винаходах [3]. Так, кулемет, поставлений на бричку, перетворився на легендарну тачанку, що вела постійний вогонь і була дуже мобільною. Махна переслідують усюди. Його товариші намагаються дати йому можливість

переправитися через кордон. Махно переходить рубіж, але втрачає практично всіх своїх однодумців.

Отже, Махно уособлює тип народного героя, народженого вибухом революційної стихії. Це була людина з невисокою освітою, але неймовірно обдарована природою. Його організаторські та військові таланти незаперечні, відпрацьована ним тактика повстансько-партизанської боротьби вивчалася в багатьох арміях світу. До сьогоднішнього дня постать Нестора Махно викликає підвищений суспільний інтерес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К. : Либідь, 1993. – С. 18.
2. Реєнт О. Українська революція / О. Реєнт. – К. Основа, 1996. – С. 78.
3. Нестор Махно і Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vyz.com.ua/istoriia-ukrainy/item/988-nestor-mahno-i-ukrayina-referat>

УДК 947.7.001.1

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

*Іванов В. Г., студент групи А 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Поняття “національна ідея” визначалось по різному навіть в одних націях на різних етапах їх історичного розвитку. Ці визначення кардинально відмінні й у працях різних експертів та дослідників. Що ж таке національна ідея?

Даючи визначення цьому поняттю, національну ідею можна окреслити як акумулятор прогресивних національних програм, політичних ідей, гасел, цінностей, рушій національного прогресу, основа національної самосуверенізації. Національна ідея – це гласний договір між громадянином і державою про взаємні обов’язки та гарантії, принципи особистого та суспільного життя, етична платформа, яка дає змогу людині відносити себе до певної нації або народу.

За своєю суттю вона є відображенням глибинного рівня національної свідомості, сукупністю ціннісних настанов нації, вона визначає напрямок мислення народу, його здатність відчувати і діяти співзвучно національним інтересам. Від часу зародження етносу, як справедливо твердить Ентоні Сміт, формуються засади національної ідеї. В етнічній історії українців можна виділити три ключові етнооб’єднавчі групи: слов’яни (словени), руси (руські, роси, русичі) і українці (козаки), що, по суті, віддзеркалювали окремі етапи етнічної самосвідомості [1].

Про силу патріотичної ідеї свідчать фольклорні джерела, і літописи, і державні документи, починаючи з часів князювання Ігоря і закінчуючи періодом гетьмана Богдана Хмельницького. Загальноруська, а частково і загальнослов'янська ідеологія превалювала в українців тривалий час і після того, як утвердилася загальна назва “Україна”. Щоправда, вона майже до XVIII ст. не стала ключовим елементом загальноетнічної свідомості українців у силу причин: по-перше, через розкол християнських церков, що розділили Україну на східну (власне Україну) і західну (Русь, Руську землю), по-друге, тому що загальноетнічна свідомість українців набула на цей час соціального забарвлення, втілюючись у самоназву “козак” (вільна людина).

Власне, від козацтва починаються витoki української нації, оскільки з ним пов'язане пробудження національної ідеї, формування національних інтересів і національної мети. Їх формування, у свою чергу, базувалося на достатньо зрілому соціально-економічному фундаменті. Економічними передумовами зародження української нації став інтенсивний розвиток в Україні товарного виробництва, що зумовило утворення вже наприкінці XVI ст. внутрішнього ринку.

Економічним чинникам сприяли й соціальні та політичні, зокрема наростання національно-визвольної боротьби, у яку втягнулося все українське населення і, власне, всі класи. Національний рух, у свою чергу, спирався на могутню соціальну силу – козацтво, котре взяло на себе одну з головних функцій держави – захист України [2].

Козацький дух українства, втілений у самій назві “козак”, витав у етнічній історії українців досить тривалий час, і навіть після того, як була скасована Запорозька Січ і козацтво України. Більше того, він після цього дещо посилювався як своєрідна реакція на опір. Мабуть, саме тому і затримався процес формування власне української самосвідомості. Адже самоназва “українець” прижилася лише в XIX ст.

Новий спалах загальноукраїнського патріотизму припадає на кінець XIX ст. На жаль, офіційне ставлення Росії до української культури і спалаху національної спільної мети українців було різко негативним. Воно виявлялося в серії указів, спрямованих на “викорінення” самобутнього культурного життя, у тому числі забороні української мови, книгодрукування, театру. Це відомі укази Петра I (1720), Олександра I (1805), “Валуєвський указ” (1863), “Емський указ” Олександра II (1876). Не зайвим буде нагадати тут і “теорію колбочки” (фактичну русифікацію), що втілювалася в життя в останні десятиліття нашого століття. У рамках цих офіційних документів формувалася і офіційна наукова концепція, що заперечувала самостійний розвиток українців і яка трактувала їх походження лише в рамках російського етносу як одну з його локально-племінних частин.

Практика применшення значимості українського етносу, що тривалий час існувала, позначилася на формуванні української етнічності. Провідні українські історики і політологи помітили навіть історичну логіку розвитку цих етнічних явищ. Період кожного занепаду нації перетворюється в

національне відродження, яке стає можливим тому, що націю не встигли знищити [3]. Починається процес чергового піднесення вгору, в якому виняткове значення має національна свідомість на ідеологічному рівні.

Отже, національна ідея тісно пов'язана з національною самосвідомістю українців у сфері етнічності. Сучасний її шар можна поділити на три основних типи: національну, етнічну й етнорегіональну (крайову) самосвідомість. У свою чергу, національна самосвідомість, залежно від механізму формування, розпадається на два етапи: на першому формувалося усвідомлення цілісності нації, на другому – пробудження українства як соціального організму з осмисленням шляхів реалізації головної національної ідеї – здобуття суверенності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Франко Іван. Україна irredenta // Тисяча років української суспільно-політичної думки. – К., 2002. – Т. V (2). – С. 268.
2. Шевчук В. Суспільно-політична думка в Україні від 1710-го по 90-і роки XVIII ст. // Тисяча років української суспільно-політичної думки. – К., 2002. – Т. IV (1). – С. 9.
3. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні XX століття / Б. Кравченко. – К. : Либідь, 1997. – С. 195-196.

УДК 947:631:008

АГРОКУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА ТА КОЗАЦТВА В КОНЦЕПЦІЇ В. ВЕРНАДСЬКОГО ТА С. ПОДОЛИНСЬКОГО

*Лопаткевич В. А., студент групи А 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В Україні розвитку аграрних відносин завжди надавалося велике значення. Разом з тим окремі аспекти історії сільськогосподарського виробництва висвітлювалися недостатньо. Тому тема розвитку агрокультури українського козацтва потребує свого дослідження. До цієї тематики звертались український громадський і політичний діяч Сергій Андрійович Подолинський та український філософ Володимир Іванович Вернадський.

Агрокультура українського козацтва мала витоки в ментальності українського селянства. Земля з прадавніх часів відігравала найвизначнішу роль у життєдіяльності наших предків-праукраїнців. Українці становлять автохтонний етнос, що тисячоліттями перебував на тих самих землях, і землеробство було головним його заняттям. Рільництво на цих землях мало свої особливості, які визначають феномен українського землеробства [1].

Розгляд такого історичного феномена як українське козацтво в світлі ідей Сергія Подолинського і Володимира Вернадського дає підставу говорити про світове значення української агрокультури. Сергій

Подолінський першим у світі проаналізував конкретні форми і складні процеси взаємозв'язків та взаємодії між людством, суспільством і природою. Головною метою свого дослідження Подолінський вважав вивчення стосунків, що існують між людською працею і розподілом сонячної енергії на земній поверхні. Як відомо, сонячна енергія є єдиним джерелом життя на нашій планеті [2]. Тільки рослинність безпосередньо засвоює сонячну енергію (“автотрофність”), людина і тварини одержують її у вигляді їжі і кисню від “зеленої живої речовини”, як пізніше назвав Вернадський рослинний зелений світ. Рослина має властивість нагромаджувати сонячну енергію. Вернадський висунув ідею передбачення, що прийде час, коли людство стане автотрофним і навчиться безпосередньо засвоювати сонячну енергію [3]. Тоді людина не буде витрачати свою енергію, прикладати багато праці в пошуках і добуванні їжі. Для підтвердження своїх спостережень і висновків Подолінський наводить оприлюдненні в його час дані сільськогосподарської статистики Франції. Вони свідчать, що кожна теплова одиниця, витрачена під час праці на вирощування пшениці, створює значну кількість додаткового накопичення сонячного тепла. Як і докладання праці на гектарах в лісі і природних луках також значно збільшує сонячне тепло. А на штучних луках цей надвишок ще більший. Отже, робить висновок вчений, при тому, що загальна кількість енергії, яку одержує поверхня Землі від її надр і від Сонця, поступово зменшується, загальна кількість енергії, що є у розпорядженні людини, постійно зростає. Важливо відзначити, що Подолінський, згадуючи про спроби в його час сконструювати сонячну машину, говорив, що це було б повністю введення додаткової кількості сонячної енергії в бюджет людства абсолютно без одночасного розсіювання вже збереженої енергії. Сонячна машина, безперечно, знайшла б собі застосування в землеробстві і подальшій переробці харчових продуктів. Сергій Подолінський був, певною мірою, попередником Володимира Вернадського – автора найбільшого наукового синтезу XX сторіччя – вчення про біосферу.

Вернадський визначив, що людина, людство, його свідомість і розум є новою геологічною силою в історії Землі, здатною змінювати лице планети. Проте робота культурного людства, що нерозривно пов'язана з усією історією земної кори, людська цивілізація є причинним наслідком стихійного планетарного процесу і діє в межах його законів. Людство як геологічна сила не може повернути назад. Несвідомо творячи свою історію, воно здійснює роботу величезної напруги, приводить у дію матеріальні маси на земній поверхні. Однак, стверджував Вернадський, людство може виконувати цю роботу, тільки збільшуючи силу і міць своєї цивілізації, тобто його діяльність мусить мати творчий, конструктивний характер.

Учений розкрив закономірність, еволюційну неминучість переходу біосфери в своєму розвитку в новий, вищий, якісний етап – ноосферу – сферу розуму. Головним і визначальним фактором цього є людина, здатна розумно впливати на процеси природи й соціальну організацію суспільства. Ноосфера є “такого роду стан, – пише Вернадський, – у якому з'явиться розум і

спрямована ним праця людини як нова, небувала на планеті геологічна сила”.

Тому можна сподіватися, що тоді будуть відроджені у нас, але без жодної канонізації найкращі й найцінніші давні українські хліборобські традиції, духовний зв'язок із землею, гармонійні взаємовідносини з природою. А для цього будуть, нарешті, створені нормальні умови для творчої праці на землі, щоб вона стала корисним прибутковим і почесним заняттям, а приватне індивідуальне володіння – фактором економічної стабільності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуржий А. И. Эволюция феодальных отношений на Левобережной Украине в первой половине XVIII в. / А. И. Гуржий. – К. : Наукова думка, 1986. – С. 87.
2. Подолинський Сергій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.litopys.com.ua/encyclopedia/viznachn-storichn-osobistost/sergiy-podolyns%60kyu-/>
3. Вернадський Володимир [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_eav/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EAV&P21DBN=EAV&S21CNR=20&Z21ID=

УДК 947.7-25

ЧАСИ СТАНОВЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ. ПРАВЛІННЯ КНЯЗЯ ОЛЕГА

*Папіровник Р. С., студент групи А 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Проблема економічного та політичного піднесення держави завжди викликала інтерес дослідників. Історична ретроспектива допомагає розкрити механізми становлення державних інституцій, з'ясувати їхній вплив на соціально-економічний розвиток суспільства. Тому до теми становлення Київської Русі зверталися такі відомі науковці, як В.М. Ричка та П.П. Толочко. Вони дійшли висновку, що розквіту Київська держава досягла за правління князя Олега. Саме під час його правління Русь почала підніматися економічно, зміцніла політично, укладала вигідні торговельні угоди і стала в ряд з тими державами які на той час панували в Європі. Літописи називають Олега родичем Рюрика, інші “князем урманським” (Проте “урмани” в руських літописах це – норвежці) [1].

Деякі дослідники вважали його узурпатором, однак, Повість минулих літ заперечує, буквально, словами Олега називає узурпаторами варягів Аскольда і Діра: “Вы ни князя, ни роду княжа, но азъ есмь роду княжа», и вынесоша Игоря, “а сь сынъ Рюриковъ”. Повість пов'язує діяльність Олега з початком становлення єдиної держави північно-східних слов'ян (періоду Х-

XIII століть) промовою про Київ (на початку князювання Олега в Києві): “се буди мати городомъ Рускымъ” – так не говорять узурпатори про захоплені міста, як і в тексті договору Олега з греками, після походу на Візантію: “И заповѣда Олегъ: ...дати углады (відкупні від Візантії) на Рускіє города: пѣрвое на Кієвъ, таже и на Черниговъ, и на Переяславль, и на Полѣтескъ, и на Ростовъ, и на Любечъ, и на прочая города.” Наступними кроками князювання Олега були заходи спрямовані на розширення державної території Київської Русі. Спочатку він розпочав війну з древлянами, яких переміг і обклав важкою даниною (“брав з них по чорній куниці”). Потім Олег підкорив сіверян, обклав їх даниною та заборонив платити данину хозарам: “Я ворог їм і платити вам не потрібно”. Далі, Нестор оповідає про стрімке підкорення князем, ще одного союзу племен: “Послав Олег до радимичів, питаючи: “Кому даєте данину?” Ті відповіли: “Хозарам”. І сказав Олег: “Не давайте хозарам, а платіть мені” [2]. Підкорення племінних союзів древлян, сіверян і радимичів, за Нестором, князь здійснив за три роки (883-885 рр.), та це мало ймовірно.

Вірогідно підкорення цих племінних союзів тривало значно довше, а Нестор, як і інші літописці, що майже не мали під рукою писемних джерел, а користувались фольклорними пам'ятками, напевне, для зручності викладу звели цю боротьбу до трьох років. Наступні 22 роки (885-907) правління Олега у Києві літописці неначе забули. Знову в літописах Олег згадується під 907 роком у зв'язку з великим походом на Візантію. Літопис також оповідає про подальше зміцнення держави зусиллями Олега, і одночасно, про посилення її впливу на відносини з сусідами. Михайло Грушевський навіть допускав, що Олег міг правити у Києві до часів Аскольда, тобто до 860. За версією Генрика Ловмянського Олег був смоленським князем, а його зв'язок з Рюриком – пізніша комбінація. Є версія і тмутараканського походження Олега. Вся політика Олега була орієнтована на захист економічних інтересів. Скорочення східної торгівлі і початок занепаду Волго-Балтійського шляху загрожували обірвати процвітання Новгороду, перетворити його на другорядний лісовий край. Дуже багато торгових шляхів проходили через Київську Русь, чим користувався Олег. Торгівля стала основним джерелом збагачення князя. Лише повноцінний обмін північних товарів і реекспорт східних товарів могли забезпечити процвітання самої Ладоги і виживання жителів краю, оскільки місцеві продовольчі ресурси були невеликими, а для закупки їх, найперше хліба, потрібні були кошти. І тоді Олег взявся оволодіти ключовими позиціями вздовж шляху “з варягів у греки”, що в IX ст. відтіснив давній Волго-Балтійський шлях. Але головні пункти цього шляху контролював Київ. Дуже правдоподібною виглядає здогадка Г. Маргера про союз Олега з уграми (мадярами), який забезпечив успіх його політики [3]. Та як би там не було, але князь Олег був історичною особою, княжив у Києві і був великим флотоводцем давньокиївської держави, примножив морську славу русичів і продовжив справу наче б то вбитого чи то ним, чи то “зłodіями Ігоревими”, князя Аскольда.

Підготовку нових морських походів Олег розпочав з перших років свого правління. Як і Аскольд, Олег свій погляд спрямував на південний схід. Його перший морський похід історія зафіксувала в 905-910 роках. Вершиною його політики вважають похід на Константинополь і угоду з Візантією 911. Сам похід на Константинополь відбувся у 907 році, але угоду про пільги для руських купців вдалося підписати лише у 911 році, коли Олег пригрозив другим походом. З цього часу у Русі з Візантією почалися ділові відносини. Це знову ж таки підкреслювало могутність Київської Русі і її правителя, адже Олег зумів досягти того рівня, щоб ставити свої умови Візантії, яка була на той час центром цивілізації і культури в Європі. Якщо зрівняти часи Київської Русі і сучасної України, то можна зазначити, що у ті часи український народ займав одне із перших місць у Європі, як по воєнному потенціалу так і у економіці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ричка В. М. Київська Русь: проблеми, пошуки, інтерпретації // Український історичний журнал. – 2001. – № 2. – С. 18.
2. Толочка П. П. Київська Русь / П. П. Толочко. – К. : Наукова думка, 1989. – С. 87.
3. Микола Владзімірський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrlife.org/main/prosvita/_oleg_k.htm

УДК 94(477):1945-1991

РОЗКОЛ В ОУН, НАСЛІДКИ РОЗКОЛУ

*Пуркар Я. В., студентка групи Т 1/2,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

На сучасному етапі розвитку української державності відбуваються політичні зміни, які пов'язані з українським об'єднанням націоналістів. В наш не стабільний політичний час Україна нагадує стан після Другої Світової війни. З усіх політичних партій лише УОН забезпечило свій подальший розвиток у сучасній незалежній Україні. Відтворення після воєнного періоду другої світової війни були опрацьовані такими авторами: Я.Й. Малика, М.Р. Литвин, О.І Луцький, К.Є. Науменко, Я. Грицак.

В демократичній Україні відбувається протистояння між минулим радянськими стереотипами і сучасним європейським майбутнім. Сьогодні для дослідників стає очевидним, що “правонаступник СРСР” уміло маніпулює свідомістю громадян України.

Організація українських націоналістів (ОУН) – український-громадсько політичний рух, що ставить собі за мету встановлення української соборної самостійної держави, її збереження та розвиток [1]. За

мету було поставлено визначити себе не як партія, а рух. УОН виникла внаслідок об'єднання української військової організації (УВО) та студентський націоналістичних спілок:

- Групи української національної молоді;
- Легії українських Націоналістів;
- Союзу української націоналістичної молоді [2].

ОУН – Української повстанської армії (УПА), яка набула найбільш українським збройним рухом опору.

Головною метою ОУН було встановлення незалежної соборної національної держави всій українській етнічній території. Ця мета мала досягтися через національну революцію та встановлення диктатури.

Сучасні українські історики відзначають, що “ОУН сприймала терор і насильство як політичний інструмент проти зовнішніх та внутрішніх ворогів”.

Крайовий провід ОУН тлумачив терор, як засіб, що мав призвести до загального укладу міжнародних сил. Терор ОУН був спрямований не тільки проти зовнішнього, але й проти внутрішнього ворога, у першу чергу – проти тих, хто вступив за нормалізацію стосунків з польським урядом. Сучасний український історик Я. Грицак відзначає, найвизначнішими жертвами терористичних актів ОУН були польські чиновники і чиновники радянського консульату. Друга Світова війна повністю змінила українську політичну ситуацію, як в Україні то й поза нею. На Україні, окрім ОУН, зникли усі політичні партії.

Політична сила ОУН утвердилося скрізь як вирішальний етап у створенні української державності. Незважаючи на стабільний рух в ОУН відбувся розкол члени центрального керівництва довгий час перебували за кордоном й здійснювали управління через зв'язкових. На початку 1940 р. Голова крайової ексикутиви в Україні Ю. Тимчій – Лопатський, С. Бандера та полковник А. Мельник прагнули усунути розходження у поглядах, що виникли між ними й Мельником [3].

Розходження:

- Встановити нову політику й стратегію ПУН;
- Встановити контакт із іншими державами

С. Бандера, який був випущений із ув'язнення після краху Польщі у 1939 р., разом зі своїми послідовниками, сформував 10.02.1940 Революційний провід й проголосив своє право спадкоємності А.Мельника марно намагався розв'язати кризу через переговори. У квітні 1941 р. фракція з Бандери провела свій власний інший Надзвичайний Конгрес у Кракові. Який проголосив Римський конгрес незаконним, вибрав С. Бандеру головою та прийняв програму, що наново підтвердила основні рішення 1929 р.

Таким чином, прихильники С. Бандери твердять, що чи не головною причиною Першого розколу ОУН були особливості характеру А. Мельника: мовляв, у нього були диктаторські замашки, він не вмів іти на компроміси. Зі здобуттям Україною незалежності, ОУН починає переносити свої підрозділи до Києва та відновлювати організаційну мережу по Україні.

В подальшому розвитку ОУН в Україні офіційно змінила назву на “Організацію Українських Націоналістів”. Таким чином з 1992 р. ОУН легалізувалась, як громадська організація, фактично при тому зберігши статус понад партійної центральної формації. ОУН починає розбудову фасадних організацій. Під час майдану у січні 2014 р. Сформувалась перша Київська сотня ОУН ім. Є. Коновальця. Від серпня 2014 р. До квітня 2015 р. На передовій російсько-української війни перебував добровольчий батальйон ОУН, створений з ініціативи членів ОУН за підтримки ПУН. Зараз бійці ОУН ввійшли окремими підрозділами до Збройних сил України, решта проводять роботу з військового виклику по регіонах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна у міждержавних відносинах ХХ століття : навч. посібник // За гол. ред. Я. Й. Малика. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка: ЛРІДУНАДУ, 2004. – С. 154.
2. Литвин М.Р. 1939. Західні землі України / М. Р. Литвин, О. І. Луцький, К. Є. Науменко. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1999. – С. 82-83.
3. Тронько П. Я бачив це на власні очі (вересень 1939 р. на Західній Україні) / П. Троньк // Український історичний журнал. – 2004. – № 9. – С. 82.

УДК 94(477)” 1919-1940

КИЇВСЬКА РУСЬ І СТЕП У ДОСЛІДЖЕННЯХ ВОЛОДИМИРА ПАРХОМЕНКА

*Сухоручко Т. О., студентка групи Т 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

В історії України залишається відкритим питання про взаємовідносини Русі і степу. Чи був вплив кочових племен виключно руйнівним? Чи кочові племена брали участь в культурному житті Русі?

Українська та російська історіографії закріпили свій погляд на кочовиків як на ворогів культури, дикі племена, які заважали розвиткові Руської держави. Михайло Грушевський в “Історії України-Русі” зображує Степ як небезпечного, “шкідливого сусіда Русі”, поділяє думку про культурну примітивність кочовиків [1, с. 35]. І.М. Кулішер та П.І. Лященко у своїх роботах з історії господарства подавали негативну оцінку половців, які, на їхню думку, перерізали торгові шляхи Русі, що поєднували її зі Сходом.

Я пропоную розглянути дослідження взаємовідносин Русі і Степу одного з вчених. Так як глибокого вивчення взаємозв'язків Русі і Степу здійснено не було та ігнорувалося дослідження внутрішнього життя степовиків, звернення Володимира Пархоменка до цієї теми було цілком природнім. Як зазначав Пархоменко: “Щоби збудувати нову історію України,

потрібно зруйнувати старий історичний консерватизм, що сліпо довіряв літописам, і за допомогою робочих гіпотез іти до складання певнішої, вірнішої історії” [2, с. 16]. Аналізуючи роботи В. Пархоменка можна визначити, що він застосовував, насамперед, реконструктивно-логічний метод та метод теоретичних гіпотез.

Починаючи розгляд русько-печенізьких взаємовідносин, В. Пархоменко зазначає: “Російська історіографія привчила нас дивитись на печенігів як на дике, некультурне плем’я” [3, с. 20] й пропонує інший погляд на цю проблему. Вчений наводить факти військової допомоги й підтримки печенігами Києва. Як зазначає Пархоменко, коли варяги на чолі з Володимиром перемагають у 980 р. київського князя Ярополка, то “печеніги стають месниками за смерть Ярополка, ніби оборонцями Полян від Варягів, чим і можна з’ясувати потім вперту боротьбу Володимира з Печенігами”. Максималізм висновків В. Пархоменка свідчить не так про ідеалізацію ним кочовиків, як про намагання висвітлити той бік питання, який полишала у тіні традиційна історіографія. Вчений пропонує обережно ставитись до “ідеї одвічної боротьби Русі зі Степом”. Не можна, на думку Пархоменка, вести мову про ізолюваність Русі від Степу, оскільки існувала розвинена обопільна торгівля (про що свідчать і Костянтин Багрянородний, і руські літописи, і дані археології). Згадуючи відомі союзи Русі з степовиками, шлюби, культурні впливи, В.Пархоменко робить висновок: “Принаймні верхня верства Русі не була ворожа степовикам”.

Вчений пропонує переглянути усталені стереотипи та відкинути погляд, ніби вплив Степу був виключно руйнінним. Як зазначив В. Пархоменко у іншій своїй статті: “очевидно, Схід (розуміється, в цілому) не лише руйнував Київську державу, а й брав деяку участь в культурному житті Києва. В цьому примиренню Сходу із Заходом особливий смак і значіння життя Київської держави” [4, с. 35].

У передмові до збірника “Полуднева Україна” М. Грушевський стисло висловив свої думки з приводу статті В. Пархоменка, які дещо відрізняються від його ж висловів в “Історії України-Русі”. Грушевський пише: “Новішими часами наступили деякі розходження в оцінках сього явища. Їх висуває стаття проф. Пархоменка в нинішній збірці, на жаль, в дуже стислій формі ... Ідею одвічної, непримиренної боротьби з Степом не можна вважати загальним голосом Київської Русі ... Все се дійсно мусить братись до уваги. Належить розділяти аспекти Степу як території руйнних орд і Степу як системи комунікаційних ліній, торговельних шляхів”. Проте, Грушевський фактично зводить степовиків до ролі “передатчиків, хоч би й пасивних, коли кочовий потік дійсно забирав з собою і прибивав до наших берегів культурні форми і технічні сили дальніх країв, далеких культур”.

Дослідження В. Пархоменка з історії взаємовідносин Русі і Степу не можна оцінювати поза історіографічним контекстом 1920-1940-х рр. Вчений створив власну теорію походження та ранньої історії Русі, у якій вагома роль відводилася східним впливам. В. Пархоменко наголошував на необхідності

відмови від спрощення історичних процесів та зведення їх до “одвічної боротьби” Русі зі Степом.

Окремі думки та гіпотези В. Пархоменка є фактично однією з перших спроб формулювання тези про розташування України між Сходом і Заходом, що було розвинене пізнішою історіографією.

Що стосується авторського стилю, то В. Пархоменко виступає як майстер логічних побудов і узагальнення матеріалу, творець сміливих наукових гіпотез. Він будує свою теорію на основі різноманітних джерел, але уникає їхньої фетишизації, що особливо є необхідним при дослідженні ранньої історії, коли сліпе слідування повідомленням джерел без застосування реконструктивно-логічного методу не дозволяє створити цілісну наукову картину.

Розглядаючи питання про місце досліджень В. Пархоменка в історіографічному процесі, доречно пам’ятати зауваження Л.В. Черепніна: “Цінність будь-якого дослідження визначається не тільки тим новим, що воно вносить у вивчення теми. Важливими є і ті перспективи подальшої розробки, які воно відкриває” [5, с. 9]. Отже, тема взаємодії Київської Русі із кочівниками-степовиками не може розглядатися однозначно і потребує подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М. С. Історія України-Русі / М. С. Грушевський. – К. : Либідь, 1992. – Т. 2. – С. 538.
2. Пархоменко В. Початок історично-державного життя на Україні / В. Пархоменко. – К., 1925. – С. 4.
3. Пархоменко В. Русь та печеніги. До справи стародавніх зв’язків Русі зі Сходом // Східний світ. – 1995. – № 1. – С. 88.
4. Пархоменко В. Нові історичні проблеми Київської Русі / В. Пархоменко // Україна. - 1928. – Кн.6. – С. 3.
5. Черепнин Л. В. Выдающееся исследование о В. О. Ключевском // Проблемы истории общественной мысли и историографии / К 75-летию М. В. Нечкиной. – М., 1976. – С. 9.

УДК 94(100)1920-1939(477)

УКРАЇНА І НЕП

*Тимець Д. В., студент групи А 1/3,
Науковий керівник – к.іст.н., доцент Березовська Т. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Тема економічних відносин в історичній ретроспективі дуже актуальна. Дослідники часто звертаються до неї, прагнучи усвідомити причини і передумови економічних занепадів і кризових явищ, а також

простежити до яких заходів вдається той чи інший уряд, щоб подолати їхні наслідки. Особливої уваги заслуговують історичні роботи С. В. Кульчицький та Я. Й. Малика.

Перехід до нової економічної політики був здійснений на початку 20-х рр. Коли більшовицької влади стало ясно, що політика “воєнного комунізму” вичерпала себе.

“Військовий комунізм” – внутрішня політика радянської держави в роки Громадянської війни, яка ґрунтувалася на утопічному уявленні про загальну рівність у всіх сферах життя суспільства і військово-адміністративних методах управління економікою. Основними заходами політики “воєнного комунізму” були: продрозкладка на селі, прискорені темпи націоналізації, загальна трудова повинність, заборона приватної торгівлі, зрівняльний розподіл, безкоштовність деяких послуг та ін

У березні 1921 р. на X з’їзді РКП (б) було вирішено відмовитися від спроб безпосереднього переходу до комуністичних форм життя, які на практиці вилилися в жорстокий терор і повний розвал економічного життя. З’їзд проголосив заміну грабіжницької продовольчої розкладки продовольчим податком. Це перший і найголовніший крок до нової економічної політики.

Нова економічна політика (НЕП) – новий напрямок внутрішньої політики радянської держави, яке було затверджено X з’їздом РКП (б). Сутність НЕПу полягала у використанні елементів ринкових відносин та різних форм власності. Головним заходом НЕПу була заміна продрозкладки продподатком в селі.

Основні заходи НЕПу:

1) Головне-заміна продрозкладки продподатком. Продподаток передбачався меншим, ніж продрозкладка. Після виплати податку селянин одержував правовільно розпоряджатися плодами своєї праці, продавати їх. Це мало створити умови для успішного розвитку сільського господарства, народного господарства в цілому.

2) Децентралізація дрібних і середніх підприємств.

3) Відродження торгівлі і товарно-грошових відносин, дозвіл приватної торгівлі.

4) Здача в оренду, концесію частини підприємств дрібної і середньої промисловості (так, у американського мільйонера А. Хаммера були олівцева фабрика в Москві, фабрика з виробництва селітри на Уралі та ін.)

5) Розвиток кооперації.

6) Реорганізація апарату державного управління економікою.

Місто відчув позитивний вплив НЕПу вже в 1921-1923 рр.

Відмова від “воєнного комунізму”, денаціоналізація частини торгово-промислових закладів та дозвіл створювати нові стимулювали економічну активність населення, сприяли ліквідації товарного голоду, відновленню промисловості і транспорту. Проте завданням НЕПу було подолання труднощів, що виникли і побудова радянської моделі соціалізму дещо іншими методами. У країні продовжували існувати жорсткий однопартійний

режим в політичній сфері та адміністративно-ринкова система в економіці [1].

Особливістю НЕПу в Україну було її пізніший початок. У 1921 р. ситуація в Україні майже не змінилася. У деяких губерніях розмір продподатку дорівнював валовому збору зерна, тобто все вирощене підлягало вилученню. Це було обумовлено прагненням радянського керівництва “викачати” з українського села якнайбільше продовольчих ресурсів суцільно силовими, перевіреними в роки війни методами. Як і при продрозверстки, в роки громадянської війни, практикувалося взяття заручників, терор і залякування селян. Таким чином, реально НЕП почався в Україну лише на початку 1922 р. Голод, що охопив райони півдня України в 1921-1922 рр. Ще більш відстрочив нормалізацію обстановки в сільському господарстві. Таким чином, спроба радянського керівництва затягти з введенням в Україну НЕПу пояснювалася його прагненням якомога довше користуватися без будь-яких обмежень продовольчими ресурсами України. Інтереси українського селянства при цьому не бралися до уваги. У цьому й полягає особливість переходу до НЕПу в Україну [2].

У цілому НЕП сприяв активізації економічної діяльності населення. Зросли обсяги товарної продукції, поживалися торгівлі зв'язки між містом і селом. Перспектив у НЕПу не було: в умовах тоталітарного режиму НЕП був приречений, тому що він базувався на двох несумісних елементах: ринкові відносини в економіці і жорсткої адміністративно-командної системи в політичній організації суспільства.

Найголовніше – метою більшовиків було аж ніяк не надання економічної свободи громадянам, а використання економічної активності населення для зміцнення економічного фундаменту своєї влади, що виключало, в принципі, будь-яку господарську самостійність та ініціативу. 20-ті рр. XX ст. – період мирного розвитку, відродження економіки в Україні, мистецького піднесення, пов'язаних із запровадженням НЕПу.

Відродження ринкових засад в економіці, деяке послаблення політичного терору призвели до швидкого економічного зростання, поширення української мови в усіх сферах суспільного життя.

Входження радянської України до складу новоутвореного СРСР призвело до втрати будь-яких решток самостійного управління; всіма процесами в республіці керував московський центр.

1921 р. партія більшовиків відмовилася від основних принципів “воєнного комунізму” і перейшла до нової економічної політики (НЕП) [3].

Причинами її запровадження були:

- повна руйнація економіки внаслідок запровадження “воєнного комунізму”;
- велика хвиля антибільшовицьких повстань у країні; головними вимогами повсталих стало усунення більшовиків від влади.

15 березня 1921 р. X з'їзд правлячої РКП (б) прийняв постанову “Про заміну розверстки натуральним податком”, що стала початком переходу до НЕПу. Раднарком УСРР на-її виконання видав декрет про норми та розмір податку, що мав стягуватися з урожаю 1921 р.

Отже політику, проведену радянським урядом на початки 20-х років ХХст. можна назвати вдалою. Вона врятувала владу від неминучої загибелі, бо спроба створення суспільних відносин, що базувалися на перерозподілі, а не на приватній власності і на підприємництві, привели більшовицький ряд на край прірви. І лише повернення до капіталістичних відносин у вигляді НЕПу підняло країну з руїн і налагодило економіку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кульчицький С. В. Ціна “великого перелому” / С. В. Кульчицький. – К. : Наукова думка, 1991. – С. 45.
2. Милик Я. Й. Впровадження радянського режиму в українському селі / Я. Й. Милик. – Львів : Основа, 1996. – С. 89.
3. Олійник М. Історія України : навчальний посібник для студентів дистанційної та заочної форм навчання / М. Олійник, І. Ткачук. - 3-вид., виправлене та доповнене. – Львів : Новий Світ-2000, 2007. – С. 262.

УДК 81'276.6:657

КУЛЬТУРА ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ БУХГАЛТЕРА

*Крилова Я. В., студентка групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.філол.н., доцент Кравченко Т. П.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Мова – найважливіший засіб спілкування, засіб передачі думок та досвіду як сучасникам, так і наступним поколінням. Слово може об'єднувати і роз'єднувати людей, дарувати задоволення або завдавати прикрощів. Важливе значення має правильне використання мовних засобів залежно від мети й змісту висловлювання. Люди, як правило, починають спілкуватися з якогось приводу. Від того, на якому рівні перебуває культура ділових людей, залежить результати їхньої професійної діяльності, взаємини з колегами, бізнес-партнерами та клієнтами. Тому предметом нашого аналізу ми обрали ділове спілкування бухгалтера.

Культура мовлення – це дотримання усталених мовних норм усної й писемної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, майстерне використання мовних засобів залежно від мети й обставин спілкування. Також, культура мовлення – це й культура мислення та культура суспільних і духовних стосунків людини. Професійна культура бухгалтера – це вироблений роками спосіб суспільного поведіння, що відтворюється в конкретних ділових ситуаціях, де культура мовлення фінансиста виступає його духовним обличчям.

Висока культура мовлення означає володіння багатством мови, уникнення у мовній практиці газетних штамів, канцеляризмів, діалектизмів, досягнення такої усної і писемної форми спілкування, яка б найповніше,

найточніше передавала зміст думки. Особливо важливим це є для бухгалтерів, оскільки для них це вміння встановлювати зворотний зв'язок з людьми, тобто є запорукою повної реалізації своїх інтересів. Під час ділового спілкування легше встановлюється контакт між людьми, якщо вони говорять “однією мовою” і прагнуть до продуктивного співробітництва. При цьому засадами їхнього спілкування є етичні норми та ритуальні правила ділових взаємовідносин, знання й уміння, пов'язані з обміном інформації, використанням способів та засобів взаємовпливу, взаєморозуміння. Етика ділового спілкування бухгалтера базується на правилах і нормах поведінки партнерів, які сприяють розвитку співпраці.

Передусім йдеться про зміцнення взаємодовіри, постійне інформування партнера щодо своїх намірів і дій, запобігання обману та невиконання взятих зобов'язань. Доведено, що бізнес, який має моральну основу, є вигіднішим і прогресивнішим. Культура мовлення тісно пов'язана й з культурою мислення. Адже, якщо бухгалтер чітко, логічно мислить, тоді й мовлення у нього зрозуміле, логічне. Якщо у людини немає логічної думки, якщо вона говорить про те, чого не розуміє або не знає, тоді й мовлення в неї плутане, беззмістовне, захаращене зайвими словами. Вдосконалення володіння мовою професії, тобто знання термінології, здобуття навичок у введенні спеціальної лексики в професійні тексти – є одним з важливих напрямів мовної підготовки й формування професійної культури бухгалтера. Доцільно наголосити на трьох аспектах указаної проблеми: культурі професійного мовлення як невід'ємної складової іміджу фахівця; формулах українського мовного етикету в професійному спілкуванні; особливостях функціонування економічної термінології у фінансовій сфері. Здебільшого науковці акцентують увагу лише на особливостях функціонування економічної чи то фінансової термінології, оскільки від їхнього ґрунтовного засвоєння, постійного вдосконалення залежить рівень професійних знань, професійної компетентності, рівень професіоналізму, мовної й мовленнєвої культури бухгалтера.

Проте низький рівень культури мовлення фінансиста характеризується порушенням правил слововживання, граматики, вимови та наголошення. Наприклад, помилково вживають вислови “добро пожалувати” замість “ласкаво просимо”, підписка газет – передплата газет, дякувати його – дякувати йому; неправильно наголошують слова: рóблю, пи́шу, підéмо замість роблю́, пишу́, підемо. Ознакою низької культури мовлення є оглушення дзвінких приголосних у кінці слів і складів, м'яка вимова шиплячих, коли вимовляють “чьому, шчьо” замість “чому, що”. Правильна вимова, вільне, невимушене оперування словом, уникнення вульгаризмів, архаїзмів, слів-паразитів, зайвих іншомовних слів, фонетична виразність, інтонаційна розмаїтість, чітка дикція, розмірений темп мовлення, правильне використання логічних наголосів і психологічних пауз, взаємовідповідність між змістом і тоном, між словами, жестами та мімікою – необхідні елементи мовної культури фінансиста. Культура ділового спілкування послуговується загальними принципами ділової культури і морально-етичними правилами

бізнес-етикету(сукупність правил вербального і невербального ділового спілкування, які регламентують порядок зустрічі делегацій, ведення ділових бесід, переговорів, офіційних і неофіційних заходів). За будь-яких умов головними принципами ділового спілкування є: емоційна стриманість, увага до співрозмовника, візуальний контакт, зосередженість на розмові, уникнення суперечок, конфіденційність розмови, позитивна реакція на партнера, уникнення поспішних висновків, зайвих порад, моделювання і дотримання лінії поведінки, прогнозування можливого конфлікту, аналіз особистих і професійних якостей бухгалтера.

Різновидами культури вербального спілкування у сфері ділових стосунків є культура ділової бесіди і переговорів, невербального – dress-code (діловий костюм), культура подарунка, обміну візитівками тощо.

Культура ділового спілкування бухгалтера послуговується загальними принципами ділової культури і морально-етичними правилами бізнес-етикету.

Отже, ми обґрунтували те, що культуру мовлення бухгалтера характеризують такі ознаки:

- правильність, тобто відповідність загальноприйнятим орфоепічним, орфографічним, граматичним, лексичним нормам;
- різноманітність: володіння мовним багатством економічної і фінансової термінології; активне професійне самовдосконалення і як наслідок постійне удосконалення і збагачення фахового мовлення;
- виразність та оригінальність у висловлюванні думок для ефективного впливу на партнера під час комунікації;
- ясність і чистота, тобто уникнення недоречних, невластивих українській мові іншомовних запозичень;
- стислість (раціональний вибір мовних засобів для передачі основної думки, тези) та доцільність, тобто відповідність мовлення меті, умовам спілкування, стану того, хто говорить.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.
2. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 476 с.
3. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації : навч. посіб. / Н. В. Ботвина. – [2-ге вид., доп. та переробл.]. – К. : Артєк, 2002. – 208 с.
4. Мозговий В. І. Ділова українська мова в державному управлінні. Частина 1. Загальний курс. / В. І. Мозговий. – Донецьк : Технопарк ДонДТУ “УНІТЕХ”, 2005. – 412 с.
5. Мозговий В. І. Ділова українська мова в державному управлінні. Частина 2. Практичний курс / В. І. Мозговий, Л. Г. Вергазова. – Донецьк : Технопарк ДонДТУ “УНІТЕХ”, 2005. – 158 с.
6. Український правопис / [НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови]. – [стереотип, вид.]. – К : Наукова думка, 2003. – 240 с.
7. Чак Є. Д. Чи правильно ми говоримо? / Є. Д. Чак. – К. : Освіта, 1997. – 240 с.

ВЖИВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМІВ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ

*Трум О. Ю., студентка групи Б 1/1,
Науковий керівник – к.філол.н., доцент Краченко Т. П.,
Миколаївський національний аграрний університет*

У професійній комунікації спеціаліста будь-якої сфери основними одиницями ситуації спілкування є терміни і професіоналізми. Безумовно, вони становлять для лінгвістики наукову цінність. Сфера бухгалтерського обліку, зокрема, надає багато емпіричних матеріалів для мовознавців. Вчені-бухгалтери не приділяють особливої уваги розгляду слів, які виникають у процесі їхньої праці. Професіоналізми використовуються для спрощення робочого процесу та пришвидшення механізмів роботи.

Безперечно, окремі проблеми вивчення впливу термінології на розвиток такої науки, як бухгалтерський облік, потребує подальшого дослідження. Також не менш вагомим є вивчення та встановлення логічних зв'язків між обсягами понять “професіоналізм” і “термін”, “мова професійної комунікації” і “спеціальна мова”, “професійна лексика” і “спеціальна лексика”. На відміну від термінів, професіоналізми мало вивчені, що зумовлено труднощами збору інформації. Причиною цього є те, що ці мовні одиниці здебільшого характерні для усного мовлення і рідко трапляються в письмових джерелах. Звісно, деякі риси “робочого” мовлення виявлені і розглянуті в наукових працях термінознавців, проте місце та статус таких професійних номенів, як професіоналізми досі чітки не визначено.

Дослідження галузевих термінологій (О.В. Фельде (Борхвальдт), В.Н. Прохорова, Т.С. Пристайко) свідчать про те, що термінологічна і професійна лексика поняття однопорядкові, а також вони входять до однієї зони інформаційного простору. Питання професіоналізмів, як особливих одиниць термінологічної номінації, розкривала у монографії Т.С. Пристайко [4]. Вона чітко показала, за яких підстав відбувається розмежування понять “професійна лексика” і “термінологічна лексика” у різних авторів. Розмежування понять “спеціальна мова” і “мова професійної комунікації”, “термін” і “професіоналізм” виступає предметом дослідження Н.І. Безбородько [1].

Аби дослідити співвідношення професіоналізмів бухгалтерського обліку з термінами бухгалтерського обліку необхідною умовою є використання полідисциплінарного підходу, який охоплює дослідження з точки зору суміжних наук, таких як соціології, психології, лінгвістики тощо.

Одним з основних способів лінгвістичної репрезентації є знання будь-якої галузі, зокрема і бухгалтерського обліку, а професійна лексика є результатом найбільш ретельного і систематизованого відбору мовного матеріалу, що відрізняється насиченістю змісту, однозначністю і економністю формулювання думки.

Таким чином, до спеціальної лексики бухгалтерського обліку можуть бути віднесені усі лексичні засоби, певним чином пов'язані із професійною діяльністю бухгалтера. Термін “професійна лексика” використовують як синонім до “спеціальна лексика” у застосуванні до певної сфери. Звідси, термінологія – це особлива частина професійної (спеціальної) лексики.

Загальноприйнято, що спеціальна лексика, крім термінів, містить і професіоналізми. Сферу професійної діяльності обслуговує спеціальна мова – мова професійної комунікації. У ній виокремлюють кілька мовних сфер залежно від ступеня кодифікації та інформаційної змістовності використовуваних одиниць: термінологія, усна професійна лексика, професіоналізми, професійні жаргонізми, номенклатура [2].

О.В. Карпенко вважає неприпустимим вживання студентами чи окремими викладачами під час лекцій, практичних занять чи інших форм організації навчання замість прийнятих в економічній науці термінів професійної лексики, слів чи типових висловів, поширених у професійному середовищі (наприклад: “бухгалтерська проводка”, “веде рахунок”, “маржа”, “сидить на рахунку”, “платіжка” тощо). Водночас інколи можливо і навіть необхідно використовувати на практичних заняттях саме ті вислови, які висловлюють практики. Так, анкетування студентів четвертого курсу, показало, що 25% з опитаних не розуміють змісту вислову “формула балансового взаємозв'язку” [3, с. 173].

1. На сьогодні професійну лексику широко використовують як в робочому процесі, так і поза ним. Це говорить про високий ступінь життєздатності такої лексики.

2. Термінологія та професіоналізми обліково-фінансової сфери існують паралельно.

3. Професійна лексика спрощує спілкування фахівців однієї сфери, але через наявність емоційно забарвлених слів і утворення граматично неправильних конструкцій у письмовому мовленні слід уникати професійних жаргонізмів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безбородько Н. И. К вопросу о разграничении понятий “специальный язык” и “язык профессиональной коммуникации”, “термин” и “профессионализм” / Н. И. Безбородько // Сб. Научн. трудов Киевского пединститута. – Киев, 2005. – 240 с.
2. Карпухина Н. М. О соотношении классов терминологических и профессиональных единиц // Н. М. Карпухина. [Электр. ресурс]. – Режим доступа : sdo.rea.ru/cde/conference/4/file.php?fileId=94
3. Карпенко О. В. Проблеми формування професійного мовлення та лексики як основа компетентності випускника вищої школи / О. В. Карпенко // Вісник Львівської комерційної академії / [ред. кол. : Башнянин Г. І., Апопій В. В., Вовчак О. Д. та ін.]. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. – Вип. 35. – 482 с. – (Серія економічна). – С. 170-174.
4. Пристайко Т. С. Лексико-номинативная организация специального текста / Т. С. Пристайко – Днепропетровск: Уко ІМА-прес, 1996. – 200 с.
5. Соколов В.Я. Теоретические начала (основы) двойной бухгалтерии / В. Я. Соколов. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2006. – 188 с.

КНИГОДРУКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ДІЯЛЬНІСТЬ ДРУКАРЕНЬ

*Єфременко М. В., студент групи М 1/1,
Науковий керівник – старший викладач Стужук С. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Книгодрукування – важлива галузь людської діяльності. Вона забезпечує закріплення та передачу інформації в часі та просторі у вигляді текстового й ілюстративного матеріалу. Впродовж століть книги і часописи і важливим джерелом інформації та знань, передумовою розвитку освіти, науки, культури, впливовим етнополітичним чинником у житті українського народу, церкви і загалом суспільства. Тому духовно-освітня книга тісно пов'язана з минулим і сучасним національно-культурним життям України. Вперше друкована книга в Україні з'явилася в XVI ст., а до цього книги були рукописні. Переписування книг – це була дуже клопітка та виснажлива робота. На одну книгу йшло дуже багато часу, іноді навіть роки. Тому величезною подією культурного життя стало запровадження книгодрукування в Німеччині, у середині XV століття, яке швидко було запозичене практично всіма країнами Європи, у тому числі й Україною.

Не випадковим є і той факт. Що перші друкарні на землях України виникли у Львові та Острозі – найбагатшій та найвпливовішій резиденції тогочасного українського магната. Заснування перших друкарень у Львові та Острозі припадає на час піднесення суспільно-політичного руху [1].

В ті часи була потрібна саме друкована книга, а саме для шкіл та полеміки. Для виникнення друкарства саме у Львові щасливою обставиною стало те, тут поєдналися інтереси й плани, з одного боку, львівських українських міщан, а з іншого – мандрівного друкаря Івана Федорова [2]. Попри початкові успіхи Івана Федорова, вести самостійну друкарню, йому було нелегко, він був весь в кредитах та боргах. Тому йому потрібні були однодумці, для спільної праці. Це був один з мотивів того, що 1575 р. Іван Федоров вступив на службу до князя Конstantина Острозького. Першими острозьким виданням була грецько-церковно-слов'янська “Азбука” (Буквар) з датою 18 червня 1578 року [3]. Друкарня Острозької Академії була втіленням в Україні витвореного у Західній Європі типу видавничого закладу при школі вищого типу і науково-літературному гуртку книжників. Тематична різноманітність видань друкарні була безперечною заслугою її літературних керівників, серед яких були такі визначні діячі культури, як Герасим Смотрицький, Василь Суразький (Малюшицький), Дем'ян Наливайко. У 1602-1605 рр. друкарня діяла в Дерманському монастирі під керівництвом Наливайка. Проте після смерті багатого мецената князя К. Острозького друкарня не змогла знайти достатніх засобів для продовження видавничої діяльності [4]. Також Велику роль у розвитку друкарської справи в Україні відіграє Києво-Могилянська колегія. При Києво-Печерській лаврі

був створений великий друкарський дім, який обслуговував увесь Київський край. З цієї друкарні виходили якісно надруковані церковні книжки та наукові публікації з чудовими малюнками та зображеннями святих.

Іван Федоров (Федорович). Одним з перших українських друкарів вважають саме його, Федорович на доручення московського царя Івана Грозного разом із Петром Мстиславцем створив у Москві друкарню й почав видавати книжки. 1 березня 1564 року видано Апостол, 1655 року – Часославець.

Московські ченці, що мали добрий заробіток з переписування книг, звинуватили друкарів у зв'язках з нечистою силою. Підбурений ченцями натовп спалив друкарню, а самі друкарі, рятуючи життя, втекли до Білорусі. Згодом друкар перебрався до Львова, де 1574 року видав Новий Завіт і Псалтир. Сучасники відзначили оригінальність усіх книг, надрукованих Федоровим, він не тільки знайшов нові технічні засоби, щоб створити зручні для читання та красиві книжки, але й здійснював редагування текстів, замінюючи малозрозумілі старослов'янські вирази українськими [5].

Таким чином, посіяні визначними слов'янськими першодрукарями зерна впали на добрий ґрунт, їх праця, як і праця продовжувачів їхньої справи, сприяла тому, що книгодрукування стало однією з яскравих сторінок української культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запаско Я. Початки українського друкарства / Я. Запаско, О. Мацюк, В. Стасенко. – Львів : Центр Європи, 2000. – 222 с.
2. Ісаєвич Я. Д. Першодрукар Іван Федорович і виникнення друкарства на Україні. 2-ге вид. / Я. Д. Ісаєвич. – Львів, 1983 – С. 305.
3. Попов П. М. Початок книгодрукування у слов'ян (XV-XVI) / П. М. Попов // Книга і друкарство на Україні. – Київ, 1985. – 208 с.
4. Тимошик М. Історія видавничої справи : підручник. – К. : Наша культура і наука, 2003. – 496 с.
5. Кравченко В. Соратник першодрукаря / В. Кравченко // Жовтень. – 1985. – № 4. – С. 94.

УДК 930.85“4”(477)

ПОНЯТТЯ “УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА” І ЇЇ ПЕРІОДИЗАЦІЯ

*Матвіїва Т. М., студентка групи Е 1/2,
Науковий керівник – старший викладач Стужук С. В.,
Миколаївський національний аграрний університет*

Глибокий гуманістичний зміст української культури, її значення для творчого самоусвідомлення багатьох поколінь українського народу в національному саморозвитку та світовій цивілізації зумовили об'єктивне

перетворення її на цілісну систему духовного світу українців, яка і є предметом дослідження.

Відомий дослідник української культури Іван Огієнко зазначав, що українській культурі з самого початку були властиві відвертість світу, відсутність ксенофобії і гуманізм. Система цінностей української культури в період її активного розвитку була досить специфічною. Багатий матеріал для такого висновку дає творча спадщина Григорія Сковороди, Феофана Прокоповича, Пантелеймона Куліша, Тараса Шевченка. Аналіз публікацій довів, що українська культура завжди розвивалася та функціонувала як єдине ціле, переборюючи на своєму шляху найрізноманітніші ідеологічні, політичні, класові, соціальні, конфесійні й тому подібні перепони.

Метою статті є дослідження та огляд особливостей української культури, а також підхід до її періодизації, враховуючи підйоми і спади культурного процесу в Україні.

Українська культура – сукупність матеріальних та духовних цінностей, створених українським народом протягом його історії. Важливим історичним етапом розвитку культури стало прийняття християнства у X столітті. На певних етапах історичного розвитку української культури на передній план висувались то її самодіяльно-фольклорні жанри, то художня література, то суспільно-політична, релігійно-філософська думка [1].

Перший період розвитку української культури охоплює часовий відрізок від її витоків і до прийняття християнства. Глибокий слід в історії української культури залишили племена трипільської культури. Перше тисячоліття нової ери для розвитку української культури було сповнене рядом подій історичної ваги. Все це разом поставило український народ та його культуру в один ряд з іншими високорозвинутими народами та культурами Європи і світу.

Другий період розвитку української культури припадає на час існування Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Запровадження християнства долучило українців до культурно-етичних цінностей. Вони збагатили скарбницю духовного життя українського народу, вивели його культуру на широкі простори світової цивілізації. Україна негативно на історії української культури позначилася монголо-татарська навала XIII-XIV ст. Через підйоми і спади й відбувався процес розвитку нашої культури княжої доби [2].

Третій період розвитку української культури припадає на литовсько-польську добу в історії нашого народу. Умови для розвитку української культури погіршувалися внаслідок асиміляції української еліти й втрати нею політичних впливів. Розвиток української культури в польсько-литовську добу позначений тісною взаємозалежністю національно-визвольної боротьби і руху за відродження української культури. У ході цього руху формувалися ідеологічні передумови всенародної визвольної війни, створювалися культурні цінності.

Четвертий період розвитку української культури припадає на козацько-гетьманську добу. Розвиток української культури в цей період виступає як

процес послідовний, об'єктивно обумовлений, процес засвоєння та успадкування традицій культури Київської Русі, процес зародження в духовному житті українського народу нових явищ, органічно пов'язаних з впливами ідей гуманізму, Ренесансу, Реформації, Бароко та Просвітництва.

П'ятий період розвитку української культури охоплює часовий період від часів зруйнування Гетьманщини і до початку ХХ століття. Перейнята гуманістичними ідеями, українська культура ХІХ-поч. ХХ ст. вивела українську націю на широкий шлях світового історичного поступу, поставила із невідомості й забуття в один ряд з найрозвинутішими націями світу.

Шостий період розвитку української культури є часом нового міжвоєнного та повоєнного поневолення України її східними та західними сусідами й охоплює часовий відтинок від початку ХХ ст. до кінця 80-х років. Культурне життя в Україні на початку ХХ століття значно активізується. Виникають художні музеї, архіви, нові бібліотеки, діють засновані на нових засадах мистецькі навчальні заклади, посилюються зв'язки із зарубіжними художніми центрами.

Сьомий період розвитку української культури тільки-но розпочався і триває в нових історичних умовах. Це – сучасний період, що охоплює часовий відтинок від кінця 80-х і по сьогодні. Сьогодні українська культура становить собою безперервний рух національних культурних цінностей, що відбувається між різними соціумами, суспільними верствами та поколіннями [3].

Незважаючи на неймовірні труднощі, український народ витворив свою високорозвинену національну культуру. В ній представлені всі види і жанри духовного виробництва, властиві найрозвинутішим культурам. Досить високого рівня розвитку в Україні дістали наука, народна освіта, література і мистецтво. Органічними складовими української культури нині стали: сценічне мистецтво, образотворче мистецтво, графіка, декоративно-прикладне мистецтво, кіномистецтво, художня та поетична творчість [4].

Окремо варто сказати кілька слів про одну з найважливіших складових української культури – мову нашого народу. Українська мова виконує роль надзвичайно важливого засобу збереження виражених у слові національно-культурних вартостей, обміну продуктами духовного виробництва нашого народу з іншими народами світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висоцький О. Ю. Історія української культури : навчальний посібник. – Дніпропетровськ, 2009. – 130 с.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993. – 217 с.
3. Попович М. Нарис історії культури України. – К. : АртЕк, 1999. – С. 380-385.
4. Кіхно О. Національно-культурний розвиток України в світовому контексті // Пам'ять століть. – 1998. – № 4. – С. 51-52.

ГОЛОДОМОР 1932-1933 РР. ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

*Білецька Ю. В., студентка групи К 2/1,
Науковий керівник – старший викладач Рибачук В. П.,
Технологіко-економічний коледж
Миколаївського національного аграрного університету*

В історії бурхливого ХХ-го століття Голодомор 1932-33 років в Україні посідає особливе місце.

Перший масовий голод, що розпочався відразу ж після закінчення громадянської війни та придушення української революції, охопив значну частину України: Запорізьку, Донецьку, Катеринославську, Миколаївську, Одеську губернії. Причини його частково мали об'єктивний характер - посуха 1921 року, економічні наслідки першої світової та громадянської воєн. Але найголовнішими чинниками стали: крах сільськогосподарської практики тодішнього режиму, скорочення посівних площ у колишніх хлібородних районах внаслідок політики воєнного комунізму, директивні методи компартійного керівництва, яке розподіляло наявні продресурси на користь промислових центрів, передусім тих, що знаходилися поза межами України.

Голод 1932-33 років охопив ті ж самі регіони України, але цього разу його спричинили, насамперед, політичні чинники. Голодомор 1932-1933 рр. був не випадковим явищем природного чи соціального походження, а наслідком цілеспрямовано застосованого тоталітарною владою терору голодом, тобто геноцидом.

Масове фізичне винищення українських хліборобів штучним голодом було свідомим терористичним актом сталінської політичної системи проти мирних людей, проти українців як нації і, зокрема, проти селян як класу. Внаслідок чого зник не тільки численний прошарок заможних і незалежних від держави селян-підприємців, але й цілі покоління землеробського населення. Було підірвано соціальні основи нації, її традиції, духовну культуру та самобутність. Головною метою організації штучного голоду був підриг соціальної бази опору українців проти комуністичної влади та забезпечення тотального контролю з боку держави за всіма верствами населення [1].

Як писав відомий американський дослідник Голодомору Джеймс Мейс, “Примусова колективізація була трагедією для всього радянського селянства, та для українців то була особлива трагедія. Зважаючи на фактичне знищення міських еліт, вона означала ліквідацію їх як соціального організму й політичного фактору, приречення на становище, яке німці зазвичай називали *naturvolk* (“первісний народ”)” [2].

Поняття “геноцид” було введено у міжнародно-правове поле лише ухвалою 11 грудня 1946 року резолюцією 96(I) Генеральної Асамблеї

ООН, яка визначила: “Згідно з нормами міжнародного права, геноцид є злочином, який засуджує цивілізований світ і за здійснення якого головні винуватці мають бути піддані покаранню”.

9 грудня 1948 року ГА ООН одноголосно прийняла “Конвенцію про попередження злочину геноциду і покарання за нього”, яка набула чинності з 12 січня 1951 р.

У статті I Конвенції проголошується: “Сторони, які домовляються, підтверджують, що геноцид, незалежно від того, чи здійснений він у мирний або воєнний час, є злочином, який порушує норми міжнародного права, і проти якого вони зобов’язуються вживати заходи попередження і карати за його здійснення”. Стаття II подає визначення геноциду: “Дії, здійснювані з наміром знищити повністю або частково будь-яку національну, расову або релігійну групу як таку” [1].

Світ, де тоталітаризм у тих чи інших формах продовжує існувати, повинен знати правду про Голодомор, адже ці знання дозволять йому уникнути подібних трагедій у майбутньому.

Разом з тим, слід чітко усвідомлювати, що активність України в контексті забезпечення міжнародного визнання Голодомору 1932-33 рр. геноцидом українського народу не спрямована проти жодної нині існуючої держави. Це, зокрема, означає, що відповідна резолюція, прийнята в рамках будь-якої міжнародної організації, не передбачатиме жодних фінансових наслідків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голодомор 1932-33 років: цифри та факти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine-%D1%81%D0%B0/holodomor-remembrance/holodomor-numbers-facts>
2. Мейс Дж. Геноцид в Україні – “доведено”. – К, 2003. – 160 с.

УДК 94(477)” 1921/1991

УКРАЇНА 2013-2016 РР. ДОЛАЮЧИ ВИКЛИКИ

*Сура А. Р., студентка групи К 2/1,
Науковий керівник – викладач Рибачук В. П.,
Технологіко-економічний коледж
Миколаївський національний аграрний університет*

Ще за часів Київської Русі українці прагнули вільно жити, сповідувати свої традиції та звичаї, зазнаючи, при цьому поневірянь та утисків польської шляхти, від набігів татар та турків. Історичні умови склалися так, що на наших землях постійно панували інші народи. Українці протягом багатьох років боролися за свою свободу і лише нинішнє покоління – наші сучасники

у 1991 році вибороли її. Безумовно, ця визначна дата навечно увійшла в історію молодій держави золотою сторінкою її біографії, започаткувала нову епоху в житті українського народу, законодавчо закріпила його демократичні прагнення до національного відродження, духовної свободи, економічного зростання, культурного піднесення [1].

Проте, святкуючи День незалежності своєї країни в серпні поза минулого року, українці навіть не могли уявити, що доведеться пережити їм і Україні у 2014-ому. Тоді це було чергове державне свято. Це був черговий вихідний день, коли за концертами чи застіллями загубився сенс і значення свята. Українські символи, кольори і гасла нічого, як виявилось, не означали для мільйонів громадян країни. Економіку і політику роз'їдала корупція. В суспільстві панувала безнадія і апатія. Здавалося б, тільки чудо може зупинити сповзання України до загибелі. Двадцять третій рік новітньої української незалежності став ланцюговою реакцією низки трагічних подій, які, врешті, наповнили реальним змістом ціну і цінність незалежності. У 2014 р. Україна сплатила найвищу ціну за незалежність і прагнення самостійно обирати свій шлях життя своїх громадян, які загинули на Майдані в боротьбі проти режиму, які захищали свою країну від терористів і російських окупантів і стали жертвами розв'язаного збройного конфлікту[2].

На четвер, 21 листопада 2013 р., всього за тиждень до запланованого підписання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, голова діючого Кабінету Міністрів оголосив, що підписання не буде. Після цього був спонтанний народний протест по всій Україні, який розвинувся в добре організовану національну революцію. Насправді, як з'ясувалося, ця революція була здійснена за людську та національну гідність. Вона пишається тим, що мирна, але врешті-решт, вона залишається актом цивільної непокори [3].

Остаточний результат Євромайдану неможливо передбачити. Насправді, ймовірно, не буде кінцевого результату, тільки ряд динамічних подій, але з невеликою впевненістю. Єдиним безсумнівним прогнозом є те, що якщо народу України дозволять вибирати свою власну стратегію економічного і культурного майбутнього, то це майбутнє буде в Європі. Крім того, що, можливо, є більш важливим чим все інше, події на Євромайдані, що виникли в результаті небажання нинішнього режиму поважати у статтю Конституції, що єдиним джерелом влади в Україні є народ та визнати народ як детермінант України і свого майбутнього, ці події прискорили незворотний розвиток української нації. Адже Євромайдан в Україні це революція національної гідності. Саме тому головною політичною подією цього року в Україні, як і минулого, більшість населення визнала Майдан, Революцію гідності (41%). Ця подія була визначена як позитивна [3].

Віками українців намагалися завоювати, викорінити їхню мову й культуру, знищити інтелектуалів, ліквідувати національну ідентичність, але попри це сила українського народу живе на єдиній щедрій українській землі та відроджується у наступних поколіннях. В українців є неймовірна здатність до відродження, яке неодмінно настає після випробувань. Віками українців

намагалися завоювати, викорінити їхню мову й культуру, знищити інтелектуалів, ліквідувати національну ідентичність, але попри це сила українського народу живе на єдиній щедрій українській землі та відроджується у наступних поколіннях. В українців є неймовірна здатність до відродження, яке неодмінно настає після випробувань [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Присвячена 20 тій річниці Незалежності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bibl.com.ua/pravo/28879/index.html>
2. Україна 2014-2015: долаючи виклики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/upload/1424704722_file.pdf
3. Майдан 2013-2014. Революція гідності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrpohliad.org/blogs/revolyutsiya-gidnosti.html>

УДК 821.161.2-1 “20”

ЗАПОВІТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Котова А. Ю., студентка групи Р 1/1,
Науковий керівник – викладач Марценюк А. В.
Технологіко-економічного коледжу
Миколаївського національного аграрного університету

Про велич Тараса Шевченка в історії України написав Іван Франко такі слова: “Він був сином мужика – і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком – і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком – і вказав нові світлі шляхи професорам і книжним ученим. Десять літ він томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, як десять побідних армій”.

Світова велич письменника визначається багатьма складниками: його місцем у світовому літературному процесі, впливом на читача та хід історичних подій, внеском ідей і нових мистецьких засобів та скарбів у загальнолюдську культуру.

Талант Шевченка, його допитливість, незвичайна любов до всього рідного, до свого пригнобленого народу, до своєї культури, що перебували тоді в московському ярмі, а також освіта, начитаність, праця над собою – все це було підставою для появи геніальних його творів.

Т. Г. Шевченко силою свого полум’яного й мистецького слова, силою своєї загальнолюдської правди переступив кордони рідної і дорогої України. Його твори відразу пробили мур байдужості й ворожості до українського слова, піднесли нашу мову і літературу на нечувану височінь.

Чи не найважливішим у сьогоднішні є його заклик до єднання всіх здорових сил української нації в ім’я утвердження нашої незалежної держави. В умовах складних процесів нашого державотворення, політичного

протистояння між національно-патріотичними силами, які відстоюють демократичний розвиток нашої держави і її європейський вибір, і силами проросійської орієнтації, які заради своїх корпоративних і партійно-кланових інтересів готові завести Україну у підневільний союз з імперською Росією, актуальними є заповіді Тараса Шевченка. У багатьох творах Кобзаря звучить заповіт українському народу та заклик до боротьби за волю, до соборності, і віра у соборність усіх українців. Він звертається з глибини віків, щоб ми не втрачали історичної пам'яті, застерігає нас, щоб ми не перетворилися на Іванів, які не знають своєї історії. Історична пам'ять – найсуттєвіший чинник формування національної свідомості, вагомий компонент духовності етносу. Саме поняття “В своїй хаті своя правда, і сила, і воля” слід сприймати як пророче розуміння Шевченком української національної ідеї. У творі “І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє” звучить ідея самобутності України, її самодостатності і спроможності побудувати самостійну державу. Саме з любові до України виникає шевченківська філософія пробудження людської гідності, смутку-жалю знівеченого життя, сили протесту і бунтарства. Улюблений герой Шевченкових поезій і картин – лицар народний, повстанець-гайдамака, козак-запорожець, що виступає оборонцем рідного краю, носієм народної правди і честі. Гнів мислителя спрямований передовсім проти різних утискувачів.

Ідея єдності слов'янських народів прослідковується в одній із ранніх поем “Гайдамаки”, де Тарас Шевченко виступає співцем дружби та закликає до єдності український та польський народи. Цю ідею чітко висловлено в передмові до поеми: “Нехай житом-пшеницею, як золотом, покрита, не розмежованою останеться навіки од моря і до моря – слов'янська земля”, а також вона знайшла свій подальший розвиток у таких творах, як “Ще як були ми козаками” та “Єретик”. Із сумом говорить митець про те, що під час війни гинуть люди. А за що? Слов'янські народи, за висловом Шевченка, “того ж батька, такі ж діти”, їм “жити б та брататься”. Тоді б не проливали “з брата крові”, не залишалися б сироти. Засуджуючи братовбивчу війну, поет закликає до дружби і сусідній з Україною молдавський народ. Цей заклик Шевченко вкладає в уста старого Волоха, що співає молдаванам:

Братайтеся з нами,

З нами, козаками,

Згадайте Богдана,

Старого гетьмана...

У кінці поезії звучить заклик до братання вільних народів:

Подай же руку козакові

І серце чистеє подай.

І знову іменем Христовим

Ми оновим наш тихий рай!

Але часто у стрічках віршів дорікає Шевченко своїм землякам, що шукають кращого життя на чужині, цураються свого рідного: мови, традицій, походження, культури. А наші сучасники також нерідко шукають “кращого

добра” по закордонах, розпродаючи при цьому Україну по шматках. І до сьогодні не знають своїх коренів. І тому й досі повторюємо за поетом сповнені болю й гіркоти слова:

Доборолась Україна
До самого краю.
Гірше ляха свої діти
Її розпинають.

Минають роки, сторіччя, відходять у небуття покоління людей, змінюються звичаї, вірування, погляди, а великі мистецькі надбання залишаються, надовго переживають своїх творців, по-новому розмовляють з кожним новим поколінням. Тарас Шевченко словами Кобзаря говорить з кожним із нас, проголошуючи національно-державну ідею соборності. Дух свободи, людської гідності – найвеличніших вселюдських понять – через віки випробувань, пережитих Кобзарем, приходять до нас, українців, і додають нам упевненості у власному самоствердженні. Тарас Шевченко став охоронцем традицій українського народу і залишається на боці нашої соборності. Тому ми повинні робити все для того, щоб високі прагнення його до розбудови соборної, незалежної й унітарної держави України здійснилися. Наслідувати його заповіді – значить інвестувати в духовне майбутнє країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзюба І. Пророче слово: Студії про філософські погляди Т.Г. Шевченка / І. Дзюба // Київ. – 1986. – № 3. – С. 116-140.
2. Скуратівський В. Із спостережень над поетикою Шевченка / В. Скуратовський // Сучасність. – 1994. – № 3. – С. 48.
3. Сумцов М. Гуманізм Шевченка / М. Сумцов // Зб. Пам'яті Тараса Шевченка. – К., 2005. – 162 с.
4. Шубравський В. Образ волі в поезії Шевченка / В. Шубравський // Зб. праць двадцять п'ятої наукової шевченківської конференції. – К.: Наук, думка, 1983. – С. 50-60.
5. Юрій М. Ф. Історія світової та вітчизняної культури. – К. : Дакор, 2007. – С. 408.

УДК: 808.5

ВЧИМОСЯ ГОВОРИТИ ПРАВИЛЬНО І ГАРНО

*Ходченко К. В., студентка групи О 1/1,
Науковий керівник – викладач Марценюк А. В.,
Технологіко-економічний коледж
Миколаївського національного аграрного університету*

Мова – це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національного організування.

(Іван Огієнко)

Зі шкільної лави відомі вимоги говорити правильно, чисто, точно, логічно, дохідливо. Вони становлять перелік якостей літературного усного мовлення, а саме: правильності, чистоти, точності, логічності, дохідливості.

Правильність мовлення – це дотримання закріплених у літературній мові норм. Під літературною нормою розуміються прийняті в суспільно-мовленнєвій практиці освічених людей правила вимови звуків, наголошення слів, словотворення і слововживання, будови синтаксичних конструкцій. За дотриманням чи недотриманням узвичаєних норм усне мовлення оцінюється як правильне або неправильне.

Критерій чистоти мовлення стосується вживання літературного чи не літературного слова, його наголошення або будови речення. У літературній мові неприпустимі діалектні, розмовно-побутові, жаргонові слова чи без потреби або перекинуто вжиті іншомовні слова, їх уведення до мовлення робить його нечистим.

Критерій точності пов'язується з тим, чи відповідає зміст ужитих мовцем слів прийнятому в літературній мові їх лексичному значенню. Якщо відповідає, мовлення визнається точним, не відповідає – вважається неточним.

Істотну якісну рису культури мовлення становить логічність, яка ґрунтується на чіткій семантичній організації висловлень і на послідовності викладу. Недотримання цих умов спричиняє логічну невправність повідомлення, що доволі часто засвідчується в усному мовленні.

Виклад думок може бути зрозумілим чи незрозумілим, ясним чи таким, що важко сприймається. Ці оцінки визначають ще одну якість мовлення – дохідливість.

Відомо, що висловити свою думку ясно, зрозуміло, до того ж зацікавити слухача розповіддю, переказуванням прочитаного, доведенням своїх позицій нелегко. Щоб досягти цього, необхідно якостей літературного усного мовлення. Крім цього, треба дбати про умілий добір слів, завдяки яким передаються відтінки понять (це – синоніми), урізноманітнювати власний словниковий запас (застосовувати антоніми, порівняння). Треба прагнути до образності викладу (уживати слова з переносним значенням, фразеологізми). На практиці ж нерідко засвідчується недбале ставлення до вираження своїх думок.

Жодна з розглянутих вище якостей не є самодостатньою в досягненні культури мовлення, бо культура мови – галузь мовознавства, що займається утвердженням (кодифікацією) норм на всіх мовних рівнях, а це правильність вимови, наголосу, слововживання і побудови висловів, логічну стрункість, багатство і доречність мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету.

Висока культура мовлення означає досконале володіння літературною мовою у процесі спілкування та мовленнєву майстерність. У значній мірі культура мовлення залежить і від ставлення автора до змісту висловлювання, внутрішньої переконаності мовця у значимості висловлювання, інтерес, небайдужість до його змісту надає промові, особливо усній, емоційного забарвлення. Байдуже ж відношення до змісту висловлювання призводить до

безпристрасного викладу істини, яке не може впливати на почуття адресата. Від уміння говорити нерідко залежить успіх, авторитет, кар'єра. Для того, щоб навчитися добре, змістовно говорити, необхідно збагачувати свої знання й досвід, удосконалювати професійну освіту, усебічно розвиватися. Уміння говорити завжди розвивається одночасно з розширенням культурного та професійного світогляду.

Говорити правильно та гарно – це також вміння володіти технікою говоріння: виробляти гарну дикцію, а це виявляється в тому, щоб кожне слово було чути, щоб воно чисто і чітко звучало. Не можна “ковтати” окремі слова чи звуки, закінчення фраз – це заважає зрозуміти зміст висловленого. Вміло обрати темп мовлення, звернути увагу на логічну та психологічну паузи. Психологічна пауза говорить без слів. Вона замінює їх поглядами, мімікою, випромінюванням, натяками, ледь вловимими рухами і багатьма іншими свідомими і підсвідомими засобами спілкування.

Сьогодні українська мова виходить на світову арену як мова великої світової держави. Прогресивне людство називає її мовою миру й прогресу. Сьогодні культура і мова виявилися об'єднаними в царині духовних вартостей людини і суспільства. У низькій культурі мови виявляються виразні ознаки бездуховності, тому однією із складових загальної культури людини є її грамотність.

Ставлення до мови, потреба розвивати культуру мовлення формується передусім в сім'ї. Батьки закладають найпевніші основи поваги і любові до рідного слова. Школа додає теоретичних знань і практики, а далі у рамках суспільних впливів, культурного оточення, навчання, засобів масової інформації приходить досвід користування словом, збагачується лексика, поліпшується чистота мовлення. Але за однієї умови – подолання лінощів і бажання наполегливо працювати над своєю особистістю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дорошенко С. І. Вчимося говорити правильно і гарно / С. І. Дорошенко. – Вивчаємо українську мову і літературу. – 2003. – № 4. – С. 3-7.
2. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навчальний посібник. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2005. – 368 с.
3. Коваль А. П. Практична стилїстика української мови : підручник / А. П. Коваль. – К. : “Вища школа”, 1987. – 158 с.
4. Пазяк О. М. Українська мова і культура мовлення / О. М. Позняк. – К. : Український правопис, 1995. – 182 с.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ “ОБЛІК І АУДИТ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ’ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ”

<i>Лунгол М.В.</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ	4
<i>Волгушева О.О.</i> ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	6
<i>Волошиновський С.В.</i> ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ	8
<i>Гавалешко К.О.</i> ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ РИНКОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА	10
<i>Гнедько Д. О.</i> АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ	12
<i>Куліш О.А.</i> ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	14
<i>Маліновська К.В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ І СКЛАДОВІ ЧИННИКИ ГЕОЕКОНОМІКИ	16
<i>Синякова А.В.</i> СУТНІСТЬ МАРЖИНАЛЬНОГО ДОХОДУ В УПРАВЛІНСЬКОМУ АНАЛІЗІ	18
<i>Смутило Д.В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВ СВІТУ	20
<i>Трохименко О.М.</i> ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА	22
<i>Христенко О.О.</i> КРИТЕРІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ	24
<i>Човага С.В.</i> ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	26
<i>Кореновська Т.О.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	28
<i>Пасько С.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНОГО ЗОБОВ’ЯЗАННЯ	29
<i>Гуда Н.Е.</i> СУЧАСНА КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	32
<i>Громадський А.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	35
<i>Ваниціва А.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО РОЗПОРЯДЖЕННЯ ОБ’ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ	37
<i>Каленюк М.М.</i> ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ГОСПОДАРСТВ	40
<i>Епов В.О.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ	42

Ластавецька Д.Ю. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	44
Цуркан К.Е. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ І НАПЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ	46
Шевчик Н.В. СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	48
Кононюк В.В. ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	51
Ткачук Т.П. ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ: ЗАКОНОДАВЧО- НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ	53
Крижановська Н.М. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ	55
Оленич К.В. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ	57
Веретюк В.В. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ВИЗНАННЯ, СКЛАДУ ТА ОЦІНКИ ДОХОДІВ	59
Молочко Т.І. ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	61
Рябокоть Н.С. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	64
Яновська Г.О. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	66

СЕКЦІЯ “ФІНАНСОВЕ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА”

Онуфрак Т.С. НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	69
Озеркова А.Р. ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ ЗА ОСТАННІ РОКИ	71
Нетребя Ю.В. ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	73
Федорчук Н.С. ОБ'ЄКТИ КОРОТКОСТРОКОВОГО І ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	75
Лебедєва А.А. ІСТОРІЯ ВИНИКРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	77
Шведова Н.П. ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМ ГРОШЕЙ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	79
Буднік В.О. РОЛЬ ЗОЛОТА У ФОРМУВАННІ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ	82

Хоренженко Ю.В. ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ЗОЛОТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	84
Охріменко К.С. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ УКРАЇНИ	86
Підгаєцька Ю.А. ПРОБЛЕМА ВИНИКНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ІНТЕРВЕНЦІЙ В УКРАЇНІ	88
Остремська С.В. СУТЬ ГРОШЕЙ ЯК ЗАГАЛЬНОГО ЕКВІВАЛЕНТУ	90
Чуприна Н.Д. СВІТОВІ ГРОШІ	92
Слюсаренко О.О. КОНЦЕПЦІЇ ПОХОДЖЕННЯ ГРОШЕЙ	94
Решетніков В.С. ЕВОЛЮЦІЙНІ ФОРМИ ІСНУВАННЯ ГРОШЕЙ	96
Гнідий В.О. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ЧЕРЕЗ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ	98
Кушнір А.В. ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ НА ХАРАКТЕР ОСОБИСТОГО СПОЖИВАННЯ	100
Бальчунас Н.В. НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	102
Гаїтова М.О. МЕРКАНТИЛІЗМ, ЙОГО РОЗВИТОК І ПОШИРЕННЯ	104
Голуб В.В. СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	106
Іваненко Г.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ	108
Камінська О.О. РОЛЬ БІРЖ ЯК ПРЕДСТАВНИКА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	110
Костенко Т.А. ДЕПОЗИТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ	112
Куцар І.І. ДОВГОСТРОКОВІ КРЕДИТИ УКРАЇНИ	114
Підшивалова О.Є. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ	116
Рибцова К.О. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ В УКРАЇНІ	118
Самбуренко К.Р. ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ	120
Склева К.В. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	122
Чернікова А.С. ПРОБЛЕМИ КОРОТКОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	124
Боринець Ю.М. АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРАХУНКІВ ПЛАСТИКОВИМИ КАРТКАМИ В УКРАЇНІ	126
Малишенко Ю.Г. ПРОБЛЕМИ ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	128
Руденко О.Р. ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ВАЛЮТНИЙ КУРС	130
Сандольська Т.В. ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	132
Каратай Т.М. ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ НБУ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ	134
Власюк І.М. МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	136
Малиновська І.О. ІННОВАЦІЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	138

Мікуляк К.А. ІСНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	141
Сердечна Ю.С. СТАН ТА РОЗВИТОК РИНКУ ПОХІДНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ДЕРИВАТИВІВ) В УКРАЇНІ	143
Паламарчук Н.С. ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	145
Бєлоусова Т.П. СОЦІАЛЬНЕ СПРЯМУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	147
Казьміренко Р.В. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	149
Яновська Г.О. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	151
Дога І.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	153
Каратай Т.М. ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	155
Крижановська Н.М. ІНФЛЯЦІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	157
Малиновська І.О. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	159
Мікуляк К.А. ОЦІНКА ДОСТАТНОСТІ РЕГУЛЯТИВНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ	161
Веретюк В. В. ЕВОЛЮЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ	164
Горошко М.С. ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	166
Кононюк В.В. ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	168
Молочко Т.І. ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ЙОГО РОЛЬ В ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	170
Молчанова Т.В. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПДВ В УКРАЇНІ	172
Оленич К.В. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ В СТЯГНЕННІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ	174
Рябоконт Н.С. СПІЛЬНІ І ВІДМІННІ РИСИ ОПОДАТКУВАННЯ ПДФО В НІМЕЧЧИНІ ТА УКРАЇНІ	176
Мельник Ю.В. ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВА: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	179
Онуфрак Т.С. ПОДАТКОВІ НОВАЦІЇ 2016 РОКУ В УКРАЇНІ	181
Совицак С.С. ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ ЄДИНОГО ПОДАТКУ (ФСП) В УКРАЇНІ	183
Федорчук Н.С. ОЦІНКА ВПЛИВУ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	185

Шеремет Є.Г.	УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	187
	ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ ОПОДАТКУВАННЯ	
	СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	

СЕКЦІЯ “АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФСЬКИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАУК”

Савосік О.Ю.	НОВІТНЯ БІОЛОГІЯ: ЖИТТЄСТВЕРДЖЕННЯ	190
	АБО ЧУМА ФАНТАЗІЙ	
Тусова Н.О.	ЕКСТРЕМІЗМ ЯК АНТИПОД КУЛЬТУРИ	192
	ТОЛЕРАНТНОСТІ	
Куліш М.М.	КУЛЬТУРООХОРОННА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ	194
Неделіковська К.І.	СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ У ФІЛОСОФІЇ І	196
	МИСТЕЦТВІ	
Осерська А.О.	КУЛЬТОРОТВОРЧА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ	198
Богославець І.А.	ДОСЛІДЖЕННЯ СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-	199
	ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПІДХОДИ	
Гуда Н.Е.	ПРОБЛЕМА ІСТИНИ У ФІЛОСОФІЇ	201
Алексєєнко Ю.С.	КОНЦЕПЦІЯ СЕНСУ ЖИТТЯ В РІЗНИХ	203
	ФІЛОСОФСЬКИХ НАПРЯМКАХ	
Антосюк Г.С.	РОЗУМІННЯ ЩАСТЯ ЯК ФІЛОСОФСЬКА	205
	ПРОБЛЕМА	
Бугровенко В.Є.	МІСЦЕ ПРАЦІ У СОЦІАЛЬНОМУ СПОСОБІ ЖИТТЯ	207
Гончар А.А.	БЮРОКРАТІЯ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ	209
	РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ	
Філіппова П.С.	МІСЦЕ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ У СОЦІАЛЬНІЙ	211
	СТРУКТУРІ СУСПІЛЬСТВА	
Курчій В. В.	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	213
Хоренженко В.В.	ОСОБИСТІСТЬ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ	215
	ВІДНОСИН	
Паламарчук В.Ю.	СОЦІАЛЬНИЙ КОНФЛІКТ ТА ПРОБЛЕМА	217
	УПРАВЛІННЯ НИМ	
Ендрес В.С.	СЕРЕДНІЙ КЛАС В УКРАЇНІ	219
Білей А.В.	СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ	221
	ПРОЦЕСІВ	

СЕКЦІЯ “АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ”

Горішний І.М.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОЇ	223
	ФОРМИ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	
Сандольська Т.В.	ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ІНВЕСТИЦІЙНІ	225
	ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ	
Цуркан К.Е.	ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	227
	ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	

Шахрайук К.І. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ	229
Ендрес В.С. БЕЗРОБІТТЯ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	232
Буганов О.В. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРІЇ І МЕТОДОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА	224
Лунгол М.В. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	236
Трум О.Ю. ОНТОЛОГІЯ ГОСПОДАРЮВАННЯ	238
Буганов О.В. СУЧАСНА “ЛЮДИНА ЕКОНОМІЧНА”	240
Олійник К.П. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСАЙДЕРСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ У БІЗНЕСІ	242
Сліпченко К.С. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ НА СЕЛІ	244
Агеєнко Ю.С. ЗНАЧЕННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ДЛЯ РОЗВИТКУ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ	246

СЕКЦІЯ “СУЧАСНІ КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ Й ОСВІТІ”

Лєнєсіна В.В. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ	251
Матвіїва Т.М. СУЧАСНІ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ	253
Петерсдорф М.Є. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА КОНСАЛТИНГ	255
Шутяк О.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	258
Гончарова О.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ	262
Каратай Т.М. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БАНКАХ УКРАЇНИ	263
Коваленко І.В. СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ “КЛІЄНТ-БАНК”	265
Крилова Я.В. ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	267
Кушнарєва А.А. ОСНОВНІ АСПЕКТИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	270
Малиновська І.О. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ	272
Мікуляк К.А. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ “КЛІЄНТ-БАНКУ”	274
Письменна А.О. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОБІЛЬНОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ	276

Сердюк В.С. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	279
---	-----

СЕКЦІЯ “ГУМАНІТАРНІ І СУСПІЛЬНІ НАУКИ”

Буров Е.О. ЗАСУДЖЕННЯ ДВАДЦЯТИМ З'ЇЗДОМ КУЛЬТУ ОСОБИ СТАЛІНА	281
Джосан В.П. ЗДОБУТКИ І ПРОРАХУНКИ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО	283
Дзуман О.С. УКРАЇНЦІ В ПІВНІЧНІЙ ВІЙНІ 1700-1721 РОКІВ	285
Дяченко М.В. ВІЙСЬКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕСТОРА МАХНО	287
Іванов В.Г. РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	288
Лопаткевич В.А. АГРОКУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА ТА КОЗАЦТВА В КОНЦЕПЦІЇ В. ВЕРНАДСЬКОГО ТА С. ПОДОЛИНСЬКОГО	290
Папіровник Р.С. ЧАСИ СТАНОВЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ. ПРАВЛІННЯ КНЯЗЯ ОЛЕГА	292
Пуркар Я.В. РОЗКОЛ В ОУН, НАСЛІДКИ РОЗКОЛУ	294
Сухоручко Т.О. КИЇВСЬКА РУСЬ І СТЕП У ДОСЛІДЖЕННЯХ ВОЛОДИМИРА ПАРХОМЕНКА	296
Тимець Д.В. УКРАЇНА І НЕП	298
Крилова Я.В. КУЛЬТУРА ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ БУХГАЛТЕРА	301
Трум О.Ю. ВЖИВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМІВ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ	304
Єфременко М.В. КНИГОДРУКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ДІЯЛЬНІСТЬ ДРУКАРЕНЬ	306
Матвіїва Т.М. ПОНЯТТЯ “УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА” І ІЇ ПЕРІОДИЗАЦІЯ	307
Білецька Ю.В. ГОЛОДОМОР 1932-1933 РР. ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	310
Сура А.Р. УКРАЇНА 2013-2016 РР. ДОЛАЮЧИ ВИКЛИКИ	311
Котова А.Ю. ЗАПОВІТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА	313
Ходченко К.В. ВЧИМОСЯ ГОВОРИТИ ПРАВИЛЬНО І ГАРНО	315

Наукове видання

**УЧАСТЬ МОЛОДІ У РОЗБУДОВІ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ
КРАЇНИ**

Матеріали 28-ї студентської науково-теоретичної
конференції

м. Миколаїв, 23-25 березня 2016 р.

Технічний редактор: І.В. Ксьонжик

Комп'ютерна верстка: С.О. Горбач

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк. 7,8

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. П. Комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.